2935

എന്റെ ലണ്ടൻജീവിതം

പ്രസാധക്കന്മാർ
സാഹിത്യപ്രവർത്തക സഹകരണ
സംഘം ലിമിറ്റഡ്

ENTE LONDON JEEVITHAM

(TRAVELOGUE)

BY

DR. K. RAGHAVAN PILLAI

First Impression January 1956

RIGHTS RESERVED

PUBLISHERS

SAHITHYA PRAVARTHAKA C. S. LTD.

NATIONAL BOOKSTALL
POST BOX 40, KOTTAYAM

Rs. 2—0—0

എന്റെ ലണ്ടൻജീവിതം

ഡാക്ടർ കെ. രാഘവൻപിള്ള

നാഷനൽ ബുക്ക്സ്റ്റാൾ
കളരിക്കൽ ബസ്സാർ : കോട്ടയം

വില 2 ക.

Printed at the India Press, Kottayam. Copies 1000.

പാശ്ചാത്യമായ കൊളംബു്

1948 ജനുവരി 1-ാംനു- ആണു് ഞാൻ തിരുവനന്തപുരത്തു നിന്നു് കൊളംബിലേയ്ക്കു തീവണ്ടിമുഖേന തിരിച്ചതു്. സ്വദേശത്തുനിന്നു് ആദ്യം വെളിയിൽ പോകുന്ന ഒരു തിരുവിതാംകൂറുകാരനു് ആദ്യംമുതൽക്കുതന്നെ വഴിമദ്ധ്യേ കാണാനും കേൾക്കാനും പലതും ഉണ്ടായിരിക്കുമല്ലോ. ചെങ്കോട്ടയ്ക്കപ്പുറത്തെ ഭൂപ്രദേശവും സസ്യജീവിതവും കണ്ടാൽ മഴവെള്ളവും പച്ചമരങ്ങളുംകൊണ്ടു് അലംകൃതമായ കേരളവും ആ നാടും ഒരു രാജ്യത്തിന്റെ അടുത്തടുത്തു കിടക്കുന്ന രണ്ടു പ്രദേശങ്ങൾ ആണെന്നു വിശ്വസിക്കാൻ വിഷമിക്കും. ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു് ഉയർന്നില്ലെന്ന കരിമ്പനകൾ, പരന്നു പഴുത്തുകിടക്കുന്ന പാറകൾ, മുട്ടുകരിഞ്ഞ പുല്ലിൻതകിടികൾ—ഇവയെല്ലാം തമിഴ്നാടിന്റെ അഭിശപ്തമായ മലടിസ്വഭാവത്തെ വിളിച്ചറിയിക്കുന്നതന്നെ ചെയ്യുന്നു.

മദ്രാസിൽനിന്നു കൊളംബുവരെയുള്ള എന്റെ യാത്രയിൽ ഉറക്കവും ഊണും കഴിഞ്ഞാൽ ഇതര സംഭവങ്ങൾ ഒന്നും ഉണ്ടായില്ലെന്നു പറയാം. എങ്കിലും പല നിറത്തിലുള്ള കൈലിയും ധരിച്ചുകൊണ്ടു്, ഉറക്കെസംസാരിച്ചു് മുവന്നു വട്ടക്കണ്ണും ഉരുട്ടി

ക്കൊണ്ടു ടയിനിൽ വന്നു കയറിയ രണ്ടുമൂന്നു സിംഹളന്മാർ എന്നെ അല്പമൊന്നു് അമ്പരപ്പിച്ചില്ലെന്നു പറകവയ്യ.

ഇന്ത്യയിൽനിന്നു കൊളംബിൽ ആദ്യം ചെന്നെത്തുന്ന ഒരു യാത്രക്കാരനെ ആദ്യം ആകർഷിക്കുന്നതു രണ്ടു രാജ്യങ്ങളും ഭ്രമിശാസ്ത്രപരമായി അടുത്തു കിടക്കുന്നെങ്കിലും, അവ തമ്മിലുള്ള അന്തരമാണു്. ഇന്ത്യ ഒരുകാലത്തും ആയിട്ടില്ലാത്തവിധം സിലോൺ ഒരു പാശ്ചാത്യരാജ്യമായിട്ടുണ്ടു്. സിലോണിന്റെ ആത്മീയമായ കെട്ടുപാടുകൾ മിക്കവാറും പാശ്ചാത്യമാണു് എന്നു പറയാം. ഇന്ത്യയിലെ നഗരങ്ങളിലും പാശ്ചാത്യവേഷം അണിഞ്ഞ ആളുകളെ ധാരാളമായി കാണാം. പക്ഷേ, പാശ്ചാത്യവേഷഭ്രമം സിലോണിന്റെ അന്തരാത്മാവിലേയ്ക്കു ചുഴിഞ്ഞു് ഇറങ്ങിയിട്ടുള്ളതായി എനിക്കു തോന്നി. സിലോണിൽ തന്നെയും, ഇക്കാര്യത്തിൽ എല്ലാം തമിഴരെക്കാൾ പാശ്ചാത്യരാണു് സിംഹളർ. ഇന്ത്യയുടെ നാനാഭാഗങ്ങളിലും സിലോണിലും നിന്നു വന്ന ആളുകളെ വേഷം കൊണ്ടു മാത്രം തിരിച്ചറിയാൻ സാധിക്കുമോ എന്നു ലണ്ടനിൽവച്ചു ഞാനും ചില സ്നേഹിതരും ഒരു പരീക്ഷ നടത്താറുണ്ടായിരുന്നു. ആ പരീക്ഷണത്തിൽ സിംഹളയുവാക്കന്മാരെ തിരിച്ചറിയാൻ എനിക്കു വിഷമം തോന്നാറില്ലായിരുന്നു. പഴയതായാലും നല്ല വണ്ണം തേച്ചു് ഒടിവുമടങ്ങുകൾ അശേഷം മാറി വൃത്തിയായി ധരിച്ചിരിക്കുന്ന ആ സൂട്ടും, ശരീരത്തിന്റെ മുകൾഭാഗവും തലയും അല്പമൊന്നു മുന്നോട്ടു് ആയിച്ചു്, കാലുകൾ കഴപ്പു ദൂരത്തിൽ എടുത്തുവച്ചു് അളന്നുവച്ച ചുവടുകളിൽ നടന്നുപോകുന്ന പൗരസ്ത്യർ മിക്കവാറും സിംഹളർ ആണെന്നു പറയാം.

കൊളമ്പിലെ കൊളോണിയൽ ഹോട്ടലിലെ എന്റെ മുറിയുടെ വാതിലിൽ ഒരു ദിവസം ആരോ മുട്ടി. ഞാൻ വാതിൽ തുറന്നുനോക്കിയപ്പോൾ എനിക്കു് അപരിചിതനായ ഒരു ചെറുപ്പക്കാരൻ അല്പമൊരു ക്ഷമായാചനയോടുകൂടി എന്നോടു് അല്പം ഷെയർഓയിൽ തരാമോ എന്നു് ചോദിച്ചു. യാതൊരു പരിച

യവുമില്ലാത്ത ഒരാളിനോട്ട കടംവാങ്ങിയെങ്കിലും ഫെയർഓയിൽ പുരട്ടാതെ ആ യുവാവിനു വെളിയിൽ ഇറങ്ങാൻ വയ്യ. ഒരു അപരിചിതനോട്ട ചോദിച്ചു എന്നതിലും പ്രധാനമായി സൂക്ഷിക്കാനുള്ളതു പാശ്ചാത്യമെന്നു പറയാവുന്ന ആ ജീവിതരീതിയുടെ അനിഷേധ്യമായ നിയാമകശക്തിയാണു്.

സിംഹള സിലോണിന്റെ ഈ പാശ്ചാത്യഭ്രമം നടപ്പു്, വേഷം മുതലായ കാര്യങ്ങളിൽ മാത്രമല്ല ദേശീയമെന്നു പറയാവുന്ന ഒരു സാഹിത്യം സിലോണിൽ ഈ അടുത്തകാലത്തു വേരുന്നിയിട്ടേ ഉള്ളു. ദേശീയസ്വാതന്ത്ര്യത്തിനുവേണ്ടി ഇന്ത്യയിൽ ഉണ്ടായതുപോലുള്ള ഒരു സമരം സിലോണിൽ ഉണ്ടായിട്ടില്ല എന്നതു് ആ രാജ്യത്തിന്റെ സംസ്കാരത്തിന്റെ ഓജസ്സിനെയും സ്വഭാവത്തെയും സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം പ്രധാനമായ ഒരു വസ്തുതയാണു്. വിദേശീയരീതികളോടു് വിദ്വേഷം വരുവാനും, ജീവിതത്തിന്റെ എല്ലാ തലങ്ങളും സ്വദേശരീതിയിൽ പുതിയതായി കരുപ്പിടിക്കാനും സിലോണിനു് ബഹുമുഖമായ ഒരു ദേശീയ സമരത്തിൽനിന്നു പ്രചോദനം ലഭിച്ചിട്ടില്ല.

മറുനാട്ടിൽവച്ചു മലയാളികളെ കാണുമ്പോൾ ഒരു മലയാളിക്കു് ഉണ്ടാകുന്ന സന്തോഷവും സിലോണിൽവച്ചാണു് എനിക്കു് ആദ്യം അനുഭവത്തിൽ വന്നതു്. തീവണ്ടിയിൽവച്ചു് എനിക്കു പരിചയമായി, കൊളമ്പിൽ എത്തിയതിനു ശേഷം അവിടെവച്ചു സ്ഥലം കണ്ടുപിടിക്കുവാനും സഹായിച്ച പോലീസ് സാർജൻറ് തുടങ്ങി, കൊളമ്പിലെ കൊളോണിയൽ ഹോട്ടലിലെ പ്രധാന വിളമ്പുകാരൻവരെ ഈ സന്തോഷത്തിനു കാരണക്കാരാണു്. ഏതാണ്ടു് യൂറോപ്യൻരീതിയിൽ നടത്തുന്ന കൊളോണിയൽ ഹോട്ടലിലെ പൊതുഭക്ഷണമുറിയിൽ പോയി ആഹാരം കഴിക്കാൻ അവിടെ കൂടാറുള്ളവരുമായി അത്യധികം ഇടപഴകിയിട്ടില്ലാത്ത എനിക്കു് ആദ്യം വൈമുഖ്യം തോന്നി. ഉണ്ണുന്ന രീതിയിൽ പറയത്തക്ക നിയതത്വം ഒന്നും ഇല്ലാത്ത നമ്മിൽ പലർക്കും മറു

രാജ്യങ്ങളിൽ പോകേണ്ടിവരുമ്പോൾ തോന്നാറുള്ള ഒരു വൈമുഖ്യമാണു് ഇതു്. നിയതത്വത്തിനുവേണ്ടി മനുഷ്യാത്മാവിനെപ്പോലും ബലികഴിച്ചു് ഏതാണ്ടു യാന്ത്രികമായി കായ്ക്കുന്ന നിറഞ്ഞുപോരുന്ന പാശ്ചാത്യരാജ്യങ്ങളിൽ ആദ്യം എത്തിച്ചേരുമ്പോൾ നാം ചിലപ്പോൾ ബുദ്ധിമുട്ടാറുണ്ടു്. ഉണ്ണുമ്പോൾ "ഹേവൂ" വിളിക്കുന്നതു് ഊണിന്റെ രസാനുഭൂതിയുടെ ഒരു സമീചീനപ്രകടനമായും ഒരു നല്ല കലാസിദ്ധിയായും കരുതിവരുന്ന നാം അതു നികൃഷ്ടമായി കരുതിവരുന്ന ഒരു സമുദായത്തിൽ ഊണിനു് ഇരിക്കേണ്ടിവന്നാൽ വിഷമിക്കുകയില്ലേ? ഇംഗ്ലണ്ടിലും മറ്റും പോകുന്ന ഇന്ത്യാക്കാർ എങ്ങനെ ഈ പ്രശ്നത്തെ ഓരോരുത്തക്കു പറഞ്ഞിയവിധത്തിൽ നേരിടുന്നെന്നു് ഇനിയൊരു പുറത്തു വിവരിക്കാം. സിലോണിലെ കൊളോണിയൽ ഹോട്ടലിൽവച്ചു് ഞാൻ ഈ പ്രശ്നത്തിനു പരിഹാരമുണ്ടാക്കിയതു വിളമ്പുകാരനായ മലയാളിയുടെ സഹായത്തോടുകൂടി ആഹാരം മുറിയിൽതന്നെ വരുത്തിക്കഴിച്ചാണു്. അങ്ങനെ പൊതുഭക്ഷണശാലയിൽനിന്നു മാറി ആഹാരം കഴിക്കുകയാൽ "മലയാളക്കറി" എന്നൊരു സാധനം പ്രത്യേകിച്ചു് ഉണ്ടാക്കി എനിക്കു തരാൻ നമ്മുടെ മലയാളി വിളമ്പുകാരനു തരപ്പെട്ടുകയും ചെയ്തു. കൂടാതെ കൊളോണിയൽ ഹോട്ടലിലെ ആ മുറി എന്ന കുടിപ്പള്ളിക്കൂടത്തിൽവച്ചാണു കത്തിയും മുള്ളും ഉപയോഗിക്കാൻഞാൻ ഏതാണ്ടു വശപ്പെട്ടതു്. കത്തി ഇടതുകയ്യിലും, മുള്ളു് വലതുകയ്യിലുമായി പിടിക്കുക, പാത്രത്തിൽ ഇരിക്കുന്ന ഇറച്ചി മുറിക്കാൻ അതുമായി കത്തികൊണ്ടു് ഒരു സമരം തന്നെ നടത്തുക, മുറുമുള്ളവർ നമ്മെ നോക്കി പരിഹസിക്കുകയാണെന്നു വിചാരിച്ചു് നഖശിഖാന്തം വിയർത്തൊലിക്കുക—എന്നിങ്ങനെയുള്ള പരിപാടികൾ ഒന്നും കൂടാതെ കപ്പൽയാത്ര കഴിച്ചുകൂട്ടുവാൻ എനിക്കു സാധിച്ചതും ഈ പരിശീലനം കൊണ്ടായിരുന്നു.

എസ്. എസ്. എസ് പൊറാൻസ്ബേ

പാസ്സ്പോർട്ടിൽ മുദ്ര അടിച്ചുവാങ്ങിക്കുക, എമിഗ്രേഷൻ തുടങ്ങിയ പല സർട്ടിഫിക്കറ്റുകൾ സമ്പാദിക്കുക തുടങ്ങി വിദേശയാത്ര ചെയ്യുന്നവരുടെ ക്ഷമ അങ്ങേഅറ്റം പരീക്ഷിക്കുന്ന പല കാര്യങ്ങളായി സിലോണിലെ ആ നട്ടംവെയിലിൽ ഓടിനടന്നു ക്ഷീണിച്ചുതളർന്നാണു് ഞാൻ കപ്പൽ കയറാൻ തുറമുഖത്തെത്തിയതു്. എനിക്കു കയറേണ്ടിയ എസ്പൊറാൻസ്ബേ എന്ന കപ്പലിലേയ്ക്കുള്ള ബോട്ടിൽ കയറിയ എന്നെ സഹയാത്രക്കാർ പലരും സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി. അതുമേൽ ക്ഷീണിച്ചുതളർന്നിരുന്നു ഞാൻ. യാത്രക്കാർ തോമസ് കുക്കിന്റെ ആഫീസിൽ നിന്നു ചില രേഖകളും മറ്റും വാങ്ങിയ്ക്കേണ്ട സമയത്തെങ്ങും ഞാൻ അവിടെ എത്തിയിട്ടില്ലാത്തതിനാൽ എന്നെ കൂടാതെ കപ്പൽ വിട്ടുപോകേണ്ടിവരുമോ എന്നു് അവർ ഭയപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കയായിരുന്നെന്നു് നേരത്തേതന്നെ കുക്കിന്റെ ഒരുദ്യോഗസ്ഥൻ എന്നോടു പറയുകയുണ്ടായി. "മറന്നാൽ ചെയ്യാവുന്ന ഒരു കാര്യം ഒരിക്കലും നാളെ ചെയ്യരുതു്" എന്ന ഓസ്കാർ വൈൽഡിന്റെ സിദ്ധാന്തം ഞാൻ സ്വീകരിച്ചിരുന്നില്ലെങ്കിലും, ചിലപ്പോഴൊക്കെ എന്റെ പ്രവൃത്തി അതിനൊരു സോദാഹരണഭാഷ്യമായി തീർന്നിട്ടുണ്ടു്. എനിക്കുണ്ടെന്നു് ജ്യോത്സ്യന്മാർ പറയുന്ന ദീർഘായുഷ്യോഗത്തിന്റെ ഒരു കാരണം മരണത്തെപ്പോലും മറന്നാളത്തേയ്ക്കു് മാറ്റിവയ്ക്കാനുള്ള എന്റെ പ്രവണത ആയിരിക്കുമെന്നു് എനിക്കു് ചിലപ്പോൾ തോന്നാറുണ്ടു്. അങ്ങനെ അങ്ങനെ ചില കാര്യങ്ങൾ അന്ത്യനിമിഷത്തിലേയ്ക്കു മാറ്റിവച്ചാണു് ഞാൻ പതിനൊന്നാംമണിക്കൂർവരെ കുക്കിന്റെ ആഫീസിൽ പോകാൻ താമസിച്ചതും മറ്റും. കൂടാതെ ചുങ്കക്കാരുടെ ഉപദ്രവം എന്നെയെ

ന്നല്ല, ഏതു ക്ഷമാസമ്പന്നനെയും വിഷമിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യും. സൂചിക്കുള്ളിൽ ഒട്ടകത്തെയും, ഒരു 'മദോസ്കറിപ്പൊടി' ഡബ്ബിയിൽ ഹൈഡ്രജൻ ബോംബോ, ഒരു പിത്തളത്താക്കോൽവളയത്തിൽ തനിത്തങ്കമോ ഒക്കെ സംശയിക്കുന്നവരാണ് ഗൃഹദീക്ഷികളായ മുങ്കുദ്യോഗസ്ഥന്മാർ. ഇല്ലാത്തിടത്തു് ഉള്ളതു കാണുവാൻ, ഉള്ളിടത്തു് വേറൊന്നു കാണുവാൻ ശക്തന്മാരാണു് ഈ മുങ്കകിങ്കരന്മാർ. "കർത്തുമകർത്തുമന്യഥാ കർത്തും ച" കഴിവുള്ളവർ യാത്രക്കാരെ വെള്ളം കുടിപ്പിക്കും.

ഞങ്ങളുടെ ബോട്ടു് കപ്പലിൽ എത്തുന്നതിനു മുൻപുതന്നെ ഒരു മഴ പെയ്തുതുടങ്ങി. നീലനീലമായി നീണ്ടുകിടക്കുന്ന ആകാശത്തെയും, എന്താണ്ടു് അതുപോലെയുള്ള ആഴിയെയും നിരവധി ചരിഞ്ഞ വെള്ളിച്ചങ്ങലകളായി മഴ അങ്ങനെ പെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നതു് മറെറാരു സമയത്തു് ആയിരുന്നെങ്കിൽ കൂടുതൽ ആനന്ദിക്കാമായിരുന്നു. ആ സമയത്താകട്ടെ പ്രകൃതിയുടെ വികൃതി നിമിത്തമുണ്ടായ ആ അനധികൃതമായ കുളി, നേരത്തേയുള്ള ശരീരക്ഷീണത്തോടു് ഒന്നുചേർന്നു ജീവിതം ആകപ്പാടെ ഒരു ഭാരമായി തോന്നിച്ചുതേ ഉള്ളൂ. അങ്ങനെ നേരത്തെതന്നെ യാത്രക്കാർ കൂടി നിന്നിരുന്ന കപ്പൽത്തട്ടിലേയ്ക്കു് ബോട്ടിൽനിന്നു ഞാൻ കയറിച്ചെന്നപ്പോൾ, കപ്പൽത്തട്ടുകളിലേയ്ക്കു ബോട്ടുജോലിക്കാർ വലിച്ചെറിഞ്ഞ സാമാനക്കെട്ടുകളെക്കാൾ കൂടുതൽ എനിക്കു് ജീവൻ ഇല്ലായിരുന്നു.

ചില സഹയാത്രക്കാർ

ആസ്ത്രേലിയായിൽനിന്നു് മിക്കവാറും വെള്ളക്കാരായ യാത്രക്കാരെ വഹിച്ചുകൊണ്ടു് ഇംഗ്ലണ്ടിലേയ്ക്കു പോകുകയായിരുന്ന എസ്. എസ്. എസ്പെറാൻസ്ബേ എന്ന കപ്പൽ. ആ കപ്പലിൽ എനിക്കു നീക്കിവച്ചിരുന്നതു് 951-ാം നമ്പർ ക്യാബി

നിലെ ഒരു മെത്തയായിരുന്നു. പെട്ടികളും കെട്ടുകളും എടുപ്പിച്ചു് ഞാൻ എത്തിച്ചേർന്നപ്പോഴേയ്ക്കു് വെള്ളക്കാരായ മൂന്നു സഹയാത്രക്കാർ നേരത്തെതന്നെ അവിടെ സ്ഥലംപിടിച്ചിരുന്നു. രണ്ടെണ്ണം താഴെയും രണ്ടെണ്ണം മുകളിലുമായി നാലു കിടക്കകൾ ഉണ്ടായിരുന്ന ആ മുറിയിൽ താഴത്തെ ഒരു കിടക്കയാണു് എനിക്കു നീക്കിവച്ചിരുന്നതു്. അതുകൊണ്ടു് മരങ്ങളുടെ മുകളിൽ കൂടിൽകെട്ടി വസിച്ചിരുന്ന ആദിമമനുഷ്യനെപ്പോലെ, ഉറക്കസമയംതോറും ഒരു ചെറിയ കോവണി കയറുക എന്ന പരിപാടി എനിക്കു നിർവ്വഹിക്കേണ്ടി വന്നില്ല. എന്റെ ക്യാബിനിൽ താമസിച്ചിരുന്ന മറ്റു മൂന്നുപേരും കൊളംബിൽനിന്നു കയറിയവർ ആയിരുന്നു. സിലോണിനു സ്വാതന്ത്ര്യം കിട്ടിയതിനോടുകൂടി അവിടത്തെ ജോലിവിട്ടു സ്വദേശത്തേയ്ക്കു മാറിപ്പോകുന്നവർ ആയിരുന്നു രണ്ടുപേർ. വിദേശങ്ങളിൽപോയി തോട്ടങ്ങളും വച്ചുപിടിപ്പിച്ചു് സ്വന്തം നാടിന്റെ ധനസ്ഥിതിയും വൈഭവവും വർദ്ധിപ്പിക്കുന്ന നിരവധി ഇംഗ്ലീഷുകാരിൽ ഒരാൾ ആയിരുന്നു മൂന്നാമൻ. മിക്കവാറും സമുദായത്തിലെ ഇടത്തരക്കാരായ ഇല്ലട്ടർ ഭാവത്തിലും പെരുമാറ്റത്തിലും ഒരു പ്രത്യേകതരക്കാരായാണു് കണ്ടുവരാറുള്ളതു്. ഓക്സ്ഫോർഡ്, കേംബ്രിഡ്ജ്, ലണ്ടൻ തുടങ്ങിയ സർവ്വകലാശാലകളിൽനിന്നു് ഇറങ്ങിയ ഒരു ഇംഗ്ലീഷ് യുവാവിനെയും ഇതുപോലെ തോട്ടമുടമസ്ഥതയിൽകൂടി ധനമാർജ്ജിച്ചു് മാന്യത നേടിയ ഒരാളെയും തമ്മിൽ മിക്കവാറും തിരിച്ചറിയാം. വെളിയിൽ പോകുമ്പോൾ മിനുക്കിയ ഷൂസു മാത്രം ധരിക്കുക, കണ്ണു് മിക്കവാറും മറ്റുള്ളവരുടെ ഷൂസിൽനിന്നു് എടുക്കാതിരിക്കുക, കഴുത്തും തലയും ഉടലിന്റെ അറ്റത്തു് കുത്തിവച്ചിരിക്കുന്നതുപോലെ മയമില്ലാതെ പിടിക്കുക, എന്നിങ്ങനെതുടങ്ങിയ ശീലങ്ങൾ ഇവക്കു സാധാരണയാണു്. എന്റെ ക്യാബിനിൽ താമസിച്ചിരുന്ന ഈ തോട്ടമുടമസ്ഥൻ ചില കാര്യങ്ങളിൽ ഒരു തോട്ടമുടമസ്ഥൻ ആയിരുന്നെങ്കിലും ശാന്തനും നല്ലവനുംകൂടി ആയിരുന്ന

തിനാൽ യാത്രയുടെ അവസാനംവരെ ഞങ്ങൾ പരസ്പരം അഭിവാദനം ചെയ്യുന്നതു പരിചിതരായി കഴിഞ്ഞുകൂടി. എങ്കിലും ഇംഗ്ലണ്ടിൽ എത്തുന്നതുവരെ ഞങ്ങൾ ആകപ്പാടെ ഒരു ഡസൻ വാക്കുകളോളമേ പറഞ്ഞു കാണുകയുള്ളൂ. തലയും മുഖവും എല്ലായ്പോഴും വെടിപ്പുവരുത്തി, ഒന്നാംതരം വസ്ത്രങ്ങളും ധരിച്ചു്, വലതുകയ്യിൽ ഒരു സിഗാറുമായി എന്റെ സ്നേഹിതൻ ജീവിതായോധനത്തിൽ ജയിച്ച ഒരു യോദ്ധാവിനെപ്പോലെ, തലയെടുപ്പോടുകൂടി ആരാധികകളുമായി കപ്പൽതട്ടിൽ വിലസുന്നതു് ഇംഗ്ലണ്ടിൽ എത്തുന്നതുവരെ എന്നെ രസിപ്പിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു കാഴ്ചയായിരുന്നു.

സിലോണിൽനിന്നു് ഉദ്യോഗം ഒഴിഞ്ഞു പോരുന്ന എന്റെ മറ്റു സഹയാത്രക്കാരിൽ ഒരാൾ ഒരു പോലീസുദ്യോഗസ്ഥനും അപരൻ ഒരു സർവ്വേസൂപ്രണ്ടും ആയിരുന്നു. എന്റെ കട്ടിലിന്റെ നേരെ മുകളിലത്തെ കട്ടിൽ ഉപയോഗിച്ചിരുന്ന പോലീസുദ്യോഗസ്ഥൻ കാഴ്ചയിലും മറ്റുള്ളവരുമായുള്ള വേഴ്ചയിലും എല്ലാം ഒരു പോലീസുദ്യോഗസ്ഥൻ തന്നെയായിരുന്നു. ഏതാണ്ടു് ആറടിയോളം ഉയരവും, കൃശമെങ്കിലും ഉറച്ചതായ ശരീരവും, വളരെ മിതമായ സംഭാഷണവും, ധൃതിയിലും പ്രത്യക്ഷത്തിൽ ലക്ഷ്യമുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നതുമായ നടപ്പുമായാൽ മി. ക്ലെൻഷായുടെ ബാഹ്യപ്രകൃതിയായി. രാവിലെതന്നെ ക്യാബിൻ വിട്ടുക, എന്തെങ്കിലും പുസ്തകം വായിച്ചുകൊണ്ടു് കപ്പൽതട്ടിന്റെ ഒരു കോണിൽ ഇരിക്കുക, വായനകൊണ്ടു കണ്ണുകലങ്ങുമ്പോൾ അനന്തമായി പരന്നു കിടക്കുന്ന കടലിലേയ്ക്കു നോക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുക, രാത്രി ഏതാണ്ടു് പതിനൊന്നുമണിയാകുമ്പോഴേയ്ക്കു് ക്യാബിനിൽവന്നു് മെത്തയിൽ ചാടിക്കയറി ഒരു നിമിഷത്തിൽ ഉറങ്ങുക. ഇതുമായാൽ മി. ക്ലെൻഷായുടെ ദിനചര്യയായി. കപ്പൽ ഇംഗ്ലണ്ടിൽ എത്തുന്നതിനകം എന്റെ ഈ ക്യാബിൻകൂട്ടുകാരൻ വളരെ കുറച്ചു പേരോടു മാത്രമേ സംസാരിച്ചിട്ടുള്ളൂ. പക്ഷേ, ഒന്നോ രണ്ടോ

പ്രാവശ്യം സംസാരിച്ചതിൽനിന്നു് എനിക്കു മനസ്സിലായതു് ആം കണ്ടതും ഭാവിച്ചതുംപോലെ ഒരു ശുണ്ഠിക്കരടി അല്ലെന്നായിരുന്നു. വയസ്സു് ഒരു മുപ്പത്തിയഞ്ചോളം മാത്രം വരുന്ന സായ്പു് നല്ല ശമ്പളവും ബംഗ്ലാവും ജീവിതസൗകര്യവും എല്ലാം വിട്ടിട്ടു്, താൽക്കാലികമെങ്കിലുമായ തൊഴിലില്ലായ്മയിലേയ്ക്കു വഴുതിവീണു കൊണ്ടിരിക്കുന്നതു് നിശ്ചയമായും അയാളെ ക്ലേശിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നിരിക്കണം. സിലോണിൽ ഒരു ഡിസ്ട്രിക്ട് സൂപ്രണ്ടുദ്യോഗമോ മറ്റോ വഹിച്ചിരുന്ന മി. ക്ലെൻഷായ്ക്കു് ഇംഗ്ലണ്ടിൽ കിട്ടുന്നതു കൂടിയാൽ ഒരു സാർജൻറ്(ഫെഡ് കാൺസ്റ്റബിൾ) ഉദ്യോഗമായിരിക്കും. ഒരൊന്നാംതരം ബംഗ്ലാവിൽ, വേലക്കാരും മറ്റുമായി സിലോണിൽ ജീവിച്ചിരുന്ന മി. ക്ലെൻഷായ്ക്കു് രണ്ടു മുറികൾ ഉള്ള ഒരു പ്ലാറ്റ് കിട്ടണമെങ്കിൽ ചിലപ്പോൾ ഒന്നോ രണ്ടോ വർഷം ലിസ്റ്റിൽപെട്ട കാത്തിരിക്കേണ്ടി വന്നേയ്ക്കും. ഇതെല്ലാം പെട്ടെന്നു് ഒരു മനുഷ്യനെ ചിന്താകുലനും ഗൗരവബുദ്ധിയും ആക്കിയേക്കാം.

എന്റെ ക്യാബിനിലെ മൂന്നാമത്തെ ഇംഗ്ലീഷുകാരനും സിലോണിലെ ഉദ്യോഗം ഒഴിഞ്ഞുവരികയായിരുന്നെങ്കിലും, മുകളിൽ പറഞ്ഞ പോലീസുദ്യോഗസ്ഥനിൽനിന്നു പലതുകൊണ്ടും ഭിന്നനായിരുന്നു അയാൾ. ഇടത്തരത്തിലുള്ള പൊക്കവും, സ്ഥൂലിച്ച ശരീരവും, സദാ പ്രസന്നമായ ഭാവവും, ഒരു നേരിയ ഫലിതവുമായാൽ ഏതാണ്ടു് അയാളുടെ രൂപമായി. എന്റെ കപ്പൽയാത്രയുടെ ആദ്യത്തെ ദിവസംതന്നെ ഞങ്ങൾ തമ്മിൽ സ്നേഹമായി. കപ്പൽ സൗത്താംപ്ടണിൽ ആങ്കുന്നതിനു് എട്ടത്ത മൂന്നു് ആഴ്ചകൊണ്ടു ഞങ്ങളുടെ മൈത്രി ദൃഢതരമാകുകയും ചെയ്തു. 'എസ് പെറാനോ' എന്ന കൃത്രിമഭാഷ സാമാന്യം വശമുണ്ടായിരുന്ന എന്റെ സ്നേഹിതൻ അതു മറ്റുള്ളവരെ പഠിപ്പിക്കുന്ന കായ്ത്തിലും ഒരു ഭ്രമക്കാരൻ ആയിരുന്നു. കപ്പലിൽവച്ചു് ഞങ്ങളുടെ കൂട്ടുകാരി ആയിത്തീർന്ന മിസ്സിസ് ബെറി മൊറാൻ എന്ന ആ

സ്റ്റേലിയക്കാരിയും ഞാനുംകൂടി ആ മൂന്നാഴ്ചകൊണ്ടു മി. അല ന്റെ അദ്ധ്യക്ഷതയിൽ കുറെ എസ്സ്പെറാന്റോ പഠിക്കുകയും ചെയ്തു.

എന്റെ ക്യാബിൻകൂട്ടുകാരെ കൂടാതെ കപ്പലിൽവച്ചു് എനിക്കു വളരെ ഇഷ്ടപ്പെട്ട ഒരാളാണു് മിസ്സിസ് മൊറാൻ. സിഡ്നിയിലെ ഒരു വിദ്യാലയത്തിൽ അദ്ധ്യാപികയായി ജോലി നോക്കിവന്ന ഈ വനിത, ഇംഗ്ലണ്ടിൽ താമസിച്ചിരുന്ന തന്റെ ഭർത്താവിനോടു ചേരാനും, അവിടെ എന്തെങ്കിലും ജോലി നോക്കുന്നതിനുമായി ഇംഗ്ലണ്ടിലേയ്ക്കു വരികയായിരുന്നു. മിസ്സിസ് മൊറാൻ ഒരു സുന്ദരിയായിരുന്നില്ല. പക്ഷേ, മുറുമുറുക്കായി നടക്കുന്ന ആ യുവതിയുമായി പല വിഷയങ്ങളെക്കുറിച്ചു സംസാരിച്ചുകൊണ്ടു കപ്പലിന്റെ തട്ടിൽകൂടി നടക്കുമ്പോഴെല്ലാം എനിക്കു വളരെ സന്തോഷം തോന്നിയിട്ടുണ്ടു്. മിസ്സിസ് മൊറാനുമായുള്ള സഹവാസത്തിൽനിന്നു് എനിക്കു് കിട്ടിയ സന്തോഷത്തിനു കാരണമായി, ആ യുവതിയുടെ വ്യക്തിപ്രവൈശിഷ്ട്യം കൂടാതെ മറെറാരു വസ്തുതകൂടി ഉണ്ടെന്നു് ഈ വിഷയത്തെക്കുറിച്ചു് ആലോചിച്ചിട്ടുള്ളപ്പോൾ എനിക്കു തോന്നിയിട്ടുണ്ടു്. സ്ത്രീപുരുഷസഹവാസത്തിനു ധാരാളം സ്വാതന്ത്ര്യമുള്ള ഒരു സമുദായത്തിൽനിന്നു വന്ന മിസ്സിസ് മൊറാന്റെ പെരുമാറ്റത്തിലുള്ള സ്വതന്ത്രതയും നേർബുദ്ധിയും എന്നെ വളരെ ആകർഷിച്ചു. സൈക്കിൾ ഓടിക്കുകയും, ഉയന്ന ഷൂസുകൾഇട്ടു നടക്കുകയും, ഉറക്കെ സംസാരിക്കുകയും മറും ചെയ്യുന്ന മദാമ്മമാരെ മുൻപു നമ്മുടെ നാട്ടിൽ കണ്ടിട്ടുണ്ടെങ്കിലും, ഒരു പാശ്ചാത്യസമുദായത്തിന്റെ യഥാർത്ഥരൂപത്തെക്കുറിച്ചും, അവിടത്തെ സ്ത്രീപുരുഷസംബന്ധത്തിന്റെ നിലയെക്കുറിച്ചും എനിക്കു വളരെ ബോധം ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. സ്ത്രീയും പുരുഷനും തമ്മിൽ പരസ്യമായി വളരെ സമ്പർക്കം പുലർത്താത്ത നമ്മുടെ സമുദായത്തിൽ, നിയമവും സമുദായവും അടുത്തു കൊണ്ടുവന്നിട്ടില്ലാത്ത സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ തമ്മിൽ എപ്പോഴും ഒരു ദൂരം ഉണ്ടായി

രിക്കാറുണ്ടല്ലോ. പുരുഷനും പുരുഷനും തമ്മിൽ ഉള്ളതിൽ കവിഞ്ഞ ദൂരം ഒരു പുരുഷനും സ്ത്രീയും തമ്മിൽ ഉണ്ടായിരിക്കണമെന്നില്ലെന്നാണു പാശ്ചാത്യസമുദായങ്ങളിലെ സ്ഥിതി. ഈ വിഷയത്തെക്കുറിച്ചു മറ്റു വല്ലട്ടങ്ങളിൽ കൂടുതൽ പറയാം. അങ്ങനെയുള്ള സമുദായങ്ങളിൽ സ്ത്രീപുരുഷസഹവാസം ഒരു പ്രത്യേകതരത്തിൽ ആനന്ദസന്ദായകവും ആണു്.

കപ്പലിൽ ഉണ്ടായിരുന്ന ചില ഇന്ത്യാക്കാരിൽ എനിക്കു പരിചിതരായിത്തീർന്നതു് ഇംഗ്ലീഷ്കാരിയായ ഭാര്യയുമൊത്തു സഞ്ചരിച്ചിരുന്ന ബംഗാളത്തുകാരനായിരുന്ന ഒരു ഡോക്ടരും, രോഗാണുശാസ്ത്രം സംബന്ധിച്ചു് ഉപരിപഠനം നടത്താൻ ഇംഗ്ലണ്ടിലേയ്ക്കു യാത്രചെയ്യുകൊണ്ടിരുന്ന ഒരു തെലുങ്കൻ ഡോക്ടരും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പത്നിയും ആയിരുന്നു. ഞാൻ കുറെ സംസ്കൃതം പഠിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു മനസ്സിലായപ്പോൾ മുതൽ ബംഗാളിഡോക്ടർക്കും പത്നിക്കും എന്നോടു് ഒരു പ്രത്യേക മമതയുണ്ടായി. ജീവിതത്തിന്റെ പല തുറകളിലും വിദേശീയമായ ഒരു നില സ്വീകരിക്കുകയും, സ്വന്തം നാടിന്റെ സാംസ്കാരികപാരമ്പര്യത്തെക്കുറിച്ചു ചില അവ്യക്താശയങ്ങൾ മാത്രം ഉണ്ടായിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ഇന്ത്യാക്കാരിൽ പലർക്കും ഇന്ത്യയുടെ ഭൂതകാലചരിത്രം പഠിക്കുന്ന ആളുകളെക്കുറിച്ചു് ഒരു പ്രത്യേകതരം ഭാവമാണു പലപ്പോഴും ഉണ്ടാകാറുള്ളതു്. നഗരങ്ങളിലോ മറ്റോ വലിയ ഉദ്യോഗങ്ങൾ വഹിച്ചു് അവധിക്കാലത്തു വീട്ടിൽ വരുന്ന ചിലർക്കു്, കൃഷിയും മറ്റും നടത്തി കുടുംബവക സ്വത്തു പരിപാലിച്ചു വീട്ടിൽതന്നെ കഴിഞ്ഞുകൂട്ടുന്ന അമ്മാവന്മാരോടും മറ്റും സ്നേഹവും ബഹുമാനവും നേരിയ ഒരു അനുകമ്പയും ചേർന്ന ഒരു ഭാവം ഉണ്ടാകാറുണ്ടല്ലോ, ഏതാണ്ടു് അതിനോടു തുല്യമായ ഒരു ഭാവമാണു സംസ്കൃതാദികൾ പഠിക്കുന്നവരോടു കുറേക്കൂടി ആധുനികമായ വിഷയങ്ങൾ പഠിക്കുന്നവർക്കു് ഉണ്ടാകാറുള്ളതു്. സുഹൃദയനും സുഹൃദയനുമായ എന്റെ ബംഗാളി സ്നേഹിതൻ സംസ്കൃതത്തെയും എന്നെയും

കുറിച്ചു പല നല്ല കാര്യങ്ങൾ പറയാറുമുണ്ടായിരുന്നു. കപ്പലിലെ മിക്ക യാത്രക്കാർക്കും കടൽച്ചൊരുക്കു ബാധിച്ച ഒരു സമയം, താഴെവീഴാത്ത മുരുക്കം ചില യാത്രക്കാരിൽ ഒരാൾ ഞാനായിരുന്നതിന്റെ കാരണം എന്റെ സംസ്കൃതാഭ്യാസമാണ് എന്നായിരുന്നു ശുദ്ധഗതിക്കാരനായിരുന്ന ആ ബംഗാളിഡോക്ടർ വിശ്വസിച്ചതു്.

എന്റെ സ്നേഹിതനായ തെലുങ്കൻ ഡോക്ടർ കോളജിൽ പഠിക്കുന്ന കാലത്തുതന്നെ കായികാഭ്യാസങ്ങളിലും കളികളിലും പങ്കെടുക്കുകയും, പിൽക്കാലത്തു പട്ടാളത്തിൽ ഉദ്യോഗസ്ഥനായി ഇരിക്കുകയും ചെയ്കയാൽ ഒരു കായികാഭ്യാസിയുടെ ശരീരശക്തിയോടൊപ്പം, നല്ല ബുദ്ധിശക്തിയും ഉണ്ടായിരുന്നു. പല കാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ചു സംസാരിക്കാൻ കഴിവുണ്ടായിരുന്ന അയാൾക്കു്, പട്ടാളത്തിലെ ജീവിതത്തിലും മറ്റും വിദേശീയരോടു് ഇടപഴകാൻ സന്ദർഭം കിട്ടിയിരുന്നതിനാൽ, കപ്പലിൽ കയറിയ ദിവസം മുതൽ അയാൾ വെള്ളക്കാരായ യാത്രക്കാരുമായി പരിചയബന്ധത്തിൽ ഏർപ്പെട്ടു. നല്ലപോലെ വേഷം കെട്ടുക, ആത്മവിശ്വാസത്തോടുകൂടി നടക്കുക, സംസാരിക്കുക, പാനാദി വിനോദങ്ങളിൽ ഏർപ്പെടുക, ഈ വകയാൽ എന്റെ സ്നേഹിതൻ മിക്ക സംഘങ്ങളിലെയും ഒരു മാന്യാംഗമായിരുന്നു. ഡാക്ടരുടെ പത്നി വിദ്യാസമ്പന്ന ആയിരുന്നെങ്കിലും, കൂട്ടത്തിൽനിന്നു് ഒഴിഞ്ഞുമാറുന്ന പ്രകൃതക്കാരി ആയിരുന്നു. എങ്കിലും, സദാ ഊർജ്ജസ്വലതയോടുകൂടി നടക്കുന്ന മദാമ്മമാരുടെ ഇടയിൽ ഒഴിഞ്ഞുമാറ്റവും, നിശ്ശബ്ദതയും, ലജ്ജയും എല്ലാംകൂടി ചേർന്നു പൂജ്യമായിത്തീർന്ന ഭാരതീയ വനിതാതത്ത്വത്തിനു് ഒരു പ്രത്യേക അഴകുണ്ടായിരുന്നെന്നു പറയണം.

ആദ്യത്തെ ഊണ്

ഞാൻ കപ്പലിൽ കയറി ഏതാണ്ട് ഒരു മണിക്കൂർ കഴിഞ്ഞ പ്പോഴേയ്ക്കും കപ്പലിലെ അത്താഴത്തിന്റെ സമയമായിക്കഴിഞ്ഞി രുന്നു. ഒരു ക്ലാസ്സ് യാത്രക്കാർ മാത്രം സഞ്ചരിച്ചിരുന്ന കപ്പലായി രുന്നതിനാൽ അത്താഴമൂണിനു പ്രത്യേകമായി വേഷം കെട്ടേണ്ട ആവശ്യമില്ലെന്നു് എന്റെ ക്യാബിനിലെ ഒരു സ്നേഹിതൻ പറ ഞ്ഞതു കൊണ്ടു ആശ്വാസകരമായി. പക്ഷേ, ഊണിന്റെ സമയ മായപ്പോൾ വാതിലിന്റെ സമീപം എത്തിനോക്കിയ എനിക്കു് ഒരു ഭയവും പരിഭ്രമവും ആണ് ഉണ്ടായതു്. വിശാലമായ ഒരു ഹാളിൽ അങ്ങോളമിങ്ങോളം വെള്ളക്കാർ ഇരിക്കുന്നു. നമ്മുടെ നാട്ടിൽവച്ചുതന്നെ വളരെ ആളുകൾ ഇരിക്കുന്ന സദ്യസ്ഥലങ്ങളി ലുംമറും കയറിച്ചെല്ലുക വിഷമമായിരുന്ന എനിക്കു്, എന്റെ ചങ്കു വല്ലാതെ ഇടിക്കുന്നതായും,തൊണ്ടയ്ക്കു് ഏതോ ഒരുണ്ടകയറ ഞെരുക്കുന്നതായും തോന്നി. അതു അധികം വിദേശീയരെ ഒന്നി ച്ചു മുൻപു കണ്ടിട്ടില്ലാത്ത എനിക്കു് അവർ എല്ലാം നോക്കിയിരി ക്കേ അവരുടെ ഇടയ്ക്കുകൂടി എനിക്കുനിർദ്ദേശിച്ചിരുന്ന മേശയുടെ അടുത്തേയ്ക്കു നടന്നുപോകുക എന്നതു വലിയ പ്രയാസമായി തോ ന്നി. മലയാളിയായ വിളമ്പുകാരന്റെ സഹായത്തോടുകൂടി സി ലോണിലെ കൊളോണിയൽ ഹോട്ടലിൽവച്ചു പരിഹരിച്ച ആ വിഷമത കപ്പലിൽവച്ചുള്ള ആദ്യത്തെ ആഹാരസമയത്തും എന്നെ തുറിച്ചുനോക്കി. പക്ഷേ, ഇവിടെ ആ ആൾബാഹുള്യത്തിൽകൂടി പോയേ തീരൂ. ഇന്ത്യാക്കാരും സിലോൺകാരുമായി ചിലരെല്ലാം അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നെങ്കിലും, പുതിയതായി ഒരു 'സവണ്ണൻ' കയറിച്ചെല്ലുമ്പോൾ എല്ലാവരുടെയും ദൃഷ്ടി ആ വഴിക്കു പതിയുമെന്നു് എനിക്കു് അറിയാമായിരുന്നു. ഏതായാലും ഈ വക ചിന്ത

കളിലും ഭയത്തിലും മുഴുകിനിൽക്കാൻ അധികം സമയം ഇല്ലായിരുന്നതിനാൽ, ഒരു വിധം ഇവയെല്ലാം അടക്കി ഞാൽ ധൈര്യസമേതം എന്റെ മേശയ്ക്കടുത്തു് എത്തിച്ചേർന്നു് ഇരിപ്പായി. മറ്റാരെല്ലാം ആ മേശയ്ക്കടുത്തു് ഇരുന്നിരുന്നു എന്നു് എനിക്കു് ഓർമ്മയില്ല. എന്റെ അടുത്തു് ഒരു തടിച്ച പയ്യൻ ഇരുന്നിരുന്നു. അയാളും ഞാനുംകൂടി പരസ്പരം 'ഹൈ' ഇരുവനിങ്ങ്' എന്നു് അഭിവാദനം ചെയ്യുകയല്ലാതെ, മേശയ്ക്കു് അടുത്തു് ഇരുന്ന മറ്റാരുമായി ഞാൻ ഒരു സമ്പർക്കവും സ്ഥാപിച്ചില്ല. എന്റെ മനസ്സിലെ അസ്വസ്ഥത പുറത്തു കാട്ടാതിരിക്കാൻ ഞാൻ ശ്രമിച്ചു. എങ്കിലും പകലത്തെ ശ്രമവും, അപരിചിതരുടെ ഇടയിൽ പെട്ടതുകൊണ്ടുള്ള വല്ലായ്മയും കൂടി ആയപ്പോൾ ആകപ്പാടെ എനിക്കു് ആ രംഗത്തു ശാരീരികവും മാനസികവുമായ ഒരു നിലയുറപ്പു് ഇല്ലാത്തതുപോലെ തോന്നി.

പാശ്ചാത്യജീവിതരീതി-
ഒരു ആദ്യദർശനം

. പകൽ ജോലി, രാത്രി വിനോദം—ഇങ്ങനെ ആണു വെള്ളക്കാരിൽ ഒരു നല്ല ഭൂരിപക്ഷം ജീവിക്കുന്നതെന്നു ഞാൻ മൻപുതന്നെ കേട്ടിട്ടുണ്ടു്. ഞാൻ കപ്പലിൽ എത്തിയ ദിവസമാണു് ആ ജീവിതരീതി ആദ്യമായി അടുത്തു കാണുവാൻ ഇടയായതു്. ദീർഘമായ ഒരു കപ്പൽയാത്രയിൽ വിനോദങ്ങൾക്കു് അത്യന്തം പ്രാധാന്യം ഉണ്ടുതാനും. അത്താഴം ഊണു കഴിഞ്ഞതിനു ശേഷം മിക്കവാറും ആളുകൾ വിനോദങ്ങളിൽ ഏർപ്പെട്ടുകയായി. ഒരിടത്തു് പുരുഷന്മാരും സ്ത്രീകളും ചേർന്നുള്ള നൃത്തം, മറ്റൊരിടത്തു മരം കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ പട്ടികളെ ഉപയോഗിച്ചുള്ള പന്തയമോട്ടം, മൂന്നാമതൊരിടത്തു കൂട്ടംകൂടിയിരുന്നുള്ള സംഭാഷണം—എന്നി

ങ്ങനെ പോകുന്ന അവരുടെ വിനോദരീതി. ഇതിനെല്ലാം ഉപരിയായി ധാരാളം ആളുകൾ ഒറ്റയായും അല്ലാതെയും പൊതു മറികളിൽ ലഹരിപദാർത്ഥങ്ങളോ മറ്റോ കുടിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതും കാണാം. കപ്പലിൽ വച്ചുതന്നെ എനിക്കു കാണാൻ കഴിഞ്ഞ മറ്റൊരു കാര്യം വെള്ളക്കാർ പ്രണയിക്കുന്ന രീതിയാണു്. പരസ്പരം അനുരക്തരായ യുവതീയുവാക്കൾ കപ്പൽത്തട്ടിന്റെ പല മൂലകളിലും ഇരുന്നു്, പരസ്പരം ചുംബിച്ചും സ്നേഹവാക്കുകൾ പറഞ്ഞും, വിവാഹത്തിന്റെ മുന്നോടിയായ വരണവും ആത്മസമർപ്പണവും നടത്തുന്ന കാഴ്ച ഹൃദയത്തിന്റെ മൃദുലഭാവങ്ങളെ സ്പർശിക്കുന്നതാണു്. സ്ഥായിയായ ഒരു വിവാഹത്തിനു് ഉതകുന്നതു് ഇത്തരം വരണരീതിയോ, അതോ നമ്മുടെ രാജ്യത്തും മാറും നിലവിൽ ഇരിക്കുന്നതുപോലെ മാതാപിതാക്കളുടെയും മറ്റും അധ്യക്ഷതയിൽ നടക്കുന്ന വരണരീതിയോ എന്നതു പലപ്പോഴും ഞാൻ ചിന്തിച്ചു നോക്കിയിട്ടുണ്ടു്. സ്ത്രീയും പുരുഷനും തമ്മിൽ ശാരീരികവും, മാനസികവും, ആത്മീയവുമായ പൊരുത്തമുണ്ടാകുന്നതിലാണു് വിവാഹത്തിന്റെ സ്ഥിരത സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതെങ്കിൽ ഒരു പ്രത്യേകമായ വരണരീതി അതിനു കൂടുതലോ കുറച്ചോ കാരണമാകേണ്ടെന്നാണു് എനിക്കു തോന്നുന്നതു്. പ്രണയം വിവാഹത്തിൽ തകരുന്നതു വരാം; കരുത്തേറുന്നും വരാം. പാശ്ചാത്യരാജ്യങ്ങളിലെ വിവാഹരീതിയെ മുകളിൽ ചർച്ചചെയ്യുമെന്നുള്ളതുകൊണ്ടു് ഇവിടെ വിടുന്നു.

ഒരു ആസ്ത്രേലിയൻ കുടുംബം

എസ്സ്പെറൻസ്ബേ കൊളമ്പു വിട്ടതിന്റെ പിറേറദിവസം രാവിലെ ഞാൻ എന്റെ ക്യാബിൻ കൂട്ടുകാരനായ സ്റ്റ്യു ഉദ്യോഗസ്ഥൻ ഇരുന്നിരുന്ന മേശയ്ക്കു് അടുത്താണു് പ്രാതഭക്ഷണ

ത്തിനു് ഇരുന്നതു്. ഏറെത്താമസിയാതെ ആ മേശയ്ക്കു് അടുത്തിരുന്ന ഒരു ആസ്ത്രേലിയൻ കുടുംബവുമായി പരിചയമാകുകയും അവരുടെ പ്രവൃത്തിയിലും സംസാരത്തിലും നിന്നു് ആസ്ത്രേലിയാക്കാരുടേ ജീവിതത്തെക്കുറിച്ചു് സാമാന്യപരിജ്ഞാനം സിദ്ധിക്കുകയും ചെയ്തു. ഉരുക്കുപോലെ ഉറച്ച ശരീരവും, വാ കടിച്ചമർത്തി നിശ്ചയദാർഢ്യം പ്രകടമാക്കുന്ന മുഖഭാവവും, മിതമായ സംഭാഷണവും, സാമാന്യം ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചിരിക്കുന്ന തലയും ആയാൽ, ഇടത്തരക്കാരനായ ആസ്ത്രേലിയന്റെ ഏതാണ്ടൊരു ചിത്രമായി. അതുപോലെതന്നെ, വെളിയിലേയ്ക്കു തള്ളി ബലമായി നിൽക്കുന്ന താടിയെല്ലുകളും, അല്പം നിശിതമായ നോട്ടവും, തികഞ്ഞ കർമ്മശക്തിയും, ആയാൽ ഏതാണ്ടൊരു ആസ്ത്രേലിയൻ അമ്മയുടെ ചിത്രവുമായി. രണ്ടുപേരിലും തികഞ്ഞുനിൽക്കുന്ന സ്വഭാവവിശേഷം നിഷ്ഠയമായ പ്രവൃത്തിശക്തിയാണു്. മിക്ക ആസ്ത്രേലിയൻ സിനിമാചിത്രങ്ങളിലും, ഈ ആസ്ത്രേലിയൻ സ്വഭാവം കൊണ്ടു ദൃഢരായ വ്യക്തികളെ കാണാം. വിപരീതമായ ചുറ്റുപാടുകളോടു് സമരം ചെയ്തു്, കുടുംബത്തിനാകമാനം ഒരു ചൈതന്യകേന്ദ്രമായി വിലസുന്ന ആസ്ത്രേലിയൻ അമ്മ ആ ഭൂഖണ്ഡത്തിലെ തകരാത്ത സ്ഥാപനങ്ങളിൽ ഒന്നാണെന്നു പറയാം. ആസ്ത്രേലിയായിലെ ജനങ്ങൾക്കു് ഇത്രത്തോളം സ്വഭാവദാർഢ്യവും ശക്തിയും ഉണ്ടായതിനു് ഒന്നു് അവിടത്തെ ഭൂപ്രകൃതിയും, പ്രകൃതിശക്തികളുമാണു്. അധികം ആൾപാർപ്പില്ലാതെ വിശാലമായി കിടക്കുന്ന ഒരു ഭൂപ്രദേശമാണു് ആസ്ത്രേലിയ. അവിടത്തെ ആദിമകാലനിവാസികളെയും മറ്റും തള്ളിമാറ്റിയിട്ടാണു് വെള്ളക്കാരൻ അവിടെ കുടിയേറിപ്പാർത്തതു്. സമരമായിരുന്നു വളരെനാൾ അവരുടെ ജീവിതത്തിന്റെ പര്യായം—ശത്രുവിനെയും, സഹതാപമില്ലാത്ത ഭൂമിയേയും വശത്തുകൊണ്ടുവരാനുള്ള ഒരു ദീർഘസമരം. വിശാലമായ ആ ഭൂഖണ്ഡത്തിന്റെ ഒരു കോണിൽനിന്നു് മറ്റൊരു കോണിലേയ്ക്കു്, ആയിരമായിരം മാടുകളെ അടിച്ചുകൊണ്ടു്, കുഞ്ഞുകുട്ടി കുടുംബങ്ങളും സകല സമ്പാദ്യങ്ങളും ഒരു

വണ്ടിയിലോ മറ്റോ പെറുക്കിയിട്ട് ആസ്ത്രേലിയയിലെ കഷ്ടക്കു് ചിലപ്പോൾ പോകേണ്ടിവരും. മനുഷ്യനു നേരിടേണ്ട പ്രകൃതിശക്തികളുടെ വലിപ്പവും, അവന്റെതന്നെ നിസ്സാരതയും തമ്മിലുള്ള അന്തരം, നീണ്ടുനിവർന്നുകിടക്കുന്ന ആസ്ത്രേലിയൻ പരപ്പുകളുടെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ മനുഷ്യനെ കാണുമ്പോഴത്തേപ്പോലെ മറ്റൊരിക്കലും കാണുന്നതല്ല. ശതാബ്ദങ്ങളായി തങ്ങൾ പാർക്കുകയും, വേട്ടയാടുകയും, ദേവതകളെ ആരാധന ചെയ്യുകയും ചെയ്തിരുന്ന ഭൂമിയിൽനിന്നു തങ്ങളെ അടിച്ചിറക്കാൻ വന്ന വെള്ളക്കാരോടു് ആസ്ത്രേലിയായിലെ ആദിമനിവാസികൾ ഭയവോടുകൂടിയല്ല പെരുമാറിയതു്. ഒറ്റപ്പെട്ടനിൽക്കുന്ന വെള്ളക്കാരുടെ വസതികൾ ചിലപ്പോൾ ആദിമനിവാസികളിൽ ചിലരുടെ ആക്രമത്തിനു് വിധേയമായെന്നിരിക്കും; ആ കുടുംബത്തിലെ ഒന്നോ രണ്ടോ തലമാകൾ ഒന്നിച്ചു് കൊല്ലപ്പെട്ട എന്നും വരാം. പ്രായംവന്ന പുരുഷന്മാർ വെളിയിൽ പോയിരിക്കുന്ന സമയം ഇമ്മാതിരി സംഭവങ്ങൾ ഉണ്ടായാൽ, അതിനെ കഴിവുള്ളതു ധീരതയോടുകൂടി നേരിടേണ്ട ചുമതല ഗൃഹനായികയ്ക്കാണു് എന്നതു് ഓർമ്മിക്കണം. ഈ വസ്തുത ആസ്ത്രേലിയൻ അമ്മയെ ശക്തിയുടെയും ധീരതയുടെയും നിശ്ചയദാർഢ്യത്തിന്റെ ഉരുക്കുപ്രതിമകൾ ആക്കിയിട്ടുണ്ടു്. ജപ്പാൻ തുടങ്ങിയ പൗരസ്ത്യരാജ്യങ്ങളിൽ സ്ത്രീത്വം ഇന്നും സാരള്യത്തിന്റെ പര്യായമാണു്. ആസ്ത്രേലിയൻ സ്ത്രീയുടെ ലഗ്നത്തിൽ മിക്കവാറും ചൊവ്വാ ആയിരിക്കും.

ആസ്ത്രേലിയൻ കുടുംബവും എന്റെ സ്നേഹിതനും ഞാനും കപ്പൽയാത്ര കഴിയുന്നതുവരെ ഒരു മേശമേൽ തന്നെ ഭക്ഷണം കഴിച്ചുവന്നു. ആഹാരം കഴിക്കുന്നതിനോടൊപ്പം പല വിഷയങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള സംഭാഷണവും നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കും. ഒരാറത്തിരുന്ന ആസ്ത്രേലിയൻ അമ്മ അകപ്പാടെ പ്രായം കൊണ്ടും പകപതകൊണ്ടും അവിടത്തെ ഊണിന്റെ മേലദ്ധ്യക്ഷയാകാൻ പാറിയവർ ആയിരുന്നു. ഇംഗ്ലീഷുകുടുംബങ്ങളിലെ ഭക്ഷണരീതിയേക്കു

റിച്ചു പിന്നീട് നേരിട്ട് അറിയാൻ ഇടയായപ്പോൾ അണ് അവരുടെ മേശയ്ക്കരികിൽ അമ്മയ്ക്കുള്ള സ്ഥാനവും കൃത്യവും എനിക്കു മനസ്സിലായതു്. മേശയുടെ വീതിയുള്ള ഒരു വശത്തായിരിക്കും അമ്മ. എല്ലാവക്കും വിളമ്പിക്കൊടുത്തതിനുശേഷം അമ്മ തനിയ്ക്കു വിളമ്പിവച്ചിരിക്കുന്നതു കഴിക്കും. അമ്മ മേശയിലെ ദേവതയാണു്.

വെള്ളക്കാരായ ആസ്ട്രേലിയാക്കാർ ഇന്നും ആ ഭ്രഖണ്ഡത്തിൽ താമസിക്കുന്നതു് ദൂരദിക്കിലുള്ള ഒരു കൂടിയേറിപ്പാർപ്പായി മാത്രമേ കരുതിയിട്ടുള്ളൂ. അവരുടെ മാതൃരാജ്യം ഇംഗ്ലണ്ടു് അണെന്നാണു് അവരുടെ വിചാരം. മുപ്പതോ മുപ്പത്തിഅഞ്ചോ കൊല്ലം ആസ്ട്രേലിയായിൽ താമസിച്ചിരുന്നതിനുശേഷം ഏഴോ എട്ടോ മാസത്തെ താമസത്തിനു തിരിച്ചുപോകുന്നവർ തങ്ങളുടെ സ്വന്തം നാട്ടിലേയ്ക്കു തിരിച്ചുപോകുന്നു എന്നാണു് പറയാറുള്ളതു്. ആംഗലപുത്രികാരാജ്യങ്ങളിൽ പ്രഥമസ്ഥാനം വഹിക്കുന്ന കാനഡായിലെ ഇംഗ്ലീഷുകാക്കുപോലും ഇംഗ്ലണ്ടിനോടു് ഇത്ര ഉറച്ചബന്ധം തോന്നാറില്ലെന്നാണു് എനിക്കു ധരിക്കാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടുള്ളതു്.

കപ്പലിൽവച്ചു് ആസ്ട്രേലിയൻ സ്നേഹിതന്മാരുമായി സംസാരിക്കുമ്പോൾ, ആസ്ട്രേലിയായിലെ കൂടിയേറ്റപ്രശ്നം ഞാൻ ഉന്നയിക്കാറുണ്ടായിരുന്നു. കുറെ ഏറെ ആളുകളേക്കൂടി ആ ഭ്രഖണ്ഡത്തിനു് ഉൾക്കൊണ്ടു പോറ്റാൻ കഴിയുമെന്നാണു് ഇന്നു് പരക്കെ സമ്മതിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതു്. എന്നാൽ യൂറോപ്യന്മാരെ കഴിവുണ്ടെങ്കിൽ ഇംഗ്ലീഷുകാരെ മാത്രമേ കൂടിയേറിപ്പാക്കാൻ അനുവദിക്കാവൂ എന്നു് അവിടത്തെ വെള്ളക്കാക്കു് സക്കാരിനും നിർബന്ധമുണ്ടു്. ജനസംഖ്യയുടെ പെരുപ്പത്തോടൊപ്പം മണ്ണിന്റെ ഉല്പാദനശക്തികൂടി വളരാത്തതിനാൽ ദുരിതം അനുഭവിക്കുന്ന ഏഷ്യയിലെ കുറെ ആളുകളെ ആസ്ട്രേലിയായിൽ കൂടിയേറിപ്പാക്കാൻ അനുവദിക്കേണ്ടതല്ലേ എന്നു് ആസ്ട്രേലിയാക്കാരോടു

ചോദിച്ചാൽ അവർ ആ ചോദ്യംശരിതന്നെയെന്നു സമ്മതിക്കും. പക്ഷേ, കേവലം താത്വികമായ ഒരു തലത്തിൽ നിന്നുകൊണ്ടാണു് അവർ അതു് സമ്മതിക്കുന്നതു്. പ്രയോഗതലത്തിൽ പ്രശ്നത്തെ നേരിടേണ്ടിവരുമ്പോൾ അവരുടെ മൻപിൽ കുറുത്തതൊലിയുടെ ചിത്രങ്ങൾ വന്നു നിൽക്കും; അവർ അറച്ചുപോകുകയും ചെയ്യും.

അറബിക്കടലും ഇന്ത്യൻ മഹാസമുദ്രവും—ജലയക്ഷികൾ

അറബിക്കടലിലും ഇന്ത്യൻമഹാസമുദ്രത്തിലുംവച്ചുള്ള ഞങ്ങളുടെ യാത്രയിൽ കാര്യമായി സംഭവം ഒന്നും ഉണ്ടായില്ല. ഉണ്ണുകയും, ഉറങ്ങുകയും, വിനോദിക്കുകയും, പുതിയ പരിചയങ്ങൾ സമ്പാദിക്കുകയും ആയാൽ ആ യാത്രയുടെ മിക്ക വശങ്ങളും ആയി. സൂര്യന്റെ രശ്മിയും ചൂടും ഏൽക്കാൻവേണ്ടി കപ്പൽത്തട്ടുകളുടെ പല ഭാഗങ്ങളിലായി നഗ്നതമാത്രം മറച്ചുകൊണ്ടു് അനവധി സുന്ദരികൾ കിടക്കുന്നതു കാണുക നിത്യസംഭവമായിരുന്നു—സംഗീതവും സൗന്ദര്യവുംകൊണ്ടു പുരുഷന്മാരെ വശീകരിക്കാറുള്ള ജലയക്ഷികൾ ചാടിയോടിക്കളിക്കാറുണ്ടായിരുന്ന കടൽപ്പാറകളുടെ ഒരു പ്രതീതി കപ്പലിന്റെ തട്ടുകൾ അപ്പോൾ വഹിക്കാറുണ്ടായിരുന്നു.

നീലനീലമായി പരന്നുകിടക്കുന്ന കടലിൽക്കൂടി പൊയ്ക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന യാത്രക്കാർക്കു തുറമുഖത്തുനിന്നും ഏതാനും മൈൽ പോയാൽ പിന്നെ കാണുവാൻ സാധിക്കുന്ന ജീവികൾ, അങ്ങനെയിരിക്കുമ്പോൾ സമീപത്തുകൂടിയെങ്ങാനും പോകുന്ന കപ്പലുകളിൽ അവ്യക്തമായി കാണാവുന്ന ആളുകളും, അനവരതമെന്നോണം

കപ്പലിന്റെ ചുറ്റുവട്ടം നൃത്തംചെയ്യുന്ന മത്സ്യങ്ങളും ആണ്. അടുത്തുകൂടി മറ്റു കപ്പലുകൾ പോകുമ്പോൾ രണ്ടു കപ്പലുകളിലുമുള്ള ആളുകൾ തൂവാലകളും മറ്റും വീശി പരസ്പരം അഭിവാദനംചെയ്യും. കരയോട് അടുത്തു് ആറേഴു മൈലിനുള്ളിൽ പക്ഷികളെയും കാണാം. ഈ വക പക്ഷികളെ കണ്ടുകൊണ്ടാണ് കര അടുത്തു എന്നു യാത്രക്കാർ മനസ്സിലാക്കാറുള്ളതു്. ശവശരീരങ്ങൾ ഉൾപ്പെടെയുള്ള ആഹാരസാധനങ്ങൾ വെള്ളത്തിലേയ്ക്കു വീഴുമെന്ന പ്രതീക്ഷയിൽ തിമിംഗലങ്ങൾ ചിലപ്പോൾ കപ്പലിനെ വളരെദൂരം പിൻതുടരാറുണ്ടെന്നു മുൻപുതന്നെ കേട്ടിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. എങ്കിലും എന്റെ യാത്രയിൽ അതു കാണുവാൻ ഇടയായില്ല.

ഏഡൻ

ഇന്ത്യൻമഹാസമുദ്രത്തിലെ യാത്രയുടെ അവസാനത്തിൽ കപ്പൽ അടുക്കുന്നതു് ഏഡൻതുറമുഖത്താണ്. കൊളംബു വിട്ടാൽ ആദ്യം കപ്പൽ അടുക്കുന്ന സ്ഥലം അതാണ്. ബ്രിട്ടീഷുകാരുടെ വകയായ ഏഡൻപട്ടണത്തിൽ ആണ് ഏഡൻതുറമുഖം സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു്. ബ്രിട്ടീഷ് ഉടമയിൽ ഉള്ള ഏഡൻപ്രദേശത്താണ് ഏഡൻപട്ടണം. ഉറച്ച പാറകളുടെയും അതിലും ഉറച്ച ബ്രിട്ടീഷ് ഭരണത്തിന്റെയും ഒരു കേന്ദ്രമാണ് ഏഡൻ. വൃത്തികെട്ട കുപ്പായവും തലക്കെട്ടും ധരിച്ച അറബികളും, മിക്കവാറും ഇടത്തരക്കാരായി ജീവിക്കുന്ന ഇന്ത്യാക്കാരും, വലിയ നിലകളിൽ ഉള്ള ഇംഗ്ലീഷുകാരും ഏഡൻതെരുവുകളിൽക്കൂടി പോകുന്നതു കാണാം. കപ്പൽ തുറമുഖത്തു് അടുത്താൽ ഉടനെ, അതിനുചുറ്റും അനവധി വള്ളങ്ങൾ വന്നുചേരുകയായി. സില്ലുകൾ, പെട്ടികൾ, തോൽ സാധനങ്ങൾ തുടങ്ങി ഓരോ സാധനങ്ങൾ കപ്പൽയാത്രക്കാർക്കു വില്പാൻ അറബികൾ വന്നിരിക്കുകയാണ്. അവരുടെ ഭാഷയി

ലും, മറിയിംഗ്ലീഷിലും അവർ അനന്തമായി വിളിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കും. കപ്പൽത്തട്ടിൽ നിന്നുകൊണ്ടു നാം എന്തെങ്കിലും സാധനത്തെക്കുറിച്ചു ചോദിച്ചാൽ ഉടൻതന്നെ ഒരു വട്ടിയിലോ മറ്റോ അതിട്ട്, ആ വട്ടി ഒരു കയറിന്റെ അറ്റത്തു കെട്ടി, കയർ കപ്പൽത്തട്ടിൽ നില്ക്കുന്ന നമ്മുടെ അടുത്തേയ്ക്ക് എറിഞ്ഞുതരും. ആ നിലയിൽ നിന്നുകൊണ്ടുതന്നെ സാധനത്തിന്റെ കച്ചവടം നടത്താം. കപ്പലിൽനിന്നു രണ്ടു ഫർലാങ്ങോളം ഒരു ബോട്ടിൽ പോയിട്ടാണു നാം കരയ്ക്ക് ഇറങ്ങേണ്ടതു്. കപ്പലിൽനിന്നു് ഇറങ്ങിയാൽ, ഏഡനിലെ വൃത്തികെട്ട റോഡിൽക്കൂടി നടക്കാം എന്നല്ലാതെ കായ്വുമായ കാഴ്ചകൾ ഒന്നും ഏഡൻനഗരത്തിൽ ഇല്ല. അറേബ്യയുടെ ഒരു ദിക്കിൽ കിടക്കുന്ന ഈ നഗരത്തിൽക്കൂടി അല്പം നടന്നാൽ അറേബ്യൻ മരുഭൂമിയുടെ ചില ഭാഗങ്ങൾ കാണാം അത്രമാത്രം. പക്ഷേ, മണൽപരപ്പുകളെക്കാൾ, പാറക്കെട്ടുകളുടെ ഒരു പ്രതീതിയാണു് ഏഡൻ നൽകുന്നതു്.

ചെങ്കടലിന്റെ മുഖത്തുകിടക്കുന്ന ഒരു ചെറിയ പെനിൻസുലായിലാണു് ഏഡൻ കിടക്കുന്നതു്. ഇന്ത്യൻമഹാസമുദ്രത്തിൽനിന്നു് ഏഡൻഉൾക്കടൽ കഴിഞ്ഞാണു നാം ചെങ്കടലിൽ എത്തിച്ചേരുന്നതു്. ഏഡൻപട്ടണവും, അതിനു ചുറ്റുമുള്ള ഡിസ്ട്രിക്റ്റും പെരിം എന്നു പേരുള്ള ഒരു ദ്വീപുംകൂടിച്ചേർന്ന ഏഡൻ സെറ്റിൽമെന്റിനു് എഴുപത്തിഅഞ്ചു ചതുരശ്രമൈൽ വിസ്താരം ഉണ്ടു്. 1931-ലെ ജനസംഖ്യാകണക്കു് അനുസരിച്ചു് അന്നു് അവിടെ 48333 ആളുകൾ ഉണ്ടായിരുന്നു.

കിഴക്കുനിന്നു സൂയസ്തോടുവഴി പോകുന്ന കപ്പലുകൾ അടുക്കാനും കല്ക്കരി ശേഖരിക്കാനും ഏഡൻതുറമുഖമാണു സാധാരണയായി ഉപയോഗിക്കാറുള്ളതു്. കിഴക്കേ ആഫ്രിക്കയിൽ ഉല്പാദിപ്പിക്കുന്ന സാധനങ്ങൾ കയറ്റി അയയ്ക്കാനും ഈ തുറമുഖം ഉപകരിക്കുന്നു. ഇതുകൂടാതെ കടൽവെള്ളത്തിൽനിന്നു് ഉപ്പു് ഉണ്ടാക്കുന്നതാണു് അവിടത്തെ പ്രധാന വ്യവസായം.

എഡൻ സെറിൽമെൻറുതന്നെ ഏഡൻ പ്രൊട്ടക്ടറേറ്റ് എന്ന വിശാലമായ പ്രദേശത്തിൽ ആണ് കിടക്കുന്നതു്. ബ്രിട്ടീഷ് അധീനതയിൽ ഇരിക്കുന്ന ഏഡൻ പ്രൊട്ടക്ടറേറ്റിനു്(സംരക്ഷിതപ്രദേശത്തിനു്) 42000 ചതുരശ്രമൈൽ വിസ്താരം ഉണ്ടു്. 1932 വരെ അതിന്റെ ഭരണം ബോംബേയിൽനിന്നു നടത്തിവന്നു. അതിനുശേഷം അതിന്റെ ഭരണം ബ്രിട്ടീഷ് ഇൻഡ്യാഗവമ്മെൻറ് നേരിട്ടു നടത്തിവന്നു. ഇപ്പോൾ അതു് ഒരു ബ്രിട്ടീഷ് സംരക്ഷിതപ്രദേശം ആണു്.

ബ്രിട്ടീഷ് ആധിപത്യം വരുന്നതിനു മുൻപു് ഏഡൻ അദ്യം തുർക്കികളുടെയും പിന്നീടു് ഒരു അറബിവംശക്കാരുടെയും അധീനതയിൽ ഇരുന്നു. 1839-ൽ ബ്രിട്ടീഷുകാർ അതു് അറബികളുടെ കൈവശംനിന്നു് എടുത്തു. അതിനു കാരണമായി അവർ പറഞ്ഞതു് അറബികൾ ബ്രിട്ടീഷ് കപ്പൽ ഗതാഗതത്തിനു് വലിയ ശല്യം ചെയ്യുന്നെന്നാണു്. സൂയസ് തോടു് വെട്ടിയതിനോടുകൂടി ഏഡൻതുറമുഖത്തിന്റെ പ്രാധാന്യം വളരെ വർദ്ധിച്ചു. 1905-ൽ ഏഡൻ സംരക്ഷിതപ്രദേശത്തിന്റെ അതിരുകൾ അടയാളപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു.

ചെങ്കടലിലെ ചൂടു്

ഏഡൻ കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ കപ്പൽ കടന്നുപോകേണ്ടതു് ചൂടേറിയ ചെങ്കടലിൽ കൂടിയാണു്. വിശാലമായ ഇന്ത്യൻ മഹാസമുദ്രം കഴിഞ്ഞു് ഉഷ്ണിച്ചു വരണ്ടുകിടക്കുന്ന അറേബ്യൻ മരുഭൂമിയുടെയും ആഫ്രിക്കയിലെ സഹാറാ മരുഭൂമിയുടെയും ഇടയിൽ കിടക്കുന്ന ചെങ്കടലിൽ എത്തുമ്പോൾ സ്ഥിതി പാടേ മാറിപ്പോകുന്നു. അമ്മയുടെ വാത്സല്യത്തിൽ കഴിഞ്ഞുകൂടിയ ഒരു കുട്ടി അദ്ധ്യാപകന്റെ കർശനമായ ശിക്ഷണത്തിൽ എത്തിച്ചേരുന്ന ഒരു

പ്രതീതിയാണു് കപ്പൽയാത്രക്കാക്കു് ചെങ്കടലിൽ വച്ചു് ഉണ്ടാകുന്നതു്. ചെങ്കടലിൽ വച്ചു്, യാത്രക്കാർ തങ്ങളുടെ മുറികളിൽ കഴിച്ചുകൂട്ടാറില്ല. എന്തെങ്കിലും ലഘുവായ വസ്ത്രം ധരിച്ചുകൊണ്ടു് അവർ കപ്പൽതട്ടുകളിൽ കഴിച്ചുകൂട്ടും. കണ്ണെത്താത്തവിധം രണ്ടു വശത്തും നീണ്ടുകിടക്കുന്ന മണലാരണ്യത്തിൽനിന്നു് എപ്പോഴുമെന്നോണം അടിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന കാറ്റിൽ യാത്രക്കാർ സദാ വിയത്തൊലിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കും.

സൂയസ്തോടു്

ചെങ്കടലിൽനിന്നു് കപ്പൽ പ്രസിദ്ധമായ സൂയസ്തോട്ടിലേയ്ക്കു പ്രവേശിക്കുന്നു. പത്തൊൻപതാം ശതകത്തിലെ അത്ഭുതകരമായ എൻജിനീയറിങ്ങു പണികളിൽ ഒന്നാണു് സൂയസ്തോടു്. ആഫ്രിക്കയുടെ തെക്കേ അറ്റത്തു കിടക്കുന്ന ഗുഡ്ഹോപു് മുനമ്പു ചുറ്റിയേ മൻപു് യൂറോപ്പിൽനിന്നു പൗരസ്ത്യദേശങ്ങളിൽ കപ്പൽ മുഖേന വരാൻ കഴിയുമായിരുന്നുള്ളു. ഈ ചുറ്റിക്കറക്കം വേണ്ടാതാക്കിയ സൂയസ്തോടു് പത്തൊൻപതാംശതകത്തിൽ നാവികന്മാക്കു കിട്ടിയ ഒരു മഹാനുഗ്രഹം ആയിരുന്നു. ചെങ്കടലിനെയും മദ്ധ്യതരണിക്കടലിനെയും യോജിപ്പിക്കുന്ന സൂയസ്തോടു് ആധുനികകാലത്തെ നേട്ടങ്ങളിൽ ഒന്നാണു്.

യാത്രക്കാക്കു് ഉത്സാഹപ്രദമായ ഒരു കാഴ്ചയാണു് കപ്പൽ സൂയസ്തോട്ടിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതു്. ചെങ്കടലിലെപ്പോലെ ചൂടു് ഇവിടെ ഇല്ല. ഇരുവശവും പച്ചച്ചെടികളും മറ്റും വച്ചുപിടിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്, പ്രത്യേകിച്ചു വലതുവശത്തു്. ഇവിടം അന്നു് ബ്രിട്ടീഷ് നിയന്ത്രണത്തിൽ ഇരുന്ന ഒരു പ്രദേശമായിരുന്നു. നല്ല കെട്ടിടങ്ങളും, റോഡുകളും, പൂന്തോട്ടങ്ങളും, ഈന്തപ്പനകളുംകൊണ്ടു് വളരെ മനോഹരമായ ഒരു സ്ഥലമാണവിടം. ഇടതുവശത്തു നോക്കി

യാൽ ഈന്തപ്പനകൾ ഒഴിച്ചാൽ മരുഭൂമി നിണ്ടുകിടക്കുന്നതു കാണാം. ആളുകളെയോ, മറ്റു ജീവികളെയോ കാണാതെ ഇന്ത്യൻ മഹാസമുദ്രത്തിലും ചെങ്കടലിലുംകൂടി സഞ്ചരിച്ചിട്ടു്, സൂയസ്തോട്ടിൽ കൂടിയുള്ള സഞ്ചാരം ഒരു വിനോദയാത്രപോലെ ഇരിക്കും. കപ്പലിൽനിന്നു് തോട്ടിന്റെ ഇരുകരയ്ക്കുമുള്ള ദൂരം ഏതാണ്ടു് അടി മാത്രമാണു്. തോടിന്റെ ഒരു വശത്തു് നഗ്നരായ ഈജിപ്ഷ്യൻ കുട്ടികൾ ആർത്തുവിളിച്ചു മുങ്ങിക്കുളിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതു കണ്ടപ്പോൾ കപ്പൽയാത്ര ചെയ്യുകയായിരുന്നു എന്ന കാര്യമേ ഞാൻ മറന്നു. അറുപത്തഞ്ചും എൺപതും മീറ്ററിനു് ഇടയ്ക്കു പല തരത്തിൽ വീതിയുള്ള സൂയസ്തോട്ടിൽ കൂടി രണ്ടു കപ്പലുകൾ കടന്നു പരസ്പരം പോകണമെങ്കിൽ, ഒരെണ്ണം നിൽക്കണം. ആദ്യകാലങ്ങളിൽ, ഒരു കപ്പലിനെ മാത്രമേ ഒരുസമയം തോട്ടിൽ പ്രവേശിക്കാൻ അനുവദിക്കാറുണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. 100 മൈലോളം നീളം വരുന്ന സൂയസ്തോടു് കടന്നുപോകുന്നതിനു് പതിനഞ്ചു മണിക്കൂർവരെ എടുക്കും. ഒൻപതര മീറ്റർ ശരാശരി ആഴമുള്ള തോട്ടിൽകൂടി കപ്പൽ മന്ദഗതിയിൽ പൊയ്ക്കൊണ്ടിരിക്കും. തോട്ടിൽകൂടി പൊയ്ക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ചെറിയ സ്റ്റീംബോട്ടുകൾക്കു് മന്ദഗതിയിൽ പോകുന്ന മഹാമേരുസദൃശനായ കപ്പലിനോടു് സഭ്യവംശ്യഭാവം അഭിനയിച്ചു് ആനന്ദിക്കാം.

സൂയസ്തോട്ടിന്റെ ഒരു അറ്റത്തു് അതിന്റെ നിർമ്മാണത്തിന്റെ ചുമതല വഹിച്ചിരുന്ന ഫ്രഞ്ചുകാരനായ എഞ്ചിനീയർ ഫെർഡിനാൻഡ് ഡിലെസപ്സിന്റെ ഒരു പ്രതിമ നിൽപ്പുണ്ടു്. ഏ. ഡി. എട്ടാം ശതകത്തിൽ അറേബ്യയിൽ ഭരിച്ചിരുന്ന വിഖ്യാതനായ ഹാരൂൺ അൽറഷീദ് തുടങ്ങി പലരുടെയും സങ്കല്പത്തിൽ ഇരുന്നിരുന്ന ഈ പ്രധാനമായ ജലമാർഗ്ഗത്തിന്റെ കാര്യം രൂപം പ്രാപിച്ചതു്, ലെസപ്സിന്റെ ചിന്തയുടെ ഫലമായിട്ടു് ആയിരുന്നു. 1869 നവമ്പർ 17-ാം തീയതി പല രാജ്യങ്ങളുടെ വകയായ 58 കപ്പലുകൾ ഒരു ഘോഷയാത്രയായി സൂയസ്തോട്ടി

ലേയ്ക്ക കടന്ന നിമിഷം ലെസപ്സിന്റെ വിജയമുഹൂർത്തം ആയിരുന്നു. ഈ അൻപത്തെട്ട കപ്പലുകൾ 20-ാം തീയതി തോടിന്റെ വടക്കെ അറ്റത്തു കിടക്കുന്ന സൂയസിൽ എത്തിച്ചേർന്നു. അധികം താമസിയാതെതന്നെ സൂയസ്തോട്ടിൽക്കൂടി സാധാരണ കപ്പൽ ഗതാഗതം ആരംഭിക്കുകയും ചെയ്തു.

പോർട്ട് സെയ്ദ്

സൂയസ്തോട്ടിൽനിന്നു് നാം മെഡിറ്ററേനിയൻ കടലിലേയ്ക്കു പ്രവേശിക്കുന്ന ഘട്ടത്തിൽ ആണു് പോർട്ട്സെയ്ദ് തുറമുഖം. ആധുനിക ഈജിപ്തിന്റെ സ്രഷ്ടാവെന്നു വാഴ്ത്തപ്പെടുന്ന മുഹമ്മദാലിയുടെ പിൻഗാമിയായ സെയ്ദ്പാഷായുടെ നാമമാണു് ഈ തുറമുഖത്തിനു കിട്ടിയിരിക്കുന്നതു്. ഞങ്ങളുടെ കപ്പൽ ഏതാനും മണിക്കൂർ തുറമുഖത്തു കിടക്കുമെന്നു നേരത്തെ പ്രഖ്യാപിച്ചിരുന്നതിനാൽ യാത്രക്കാരിൽ പലരും കരയ്ക്കു പോകാനുള്ള വട്ടംകൂട്ടലുകൾ ആയി. കരയ്ക്കുപോകുന്ന യാത്രക്കാർ അവരവരുടെ മുറികൾ ശരിയായി പൂട്ടിയിരിക്കേണ്ടതാണെന്നും, തുറമുഖത്തു വളരെ കഴിവുള്ള കള്ളന്മാർ ധാരാളം ഉണ്ടെന്നും കപ്പലിന്റെ അധികൃതർ നേരത്തേതന്നെ യാത്രക്കാർക്കു് മുന്നറിയിപ്പു നൽകിയിരുന്നു. ഇതു് പോർട്ട്സെയ്ദ് തുറമുഖത്തെ കള്ളന്മാർക്കു് അഭിമാനകരമായിരുന്നെങ്കിലും, തുറമുഖത്തിന്റെ മാനത്തിനും, കള്ളന്മാരുടെ ലാഭത്തിനും ഒരുപോലെ ഹാനികരമായിരുന്നു. പക്ഷേ, പോർട്ട്സെയ്ദിലെ കള്ളന്മാരെക്കുറിച്ചുള്ള പ്രസ്താവന അക്ഷരംപ്രതി ശരിയായിരുന്നുവെന്നു് എനിക്കു പിന്നീടു മനസ്സിലായി.

ഈജിപ്ത്—ഇന്നും ഇന്നലെയും

കരയ്ക്കിറങ്ങാൻ തയാറായി പാസ്പോർട്ടുകളും മറ്റും ഒപ്പിട്ടുവിക്കുവാൻവേണ്ടി കപ്പൽതട്ടിൽ കാത്തുനില്ക്കുമ്പോൾ, അവിടെ നിന്നിരുന്ന ഒരു ഇജിപ്ഷ്യൻ പോലീസുകാരനും ഞാനുമായി സംഭാഷണത്തിൽ ഏർപ്പെട്ടു. കപ്പൽ ഓരോ തുറമുഖത്തു് അടുക്കുമ്പോഴും, അതാതു രാജ്യത്തെ പോലീസുകാർ കപ്പലിൽ പരിശോധനയ്ക്കു വരും. കരയ്ക്കു് ഇറങ്ങുന്ന യാത്രക്കാർ, അതാതു ഗവ മ്മെൻറിൻെറ എമിഗ്രേഷൻ അധികാരികളുടെ മുമ്പിൽ തങ്ങളുടെ പാസ്പോർട്ടിൽ പതിച്ചുകൊണ്ടുവേണം കരയ്ക്കു് ഇറങ്ങുവാൻ. ആ ജോലിക്കുംവേണ്ടിയായി കപ്പലിൽ വന്ന ഒരു പോലീസുകാരനുമായി ആയിരുന്ന ഞാൻ സംഭാഷണത്തിൽ ഏർപ്പെട്ടതു് എന്നോടു് ഒരു സിഗററ് ആവശ്യപ്പെട്ട അയാൾക്കു രണ്ടുണ്ണ സിഗററു കൊടുത്തതിനു ശേഷം, ഈജിപ്റ്റിലെ സ്ഥിതിഗതികളെക്കുറിച്ചു പൊതുവിലും, പോലീസിൻെറ ശമ്പളം, സേവനവ്യവസ്ഥ എന്നിവയെക്കുറിച്ചു പ്രത്യേകവും ചോദിച്ചു. പൗരസ്ത്യരാജ്യങ്ങളിൽ പലതിൻെറയും കഥതന്നെ ആയിരുന്ന ഈജിപ്തിൻെറയും. ദാരിദ്ര്യവും പണക്കൊഴുപ്പും, വൃത്തിയും വൃത്തികേടും, സുഖവും ദുഃഖവും തൊട്ടുതൊട്ടുകിടക്കുന്ന ഒരു നാടാണു് ഈജിപ്റ്റ്. മനുഷ്യകൃതമായ ഉച്ചനീചസ്ഥിതികൾ ഈജിപ്തിൽ ഏതു പൗരസ്ത്യരാജ്യത്തിലും എന്നപോലെ കാണാം. ഈജിപ്തിൽ അന്നു വാണിരുന്ന ഫാറൂക്ക് രാജാവിനെക്കുറിച്ചോ, അദ്ദേഹത്തിൻെറ ഭരണത്തെക്കുറിച്ചോ, എൻെറ സ്നേഹിതനായ പോലീസുകാരനു് അല്പംപോലും ബഹുമാനമില്ലായിരുന്നു. സൂയ്സ് അസ്സാമിക്കാത്ത സാമ്രാജ്യത്തിൻെറ അനുഗ്രഹംകൊണ്ടു് തങ്ങൾക്കു തടവില്ലാതെ പരസ്പരം സംസാരിക്കാനും സാധിച്ചു. പോലീസുകാരുടെ ശമ്പളനിരക്കു കുറഞ്ഞതാണെന്നു് അയാൾ പറഞ്ഞപ്പോൾ, അയാളു

ടെ ശരീരത്തെയ്ക്കു പെട്ടെന്നു് എനിക്കു നോക്കാതിരിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ലാതെ വന്നു. അയാളുടെ താഴ്ന്ന ശമ്പളത്തിനു പററിയ ചോരയും നീരും മാംസവും അല്ലായിരുന്ന അയാളുടെ ദേഹത്തുണ്ടായിരുന്നതു്. ഏതായാലും, "താഴ്ന്നനിലത്തേ നീരോട്ടൂ" എന്ന പഴമൊഴിയിൽ ഞാൻ എന്റെ വിസ്മയം മാച്ചുകളഞ്ഞു. പോർട്ടു് സെയ്ദു് തുറമുഖത്തെ ഏതാണ്ടു് ഒരു ദിവസത്തെ താമസത്തിനിടയ്ക്കു് ഞാൻ പല ഈജിപ്ഷ്യൻ പോലീസുകാരെയും കണ്ടു. ആ താഴ്ന്ന ശമ്പളക്കാർ എല്ലാം വണ്ണത്തിൽ ഫാറൂക്കു് രാജാവിന്റെ പ്രതിരൂപങ്ങൾ ആയിരുന്നു. ഈജിപ്തിൽ ഒട്ടകങ്ങൾ ഉണ്ടു്; സൂചി ഉണ്ടു്, ധനികന്മാരും ഉണ്ടു്. സൂചിയുടെ സുഷിരത്തിൽകൂടി കടന്നുപോകാവുന്ന ഒട്ടകങ്ങൾ അവിടെ കാണുകയില്ല. ധനികന്മാരും കാണുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ മധ്യപൗരസ്ത്യദേശം സുഖലോലുപതയ്ക്കു പ്രസിദ്ധമാണു്. ധനവും സുഖവും അവിടെ ഒരുമിച്ചുപോകും. ധനമുണ്ടെങ്കിൽ, അല്ലെങ്കിൽ ഏതു വിധമെങ്കിലും പണം ഉണ്ടായാൽ, പാളി പാളിയായി സുഖം ദേഹത്തുവന്നു് ഉറച്ചുകഴിയും. താഴ്ന്ന ശമ്പളക്കാരായ പോലീസുകാക്കും പണം ഉണ്ടാക്കാം. ലക്ഷ്മി അസ്ഥിരയാണല്ലോ.

പോർട്ടു് സെയ്ദിൽ ഇറങ്ങിയതിനു ശേഷം ഞങ്ങൾ പട്ടണം ഒന്നു ചുറ്റിക്കാണാമെന്നു വിചാരിച്ചു. ഉന്നതങ്ങളായ മാളികകൾ പോർട്ടു് സെയ്ദു് പട്ടണത്തിൽ അനവധിയാണു്. ഫെഡ്തൊപ്പിയും അണിഞ്ഞ വൻകിട വ്യാപാരികളുടെ മാളികകളുടെ പിറകിൽ ഒരിടത്തു മുഷിഞ്ഞ ഉടുപ്പുകൾ ധരിച്ച ഒരു ദാരിദ്ര്യവാസി ലൈംഗികചിത്രങ്ങൾ വിൽക്കാൻ ഞങ്ങളുടെ അടുത്തു വന്നു. കുറുത്ത പോണ്ടിച്ചേരിയും, സമൃദ്ധജലമായ പാരീസും വില്ക്കുകയാണു് അയാളുടെ ജോലി. അതിനടുത്തുതന്നെ കുരിശുവില്ക്കുന്ന ഒരു ചെറുകിട വ്യാപാരിയും ഉണ്ടായിരുന്നു. ഇഹലോകം വില്ക്കുന്ന സമീപസ്ഥനെക്കാൾ മാന്യമായ വേഷമോ

നോട്ടമോ അയാൾക്കു് ഉണ്ടായിരുന്നെന്നു ഞങ്ങൾക്കു തോന്നിയില്ല.

എന്നാൽ വൻകിടവ്യാപാരികളുടെയും ലൈംഗികചിത്രങ്ങളുടെയും ഈജിപ്ത് ആധുനിക ഈജിപ്താണു്. അതിന്റെ പിന്നിൽ കിടക്കുന്നുണ്ടു് പതിനായിരത്തോളം വർഷത്തെ ഈജിപ്ത്—നൈൽനദിയുടെയും, പിരമിഡുകളുടെയും, സൂര്യാരാധനയുടെയും ഈജിപ്ത്. ഹെറോഡോട്ടസ് വർണ്ണിച്ചിട്ടുള്ള ആ ഈജിപ്ത് കഴിവുണ്ടെങ്കിൽ ഒന്നു കാണണമെന്നു ഞങ്ങൾക്കു് അഗ്രഹമുണ്ടായിരുന്നു. പക്ഷേ, കുറെ സമയമേ കപ്പൽ തുറമുഖത്തു കിടക്കുകയുള്ളായിരുന്നു. പോർട്ട് സെയ്ദിൽ നിന്നു് കെയ്റോ നഗരത്തിലേയ്ക്കുതന്നെ എൺപതോളം മൈൽ ദൂരം വരും. മൂന്നാലു മണിക്കൂർ തുറമുഖത്തിനു ചുറ്റും കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നതിനേ ഞങ്ങൾക്കു് അതുകൊണ്ടു സാധിച്ചുള്ളൂ. ആ സമയത്തിനുള്ളിൽ ഒരു ടാക്സിയിൽ കയറി ഞങ്ങൾ പോർട്ട് സെയ്ദിലെ നഗരജീവിതം കുറെയൊക്കെ കണ്ടു. ഈജിപ്തിന്റെ മഹനീയമായ ഭൂതകാലജീവിതം ഒരു സങ്കല്പവിമാനത്തിൽ സഞ്ചരിച്ചു കാണുവാനേ ഞങ്ങൾക്കു സാദ്ധ്യമായുള്ളൂ.

നൈൽനദിയുടെ വാരം ഉൾപ്പെട്ടു് ദീർഘചതുരാകൃതിയിൽ കിടക്കുന്ന ഒരു ഭൂപ്രദേശമാണു് ഈജിപ്റ്റ്. ഈ പ്രദേശം ചരിഞ്ഞുകിടക്കുന്നതു കിഴക്കുനിന്നും പടിഞ്ഞാറോട്ടാണു്.

ഈജിപ്റ്റിന്റെ പടം നോക്കുന്ന ഒരാളുടെ ശ്രദ്ധയെ ഹഠാൽ ആകർഷിക്കുന്ന ഒരു കാര്യമാണു് അതിൽക്കൂടി ഒഴുകുന്ന നൈൽ. നൈൽ ഈജിപ്റ്റിന്റെ ഭാഗ്യദേവതയാണു്. എന്നാൽ ആ മഹാനദി ഈജിപ്റ്റിൽ ഒരു അതിഥിയാണു്—ശതാബ്ദങ്ങളായി മാനിക്കപ്പെടുന്ന ഒരു അതിഥി. പുറന്നാടുകളിൽ ഉള്ള തന്റെ പരിച്ഛദനത്തിനിടയിൽ സംഭരിച്ച എക്കൽ എല്ലാം നൈൽനദി ഈജിപ്റ്റിന്റെ മദ്ധ്യത്തു കൊണ്ടുവന്നു മറിക്കുന്നു. നൈൽനദി ഈജിപ്റ്റിനു നൽകിയിട്ടുള്ള ഫലഭൂയിഷ്ഠമായ ഈ പ്രദേശം

ഈജിപ്റ്റിന്റെ പരമാനുഗ്രഹങ്ങളിൽ ഒന്നാണു്. ഈജിപ്റ്റി ലെ ജനതയുടെ ബഹുമുഖമായ നേട്ടങ്ങളുടെയും, വളർച്ചയുടെയും ജന്മഭൂമിയും പ്രേരകശക്തിയും ഈ താഴ്ന്ന ഭൂമിയാണു്. ഈജി പ്റ്റ് എന്ന പദത്തിന്റെ അർത്ഥവ്യാപ്തിയിൽ നൈൽനദീതട ത്തിനു പുറവും ഉള്ള മണലാരണ്യംകൂടി ഉൾപ്പെട്ടുമെങ്കിലും അന്നാ ട്ടിലെ ജനതയുടെ ചരിത്രം ഉത്ഭവിച്ചതും അഭിവൃദ്ധിപ്പെട്ടതും എവി ടെ എന്നാലോചിച്ചുനോക്കിയാൽ യഥാർത്ഥമായ ഈജിപ്റ്റ് ഈ അനുഗൃഹീതമായ നൈൽനദീതടമാണെന്നു കാണാം. വെ ള്ളമില്ലാതെ വെളുവെളാ പരന്നുകിടക്കുന്ന ആ മണലാരണ്യത്തി ന്റെ മദ്ധ്യത്തുകൂടി പച്ചച്ചെടികളുടെയും പാടങ്ങളുടെയും ഒരു മ നോഹരമായ അരപ്പട്ടയാണു നൈൽനദി നിർമ്മിച്ചിരിക്കുന്നതു്. പ്രാചീന ഈജിപ്റ്റുകാരുടെ ഒരു പ്രത്യേക ശവസംസ്കാരനടപ ടിയുടെ ഫലമായി മരിച്ചവരുടെ നിത്യവിശ്രമസ്ഥാനമായി വി രാജിക്കുന്ന ആ മണൽക്കാട്ടിന്റെ ഇടയ്ക്കു സോത്സാഹം തുള്ളിച്ചാ ടി കളിച്ചുചിരിച്ചു വരുന്ന നൈൽനദിനിമിത്തമാണു് ഈജി പ്റ്റ് ഒരു ഒട്ടങ്ങാത്ത ധാന്യപ്പുരയായി തീർന്നിരിക്കുന്നതു്. ഇതു കൂടാതെ ഗതാഗതത്തിനും നൈൽ ഉപകരിക്കുന്നു. രാജാക്കന്മാ രായ ഫേറോകളുടെ സ്വർണ്ണംപൂശിയ വള്ളങ്ങൾ തുടങ്ങി സാധാ രണക്കാരുടെ മീൻപിടിത്തവള്ളങ്ങൾവരെ നൈൽനദിയുടെ വി ശാലമായ മാറത്തുകൂടി പോകുന്ന കാഴ്ച ശതാബ്ദങ്ങൾ താലോലി ച്ചിട്ടുള്ള ഒരു കാഴ്ചയാണു്.

ഇങ്ങനെ ഈജിപ്റ്റിന്റെ ജീവിതമെന്നാൽ നൈൽനദിയു ടെ ജീവിതമെന്നാണു് അർത്ഥമെങ്കിലും, പുറുപുറുത്തുള്ള മണലാര ണ്യം ആ രാജ്യത്തിന്റെ ജീവിതത്തിൽ വഹിച്ച പങ്കു് അപ്രധാന മൊന്നുമല്ല. നൈൽനദിയുടെ സന്താനമായ ഐശ്വര്യത്തെയും സംസ്കാരത്തെയും ശതാബ്ദമായി കാത്തു രക്ഷിച്ചുവരുന്നതു് മലടി യായ ഈ മണലാരണ്യം ആയിരുന്നു. സുപ്രശസ്തവും ഐശ്വര്യ പൂർണ്ണവും സംസ്കാരസമ്പന്നവും ആയ ഒരു രാജ്യം ശത്രുക്കളെ ക്ഷ

ണിച്ചുവരുത്തും. അങ്ങനെ വന്നുചേർന്ന ശത്രുക്കളിൽനിന്നു നൈൽ നദീതടത്തെ രക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതു് അതിന്റെ ചുറ്റും ചുട്ടെരിഞ്ഞുകിടന്ന ആ മണലാരണ്യമായിരുന്നു.

മറ്റൊരു പ്രധാനമായ കാര്യത്തിലും ഈ മണലാരണ്യം ഈജിപ്റ്റിന്റെ ജീവിതത്തിൽ സാരമായ പങ്കു വഹിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഈജിപ്റ്റിൽ നടന്നിട്ടുള്ള മരണത്തിൽ സാരമായ പങ്കു വഹിച്ചു എന്നു പറയുന്നതായിരിക്കും കുറെക്കൂടി ശരിയായുള്ളതു്. പുരാതന ഈജിപ്റ്റുകാരെ മരണത്തിന്റെ നശീകരണശക്തിയിൽനിന്നു ശതാബ്ദങ്ങളായി രക്ഷിച്ചുകൊണ്ടുവന്നതു് ഈ മണലാരണ്യമാണു്. മൃത്യുഞ്ജയർ ആകാനുള്ള ഈജിപ്റ്റുകാരുടെ മോഹത്തിനും ഭാവിയിലെ ചരിത്രകാരന്റെ ജിജ്ഞാസയ്ക്കും ഇതു് ഒരുപോലെ ഉപകാരം ചെയ്തു. ജീവനു ജന്മം നൽകാനോ, അതിനെ പരിപോഷിപ്പിക്കാനോ മണലാരണ്യത്തിനു കഴിഞ്ഞില്ലെങ്കിലും, ജീവിച്ചുവരെയും അവർക്കു പ്രിയതരങ്ങളായ വസ്തുക്കളെയും കാലത്തിന്റെയും പ്രകൃതിശക്തികളുടെയും കയ്യേറ്റത്തിൽനിന്നു രക്ഷിക്കുവാൻ അതിനു കഴിഞ്ഞു.

മരണത്തിനുശേഷം തങ്ങൾക്കു വിശ്രമിക്കുവാൻ ഫേറോകൾ നിർമ്മിച്ചിട്ടുള്ള പിരമിഡുകൾ പ്രസിദ്ധങ്ങൾ ആണല്ലോ. ജഡംനശിക്കാതെ പരിരക്ഷിക്കുന്ന ഒരു സമ്പ്രദായ(Mummification)വും അവർക്കു് അറിയാമായിരുന്നു. ചില ശവക്കല്ലറകളിൽനിന്നു കിട്ടിയ ശവശരീരങ്ങൾ ശതാബ്ദങ്ങളായി ഒരു ഉടവും കുഴപ്പവും പറ്റാതെ കിടക്കുന്നവയാണു്. ശരീരങ്ങൾ നശിക്കാതെ രക്ഷിക്കുവാനുള്ള ശക്തി മണലിനു് ഉണ്ടെന്നു പ്രാചീന ഈജിപ്റ്റുകാർ കണ്ടുപിടിച്ചതിന്റെ ഫലമാണു് ഈ ജീർണ്ണതാപരിഹാരസൂത്രം. അവർ ഉപയോഗിക്കാൻ ഇടയായതെന്നു പറയപ്പെട്ടുന്നു. വെള്ളവും തണുപ്പുംകൊണ്ടു വേഗം ജീർണ്ണിക്കുന്ന ശരീരം, ചൂടേറിയ മണലിൽ വളരെക്കാലം രൂപംനശിക്കാതെ പരിരക്ഷിതമായി കിടക്കും. ഈജിപ്റ്റിലെ കല്ലറകളിൽനിന്നു കണ്ടെ

ട്ടുക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള മനുഷ്യശരീരങ്ങളും ഇതരസാധനങ്ങളും പ്രാചീന ഈജിപ്റ്റിന്റെ ചരിത്രം മനസ്സിലാക്കാൻ അത്യന്തം സഹായകങ്ങളാണു്. പതിനയ്യായിരമോ അതിൽ കൂട്ടതലുമോ വർഷങ്ങൾക്കു മുൻപു കല്ലറയിൽ ആക്കിയ ഒരു ശവശരീരത്തിന്റെ വയറ്റിൽനിന്നു്, മരിച്ചുപോയ മനുഷ്യൻ അവസാനമായി കഴിച്ച ഒരു മീൻപോലും കേടുവരാതെ പരിരക്ഷിതമായി കിട്ടിയിട്ടുണ്ടെന്നു പറയപ്പെട്ടുന്നു. ആ മണലാരണ്യത്തിലെ ഒരു ശവക്കല്ലറയിൽ ഇരുവർഷമായി ഒരു ശവശരീരവും അതിന്റെ ഉള്ളിലെ ഒരു ഭാഗ്യവാനായ മത്സ്യവും കേടുപാടൊന്നും കൂടാതെ അന്ത്യവിശ്രമം കൊള്ളുകയാണു്.

പുരാതനകാലത്തെ ഈജിപ്റ്റുകാരെക്കുറിച്ചും അവരുടെ ഭരണാധിപന്മാരെക്കുറിച്ചുംകൂടി ഒരു വാക്കു്. ലോകത്തിന്റെ ഇതരഭാഗങ്ങളിൽ എന്നപോലെ നൈൽനദീതടത്തിന്റെ ചുറ്റുപാടുമുള്ള ഉന്നതപ്രദേശങ്ങളിൽ ആദ്യമായി പാർത്തിരുന്നതു വേട്ടയാടി ജീവിച്ചിരുന്ന ഒരുകൂട്ടം ആളുകൾ ആയിരുന്നു. അവരുടെ ജീവിതരീതിയുടെ ലക്ഷണങ്ങൾ ഇന്നു് അവിടം പരിശോധിച്ച നരവംശശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർ കണ്ടുപിടിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഇന്നത്തെ നൈൽതടം ഉണ്ടാകുന്നതിനു മുൻപു്, ആ പ്രദേശത്തു് ഏതാനും ചില തടാകങ്ങളുടെ തടം മാത്രമായിരുന്നു ഉണ്ടായിരുന്നതു്. ഇന്നത്തെ നൈൽനദിയുടെ സ്ഥാനത്താകട്ടെ ചില തടാകങ്ങളുടെ ഒരു ശൃംഖലയും. ആയിരം ആയിരം വർഷങ്ങൾക്കുള്ളിൽ ആണു് ആ ആദിമകാലത്തെ നൈലും നൈൽതടവും രൂപാന്തരം പ്രാപിച്ചു്, ഇന്നത്തെ നൈലും നൈൽതടവും ഉണ്ടായതു്. നൈൽനദീതടം ഉണ്ടായ കാലംമുതൽ അവിടെ ആളുകൾ വസിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. കാറ്റു തുത്തടിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ചുറ്റുപാടുമുള്ള ഉയർന്ന പ്രദേശങ്ങളെക്കാൾ, ജീവിക്കുന്നതിനു പറ്റിയതാണു് ഈ താഴ്ന്ന പ്രദേശങ്ങൾ എന്നു കണ്ടാണു് ആദിമമനുഷ്യർ അവിടെ പാർക്കുവാൻ തുടങ്ങിയതു്.

നൈൽനദീതടത്തിലെ ആദിമകാലനിവാസികൾ വേട്ട

ക്കാർ ആയിരുന്നെന്നു പറഞ്ഞല്ലോ. എന്നാൽ ഒരിടത്തു് ഒതുങ്ങി താമസിച്ചു കൃഷികായ്ച്ചാദികർം ചെയ്തു കഴിച്ചുകൂട്ടിയ ഒരു ജനസമുദായത്തിന്റെ അവശിഷ്ടങ്ങൾ ബാദരി എന്ന സ്ഥലത്തുനിന്നു കണ്ടെടുത്തിട്ടുണ്ടു്. ഏതെങ്കിലും തരത്തിലുള്ള ഒരു സംസ്കാരം കെട്ടിപ്പടുത്തു് ഈജിപ്റ്റിൽ ആദ്യം വസിച്ച ജനത ഈ ബാദരിക്കാർ ആയിരുന്നെന്നു് ആണു് ഇന്നത്തെ വിശ്വാസം. ഈ ബാദരിക്കാക്കു നീഗ്രോകളോടും ദാവിഡന്മാരോടും വേടന്മാരോടും ആകൃതിയിൽ സാമ്യം ഉണ്ടായിരുന്നെന്നു പറയപ്പെടുന്നു. ഇന്നത്തെ ഈജിപ്റ്റുകാരിൽ ഇവരുടെ ലക്ഷണങ്ങൾ കുറെയൊക്കെ കാണ്മാനുണ്ടു്. ഈജിപ്റ്റിലെ ആദ്യത്തെ കൃഷിക്കാർ ആയിരുന്ന ബാദരിക്കാർ ബാർലിയും കോതമ്പും കൃഷിചെയ്തിരുന്നു. ഇവർ വീട്ടുമൃഗങ്ങളെ വളർത്തുകയും ചെയ്തു. വസ്ത്രമായി ഇവർ ആട്ടിൻതോൽ ഉപയോഗിച്ചെങ്കിലും, ഇവർ തുണിയും ഉപയോഗിച്ചിരുന്നെന്നു വിശ്വസിക്കാം. നെയ്ത്തും ഇവക്കു വശമായിരുന്നു. വളരെ പ്രാഥമികമായ രീതിയിൽ ഇവർ കച്ചവടവും നടത്തിയിരുന്നു എന്നു വരാം. ചെമ്പും കണ്ണാടിയുംകൊണ്ടു മണികർം ഉണ്ടാക്കാൻ ഈ ആദിമകാലത്തെ ഈജിപ്റ്റുകാക്കു കഴിഞ്ഞിരുന്നു. തടിയിൽ വേലചെയ്യേണ്ടിയിരുന്ന ഇവക്കു കല്ലുകൊണ്ടുള്ള പണിയായുധങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കാൻ അറിയാമായിരുന്നെന്നു വരുന്നു. കല്ലുകർം രാകി കോടാലികർം, അമ്പുകർം എന്നിവ ഇവർ ഉണ്ടാക്കിയിരുന്നു. അസ്ഥികർംകൊണ്ടുള്ള കൊഴിയാണു് (കമ്പുകർം) അവർ ഉണ്ടാക്കിയ മറെറാരു സാധനം. എന്നാൽ അവർ ഉണ്ടാക്കിയ ഏറെറവും രസകരമായ സാധനങ്ങൾ അവരുടെ മൺപാത്രങ്ങൾ ആയിരുന്നു. അവ മേന്മയിൽ മികച്ചു നിന്നിരുന്നു.

ഈജിപ്റ്റിൽ നിവസിച്ചിരുന്ന ഏതു സമുദായത്തിന്റെയും ചരിത്രം അറിയുന്നതിനു് അവശ്യം ആശ്രയിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നതു് അവർ ശവം അടക്കുന്ന രീതിയും, സ്ഥലവും ആണു്. ബാദരിക്കാരുടെ കാലത്തു് ഇതു് അഴമില്ലാത്ത ഒരു കുഴി ആയിരുന്നു.

ഇതിനുള്ളിൽ ശവശരീരത്തെ ഗർഭസ്ഥനായ ശിശുവിന്റെ ആകൃതിയിൽ കിടത്തിയിരിക്കും; ശവം പലപ്പോഴും ആട്ടിൻതോലിലോ മറേറാ പൊതിഞ്ഞിരിക്കും; ചുള്ളി മുതലായ ഏതെങ്കിലുംകൊണ്ടുള്ള ഒരു മെത്തയിൽ ആയിരിക്കും അതിനെ കിടത്തിയിരിക്കുന്നതു്. കളിമണ്ണിൽനിന്നു കൊത്തിയെടുത്തതോ, കളിമണ്ണുകൊണ്ടു മിനഞ്ഞു് എടുത്തതോ ആയ ഒരു ചെറിയ സ്ത്രീരൂപംകൂടി ആ കുഴിക്കുള്ളിൽ ഇട്ടിരിക്കും. ഈ സ്ത്രീരൂപം ഒരു പക്ഷേ, ഒരു ദേവതയുടെ പ്രതിനിധി ആയിരിക്കാം; അല്ലെങ്കിൽ പരേതന്റെ പത്നിയുടെ സ്ഥാനം വഹിക്കുകയായിരിക്കും ചെയ്യുന്നതു്.

ബാദരിക്കാരുടെ സമകാലീകർ ആയി ഈജിപ്റ്റിൽ ജീവിച്ചിരുന്ന മറെറാരു സമുദായത്തിന്റെ അവശിഷ്ടം ഫായും (Fayum) എന്ന സ്ഥലത്തുനിന്നു കണ്ടെടുത്തിട്ടുണ്ടു്. ഫായുമിൽ വസിച്ചിരുന്നവർ വേട്ടയും കൃഷിയുംകൊണ്ടു് ഉപജീവനം കഴിച്ചിരുന്നു. ബാദരിക്കാരെപ്പോലെ ഇവരും ബാർലിയും കോതമ്പും കൃഷിചെയ്തിരുന്നു.

ഈജിപ്റ്റിൽ ശതാബ്ദങ്ങളായി ഭരണം നടത്തിയിട്ടുള്ള രാജവംശങ്ങളുടെ ചരിത്രവും പലതുകൊണ്ടും പഠനം അർഹിക്കുന്നതാണു്. അത്ഭുതസൃഷ്ടികളായ പിരമിഡുകളും മറും സൃഷ്ടിച്ച ഭാവനാസമ്പന്നർ അതിൽ ഉൾപ്പെട്ടുന്നു. മറു പല പുരാതന രാജവംശങ്ങളുടെ കാര്യത്തിൽ എന്നപോലെ, ഈജിപ്റ്റിലെ ആദ്യകാല രാജകുടുംബങ്ങളെക്കുറിച്ചും നമുക്കു വലിയ അറിവില്ല. ഒൻപതിനായിരം വർഷം ഭരണം നടത്തിയ ഒരു രാജാവിന്റെ അവ്യക്തരൂപം ആ ആദിമകാലചരിത്രത്തിൽക്കൂടി നടന്നുപോകുന്നുണ്ടു്. ഈ രാജാവുകൂടി ഉൾപ്പെട്ട ഒരു ദേവവംശമാണു് ഈജിപ്റ്റിലെ ആദ്യത്തെ രാജവംശം എന്നു പറയപ്പെടുന്നു. 9000 വർഷം ഭരണം നടത്തിയ രാജാവിന്റെ വംശത്തിലെ വെറും നിസ്സാരൻ ഒരു വെറും മുന്നൂറിയൻപതു വർഷം ഭരണം നടത്തിയ പാവം ആയിരുന്നു. മുന്നചക്ക മുള്ളോടെ വിഴുങ്ങുന്ന നാലഞ്ചു് ഹൈക്കോ

ടതി ജഡ്ജിമാരുണ്ടായ വീട്ടിലെ വെറുമൊരു മാസപ്പടിക്കാരൻ! പുറമ്പോക്കുപോലെ കാലം കണ്ടമാനം പതിപ്പിച്ചിട്ടിരുന്ന ഈ ദേവവംശത്തിന്റെ ചെങ്കോൽ പിന്നീട് ചുഴറ്റിയതു വെറും ഒരു അദ്ധ്യേവവംശമായിരുന്നു. ദീർഘമായി ജീവിച്ചിരുന്ന ഭരിക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ ഇവർ മുൻരാജവംശത്തോടു് കിടപിടിക്കുകയില്ലായിരുന്നു. ഇവരിൽ ഒൻപതു പേർ ഭരിച്ചിട്ടു് 855 വഷ്മേ ഭരിക്കാൻ സാധിച്ചുള്ളു. എന്നാൽ ഇവരുടെ കാലത്താണു് തെക്കൻ ഈജിപ്റ്റ് എന്ന 'വേണാടി'ന്റെ കീഴിൽ, അത്ഭുതപ്രഭാവനായ മേന എന്ന മാത്താണ്ഡവമ്മയുടെ നേതൃത്വത്തിൽ തെക്കനും വടക്കനും മദ്ധ്യവും ആയ ഈജിപ്റ്റിന്റെ ഏകീകരണം നടന്നതു്. മേനയെ, മേനസ് എന്നും അഹമേന എന്നും പറയാറുണ്ടു്.

ഈജിപ്റ്റിൽ ഭരിച്ച ചരിത്രലക്ഷ്യമുള്ള ആദ്യത്തെ രാജവംശം മേനയുടേതാണു്. അന്നുമുതൽ മഹാപ്രഭാവന്മാരായ ഫേറോകളെ സൃഷ്ടിച്ച പല രാജകുടുംബങ്ങളും, ഈജിപ്റ്റിൽ ഭരണം നടത്തിയിട്ടുണ്ടു്. ശതാബ്ദങ്ങളിൽക്കൂടി കീഴ്ത്തിപരത്തുന്നവരും, സ്വന്തം കൊട്ടാരത്തിൽക്കൂടി കൊടി താഴ്ത്തിക്കെട്ടേണ്ടവരും ഈ രാജപരമ്പരയിൽ ഉൾപ്പെട്ടുന്നു. ചോരക്കൊതിയന്മാരും, ഈശപരതുല്യന്മാരും ഈജിപ്റ്റിൽ ഭരണം നടത്തിയിട്ടുണ്ടു്. ലോകപ്രസിദ്ധമായ 'മഹാപിരമിഡും,' 'സ്ഫിങ്സ്' എന്ന അത്ഭുതമായ ശിലാപ്രതിമയും, മഹാപ്രതാപശാലികളും പ്രതിഭാസമ്പന്നന്മാരും ആയ ഫേറോമാരുടെ സങ്കല്പത്തിൽനിന്നു രൂപമെടുത്തതാണു്. അതിപ്രധാനന്മാരെ ഒന്നുരണ്ടുപേരെ മാത്രം നമുക്കൊന്നുനോക്കാം.

ഈജിപ്റ്റിൽ ആദ്യം ഒരു പിരമിഡു് നിർമ്മിച്ച ഫേറോവാണു് സേസർ. മരണശേഷം രണ്ടായിരം വഷ്ങ്ങളോളം ഈശപരതുല്യനായി പൂജിക്കത്തക്കവണ്ണം സേസർ മഹത്വം ആർജ്ജിച്ചിരുന്നു. സേസറിന്റെ ഉപദേശകനായിരുന്ന ഇംഹോട്ടെപ്പ് എന്ന മഹാനും ഈജിപ്റ്റുകാർ പില്ക്കാലത്തു് ദൈവപ്പട്ടം നൽകിയിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തെ പൂജിക്കാൻ ഒരു ക്ഷേത്രം അവർ ഉണ്ടാക്കി.

ലോകത്തിലെ 'അത്ഭുത'ങ്ങളിൽ ഒന്നായ 'ഗ്രേറ്റ് പിരമിഡ്'' നിർമ്മിച്ചതു് ക്ഫു എന്ന ഫേറോവിന്റെ കാലത്താണു്. ഈ പിരമിഡിന്റെ അടിവാരത്തിനു് ഇരുവശത്തും 755 അടി വീതം നീളമുണ്ടു്. അതിന്റെ ഉയരം 451 അടിയാണു്. ആക്കിയോളജിക്കാരുടെയും കള്ളന്മാരുടെയും പ്രവർത്തനത്തിന്റെ ഫലമായി ഇതു് ഇന്നു് ഏതാണ്ടു് ഒരു ജീർണ്ണാവസ്ഥയിൽ ആണു്. ഇന്നത്തെ നിലയിൽ 23 ലക്ഷത്തോളം കല്ലുകൾ അതിൽ ഉണ്ടു്. ഓരോ കല്ലിനും രണ്ടര ടൺ ഭാരവും വരും. അങ്ങനെ അതിന്റെ ആകെ ഭാരം 57 ലക്ഷം ടൺ വരും.

ഈജിപ്റ്റിലെ മറെറാരു വിശിഷ്ടശില്പമായ സ്ഫിങ്സ് സൃഷ്ടിച്ചതു് ഖാഫ്റാ എന്ന ഫേറോയുടെ കാലത്താണു് എന്നു വിശ്വസിക്കപ്പെടുന്നു. എഴുന്നു നില്ക്കുന്ന ഒരു പാറയെയാണു് സ്ഫിങ്സിന്റെ രൂപമായി കൊത്തിയിട്ടുള്ളതു്. പിൻകാലുകൾ മുന്നോട്ടു മടക്കി മുൻകാലുകൾ മുന്നോട്ടു നീട്ടിയിരിക്കുന്ന ഒരു സിംഹത്തിന്റെ ആകൃതിയാണു് സ്ഫിങ്സിനു് ഉള്ളതു്. അതിന്റെ തലയ്ക്കു് മനുഷ്യശിരസ്സിന്റെ ആകൃതി ആണു് ഉള്ളതു്. ഫേറോകൾ ധരിക്കാറുള്ള ഒരു തുണിത്തലപ്പാവുകൊണ്ടു് മൂടിയിരിക്കുന്നതായാണു് ആ തല കൊത്തിയിരിക്കുന്നതു്. സ്ഫിങ്സിന്റെ മുഖം ഒരു പക്ഷേ, അന്നു നാടുവാണിരുന്ന ഫേറോയുടെ മുഖത്തിനു സദൃശമായി നിർമ്മിച്ചിരിക്കാം എന്നു വിശ്വസിക്കപ്പെടുന്നു. സ്ഫിങ്സിന്റെ രൂപത്തിനു് പാദം മുതൽ ശിരസ്സുവരെയുള്ള ഉയരം എഴുപതടിയാണു്; അതിന്റെ നീളം നൂറിയൻപതടിയും. പതിനാലടി വീതിയുള്ള അതിന്റെ മുഖം ആദ്യംതന്നെ കട്ടംചുമപ്പായി പൂശിയിരുന്നു. വിഗ്രഹങ്ങൾക്കു് എതിരായുള്ള മുഹമ്മദീയരുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾകൊണ്ടു് പില്ക്കാലത്തു സ്ഫിങ്സിനു് കുറെയൊക്കെ കേടു വന്നിട്ടുണ്ടെങ്കിലും, അതു് ഇന്നും ഈജിപ്റ്റിലെ പ്രമുഖമായ സ്മാരകങ്ങളിൽ ഒന്നായി അവശേഷിക്കുകതന്നെ ചെയ്യുന്നു.

പോർട്ട്സെയ്ദ് തുറമുഖത്തിൽ ഏതാനും പത്തോ പന്ത്രണ്ടോ മണിക്കൂർ മാത്രം കിടന്നതിനു ശേഷം ഞങ്ങളുടെ കപ്പൽ തുറമുഖം വിട്ടു. അർദ്ധരാത്രിയോടടുത്തായിരുന്നു കപ്പൽ തുറമുഖം വിട്ടതെന്നു് ഉള്ളതുകൊണ്ടു്, വള്ളക്കാരും കച്ചവടക്കാരും ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരുമായ ഈജിപ്റ്റുകാരുടെ ശബ്ദാരവം കപ്പൽ പിന്നിട്ടതു കണ്ടുകൊണ്ടു ഡെക്കിൽ നില്ക്കാൻ എനിക്കു സാധിച്ചില്ല. കപ്പൽ തുറമുഖം വിട്ടതു് എപ്പോൾ എന്നു് ഒരു വിജ്ഞാപനം കപ്പൽ കരയ്ക്കടുക്കുന്ന സമയംതന്നെ കപ്പിത്താൻ യാത്രക്കാർക്കുവേണ്ടി പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയിരിക്കും. വെളിയിൽ പോയവർ എല്ലാം ആ സമയത്തിനുള്ളിൽ തിരിച്ചുവന്നിരിക്കണം എന്നതു് അത്യാവശ്യമാകയാൽ തിരിച്ചുവന്നിരിക്കും. ചൂടേറിയ തെരുവുകളിൽ അലഞ്ഞു്, പലതരം കച്ചവടക്കാരുമായി സമരം ചെയ്തു മിക്കവാറും ക്ഷീണിച്ചായിരിക്കും കപ്പലിലേയ്ക്കു നാം തിരിച്ചുവരുന്നതു്. മിക്ക യാത്രക്കാരും അപ്പോൾതന്നെ ഉറങ്ങുകയും ചെയ്യും.

മെഡിറ്ററേനിയൻ കടൽ–മാൾട്ടാ

സൂയസ്തോട്ടിൽനിന്നു് മെഡിറ്ററേനിയൻ കടലിൽ ഇറങ്ങിയ എസ്സെറാൻസ്ബേ, കാറ്റും കോളുമൊന്നും അധികം അഭിമുഖീകരിക്കാൻ ഇല്ലാതെ ഏതാണ്ടു ശാന്തമായ ഒരു യാത്ര തുടർന്നു. മാൾട്ടായിലാണു് അടുത്തതായി കപ്പൽ അടുത്തതു്. ഇറ്റലിയുടെ താഴെ കിടക്കുന്ന ഒരു ദ്വീപാണു് മാൾട്ടാ. ഇംഗ്ലണ്ടിലേയ്ക്കുള്ള കപ്പൽയാത്രയ്ക്കിടയിൽ, പാശ്ചാത്യരീതിയിൽ ഉണ്ടാക്കി, പാശ്ചാത്യത പ്രകടമായി കാണാവുന്ന സ്ഥലത്തു് ആദ്യം കപ്പൽ അടുക്കുന്നതു മാൾട്ടായിലാണു്. കപ്പലിൽനിന്നതന്നെ ഈ പ്രദേശം ആദ്യം കാണുമ്പോൾ കോട്ടകൊത്തളങ്ങൾ മാത്രം ഉള്ള സൈ

നികന്മാരുടെ ഒരു താവളത്തിന്റെ പ്രതീതിയാണു മാൾട്ടാ ജനിപ്പിക്കുന്നതു്. ഞങ്ങൾ മാൾട്ടായിൽ ഇറങ്ങി ആദ്യം കണ്ടതും ചില പട്ടാളലോറികളും മറ്റും ആയിരുന്നു. മെഡിറ്ററേനിയൻകടലിൽ ബ്രിട്ടനുള്ള ആധിപത്യം നിലനിൽത്തിപ്പോകുവാൻ മാൾട്ടാ കേന്ദ്രമാക്കിയാണു് അവർ പ്രവർത്തിക്കുന്നതു്. ബ്രിട്ടീഷ് സൈന്യത്തിന്റെ മെഡിറ്ററേനിയനും മദ്ധ്യപൗരസ്ത്യവും വിഭാഗത്തിന്റെ തന്നെ കേന്ദ്രം മാൾട്ടായാണു്. ഒരു ബ്രിട്ടീഷ് നാവികകേന്ദ്രത്തിന്റെ കേന്ദ്രത്തിനുതക്കവണ്ണം പാശ്ചാത്യമായ ജീവിതരീതിയുമാണു മാൾട്ടായ്ക്കുള്ളതു്. ഏതാനും മണിക്കൂറുകൾ അവിടവിടെ ചുറ്റിനടന്നതിനുശേഷം കപ്പലിൽ തിരിച്ചെത്തിയ തെലുങ്കുഡാക്കർക്കും പത്രിക്കും എനിക്കും, ഇംഗ്ലണ്ടിൽ എത്തുന്നതിനു മുൻപുതന്നെ പാശ്ചാത്യമായ ഒരു നഗരത്തോടു് അങ്ങനെ പരിചയപ്പെടാൻ സൗകര്യം ലഭിച്ചു. "അജയ്യമായ മാൾട്ടാ," എന്നാണു മാൾട്ടാക്കാരനായ ഒരു സഹയാത്രക്കാരൻ എനിക്കു് എഴുതി ഒപ്പിട്ടതന്നതു് എന്നുകൂടി ഇവിടെ ഓർമ്മിക്കുന്നു.

പ്രക്ഷുബ്ധമായ ബിസ്കേ

ബിസ്കേഉൾക്കടൽ സാധാരണയായി വളരെ ശാന്തമായി കിടക്കാറില്ല. പ്രായേണ ശാന്തമായ ഇന്ത്യൻമഹാസമുദ്രം, മെഡിറ്ററേനിയൻ എന്നിവിടങ്ങളിൽക്കൂടി സഞ്ചരിച്ചിട്ടു കപ്പൽ ബിസ്കേഉൾക്കടലിൽ എത്തുമ്പോൾ യാത്രക്കാർക്കു് ഉണ്ടാകുന്ന അനുഭവം വ്യത്യാസപ്പെട്ടതാണു്. പാതാളത്തിൽനിന്നു് അനവധി ആനകൾ ഉയർന്നുവരുന്നതുപോലെ, തിരമാലകൾ കപ്പലിന്റെ മുകളിലത്തെ തട്ടുവരെ അടിച്ചുകയറിക്കൊണ്ടിരിക്കും. ആ സമയത്തു കിളിവാതിലുകളിൽക്കൂടി കപ്പലിന്റെ താഴത്തെ തട്ടിൽ—യാത്രക്കാർക്കുള്ള മുറികൾ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതട്ടിൽ—വെള്ളം കയറുക സാധാരണയാ

ണ്ട്. ഞങ്ങളുടെ കപ്പൽ ബിസ്കേ ഉൾക്കടലിൽ എത്തിയപ്പോൾ, കായലിലെ ഓളത്തിലും മറ്റും തുള്ളിച്ചാടി കിടക്കുന്ന ഒരു പൊങ്ങുതടിപോലെ ആയിത്തീർന്നു. കപ്പലിന്റെ ചുറ്റും അടിക്കുന്ന വലിയ തിരമാലകളാൽ ചില സമയം കപ്പൽതന്നെ മറഞ്ഞുപോകാറുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞാൽ അതിശയോക്തി ഇല്ല. ചുറ്റുപാടും ഉയരുന്ന തിരമാലകളിൽനിന്നു കിളർന്നുവരുന്ന നുരയും പതയും കപ്പൽതട്ടുകളിൽ നില്ക്കുന്നവരുടെ മുഖത്തുവന്നു വീണുകൊണ്ടിരിക്കും. പ്രായേണ ശാന്തമായ കടലിൽക്കൂടി ഏഴെട്ടുദിവസം സഞ്ചരിച്ചതിനുശേഷം ബിസ്കേ ഉൾക്കടലിൽ വന്നതിനു ശേഷമാണ് എസ്സെറാൻസ് ബേയിലെ യാത്രക്കാരിൽ പലർക്കും കടൽച്ചൊരുക്കു ബാധിച്ചതു്. ഒരു ദിവസം ഞങ്ങളിൽ പലർ ശീതളപാനീയങ്ങൾ കുടിച്ചുകൊണ്ടു കപ്പലിലെ ഒരു മുറിയിൽ ഇരിക്കവേ, മുറിയുടെ ഒരറ്റത്തു രണ്ടുമൂന്നു സ്ത്രീകൾ ഇരുന്നിരുന്ന കസേരകൾ മറിഞ്ഞു് അവ പാവങ്ങൾ തറയിൽക്കൂടി ഉരുണ്ടു് ഏതാണ്ടു ഞങ്ങൾ ഇരിക്കുന്നിടംവരെ വന്നപ്പോൾ അണ കടൽക്ഷോഭത്തിന്റെ ഉഗ്രശക്തി പ്രത്യക്ഷമായതു്. ഞങ്ങൾ എന്തുകൊണ്ടു താഴെ വീണില്ല എന്നാണെങ്കിൽ, ഞങ്ങളുടെ അടുത്തു് ഒരു തൂൺ ഉണ്ടായിരുന്നതുകൊണ്ടു മാത്രമാണെന്നേ പറയാൻ സാധിക്കൂ. അഞ്ഞൂറോളം പേർ ആഹാരം കഴിക്കാറുണ്ടായിരുന്ന കപ്പലിന്റെ ഭക്ഷണമുറിയിൽ അടുത്തദിവസം രാവിലെ പത്തുപന്ത്രണ്ടുപേർ മാത്രമേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. അക്കൂട്ടത്തിൽ ഇതെഴുതുന്ന ആളും ഉണ്ടായിരുന്നു. യാത്രക്കാരിൽ ഒരു നല്ല അംശം കടൽച്ചൊരുക്കുകൊണ്ടു് അവിടവിടെയായി ഛർദ്ദിച്ചുകൊണ്ടു നടക്കുകയോ കിടക്കുകയോ ആയിരുന്നു. രോഗങ്ങളിൽ ഒരു ഗ്ലിക്കൻ മാത്രമാണു കടൽച്ചൊരുക്കു്; അതു പിടിപെടുന്നവരെ ഏതാനും ചില മണിക്കൂർനേരം ഉപദ്രവിക്കുകയും ചെയ്യും. കപ്പലിലെ ഡാക്ടരും കടൽച്ചൊരുക്കുകൊണ്ടു കിടപ്പില്ലെങ്കിൽത്തന്നെയും, കടൽച്ചൊരുക്കുകാരെ അദ്ദേഹം ഗൗനിക്കാറില്ല; ഛർദ്ദിച്ചു ഛർദ്ദിച്ചു് അവരുടെ കുടൽ വെളി

യിൽ വന്നാൽ അതു വാഴനാരു് ആണെന്നു് അദ്ദേഹം പറഞ്ഞില്ലെങ്കിലും അതുകണ്ടു് അതുമേൽ അദ്ദേഹം പരിഭ്രമിക്കാറില്ല. ബാക്കിയും കൂടൽ അവക്കു കാണുമെന്നും, അടുത്തദിവസം മുതൽ പഴയതുപോലെ ആഹാരം കഴിച്ചു് അവരുടെ കൂടൽ വീഴ്ത്തുകൊള്ളുമെന്നും അദ്ദേഹത്തിനു് അറിയാം. കപ്പൽതട്ടിൽ അവിടവിടെയായി കസേരകളിൽ തളർന്നുകിടക്കുന്ന ചൊരുക്കുകാരെ ആശ്വസിപ്പിക്കുന്ന ഒരു ചിരിയുമായി ഡോക്ടർ അങ്ങനെ നടന്നുപോകും.

എന്റെ ആദ്യത്തെ കടൽയാത്രയായിരുന്നെങ്കിലും, എനിക്കു കടൽചൊരുക്കു ബാധിക്കാത്തതെന്തു് എന്നു് എന്റെ ബംഗാളി സ്നേഹിതനായ ഡാക്ടർ ചോദിച്ചു. ഞാൻ ഉത്തരം പറയുന്നതിൻ മുൻപുതന്നെ അദ്ദേഹംതന്നെ ഉത്തരം നൽകുകയും ചെയ്തു. ഞാൻ സംസ്കൃതം പഠിച്ചിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടാണു് ഈ മാതിരി കായ്വുണ്ടാകാതെ ഒന്നും എന്നെ വീഴ്ത്താത്തതു് എന്നു് അയിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ സിദ്ധാന്തം എന്നു നേരത്തെ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. "സുഖദുഃഖയോഃ സമഃ" എന്ന പദങ്ങളിൽ പ്രഖ്യാതമായ യോഗസ്ഥിരമനോഭാവം സംസ്കൃതത്തിൽക്കൂടി എനിക്കു സിദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നാണു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ മതം. എന്നാൽ കടൽചൊരുക്കു് എന്നെ ബാധിക്കാതിരിക്കാൻ കാരണമായി എനിക്കു തോന്നിയതു വേറൊന്നാണു്. കടൽയാത്ര എന്നു പറയുന്നതു് ഒരു കേരളീയനായ എനിക്കു് അത്ര പുത്തരിയല്ലെന്നുള്ളതാണു് ആ കാരണം. പുരാതനകാലത്തു കേരളത്തിനു കപ്പലോട്ടത്തിനുണ്ടായിരുന്ന സ്ഥാനം ഞാൻഓർമ്മിച്ചു. കടലിൽക്കൂടി ഒരു കേരളീയൻ യാത്രചെയ്യുമ്പോൾ, ഫീനീഷ്യന്മാരും, ഈജിപ്റ്റുകാരും റോമാക്കാരുമായി പുരാതനകേരളത്തിനു (ഭാരതത്തിനു് എന്നതന്നെ പറയാം)ഉണ്ടായിരുന്ന കച്ചവടം ഓർമ്മയിൽവരും. പൗരസ്ത്യദേശത്തെ കടലുകളിൽ പരമാധികാരം ഭാവിച്ചു്,അതിനെ ചോദ്യംചെയ്യുധീരമായി കടലിൽ വള്ളമിറക്കുന്നവരെയെല്ലാം കടൽകള്ളന്മാരെന്നു മുകേത്തി പിടി

ച്ചു കൊല്ലാൻ തയ്യാറായിരുന്ന പോർട്ടുഗീസുകാരോട് ഏതാണ്ട് ഒരു ശതാബ്ദത്തോളം പടവെട്ടി വിജയംവരിച്ച കുഞ്ഞാലിമരയ്ക്കാന്മാരും ഓമ്മയിൽ വരും. നവീനരീതിയിലുള്ള കപ്പലുകളും യുദ്ധസാമഗ്രികളും പോർട്ടുഗീസുകാക്ക് ഉണ്ടായിരുന്നിട്ടും, അവരെ കുഞ്ഞാലിമരയ്ക്കാന്മാർ തോല്പിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നെന്നും, സാമൂതിരിയുടെ നാവികസേനാനായകന്മാരായിരുന്ന ഈ ധീരന്മാരെ തോല്പിക്കാൻ സാമൂതിരിയെതന്നെ വിലയ്ക്കു വാങ്ങിച്ചതിനുശേഷമേ പോർട്ടുഗീസുകാക്ക് സാധിച്ചുള്ളു എന്നും ഓമ്മിക്കുമ്പോൾ അവരുടെ ധീരതയെക്കുറിച്ചുള്ള മതിപ്പു വർദ്ധിക്കും. കടലുമായി ഇത്രമേൽ ബന്ധമുണ്ടായിരുന്ന കേരളത്തിൽ ജനിച്ച എനിക്കു കടൽ ചൊരുക്കു ബാധിക്കാത്തതിൽ എനിക്കു വലിയ അത്ഭുതം തോന്നിയില്ല.

ഒരു വെള്ളക്കാരനായ കള്ളൻ

പാശ്ചാത്യരുടെ സത്യസന്ധതയെ പ്രശംസിച്ചുകൊണ്ടുള്ള പല കഥകൾ അവരിൽനിന്നും അല്ലാതെയും കേൾക്കാറുണ്ടല്ലോ. അവർതന്നെ അതു പറയുമ്പോൾ ചിലപ്പോൾ അതു് അരോചകമായ ആത്മപ്രശംസയായി തോന്നാറുണ്ടെങ്കിലും, അതിനെ പിൻതാങ്ങുന്ന പല സംഭവങ്ങളും ഇംഗ്ലണ്ടിലെ എന്റെ താമസത്തിനിടയ്ക്ക് എനിക്കു കാണുവാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അവയെക്കുറിച്ചു് ഇനി ചിലതു പറയാം. കപ്പലിൽവച്ചു് എനിക്കുണ്ടായ ഒരു അനുഭവം ആകട്ടെ ഈ കഥകളെ അപഹസിക്കുന്നതായിരുന്നു. ഒരു ദിവസം രാവിലെ കാപ്പികുടി കഴിഞ്ഞു കപ്പലിലെ ഒരു കോവേണിയിൽകൂടി ഞാൻ മുകളിലേയ്ക്കു കയറിവന്നപ്പോൾ, ചില ദിവസങ്ങളായി എന്നെ സലാംവച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ഒരു വെള്ളക്കാരൻ എന്നെ സമീപിച്ചു് അയാളുടെ ചില പ്രയാസങ്ങൾ

പറയാൻ തുടങ്ങി. അയാൾ മറ്റൊരു കപ്പലിലെ ജോലിക്കാരൻ ആയിരുന്നെന്നും, ജോലി വിട്ട് ആസ്ട്രേലിയയിൽനിന്നു വരികയായിരുന്നെന്നും, സൗതാംപ്ടണിൽ എത്തിയതിനുശേഷമേ ശമ്പളം തീർത്തുകിട്ടുകയുള്ളൂ എന്നും എന്നോടു പറഞ്ഞു. ഈ ആത്മകഥയുടെ അവസാന അദ്ധ്യായം ഒരു പത്തു ഷില്ലിംഗ് കടം വേണമെന്നു പറയുകയായിരുന്നു. ഞാൻ കൊടുക്കുകയും ചെയ്തു. കപ്പൽ സൗതാംപ്ടണിൽ എത്തിയതിനുശേഷം അയാളെ ആൾക്കൂട്ടത്തിൽ എങ്ങും കാണാതായതിനാൽ, മനഃപൂർവ്വം മണ്ടനാകരുതെന്നു കരുതി ഞാൻ അയാളെ തേടിത്തുടങ്ങി. ടെയിൻ വിടേണ്ട സമയം ആയിട്ടും നമ്മുടെ സ്നേഹിതനെ കാണായ്കയാൽ ലോകത്തിലെ ബഹുഭ്രഷ്ടരിപക്ഷം കള്ളന്മാരുടെ എണ്ണത്തിനോടു് ഒന്നുകൂടി മനസാ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു ഞാൻ ലണ്ടനിലേയ്ക്കുള്ള ടെയിനിൽ കയറി. ഏതായാലും ഒരിക്കൽകൂടി ശ്രമിക്കാമെന്നുവിചാരിച്ചു ഞാൻ തീവണ്ടിയുടെ മുറികളിൽ ഓരോന്നിലായി എന്റെ സ്നേഹിതനെ തേടിത്തുടങ്ങി. നാലു മുറി കഴിഞ്ഞപ്പോൾ അയാളെ കണ്ടുമുട്ടി. അയാൾ ചില കൂട്ടുകാരുമായിരുന്നു കട്ടംകാപ്പി കുടിക്കുന്നു. എന്നെ കണ്ടപ്പോൾ അയാൾ ആകപ്പാടെ വാൽ ഒന്നു ചുരുട്ടിയെങ്കിലും, പെട്ടെന്നു സ്ഥൈര്യം അവലംബിച്ചു. ഞാൻ എന്ന ആളുമായി അയാൾക്കു് എന്തെങ്കിലും സമ്പർക്കം ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടെന്നോ, ഒരു പുതിയ പത്തുഷില്ലിംഗ്നോട്ട് അയാളെ വല്ലിളിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നെന്നോ ഒന്നും അയാൾ മുഖത്തു കാണിച്ചില്ല. അയാൾ പൂർവ്വാധികം ഉത്സാഹത്തോടുകൂടി കൂട്ടുകാരോടു വെടിപറയുകയും ചിരിക്കുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. മറ്റൊരു നാട്ടിൽ ഇറങ്ങിയ സമയംതന്നെ അവിടത്തുകാരൻ ആയ ഒരാളിനോടു വഴക്കുണ്ടാക്കുവാൻ എനിക്കു പ്രയാസം തോന്നി. പത്തു ഷില്ലിംഗ് പോയാൽ പോകട്ടെ, വെറുതെ ടെയിൻമുറികൾ കാണുകയാണെന്ന രീതിയിൽ നടന്നു പൊയ്ക്കളയാം എന്നു് ഒരു വിചാരവും ഉണ്ടാകാതിരുന്നില്ല. പക്ഷേ, ഒരു നിമിഷമേ ആ വിചാരം നിന്നുള്ളൂ. അ

ങ്ങനെ, തത്വചിന്തയുടെ പുറവാതിലിൽക്കൂടി ഓടിപ്പോയാൽ ഒരു കാര്യവും നടക്കുകയില്ലെന്ന ചിന്ത എന്നെ അവിടെ പിടിച്ചു നിർത്തി. എന്നെ കണ്ടഭാവം കാണിക്കാതെ കട്ടംകാപ്പിയുംകുടിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന അയാളോട് പണത്തിന്റെ കാര്യം ചോദിക്കുകയും ചെയ്തു. അയാൾക്ക് അതു് അകപ്പാടെ രസിക്കാതെ വന്ന ഒരു മട്ടാണു കണ്ടതു്. "എനിക്കു് ഇവിടെ അമ്പതും തീർത്തു കിട്ടിയില്ല. ലണ്ടനിൽ ചെന്നുചേർന്നാൽ ഉടനെ തരാം." എന്നു് ഒരു മുഷിഞ്ഞമട്ടിൽ അയാൾ എന്നോടു മറുപടി പറഞ്ഞു: അപണം കിട്ടാൻ ഒരു മാർഗ്ഗവും ഇല്ലെന്നു് എനിക്കു നല്ല ബോദ്ധ്യമായി, ഞാൻ തിരികെ പോരികയും ചെയ്തു. എങ്കിലും അയാളെ കണ്ടുപിടിച്ചു ചോദിച്ചതിൽ എനിക്കു തൃപ്തിതോന്നി. ഇംഗ്ലണ്ടിലെ എന്റെ മൂന്നരവർഷത്തെ താമസത്തിനിടയിൽ ഞാൻ അയാളെ പിന്നെ കണ്ടിട്ടില്ല.

കപ്പൽ യാത്രയുടെ അവസാനം — സൗതാംപ്ടൺ തുറമുഖം

ഞങ്ങളുടെ കപ്പൽ ഇംഗ്ലണ്ടിലെ സൗതാംപ്ടൺ തുറമുഖത്തു് അടുത്തു് യാത്ര അവസാനിപ്പിയ്ക്കാൻ പോകുന്നുഎന്നു് മനസ്സിലായപ്പോൾ യാത്രക്കാരുടെ ഇടയിൽ വലിയ ഉത്സാഹം തിരതല്ലി. കപ്പൽയാത്ര, ഏതാണ്ടു് ആദ്യത്തെ ഒരാഴ്ച കഴിയുമ്പോഴേയ്ക്കു് മുഷിയും. എന്നും ഒരേ മുഖങ്ങൾ കണ്ടും വളരെ വൈചിത്ര്യമില്ലാത്ത ആഹാരം കഴിച്ചും താഴെ കടലും മുകളിൽ ആകാശവും മാത്രം നോക്കിയും മൂന്നാഴ്ചയോളം കഴിയുക എന്നാൽ അതു് മുഷിപ്പുനാകും.

കപ്പലിൽ ഒരു ദിവസം

എസ്സ് പൊറാൻസ്സ് ബേയിലെ എന്റെ യാത്രയുടെ ഈ അവസാനത്തെ ഘട്ടത്തെക്കുറിക്കുന്ന ഇവിടെ കപ്പലിലെ ദിനചര്യയെക്കുറിച്ചുകൂടി ഒരു വാക്കു പറയട്ടെ. രാവിലെ ഒരു ആറുമണിയാകുമ്പോഴേയ്ക്കു് ഒരു കപ്പു ചായ സ്സ്റ്റുവാഡ് നമ്മുടെ മെത്തയിൽ കൊണ്ടുവന്നുതരുന്നു. അതിന്റെ കൂടെ ഒരു ആപ്പിൾപഴമോ മറ്റോ കാണുകയുംചെയ്യും. അതിനുശേഷം നാം എഴുന്നേറ്റു് മുഖം ക്ഷൗരം, കുളി തുടങ്ങിയ കൃത്യങ്ങളിലേയ്ക്കു പ്രവേശിക്കുന്നു. യാത്രക്കാർ ഭക്ഷണം കഴിക്കുന്നതു് രണ്ടു് വലിയ കൂട്ടമായിട്ടായിരിക്കും. നാം ആദ്യത്തെ കൂട്ടത്തിൽ ഇരിക്കുമോ രണ്ടാമത്തേതിലോ എന്നു് യാത്രയുടെ ആരംഭത്തിൽതന്നെ ഭക്ഷണത്തിന്റെ ചുമതല വഹിക്കുന്ന ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരെ അറിയിച്ചിരിക്കണം. ആദ്യത്തെ കൂട്ടം ഭക്ഷണത്തിനു് ആണു് നാം പേരുകൊടുത്തിട്ടുള്ളതെങ്കിൽ, രാവിലത്തെ കൃത്യങ്ങൾ ദ്രുതഗതിയിൽ നടത്തണം. ചെങ്കടലിലും മറ്റും അല്ലെങ്കിൽ, സുഖമായ ചൂടുവെള്ളത്തിൽ കുളിയ്ക്കാൻകിട്ടുന്ന സൗകര്യം സുഖപ്രദമാണു്. നാലുമണിയ്ക്കത്തെ ചായ ഒഴിച്ചു ബാക്കിയുള്ള ആഹാരത്തിനെല്ലാം ക്ലിപ്തമായ സ്ഥലത്തുതന്നെ എന്നും യാത്രക്കാർ ഇരിയ്ക്കേണ്ടതാണു്. പ്രാതഭക്ഷണം കഴിഞ്ഞാൽ, ചെയ്യണമെന്നതോന്നുന്നതു് കപ്പൽതട്ടിൽ കുറെനേരം നില്ക്കുകയോ, അല്ലെങ്കിൽ വ്യായാമത്തിനുവേണ്ടി കുറെ നടക്കുകയോ ആണു്. കപ്പലിൽ കഴിയാൻകിട്ടുന്ന ഏറ്റവും സുഖപ്രദമായ നാഴികകം ആണു്, കപ്പൽത്തട്ടിൽ കഴിക്കുന്ന പ്രാതസമയം. ഒരു നാലുപ്രാവശ്യം കപ്പലിന്റെ എല്ലാ തട്ടുകളിലും കൂടി നടക്കുക എന്നാൽ, ഏഴെട്ടുമൈൽനടന്ന ഫലമാണു് കിട്ടുന്നതു്. ലഘുവല്ലാത്ത ആഹാരമാണു് കപ്പലിൽ കിട്ടുന്നതെന്നു് ഓർമ്മിക്കു

കളുടി ചെയ്താൽ, ഇതുപോലെയുള്ള വ്യായാമം ആവശ്യമാണെന്നും മനസ്സിലാകും. ഉച്ചഭക്ഷണത്തിനു മുൻപു് പിന്നീടു് ചെയ്യാവുന്നതു് കപ്പൽതട്ടിൽ ഇരുന്നു വായിക്കുക, അല്ലെങ്കിൽ ഉറങ്ങുക, കൂട്ടുകാരുമായി വെടി പറയുക, പൊതുമുറികളിൽ ഇരുന്നു് ശീതളപാനീയങ്ങൾ കുടിക്കുക, ലൈബ്രറിയിൽപോയി പുസ്തകങ്ങൾ പരിശോധിക്കുക തുടങ്ങിയവയാണു്. വേണമെങ്കിൽ, യാത്രയ്ക്കിടയിൽ ഒരു ദിവസം കപ്പലിലെ നല്ല സലൂൺ സന്ദർശിച്ചു് ക്ഷൗരം ചെയ്യിക്കാം.

ഉച്ചയ്ക്കു് ഊണുകഴിഞ്ഞതിനുശേഷം, വൈകുന്നേരത്തെ ചായയുടെ സമയംവരെയും മുകളിൽ പറഞ്ഞതരത്തിൽ തന്നെ സമയം കളയും. നാലുമണിക്കുശേഷം, ചിലപ്പോൾ അതിനു മുൻപിൽ തന്നെയും, കപ്പലിലെ വിനോദങ്ങളിൽ പങ്കെടുക്കാം. പലതരം പന്തുകളികൾ നടത്താനുള്ള സ്ഥലങ്ങൾ കപ്പൽതട്ടിൽ ഉണ്ടു്. ബാഡ്മിന്റൻ, ടെന്നിക്കോയ്ഡ്, ബാസ്ക്കറ്റ്ബാൾ, ടെന്നീസ്, ടേബിൾടെന്നീസ് തുടങ്ങിയ കളികൾക്കെല്ലാം സൗകര്യം ഉണ്ടു്. വിനോദത്തിനുവേണ്ടി ഒരു മുങ്ങിക്കുളി നടത്തേണമെന്നുള്ളവർക്കുവേണ്ടി ഉപ്പുവെള്ളം കയറ്റിയിട്ടുള്ള ഒരു കുളവും, ശുദ്ധജലം കയറ്റിയിട്ടുള്ള മറ്റൊരു കുളവും കപ്പലിൽ ഉണ്ടു്. മിക്കപ്പോഴും മത്സരപ്പന്തുകളി മുതലായവ കാണുകയും ചെയ്യും. ആഴ്ചയിൽ രണ്ടോ മൂന്നോ ദിവസം കപ്പലിൽ സിനിമാപടങ്ങൾ പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നുണ്ടായിരിക്കും. തീരെ പഴയതല്ലാത്ത പടങ്ങൾ ആയിരിക്കും കാണിക്കുന്നതു്.

എസ്പെറൻസ്ബേയെപ്പോലെയുള്ള ഒരു കപ്പലിന്റെ ഒരു സാമാന്യചിത്രംകൂടി ഇവിടെ നൽകാം. എ. ബി. സി. ഡി. ഇ. എന്നീ നിലയ്ക്കു് പല തട്ടുകൾ ഉണ്ടായിരിക്കും കപ്പലിനു്. ജലപ്പരപ്പിനു താഴെയുള്ള ഭാഗങ്ങളിൽ ആയിരിക്കും യാത്രക്കാരുടെ സ്ഥാനം മുറികൾ, അല്ലെങ്കിൽ ക്യാബിനുകൾ. മുകളിലുള്ള തട്ടുകളിൽ എല്ലാം വിനോദസ്ഥലങ്ങൾ തുടങ്ങിയവയായിരിക്കും.

ഓരോ തട്ടിലും, ഒരു പാനീയവില്പനശാല, ഇരിക്കുവാനുള്ള പൊതുമുറി തുടങ്ങിയവ കാണും. കപ്പലിനു് ആകെപ്പാടെ ഒരു ഭക്ഷണസ്ഥലം മാത്രമായിരിക്കും ഉണ്ടായിരിക്കുക. ഒരു ക്ലാസ്സുയാത്രക്കാർ മാത്രം ഉണ്ടായിരിക്കുന്ന കപ്പലുകളുടെ കഥയാണിതു്. ഒന്നിൽ കൂടുതൽ ക്ലാസ്സുയാത്രക്കാർ സഞ്ചരിക്കുന്ന കപ്പലിൽ എല്ലാ സൗകര്യങ്ങളും ഓരോ ക്ലാസ്സിനും പ്രത്യേകിച്ചു് ഉണ്ടായിരിക്കും.

ഇംഗ്ലണ്ടിലെ മണ്ണിൽ

സൗതാംപ്ടൺ തുറമുഖത്തു് കപ്പൽ അടുത്താൽ ഉടനെതന്നെ കപ്പലിൽനിന്നു് അങ്ങു് ഇറങ്ങിപ്പോകാൻ സാധിക്കുകയില്ല. നമ്മുടെ സാധനങ്ങൾ എല്ലാം മുറിയിൽനിന്നു കൊണ്ടുവന്നു് അവ വയ്ക്കാൻ ഏർപ്പാടുചെയ്തിട്ടുള്ള ഒരു തട്ടിൽ വയ്ക്കുക. നമ്മുടെ മുറിയിലെപരിചാരകൻ, ഊണുമുറിയിലെ പരിചാരകൻ ഇവക്കെല്ലാം വേണ്ട കൈനീട്ടം കൊടുത്തിട്ടു കപ്പലിൽനിന്നു് ഇറങ്ങാൻ തയ്യാറായി നില്ക്കുക—ഇതുയും കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നീടു കാത്തുനിൽക്കാൻ നീണ്ടാൻ ഒരു അല്പം പിടിക്കും. അടുത്ത പടി നമ്മുടെ സാധനങ്ങൾ കപ്പലിൽനിന്നു് ഇറക്കി താഴെ കസ്റ്റംസ് ഉദ്യോഗസ്ഥൻ പരിശോധനയ്ക്കു് ഇരിക്കുന്നിടത്തു കൊണ്ടുവയ്ക്കുകയെന്നാണു്. അനവധി യാത്രക്കാരുടെ പെട്ടികളും കെട്ടുകളും ഈ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ പരിശോധിക്കണം. യാത്രക്കാർ എല്ലാം ഹരിശ്ചന്ദ്രന്മാരുമല്ല. പൊന്നു കൊണ്ടുവരാൻ പാടില്ല; രൊക്കം പണവും ഇതുയിൽ അധികം പാടില്ലെന്നുണ്ടു്. എന്റെ സഹയാത്രക്കാരിൽ ഒരാളുടെ പെട്ടിയിൽനിന്നു നല്ല ആസ്ത്രേലിയൻ വീഞ്ഞു കുറെ കുപ്പികളിൽ നിറച്ചിരുന്നതു കണ്ടെടുത്തു. അങ്ങനെ പ്രതിഷിദ്ധവസ്തുക്കൾക്കുവേണ്ടി രണ്ടു കണ്ണും തുറന്നുവെച്ചുകൊണ്ടുവേണം ഈ കസ്റ്റംസ് ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ പരിശോധന നടത്താൻ. പക്ഷേ, ഒരു കായ്ം

തീച്ചു. കപ്പൽയാത്രക്കാരെ വഹിച്ചുകൊണ്ടു ലണ്ടനിലേയ്ക്കു പോകാനുള്ള ട്രയിൻ വിട്ടുന്നതിനു മുൻപു് കസ്റ്റംസ് പരിശോധന എല്ലാം തീന്നിരിക്കും.

സൗതാംപ്ടണിൽനിന്നു ലണ്ടനിലേയ്ക്കു ഞാനൊരു മൂന്നാം ക്ലാസ്സ് ടിക്കറ്റു വാങ്ങി. ഒരു പോർട്ടർ എന്റെ സാമാനങ്ങൾ എല്ലാം എന്റെ മുറിയിൽ കൊണ്ടുചെന്നു വച്ചു. മൂന്നാംക്ലാസ്സ് എന്ന ശബ്ദത്തിന്റെ അർത്ഥവ്യാപ്തി നമ്മുടെ നാട്ടിൽ നല്ലവണ്ണം അറിയാവുന്ന ഞാൻ എന്റെ കോട്ടിന്റെ കൈയും മറ്റും പൊക്കിവയ്ക്കാൻ തയ്യാറായി. തള്ളുവല്ലതുമുണ്ടെങ്കിൽ അതിനിടയിൽ അതു കീറിപ്പോകരുതല്ലോ. പാക്കറ്റിൽനിന്നു് ഒരു തൂവാലയും എടുത്തു. ഇരിക്കുന്നിടത്തു വല്ല തുപ്പലോ മറ്റോ ഉണ്ടെങ്കിൽ തുടച്ചിട്ടു് ഇരിക്കാമല്ലോ എന്നു കരുതി. പക്ഷേ, ഞാൻ മുക്കുമ്പുഴയിൽനിന്നു് അല്ലായിരുന്നു ട്രയിനിൽ കയറിയതു്. ഇംഗ്ലണ്ടിലെ സൗതാംപ്ടൺ എന്ന റയിൽവേസ്റ്റേഷനിൽ നിന്നായിരുന്നു. ട്രയിനിൽ കഷ്ടിച്ചു ഇരുപ്പടങ്ങൾ പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം വേർതിരിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. ഇതാണു മൂന്നാംക്ലാസ്സ് യാത്രയുടെ സൗകര്യമെങ്കിൽ, വേണമെങ്കിൽ മൂന്നാംക്ലാസ്സിൽ എവിടെവരെ പോയിട്ടു വരുന്നതിനും വിരോധമില്ലെന്നു് എനിക്കു തോന്നി.

കപ്പലിൽവച്ചു് എനിക്കു ലഭിച്ച സുഹൃത്തുക്കളോടു ഞാൻ യാത്രപറഞ്ഞു. അവരിൽ മുക്കുംപേരെ മാത്രമെ ഞാൻ പിന്നീടു കണ്ടിട്ടുള്ളു. പക്ഷേ, ആ സൗഹൃദബന്ധം ഒരു തണുക്കാത്ത ചൂടു് എന്റെ മനസ്സിൽ സൃഷ്ടിച്ചിട്ടുണ്ടു്. സ്മാരകമായി മിസ്സിസ് മൊറാനു് എന്തെങ്കിലും കൊടുക്കണമെന്നു് എനിക്കു് അഗ്രഹമുണ്ടായിരുന്നെങ്കിലും, ഭാരതീയം എന്നു പറയാവുന്നതായി എന്റെ ആത്മാവൊഴികെ എന്റെ കൈവശം ഒന്നുമില്ലല്ലോ എന്നു ഞാൻ വിഷാദിച്ചു. അങ്ങനെ വിഷാദിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നപ്പോൾ ആണു് എന്റെ പെട്ടിയിൽ എവിടെയോ ഒരു നല്ല ഖദർഷാൾ അലക്കിതേച്ചു വച്ചിട്ടുണ്ടെന്ന കാര്യം ഓർമ്മവന്നതു്. എന്തുദ്ദേശ

ത്തോട്ടുകൂടി അതു പെട്ടിയിൽ വച്ചിരുന്നു എന്നു് എനിക്കു നിശ്ചയമില്ല. ഏതായാലും ഖദർപ്രസ്ഥാനത്തെക്കുറിച്ചു് എന്തോ പറഞ്ഞുകൊണ്ടു ഞാൻ ആ ഷാൾ അവർക്കു സമ്മാനിച്ചു. എന്റെ ക്യാബിനിലെ കൂട്ടുകാരോടും, പിന്നീടു തമ്മിൽ കാണാമെന്ന പ്രതീക്ഷയിൽ ഞാൻ യാത്രപറഞ്ഞു. പോലീസുദ്യോഗസ്ഥനായ മി. ക്ലെൻഷാ യാത്രാഭിവാദനമായി നാലഞ്ചുവാക്കേ പറഞ്ഞുള്ളൂ. ടപ്പു് എന്നു ബൂട്ടു്സു് രണ്ടും ചവുട്ടി സല്യൂട്ടു ചെയ്തിട്ടേ അദ്ദേഹം പോകുകയുള്ളോ എന്നു ഞാൻ സംശയിച്ചു. പക്ഷേ, ആ പോലീസുസ്നേഹിതൻ അതു ചെയ്തില്ല. എന്റെ എസ്റ്റോറാന്റോ സ്നേഹിതൻ വളരെ സ്നേഹത്തോട്ടുകൂടി യാത്രപറഞ്ഞു പിരിഞ്ഞു. ഒരു വർഷത്തിനുശേഷം ലണ്ടനിൽവച്ചു കൂടിയ അഖിലലോക എസ്റ്റോറാന്റോ കാൺഫറൻസിൽ എന്റെ സ്നേഹിതൻ വന്നെത്തിയേക്കും എന്നു ഞാൻ തിരഞ്ഞു. പക്ഷേ, അദ്ദേഹത്തിനെ അവിടെയെങ്ങും കണ്ടില്ല.

സൗതാംപ്ടണിൽനിന്നു ലണ്ടനിലേയ്ക്കു്

കപ്പൽയാത്രയിൽ ഉണ്ടായതിൽ അധികം ജിജ്ഞാസയോടും ഉത്സാഹത്തോടുംകൂടിയാണു സൗതാംപ്ടണിൽനിന്നു ഞാൻ ലണ്ടനിലേയ്ക്കു തീവണ്ടിയിൽ തിരിച്ചതു്. അങ്ങനെ അവസാനം ഇംഗ്ലണ്ടിലെ മണ്ണിൽക്കൂടിയാണു സഞ്ചരിക്കുന്നതെന്ന വസ്തുത സന്തോഷമുണ്ടാക്കുകതന്നെ ചെയ്തു. കോതമ്പുതുടങ്ങിയ ധാന്യങ്ങളും, ക്യാബേജു് വെള്ളരി തുടങ്ങിയ കറിവർഗ്ഗങ്ങളും വളർന്നില്ലുന്ന വയലുകളും, മനോഹരമായ രീതിയിൽ പണിചെയ്തു്, ചെടികളാലും മറ്റും ആവൃതമായി ജീവച്ചൈതന്യം സ്ഫുരിച്ചുകൊണ്ടു നില്ലുന്ന

വീടുകളുംകൊണ്ടു പ്രശാന്തരമണീയമായ നാട്ടിൻപുറങ്ങൾ കടന്നു്, ഫാക്ടറികളിൽനിന്നു് അനവരതം ആകാശത്തേയ്ക്കു പുകവിട്ടുകൊണ്ടു നില്ക്കുന്ന നഗരങ്ങളും പിന്നിട്ടു്, ഞങ്ങളുടെ ടയിൽ ലണ്ടനിലെ വാട്ടർലൂ സ്റ്റേഷനിൽ എത്തിച്ചേർന്നു. വീണതും ഉയർന്നതുമായ സാമ്രാജ്യങ്ങളുടെ കഥയും, മനുഷ്യന്റെ ചിന്താശക്തിയുടെയും കർമ്മശക്തിയുടെയും പരമകോടി സിദ്ധിച്ചിരുന്ന ഒരു മഹാപ്രതാപശാലിയുടെ പതനവും അനുസ്മരിപ്പിക്കുന്ന ഒരു പേരാണല്ലോ വാട്ടർലൂ! എന്നെ കാണുവാൻ അവിടെ എത്തുമെന്നു പ്രതീക്ഷിച്ചിരുന്ന ലണ്ടൻ സ്കൂൾ ഓഫ് ഓറിയന്റൽ സ്റ്റഡീസിലെ മിസ് ഐലീൻ എവാൻസ് (ഇപ്പോൾ മിസ്സിസ് ഐലീൻ വിറ്റ്ലി) ഭാഗ്യവശാൽ അവിടെ എത്തിയിരുന്നതുകൊണ്ടു ജീവിതം പരിതഃഗമനം ചെയ്യുന്ന ആ മഹാനഗരിയിൽ ആദ്യമായി നിസ്സഹായനായി ചെന്നെത്തുന്ന ഒരു വിദേശിക്കുണ്ടാകാവുന്ന വിഷമതകൾ ഒന്നും കൂടാതെ ഞാൻ തല്ക്കാലം താമസിക്കാൻ ഉദ്ദേശിച്ചിരുന്ന പോഞ്ചൺ സ്ട്രീയറിലെ ഇന്ത്യൻ വൈ. എം. സി. എ.-യിൽ എത്തിച്ചേർന്നു. വൈകുന്നേരം ഏതാണ്ടു് അഞ്ചരമണിയായിരുന്ന ആ സമയത്തു് ഒരു ടാക്സിയിൽ മിസ്സ് എവാൻസുമായി ലണ്ടൻനഗരത്തിന്റെ ഉള്ളിലേയ്ക്കു വരുമ്പോഴാണു് ആ നഗരത്തിലെ ജനബാഹുല്യവും, അവിടത്തെ ജീവിതത്തിന്റെ ശീഘ്രഗാമിത്വവും, പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ വൈപുല്യവും എനിക്കു മനസ്സിലായതു്. എണ്ണമില്ലെന്നു തോന്നുംമട്ടിൽ മുൻപിൽ നിരന്നുകിടക്കുന്ന വാഹനങ്ങൾ ഞങ്ങളുടെ ടാക്സിയെ പല കവലകളിൽവച്ചും തടഞ്ഞുനിർത്തി. അടുത്തു മൂന്നരവർഷം ആ ജനക്കൂട്ടത്തിൽ ഒരുവനായി ആനഗരത്തിന്റെ കോണും മൂലയും ഉൾപ്പെടെ മിക്കയിടത്തും പോയി അവിടത്തെ ജീവിതവും പ്രവർത്തനവുമായി ഏതാണ്ടു് ഇടപഴകിയതിനുശേഷവും, ചിലപ്പോഴൊക്കെ ആ നഗരത്തിൽനിന്നു മനസാ മാറിനിന്നു്, അതിന്റെ മഹത്ത്വവും വൈവിധ്യവും മനോനേത്രത്താൽ ഞാൻ കാണാറുണ്ടു്.

ഇന്ത്യൻ സ്റ്റഡൻസ് യൂണിയൻ

മിസ്സ് ഫൈവാൻസിനോടുകൂടി ഞാൻ നേരെ പോയതു് എന്റെ തല്ക്കാലതാമസത്തിനു് ഇടപാടു ചെയ്തിരുന്ന ഇൻഡ്യൻ സ്റ്റുഡൻസ് യൂണിയനിലേയ്ക്കായിരുന്നെന്നു പറഞ്ഞല്ലോ. ഇൻഡ്യൻ വൈ. എം. സി. എ. ഏതാണ്ടു് ഒരു ശതാബ്ദത്തോളംകാലമായി നടത്തിവരുന്ന ഈ സ്ഥാപനത്തെക്കുറിച്ചു ചിലതു് അറിയേണ്ടതുണ്ടു്. ഇന്ത്യയിൽനിന്നു് ഇംഗ്ലണ്ടിൽ വരുന്ന ഇന്ത്യൻവിദ്യാർത്ഥികൾക്കു് താല്ക്കാലിക താമസസൗകര്യങ്ങൾ നൽകാൻ ആരംഭിച്ച ഈ സ്ഥാപനത്തിന്റെ സേവനപരിധി ഇന്നു വളരെ വിശാലമായിട്ടുണ്ടു്. പ്രശസ്തന്മാരുടെ പ്രസംഗങ്ങൾ, കലാപരിപാടികൾ, പൗരസ്ത്യവും പാശ്ചാത്യവുമായ രാജ്യങ്ങൾ തമ്മിൽ സൗഹൃദബന്ധം സ്ഥാപിക്കുന്നതിനു് ആവശ്യമായ പ്രവർത്തനങ്ങൾ—എന്നിങ്ങനെ ബഹുമുഖമായ ഒരു പ്രവൃത്തിമണ്ഡലമാണു് അതിനുള്ളതു്. ഇംഗ്ലണ്ടിലെ മൂന്നരവർഷത്തോളമുള്ള താമസത്തിനിടയിൽ, ഒന്നരവർഷത്തോളം ഞാൻ ഈ സ്ഥാപനത്തിൽ താമസിക്കുകയും പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ പങ്കെടുക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. അംഗമായും, മാനേജിംഗ് കമ്മറ്റിയംഗമായും, പ്രസിഡണ്ടായും. ഇംഗ്ലണ്ടിൽ വരുന്ന ഇന്ത്യൻവിദ്യാർത്ഥികൾക്കു് പലവിധ ഗുണങ്ങൾ ആണു് ഇതുപോലെയുള്ള ഒരു സ്ഥാപനംകൊണ്ടു് ഉണ്ടാക്കുന്നതു്. ഇന്ത്യയുടെ നാനാഭാഗത്തുനിന്നും ഇംഗ്ലണ്ടിൽ വരുന്ന വിദ്യാർത്ഥികൾക്കു്, ഇതുപോലെയുള്ള ഒരു സ്ഥാപനംകൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന ഒരു പ്രയോജനം, സമ്പൂർണ്ണമായ ഇന്ത്യയെതന്നെ അടുത്തു കാണുവാൻ അതു സൗകര്യമുണ്ടാകുന്നു എന്നുള്ളതാണു്. കേരളത്തിൽനിന്നു വെളിയിൽ പോയിട്ടില്ലാത്ത ഒരാൾ, പഞ്ചാബിയേയും, ബംഗാളിയേയും, പത്താനേ

യും, ബാംബേക്കാരനേയും വടക്കുപടിഞ്ഞാറൻ അതിർത്തിപ്രദേശത്തുനിന്നുള്ള ഗിരിവർഗ്ഗക്കാരനേയും എല്ലാം അവിടെ ഒന്നിച്ചു കാണുന്നു. ഇന്ത്യയുടെ ഐക്യത്തെ അടുത്തു കാണുവാനുള്ള ഒരു അവസരമാണതു്. അതുപോലെതന്നെ ഒരു സംസ്ഥാനത്തിലെ ജനങ്ങളുടെയും ചില പ്രത്യേക സ്വഭാവങ്ങളും അവിടെ വച്ചു് അടുത്തു കാണാം. ബംഗാളിക്കു് തന്റെ സാമർത്ഥ്യത്തെക്കുറിച്ചുള്ള അതിരുകടന്ന വിശ്വാസവും, അനന്തമായി വാദിക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ പഞ്ചാബിക്കുള്ള താല്പര്യവും, ആന്ധ്രാക്കാരന്റെ ശുണ്ഠിയും, മലയാളിയുടെ തൊഴുത്തിൽകുത്തും, അവിടെ കാണാം. അതുപോലെ ഇംഗ്ലണ്ടിലെയും ഇന്ത്യയിലെയും പ്രാമാണികരായ ചിലരുമായി അടുത്തറിയാനുള്ള സൗകര്യവും ഇതു നൽകുന്നു. ബോംബേയിലെ ടൈംസ് ആഫ് ഇന്ത്യായുടെ പത്രാധിപരായിരുന്ന സർ, ഫ്രാൻസിസ് ലോ, ഇന്ത്യയിലെ യൂറോപ്യൻ വണിക്കുകളിൽ ഒരു പ്രധാനിയും, നിയമസഭകളിൽ അംഗവും ആയിരുന്ന സർ ഫ്രഡറിക്കു് ജെയിംസ്, ബ്രിട്ടീഷ് പാർലമെന്റിലെ ഉൽപതിഷ്ണുക്കളായ തൊഴിലാളിയംഗങ്ങളിൽ ഒരാളായ വുഡ്രൂവ്യാറർ, ഗാന്ധിജിയുടെ സുഹൃത്തും ജീവചരിത്രകാരനും ആയ എച്ചു്. എസ്. എൽ. പോലാക്ക് തുടങ്ങി പലരും അക്കാലത്തു് ഇന്ത്യൻ സ്റ്റുഡൻസ് യൂണിയന്റെ മാനേജിംഗ് കമ്മറിയിൽ അംഗങ്ങളും ആയിരുന്നു. അതുപോലെതന്നെ അക്കാലത്തു് ഇന്ത്യൻ സ്റ്റുഡൻസ് യൂണിയന്റെ ആതിഥ്യം സ്വീകരിച്ചു പ്രസംഗിക്കുവാൻ പല മഹാന്മാരും വരികയുണ്ടായി. പരേതനായ സർ സ്റ്റാഫോർഡ് ക്രിപ്സ്, ലോർഡ് ലൂയി, മൗണ്ട് ബാറ്റൻ, മി. അനൂറിൻ ബെവാൻ, തുടങ്ങിയ പലരും അവരിൽ ഉൾപ്പെട്ടു. യൂണിയനെക്കുറിച്ചു് കൂടുതൽ ഇനിയൊരു പുറത്തു പറയാം.

ലണ്ടനിലെ ഇന്ത്യൻ വൈ. എം. സി. എ യുടെ വാർഷിക ഡിന്നർ. നില്ക്കുന്ന വരിയിൽ ഗ്രന്ഥകർത്താവിനെ കാണാം. ഗ്രന്ഥകർത്താവിന്റെ സമീപം അന്നു് ലണ്ടൻ സർവ്വകലാശാലയുടെ വൈസ് ചാൻസലർ ആയിരുന്ന പ്രൊഫ: ലിലിയൻപെൻസിൻ.

1948 ജനുവരി 30

1948 ജനുവരി 27–ാം തീയതി വൈകുന്നേരമാണു് ഞാൻ ലണ്ടൻനഗരത്തിൽ എത്തിച്ചേർന്നതു്. അതിന്റെ മൂന്നാംദിവസമാണല്ലോ ചരിത്രത്തിന്റെ ഏടുകളോടു് രക്തം പുരണ്ട ഒരദ്ധ്യായം കൂട്ടിച്ചേർത്ത ആ സംഭവം നടന്നതു്. ഇന്ത്യൻ സ്റ്റുഡൻസ് ഹോസ്റ്റലിൽ ഉച്ചഭക്ഷണം കഴിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നപ്പോഴാണു് ഗാന്ധിജി ഒരു ഘാതകന്റെ വെടിയുണ്ടയേറ്റു മരണമടഞ്ഞ വാർത്ത ഞങ്ങൾ അറിഞ്ഞതു്. കഴിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ആഹാരം മുഴുവൻ ആക്കാതെതന്നെ ഒരു ഞെട്ടലോടുകൂടി ഞങ്ങൾ വെളിയിലേയ്ക്കിറങ്ങി. ഇംഗ്ലീഷുകാർ അത്രവേഗം ചോരയുടെ ചൂടറിയാത്ത ഒരു ജനതയാണെന്നാണു് ഞാൻ ധരിച്ചിരുന്നതു്. പക്ഷേ, ഈ സംഭവം അവരിൽ പലരേയും ശോകാകുലരാക്കിയതായി ഞാൻ കണ്ടു. കണ്ണുനീരോടുകൂടി എന്നെ സമീപിച്ച ഒരു ഇംഗ്ലീഷുകാരനെ ഞാൻ ഒരിക്കലും മറക്കുന്നതല്ല. ആ മനുഷ്യനു് എന്നെ വ്യക്തിപരമായി അറിഞ്ഞുകൂടായിരുന്നു. അയാൾ ഏതു രാഷ്ട്രീയകക്ഷിയിൽ പെട്ടിരുന്നു എന്നു് ഞാൻ ഇന്നും ധരിച്ചിട്ടില്ല. മിസ്റ്റർ, നിങ്ങൾക്കു സംഭവിച്ച ഈ ദുരന്തത്തിൽ ഞങ്ങളെല്ലാം നിങ്ങളോടു് അനുശോചിക്കുന്നു. എന്നു് വിങ്ങിക്കരഞ്ഞുകൊണ്ടു് ഒരുവിധം പറഞ്ഞവസാനിപ്പിച്ച ആ ഇംഗ്ലീഷുകാരന്റെ ഒന്നര ശതാബ്ദത്തെ ഇംഗ്ലീഷ് ഭരണത്തിന്റെ കൊള്ളരുതായ്മകഴുകിക്കളഞ്ഞെന്നു് എനിക്കു തോന്നി. അയാളുടെ ഗദ്ഗദാക്ഷരങ്ങളിലെ 'നിങ്ങൾ' എന്ന പദത്തിന്റെ അർത്ഥവ്യാപ്തിയും എനിക്കു മനസ്സിലായി. ഗാന്ധിജിയുടെ നഷ്ടം ഓരോ ഇന്ത്യാക്കാരനും സംഭവിച്ച ഒരു നഷ്ടമാണെന്നു് അയാൾ മനസ്സിലാക്കിയിരുന്നു. അതുമേൽ ഇന്ത്യയുടെ പ്രതിരൂപമായും നാഥനാ

യും ഗാന്ധിജിയെ വിദേശീയർ കണക്കാക്കിയിരുന്നു. പിൽക്കാലത്തു് ഇന്ത്യയും ബ്രിട്ടനും തമ്മിലുള്ള സൗഹൃദത്തെക്കുറിച്ചു് രാഷ്ട്രീയനേതാക്കന്മാരുടെ ഭീർഘ ഭീർഘങ്ങളായ പ്രസംഗങ്ങൾ പലതും കേട്ടിട്ടുണ്ടെങ്കിലും, ഒന്നിലും ഈ കൊച്ചുവാക്യത്തിന്റെ ആത്മാർത്ഥത കണ്ടിട്ടില്ലെന്നു പറയണം.

പൗരസ്ത്യഭാഷാവിദ്യാലയം

ഇംഗ്ലണ്ടിൽ എത്തിച്ചേർന്നു് ഏതാണ്ടു് ഒരാഴ്ച കഴിഞ്ഞപ്പോഴേയ്ക്കു് ഞാൻ പൗരസ്ത്യഭാഷാവിദ്യാലയത്തിലെ എന്റെ ജോലിയിൽ പ്രവേശിച്ചു. അവിടെ ഭാഷാപരവും ശബ്ദശാസ്ത്രപരവും ആയ പഠനം നടത്തുന്ന വകുപ്പിൽ ജോലി ചെയ്യുകയായിരുന്നു എന്റെ കൃത്യം. ഏഷ്യയിലെയും ആഫ്രിക്കയിലെയും മിക്കവാറും എല്ലാഭാഷകളെക്കുറിച്ചും പൗരസ്ത്യപഠനവിദ്യാലയത്തിൽ പഠനം നടത്തുന്നുണ്ടു്. ആഫ്രിക്കയിലെയും, ഏഷ്യയിലെയും, ഭാഷകളെയും, സംസ്കാരങ്ങളെയും കുറിച്ചു പഠനം നടത്തുവാൻ ലണ്ടൻ സർവ്വകലാശാല നടത്തുന്ന ആ വിദ്യാലയം ഫലംകൊണ്ടു് അതിന്റെ നിലനില്പു നേടിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ബ്രിട്ടനിൽ ഈമാതിരി പ്രവർത്തനം നടത്തുന്ന സ്ഥാപനങ്ങളിൽ ഏറ്റവും മികച്ചതാണു് ഇതു്. ആരംഭകാലത്തു് ഈ സ്ഥാപനത്തിൽ വിദ്യാർത്ഥികളെക്കാൾ കൂടുതൽ അദ്ധ്യാപകന്മാർ ഉണ്ടായിരുന്നെന്നു് ഇന്നു ഫലിതരൂപത്തിൽ പറയാറുണ്ടു്. എന്നാൽ അതിനുശേഷം ഇതിലെ വിദ്യാർത്ഥികളുടെ എണ്ണം വളരെ വർദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ടു്. വിനാശകരമായ ഒരു യുദ്ധത്തിനുശേഷവും ഈ സ്ഥാപനത്തിനു വേണ്ടത്ര ധനം ചെലവാക്കാൻ ബ്രിട്ടീഷ് ഗവൺമെൻറ് മടിച്ചിട്ടില്ല. കൂടുതൽ അത്യാവശ്യമുള്ള ചെലവുകൾക്കു ധനം കണ്ടുപിടിക്കേണ്ടതായുണ്ടെന്നു് ഗവൺമെൻറിന് പറയാമായിരുന്നു. പക്ഷേ, അവരുടെ വിജ്ഞാനതൃഷ്ണ അതിനൊക്കെ അപ്പുറത്താണു്.

എന്നാൽ കേവലം വിജ്ഞാനതൃഷ്ണയായിരുന്ന ഈ വിദ്യാലയത്തിന്റെ സ്ഥാപനത്തിനു കാരണമായതു് എന്നും പറഞ്ഞുകൂടാ. സാമ്രാജ്യം സ്ഥാപിക്കുന്ന കാലത്തു് ഈമാതിരി ഒരു വിദ്യാലയം ഉണ്ടാക്കാനുള്ള ഒരു പ്രായോഗികാവശ്യവും ബ്രിട്ടനു നേരിട്ടു. വെട്ടിപ്പിടിക്കുന്ന രാജ്യങ്ങൾ ഭരിക്കാൻ ആളുകളെ അയയ്ക്കേണ്ട ആവശ്യം ഉണ്ടായിരുന്നു. അങ്ങനെ ഇന്ത്യൻ സിവിൽസർവ്വീസും മറ്റും ഉണ്ടായി. ഭരണീയരുടെ ഭാഷകളും ഭരണകർത്താക്കൾ അറിഞ്ഞിരിക്കേണ്ടിവന്നു. അതിനു് ഈമാതിരി വിദ്യാലയങ്ങൾ സ്ഥാപിച്ചു. ബ്രിട്ടീഷ് കൊടിക്കീഴിൽ ഉൾപ്പെടാത്ത രാജ്യങ്ങളിലെ ഭാഷകൾ പഠിച്ചതിനുപോലും ചിലപ്പോൾ പ്രായോഗികഫലം സിദ്ധിച്ചു കണ്ടിട്ടുണ്ടു്. ജപ്പാനിലെ ഭാഷയും പൗരസ്ത്യവിദ്യാലയത്തിൽ പഠനവിഷയമായിരുന്നു. അങ്ങനെ ചിലർ പഠിച്ച ആ ഭാഷ കഴിഞ്ഞ യുദ്ധകാലത്തു് ഐക്യകക്ഷികൾക്കു് ഉപകരിച്ചു. ജപ്പാനിൽ ബോംബു വർഷിക്കണമെങ്കിൽ, ബോംബു്, ജനങ്ങൾ മുതലായ വാക്കുകളുടെ ഞാപ്പനീസ് രൂപങ്ങൾ ഉടനടി പഠിക്കേണ്ടിയിരുന്നെന്നു സങ്കല്പിക്കുക! യുദ്ധത്തിന്റെ ഗതിതന്നെ ഒരു പക്ഷേ, മാറിപ്പോയേനേ!

ഈ സ്കൂളിലെ ശബ്ദശാസ്ത്രപരവും ഭാഷാപരവും ആയ വകുപ്പിനെ (Department of Phoenetics and Linguistics) ക്കുറിച്ചു് അല്പമൊന്നു്, പറയേണ്ടതുണ്ടു്. നവീനങ്ങളായ മാർഗ്ഗങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ചു ഭാഷകളെ പ്രത്യേകിച്ചു് അവയിലെ ഉച്ചരിതശബ്ദങ്ങളെക്കുറിച്ചു പഠനം നടത്തുകയാണു് ഈ വകുപ്പിൽ പ്രധാനമായി ചെയ്യുന്നതു്.

ഞാൻ സന്ദർശിച്ച ആദ്യത്തെ റെസ്റ്റാറന്റ്

ഇന്ത്യൻ സ്റ്റുഡൻസ് യൂണിയനിൽ ഞാൻ താമസമാക്കിയ ദിവസം വൈകുന്നേരം കുറെ കാപ്പി കുടിക്കുവാൻവേണ്ടി ഞാൻ വെളിയിലേയ്ക്കിറങ്ങി. ആകപ്പാടെ പരിചയമില്ലാത്ത ഒരു അന്തരീക്ഷത്തിൽ ഒരു വല്ലായ്മ തോന്നുന്നുണ്ടായിരുന്നു. അടുത്തുള്ള റസ്സൽ സ്ക്വയറിന്റെ ഒരു വശത്തുള്ള ഇറ്റാലിയൻ റെസ്റ്റാറന്റിൽ കയറാം എന്നു വിചാരിച്ചു. പക്ഷെ, പണ്ടു കപ്പലിലെ ആദ്യത്തെ ആഹാരത്തിനുവേണ്ടി വെള്ളക്കാർ തിങ്ങിനിറഞ്ഞിരുന്ന ഭക്ഷണമുറിയിൽ പോകുവാൻ ഉണ്ടായ വിഷമതപോലെ എനിക്കു് ഇവിടെയും തോന്നി. ഒന്നുരണ്ടു പ്രാവശ്യം ഞാൻ ആ റോഡിൽക്കൂടി വെറുതെ നടന്നു. അങ്ങനെ ഇരിക്കുമ്പോൾ ആണു ഭാഗ്യവശാൽ, കപ്പലിൽവച്ചു് എന്റെ സ്നേഹിതൻ ആയിരുന്ന തെലുങ്കുസ്നേഹിതൻ എന്റെ അടുത്തേയ്ക്കു വന്നതു്. പിന്നീടു് ഞങ്ങൾ രണ്ടുപേരുംകൂടിയാണു ഹോട്ടലിൽ കയറി കാപ്പികുടിച്ചതു്. അടുത്ത മൂന്നര വർഷക്കാലം ആ ഹോട്ടലിൽ ഞാൻ അനവധി പ്രാവശ്യം പോയിട്ടുണ്ടു്. അവിടുത്തെ വെളുത്ത റൊട്ടിയുടെ മുകളിൽ അവിച്ച പയർ കയറിയിരിക്കുന്ന പലഹാരം വളരെ അധികം കഴിച്ചിട്ടുമുണ്ടു്. ഞാൻ അവിടെ കയറി ഇറങ്ങാൻ തുടങ്ങിയതിനുശേഷം, അവിടെ വിളമ്പുന്ന വിലാസിനികൾ പല പ്രാവശ്യം മാറിയിട്ടുണ്ടു്. അവർ വന്നും പോയും ഇരുന്നു; ഞാൻ പൊയ്ക്കൊണ്ടും.

ബ്രിട്ടീഷുകാരന്റെ അകർഷണീയമായ സ്വഭാവം

സ്കൂൾ ഓഫ് ഓറിയന്റൽ സ്റ്റഡീസിൽ ജോലി ഏറ്റെടുക്കാൻ ചെന്ന ദിവസം എനിക്കു സ്മരണീയമാണു്. ബ്രിട്ടീഷുകരന്റെ ഒരു അകർഷണീയമായ സ്വഭാവവിശേഷം എനിക്കു് അന്നു് അനുഭവപ്പെട്ടു. ഞങ്ങളുടെ ഡിപ്പാർട്ടുമെന്റധ്യക്ഷനായ പ്രൊഫസർ ഹെത്ത് വളരെ ഉത്സാഹത്തോടും സ്നേഹത്തോടും എന്നെ സ്വീകരിച്ചു്, അവിടെയെല്ലാം കൊണ്ടുനടന്നു കാണിച്ചു് എന്റെ സൗകര്യത്തിനു വേണ്ട ഏർപ്പാടുകൾ എല്ലാം ചെയ്തു. അടുത്ത മൂന്നു വർഷം ആ സ്നേഹസമ്പന്നന്റെ വാത്സല്യം എന്നുതന്നെ പറയണം, എനിക്കു് അനുഭവപ്പെട്ടു.

ഭാഷാപഠനവും ഭർതൃഹരിയും

മലയാളഭാഷയെക്കുറിച്ചു ശബ്ദശാസ്ത്രപരമായ ഒരു പഠനം നടത്താൻ സ്കൂളിലെ ഒരു സീനിയർ ലക്ചററായ മിസ്സ് ഐലിൻ എവാൻസിനെ സഹായിക്കുകയായിരുന്നു എന്റെ കർത്തവ്യം. ഗ്രണ്ടർട്ടിന്റെ ഡിക്ഷണറിയെ ആധാരമാക്കിയും, വക്താവായ എന്നിൽ ശ്രദ്ധമൂലമായിക്കിടക്കുന്നതും, പ്രവർത്തിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതുമായ ഭാഷാസംസ്കാരത്തെ പരിശോധിച്ചും മുന്നോട്ടുപോയ ആ പ്രവർത്തനം, മലയാളഭാഷയെ സംബന്ധിച്ച പല നിഗമനങ്ങളിൽ എത്താൻ ഞങ്ങളെ സഹായിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ശബ്ദപഠനത്തിനുള്ള ഒരു ലാബറട്ടറിയിൽ നാം സംസ്കരിക്കുന്ന ശബ്ദ

ങ്ങളെ പരിശോധിച്ചു്, അവയുടെ പ്രധാനപ്പെട്ട ലക്ഷണങ്ങൾ നിരീക്ഷണംചെയ്തു് അടയാളപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടു് എന്നതും ഈ പഠനത്തിന്റെ പ്രാധാന്യം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.

ശിലാലേഖനങ്ങളും മറ്റും ഉപയോഗിച്ചു ഭാഷാപഠനം നടത്തുന്ന രീതിയിൽനിന്നു വിഭിന്നമായ ഒരു രീതിയാണു ഞങ്ങൾ അവിടെ സ്വീകരിച്ചതു്. ഒരു ചരിത്രപരമായ ഭാഷാപഠനമാണു ശിലാലേഖനങ്ങളും മറ്റും കൊണ്ടു് നിർവ്വഹിക്കുന്നതു്. ഞങ്ങൾ ഇന്നു നിലവിലിരിക്കുന്ന ഭാഷയുടെ ഒരു മുറിപ്പാടു് എടുത്തു പഠനം നടത്തുകയായിരുന്നു ചെയ്തതു്. ഗ്രണ്ടർട്ടിന്റെയും മറ്റും ഡിക്ഷണറികളും, പ്രാചീനങ്ങളായ ഇതര രേഖകളും ഞങ്ങൾക്കു സഹായകങ്ങൾ ആയിരുന്നു അത്രമാത്രം. ലണ്ടൻസ്കൂളിലെ ശബ്ദശാസ്ത്രവകുപ്പിൽ മൂന്നരവർഷം കഴിച്ചു കൂട്ടി കിട്ടിയ അനുഭവം ഭാഷാപരമായ കാര്യങ്ങളിൽ ഒരു ശാസ്ത്രീയമായ സമീപനത്തിനു് എനിക്കു കഴിവുണ്ടാക്കിയിട്ടുണ്ടു്.

ഭർതൃഹരിയുടെ വാക്യപദീയത്തെക്കുറിച്ചു് ചില പഠനങ്ങൾ നടത്തി, ലണ്ടൻ സർവ്വകലാശാലയിലെ പി. എച്ചു്. ഡി. ബിരുദത്തിനുവേണ്ടിയുള്ള ഒരു പ്രബന്ധം നിർമ്മിക്കുകകൂടി എന്റെ ലണ്ടനിലെ താമസത്തിനിടയ്ക്കു ഞാൻ ചെയ്തു. ഈ ജോലിയിൽ എനിക്കു നിർദ്ദേശം തന്നുകൊണ്ടിരുന്ന പ്രൊഫസർ ഫെത്തിന്റെയും പ്രൊഫസർ ബ്രൗണിന്റെയും പ്രവർത്തനരീതിയിൽനിന്നു്, ബുദ്ധിപരമായ കാര്യങ്ങളിൽ ഇംഗ്ലീഷ് സർവ്വകലാശാലകളിലെ അദ്ധ്യാപകന്മാരിൽ ഒരു നല്ല അംശം പാലിച്ചു വരുന്ന ഒരു മനോഭാവത്തെക്കുറിച്ചു് എനിക്കു വളരെ മതിപ്പു തോന്നി. ലണ്ടൻ സർവ്വകലാശാലയിലെ സംസ്കൃതം പ്രൊഫസറായ പ്രൊഫസർ ബ്രൗണിനെ അഭ്യർത്ഥിയിൽ ഒരിക്കൽ കണ്ടു് അതുവരെയുള്ള പ്രവർത്തനത്തിന്റെ പുരോഗതിയെക്കുറിച്ചു് ചർച്ചചെയ്യുന്ന പതിവു് ഞാൻ വച്ചിരുന്നു. വാക്യപദീയത്തിലെ ഒന്നും രണ്ടും കാണ്ഡങ്ങൾ തർജ്ജമചെയ്യുകകൂടി എന്റെ പ്രവൃത്തിയിൽ ഉൾപ്പെട്ടിരുന്നു. മൂലഗ്രന്ഥ

ത്തിന്റെ അർത്ഥം വ്യാഖ്യാനിക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ ഞാനും പ്രൊഫസറും തമ്മിൽ ചിലപ്പോഴൊക്കെ അഭിപ്രായഭിന്നത വന്നിട്ടുള്ളപ്പോൾ ഒക്കെ, തനിക്കു പറയാനുള്ള അഭിപ്രായം യുക്തിയുക്തമായി പറയുക മാത്രമേ പ്രൊഫസർ, ബ്രഫ് ചെയ്യുമായിരുന്നുള്ളൂ. പ്രബന്ധത്തിന്റെ കർത്താവു് ഞാൻ ആയിരുന്നതുകൊണ്ടു് എന്റെ അഭിപ്രായംതന്നെ ആണു് അതിൽ രേഖപ്പെടുത്തേണ്ടതെന്നും, പക്ഷേ, ഒരു പരീക്ഷകസമിതിയെ തൃപ്തരാക്കത്തക്കവണ്ണം അവ സമർത്ഥിച്ചിരിക്കണമെന്നു മാത്രം അദ്ദേഹം പറയും. ഒടുവിൽ പരീക്ഷകർക്കു് പ്രബന്ധം സമർപ്പിച്ചപ്പോഴും പ്രൊഫസർ ബ്രഫ് പ്രകടിപ്പിച്ച ചില അഭിപ്രായങ്ങൾക്കു് എതിരായുള്ള എന്റെ അഭിപ്രായങ്ങൾ തന്നെ പ്രബന്ധത്തിൽ ചേർത്തിരുന്നു എന്നതും അദ്ദേഹം കണ്ടു. പക്ഷേ, ബുദ്ധിപരമായ സ്വാതന്ത്ര്യത്തെ വിലമതിക്കുന്ന ഒരു പാരമ്പര്യമാണു് അദ്ദേഹത്തിനും അദ്ദേഹത്തെപ്പോലുള്ള പ്രൊഫസറന്മാർക്കും ഉള്ളതു് എന്നു നാം ഓർമ്മിക്കണം!

ഒരു ഗവർണ്ണറും ഞാനും

നാട്ടിൻപുറത്തുള്ള റെഡിംഗ് എന്ന സ്ഥലത്തെ ഒരു അന്താരാഷ്ട്രീയ ബ്രയിൻസ്ടസ്റ്റിൽ പങ്കെടുക്കാൻ ഞാൻ ഒരിക്കൽ ലണ്ടനിൽനിന്നു് ട്രയിൻ കയറി. ഒരു ഇംഗ്ലീഷുകാരനും ഒരു ചെക്കും, ഒരു ഫ്രഞ്ചുകാരനും, ഒരു ചൈനാക്കാരിയും ബ്രയിൻസ്ടസ്റ്റിൽ പങ്കെടുക്കുമെന്നായിരുന്നു വിജ്ഞാപനം. ബ്രയിൻസ്ടസ്റ്റിൽ പങ്കെടുക്കേണ്ടിയിരുന്ന ചൈനാക്കാരിയായ സ്നേഹിതയുമൊന്നിച്ചു ഞാൻ റെഡിങ്ങിൽ എത്തി. ആ മനോഹരമായ ഗ്രാമം ഒരു കട്ടിയുള്ള മഞ്ഞുകംബളത്തിൽ മൂടിപ്പുതച്ചു കിടന്നിരുന്നു. ഏറ്റവും താഴ്ചയും, മരവും മണ്ണുമെല്ലാം മൂടൽമഞ്ഞു് ആവിടെ സൃഷ്ടിച്ച അവ്യ

ക്കുതയിൽ ആണ്ടുകിടന്നു. ബോറിസ് കാർലോവ് അഭിനയിക്കുന്ന ചില സിനിമകളിലെ പ്രേതങ്ങൾപോലെ, മഞ്ഞു നൽകിയ അവ്യക്തതയിൽ മനുഷ്യർ അങ്ങോട്ടുമിങ്ങോട്ടും നടന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. നമ്മുടെ നാട്ടിൽ കോരൻ പാടത്തു് അണിയാറുള്ള തൊപ്പിപ്പാളപോലെ ചില തൊപ്പികളും അങ്ങോട്ടുമിങ്ങോട്ടും പോകുന്നുണ്ടായിരുന്നു. അതു് മഴക്കോട്ടിനോടു ഘടിപ്പിച്ച ഒരു ആവരണം തലയിൽ ധരിച്ചിട്ടുള്ള സ്ത്രീകൾ ആയിരുന്നു. ഇംഗ്ലണ്ടിലെ ഒരു മൂടൽമഞ്ഞുകാലം എന്നാൽ എന്തെന്നു് നമ്മുടെ നാട്ടുകാക്കു സങ്കല്പിക്കാൻ കുറെ വിഷമമാണെന്നു തോന്നുന്നു. പ്രത്യേകിച്ചു് കടലോരങ്ങളിലും സമതലങ്ങളിലും താമസിക്കുന്നവർക്കു്. നാടാകെ ആയിരമായിരം കച്ചിക്കുനകൾ പുകഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതു സങ്കല്പിക്കാമെങ്കിൽ മൂടൽമഞ്ഞിൽ കിടക്കുന്ന ഇംഗ്ലണ്ടിന്റെ പ്രതീതിയായി. നല്ല മൂടൽമഞ്ഞുള്ളപ്പോൾ നാലടിയിൽ കൂടുതൽ കാണുക സാദ്ധ്യമല്ലായിരിക്കും. ഇടവഴികളിൽക്കൂടിയും മാറും നടക്കുന്നവർ ആ സമയങ്ങളിൽ കൂട്ടിമുട്ടാത്തവണ്ണം അപകടരമായി അടുത്തുകൂടുക അപൂർവ്വമല്ല. മൂടൽമഞ്ഞിൽ നടക്കുന്നതുകൊണ്ടു് പ്രധാനമായി സഹിക്കേണ്ടിവരുന്നതു് തണുപ്പല്ല. തണുപ്പെന്നു പറയാവുന്ന തണുപ്പു് കട്ടിമഞ്ഞു് ഉരുകുന്ന സമയത്താണു് അനുഭവപ്പെടുന്നതു്. അനുസ്യൂതം നമ്മിൽനിന്നു് കടം വാങ്ങാൻ വരുന്ന ചിലരെപ്പോലെ മൂടൽമഞ്ഞു് കണ്ണിലും മൂക്കിലും വായിലും കൂടി നമ്മുടെ ശരീരത്തിന്റെ ഉള്ളിലേയ്ക്കു കടക്കുന്നു, എന്നുള്ളതാണു് മഞ്ഞുകൊണ്ടുള്ള ഒരു വലിയ വൈഷമ്യം. കൂടാതെ ചിറിമുറിക്കുക, മൂക്കിൽക്കൂടി ഒഴുക്കുകൾ ഉണ്ടാക്കുക ഇങ്ങനെ പലതും മൂടൽമഞ്ഞു ചെയ്യാറുണ്ടു്. ഈ മഞ്ഞുകാലത്തു മിക്ക ആരോഗ്യസമ്പന്നരും അനുസ്യൂതം മൂക്കു ചീറ്റേണ്ടിവരും. മിക്കവാറും ജലം ഒഴുകിക്കൊണ്ടിരുന്ന എന്റെ മൂക്കു തുടയ്ക്കുവാൻവേണ്ടി, ഒരു കഠിനമായ മഞ്ഞുള്ള വർഷം ഞാൻ ആ മഞ്ഞുകാലത്തു മുപ്പത്തിയഞ്ചോളം കൈലേസുകൾ ഉപയോഗിക്കേണ്ടി വന്നിട്ടുണ്ടു്. ജീവിതം അച്ചെട്ടാ

യി ജീവിക്കുന്ന ഭാഗ്യവാന്മാരിൽ ഒരാൾ അല്ല ഞാൻ എന്നുള്ളതു കൊണ്ടു്, അന്നത്തെ മലിനമായ കൈലേസു്, അന്നത്തതന്നെ നനച്ചിടുക എന്ന സമ്പ്രദായം പലപ്പോഴും പാലിക്കാൻ എനിക്കു കഴിഞ്ഞിട്ടില്ലായിരുന്നു. അതുകൊണ്ടു മൂക്കിഞ്ഞുകിടക്കുന്ന കുറെ കൈലേസുകൾ ഉപേക്ഷിച്ചു പുതിയവ സ്വീകരിക്കുകയായിരുന്നു ഞാൻ ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നതു്, "വാസാംസി ജീർണ്ണാനി....നവാനി ഗൃഹ്ണാതി നരോപരാണി" എന്ന ഗീതാവചനം ജീവിതത്തിൽ പകർത്തുകമാത്രമാണു ഞാൻ ചെയ്തിരുന്നതെങ്കിലും, ഗീതയെന്നു കേൾക്കുകപോലും ചെയ്തിട്ടില്ലാത്ത എന്റെ ഗൃഹനായികയ്ക്കു കാര്യങ്ങൾ അതത്ര പിടിച്ചില്ല. ഒന്നായിരിക്കുന്ന എന്നെ രണ്ടെന്നു കാണുന്നളവിൽ മാത്രമേ എന്റെ ആ മാതിരി കണക്കും അടുക്കും ഉള്ളായ്മ പോകുകയുള്ളു എന്നു് ആ ബൽജിയൻകാരി മഠാമ്മ അന്നു പ്രവചിച്ചിരുന്നതു് ഇതുവരെ സംഭവിച്ചിട്ടില്ല. എന്റെ ഒരുമയും അടുക്കില്ലായ്മയും മുമ്പോട്ടുതന്നെ പോകുകയാണു്.

ഒരു അന്താരാഷ്ട്രീയ ബ്രയിൻസ്ട്രസ്റ്റിൽ പങ്കെടുക്കുവാൻ റെഡിംഗ് എന്ന സ്ഥലത്തുപോയിരുന്നതിൽ തുടങ്ങിയാണല്ലോ ഇംഗ്ലണ്ടിലെ മൂടൽമഞ്ഞുകാലത്തെക്കുറിച്ചു് ഇതുയും പറയാൻ ഇടയായതു്. സമ്മേളനം നടക്കുന്ന സ്കൂൾകെട്ടിടത്തിന്റെ മുൻപിൽ ഞാൻ നില്ക്കുമ്പോൾ ഒരാൾ വെളിയിൽനിന്നു പെട്ടെന്നു് എന്നെ സമീപിച്ചു. "നിങ്ങൾ മി. പിള്ളയാണെന്നു ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നു," എന്നു് എന്നോടു പറഞ്ഞു. മഞ്ഞുകൊണ്ടു മൂക്കു് ഒഴുകിക്കൊണ്ടിരുന്ന ആ നിമിഷത്തിൽപോലും എനിക്കു് ആ കാര്യത്തെക്കുറിച്ചു യാതൊരു സംശയവും ഇല്ലായിരുന്നതിനാൽ ഞാൻ "അതെ," എന്നു പറഞ്ഞു ഥസ്ഥാനംചെയ്തു. എന്നാൽ ഒരു ഞെട്ടൽ എന്നെകാത്തു് അടുത്ത നിമിഷത്തിന്റെ പടർപ്പിൽ ഒളിച്ചിരുപ്പുണ്ടെന്നു ഞാൻ ആ നിരുപദ്രവമായ ഥസ്ഥാനനിമിഷത്തിൽ മനസ്സിലാക്കിയില്ല. "ഞാൻ സർ ഹെൻറി ഹ്യൂച്ചാണു്. കുറെക്കാലം മദ്രാസു് ഗവർണ്ണർ ആയിരുന്നു. ഞാനും ഈ ബ്രെയിൻസ്ട്രസ്റ്റിൽ

പങ്കെടുക്കുന്നുണ്ട്"" എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ട്, ആഗതൻ എനിക്കു കൈതന്നു. ഒരു മദ്രാസ് ഗവർണ്ണരായിരുന്ന വ്യക്തിക്കാണു ഞാൻ ഹസ്തദാനം ചെയ്യുന്നതെന്ന ഓർമ്മ, മഞ്ഞുകൊണ്ടു് അല്പമൊന്നു മരവിച്ചിരുന്ന എന്റെ ബുദ്ധിയിൽക്കൂടിയും ചിന്തയുടെ ചില മിന്നൽപിണരുകൾ അടിച്ചുവിടുകതന്നെ ചെയ്തു.

അതിനു് ഒരു പതിനഞ്ചുവർഷങ്ങൾക്കു മുൻപായിരുന്നു എനിക്കു് ആദ്യമായി ഒരു ഗവർണ്ണരുമായി സമ്പർക്കം ഉണ്ടായതു്— അതായതു ഞാൻ ഹൈസ്കൂളിൽ പഠിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ. അന്നു ഞങ്ങൾതമ്മിൽ ഉണ്ടായിരുന്ന സ്ഥലപരമായ ദൂരം ഏതാണ്ടു് അൻപതു് അടി ആയിരുന്നിരിക്കണം. തിരുവിതാംകൂർ മഹാരാജാവിന്റെയും സക്കാരിന്റെയും പൂജ്യപാത്രമായി, നല്ലതുകോടി ജനങ്ങളെ അടക്കിഭരിക്കുന്ന അധീശഗവൺമെൻറിന്റെ ഭരണാധികാരികളിൽ ഒരുവനായി, നമ്മുടെ അടുത്തുകിടക്കുന്ന സംസ്ഥാനത്തിന്റെ അധിനായകനായി, വളരെ കാറുകളുടെയും, പോലീസിന്റെയും പട്ടാളത്തിന്റെയും അകടമ്പടിയോടുകൂടി ചെങ്ങന്നൂരിലെ റോഡിൽക്കൂടി അദ്ദേഹം പോകുന്നു. ഞാനോ, മദ്രാസ് ഗവർണ്ണരെ മാനിക്കാൻവേണ്ടി പള്ളിക്കൂടത്തിൽനിന്നു് ഇറക്കിക്കൊണ്ടുവന്ന കടലാസുകൊടികളും പിടിച്ചു റോഡരുകിൽ കൊടും വെയിലത്തു നിന്നിയിരിക്കുന്ന 'അധീശാധികാരി ഭക്തന്മാരായ' കൊച്ചുവിദ്യാർത്ഥികളിൽ ഒരുവൻ. ഒരു ഓക്സ്ഫോർഡിലെ കണ്ടക്ടറെപ്പോലെ അധ്യാപകൻ കാണിക്കുന്ന ഓരോ കയ്യുമൊപ്പം 'ഗവർണ്ണർ ജയിക്കട്ടെ' എന്നു ഞങ്ങൾ ഉറക്കെ വിളിക്കാറുണ്ടായിരുന്നു. ഫെഡ്മാസ്റ്ററുടെയും ഡ്രിൽമാസ്റ്ററുടെയും ചിലപ്പോൾ പോലീസ് ഇൻസ്പെക്ടരുടെയും സംയുക്തമായ നിയന്ത്രണത്തിൽ, വിയത്തൊലിച്ചുനിന്നു് അധീശാധികാരത്തിനു സക്കാർവക ജയ് വിളിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ഞങ്ങളെക്കണ്ടു്, ആ പാവം ഗവർണ്ണർ വിചാരിച്ചുകാണണം, ഇന്ത്യ എത്രമാത്രം ബ്രിട്ടീഷ് ഭക്തയാണെന്നു്.

അന്നു് ആ ജയ് വിളികഴിഞ്ഞു സ്കൂളിൽ ചെന്നപ്പോൾ, അ

ക്കാലത്തു് ആഘോഷദിവസങ്ങളിൽ ഉണ്ടാകാറുണ്ടായിരുന്ന അവൽപൊതിയും, പാളയൻതോടൻ പഴവും കരുപ്പട്ടിക്കാപ്പിയും അന്നം കിട്ടി. ജന്മസാഫല്യത്തിന്റെ ഒരു ചെറിയ ആസ്വാദനം ഞങ്ങൾക്കുണ്ടായോ, എന്നു് എനിക്കു് ഇപ്പോൾ ഓർമ്മയില്ല. അതോ ഗവണ്മെന്റു് ജെയ്‌വിളിക്കാൻവേണ്ടി പായിൽനിന്നു് എഴുനേറ്റ കണക്കിനു തിരിച്ചുതിനാൽ പതിവുള്ള ചോറുപൊതി കൊണ്ടുപോരാൻ സാധിക്കാതെ വിശന്നുപൊരിഞ്ഞു വീട്ടിലേയ്ക്കു നടന്നുപോയോ! ഏതായാലും അന്നു് ഒരു ഗവണ്മെന്റെ അടുത്തുകണ്ടതിൽ പിന്നെ ഇംഗ്ലണ്ടിലെ റെഡിംഗിൽവച്ചാണ ഞാനൊരു ഗവണ്മെന്റെ അതു അടുത്തുകാണുന്നതു്—ആ മൂടൽമഞ്ഞിൽ മൂക്കു ചീറ്റിക്കൊണ്ടു്, സാമാന്യം പുരാതനമായ ഒരു മഴക്കോട്ടും ധരിച്ചു്, അറുപതോളം പ്രായംവരുന്ന ഒരു ഗവണ്മെന്റർ! ശാന്തനും പണ്ഡിതനും വയോവൃദ്ധനുമായ സർ. ഹെൻറി ഫ്രൈഞ്ച് ഞങ്ങളുടെ പരിചയത്തിന്റെ ആദ്യനിമിഷത്തിൽതന്നെ എന്റെ സ്നേഹവും ബഹുമാനവും സമാർജ്ജിച്ചു. പക്ഷെ, ആ മഞ്ഞിൽ നില്ക്കുന്ന വൃദ്ധനെയും, അധീശാധികാരത്തിന്റെ പ്രതിപുരുഷന്മാരിൽ ഒരാൾ ആയി ഒരു സംസ്ഥാനത്തിന്റെ അധിപനായുള്ള ഗവണ്മെന്റെയും തമ്മിൽ ഘടിപ്പിക്കുവാൻ, അവയെ ഏകീകരിക്കുവാൻ എന്റെ മനസ്സിനു് ഒരു നിമിഷം വൈഷമ്യം നേരിട്ടു. ഒന്നു സമന്നതമായ ജീവിതത്തോതു്, അധികാരം, പ്രതാപം, ഇവ കേന്ദ്രീകരിച്ച രൂപം ആണെങ്കിൽ, മറ്റതു സാമാന്യമായ ജീവിതത്തോതു്, സമനില, സമഭാവന, ഇവയുടെ സ്ഥാനമാണു്.

ഇന്ത്യയിലും ആഫ്രിക്കയിലും മറ്റും വലിയ സ്ഥാനത്തിരുന്നിട്ടു് ഇംഗ്ലണ്ടിൽ തിരിച്ചെത്തി താമസമാക്കിയ ഇംഗ്ലീഷുകാരിൽ പലക്കും ഈ നിലകൾ തമ്മിലുള്ള അന്തരം തോന്നിയിട്ടും ഉണ്ടു്. എന്നാൽ എന്റെ അറിവിൽപെട്ടിടത്തോളം ഈ നിലകൾ തമ്മിലുള്ള യഥാർത്ഥമായ അന്തരം ജീവിതത്തോതിന്റെയും അധികാരത്തിന്റെയും പ്രതാപത്തിന്റെയും മാത്രമാണു്—മനോഭാവ

ത്തിന്റേതു് അല്ല. അതായതു് ഒരു ശവപ്പറമ്പായിരിക്കുമ്പോഴും സംസ്കാരസമ്പന്നനായ ഒരു ഇംഗ്ലീഷുകാരന്റെ ഹൃദയം സംസ്കാരത്തോടും സമഭാവനയോടുംകൂടിത്തന്നെ ഇരിക്കുന്നു എന്നത്രേ. എന്നാൽ വലിയ ഉദ്യോഗം ദുരധികാരത്തിന്റെയും ദുഷ്പ്രമത്തതയുടെയും വിളയാട്ടത്തിനു് ഒരു സന്ദർഭമായിരിക്കണമെന്ന ഗർഹണീയമായ പാരമ്പര്യം നിലവിലിരിക്കുന്ന നമ്മുടെ രാജ്യത്തു്—ആ പാരമ്പര്യം ഇംഗ്ലീഷുകാരൻ ഇവിടെ കൊണ്ടുവന്നതു മാത്രമാണെന്നു വിശ്വസിക്കാനും നിവൃത്തിയില്ല. സമത്വവും സാഹോദര്യവും, കുറെയൊക്കെ ഉള്ള ഇംഗ്ലണ്ടിൽനിന്നു വരുന്ന ഒരു ഉദ്യോഗസ്ഥനും സ്വസ്ഥാനത്തിന്റെ അന്തസ്സു നിലനിർത്തുന്നതിനുവേണ്ടി മാത്രം തരളവികാരങ്ങളെയും ഉന്നതാദർശങ്ങളെയും ഒളിവിൽ വയ്ക്കേണ്ടിവരുന്നു. തികച്ചും, ചീത്തകളായ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ ഇംഗ്ലണ്ടിൽനിന്നു് ഈ രാജ്യത്തു വന്നിട്ടില്ലെന്നില്ല. അല്ലാതെ ആവശ്യം അനുസരിച്ചു ചീത്തവേഷം കെട്ടിയവരും ഉണ്ടായിരുന്നു എന്നു മാത്രമേ ഇവിടെ വിവക്ഷയുള്ളൂ.

ഇംഗ്ലണ്ടിലെ എന്റെ മൂന്നരവർഷക്കാലത്തെ താമസത്തിനിടയ്ക്കു്, ഇന്ത്യയിൽ വൈസ്രായിമാർ മുതൽ കലക്ടറന്മാർവരെയുള്ള ഉദ്യോഗങ്ങൾ വഹിച്ചിട്ടു് തിരിച്ചുവന്നവരുമായുണ്ടായിട്ടുള്ള അനുഭവസമ്പത്തുകളിൽ കാണിച്ച നിഗമനങ്ങളിലേയ്ക്കാണു് എന്നെ നയിക്കുന്നതു്.

ഇന്ത്യയിലോ, ആഫ്രിക്കയിലോ ഉദ്യോഗം വഹിച്ചതിനു ശേഷം ഇംഗ്ലണ്ടിൽ തിരിച്ചെത്തുന്ന പെൻഷൻകാർക്കു് അനുഭവമാകുന്ന ജീവിതത്തിന്റെ വ്യത്യാസം വളരെ യഥാർത്ഥമായിട്ടുള്ളതുതന്നെ ആണുതാനും. അവരിൽ ചിലക്കും ചിലപ്പോൾ ഒരു അല്പം വേദനയോടുകൂടിത്തന്നെ അതു ബോധ്യമാവുകയും ചെയ്യും. ഭീമമായ ശമ്പളം, വേലക്കാരുടെ ബാഹുല്യം, അധീശശക്തിയുടെ പ്രാബല്യം എന്നിവകൊണ്ടു് ബ്രിട്ടീഷുദ്യോഗസ്ഥന്മാർക്കു് ഇന്ത്യയും മറ്റും സ്വർഗ്ഗം ആയിരുന്നു. തിരിച്ചു നാട്ടിൽ ചെല്ല

മ്പോൾ ആകട്ടെ മറെറാരു തരത്തിലുള്ളതാണ് അവരുടെ അനുഭവം. അനന്തമായ കൃവിൽ നിൽക്കുക, മിക്കവാറും ഒരൊററ വേലക്കാരനോ വേലക്കാരിയോ കൂടാതെ കഴിയുക, അധികാരശക്തിയോ, പ്രബലൻ എന്ന ഭാവമോ ഉണ്ടെങ്കിൽ അതു മനസ്സിൽ മാത്രം വച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുക, എന്നിങ്ങനെ പോകുന്നു അവിടത്തെ ജീവിതഗതി. ഇന്ത്യയിൽ ഒരു കലക്ടരെങ്കിലും ആയിരുന്നാൽ അനവധി ആളുകളെ തല്ലാനും കൊല്ലാനുമുള്ള അസാമാന്യമായ അധികാരം ഒരു മനുഷ്യനു കിട്ടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ആയിരമായിരം ആളുകൾ ഭീതിയോടും, ഭീതിയുടെ സന്താനമായ ബഹുമാനത്തോടും അയാളെ വണങ്ങിവന്നു. ഇംഗ്ലണ്ടിൽ ആകട്ടെ ആയിരമായിരങ്ങളുടെ അധീശാധികാരി എന്ന നിലവിട്ട് ആയിരമായിരങ്ങളിൽ ഒരുവൻ എന്ന നിലയിലേക്കാണ് ഇന്നലത്തെ ഈ അധീശാധികാരി, വീഴുന്നത്, അഥവാ ഉയരുന്നത്. ഇന്ത്യയിലെ ഒരു ഗവണ്മർ തന്റെ കൊട്ടാരത്തിൽനിന്നു വെളിയിൽ പോകുമ്പോഴോ, വെളിയിൽനിന്നു കൊട്ടാരത്തിൽ വരുമ്പോഴേ, എല്ലായ്പോഴും പട്ടാളക്കാരുടെ വാദ്യാഘോഷങ്ങളാൽ പരിസേവിതനാകുമ്പോൾ, ഇംഗ്ലണ്ടിൽ എത്തിയതിനുശേഷം ആ മാന്യനു പട്ടാളക്കാരുടെ വാദ്യഘോഷങ്ങൾ കേൾക്കണമെങ്കിൽ ചക്രവർത്തിയുടെ ജന്മദിനത്തിലോ മറെറാ മൈതാനത്തു പോയി നിൽക്കണം. തന്നെയുമല്ല ആയുസ്സു മുന്നോട്ടു കൊണ്ടുപോകാൻ ഇവരിൽ പലരും എന്തെങ്കിലും തൊഴിൽ ചെയ്യേണ്ടതായും വരാറുണ്ട്.

ഇവക്കു കിട്ടുന്ന ജോലിയെക്കുറിച്ചും ഒരുവാക്കു പറയണം. രണ്ടു മൂന്നു തരത്തിലാണ് ഇക്കൂട്ടർക്കു സാധാരണയായി ജോലി കിട്ടിക്കാണാറുള്ളതു്. പലപ്പോഴും ഇന്ത്യയിൽ നല്ലഅധികാരമുള്ള ജോലിയുണ്ടായിരുന്നവർ നിസ്സാരമായ ജോലിക്കു പോകേണ്ടതായും വരും. ഇന്ത്യയിൽ ഒരു ഡി. എസ്സ്. പി.–യായിരുന്ന മാന്യൻ ഒരു ഹെഡ് കാൺസ്റ്റബിളോ ആയി പോകേണ്ടിവരികയെന്നുള്ളതു് ഒന്നും തികച്ചും അസാധാരണമല്ല. ഇന്ത്യയിൽ ഒരു ഡിസ്ട്രിക്ട്

ഫോറസ്റ്റ് ആഫീസർ ആയിരുന്ന ഒരാൾ ഇംഗ്ലണ്ടിലെ ഒരു കോളേജിലെ സാർജന്റ് അതായതു്, ഡഫേദാർ ആയിപ്പോയിട്ടുള്ളതായി ഞാൻ അവിടെവച്ചു് കേൾക്കുകയുണ്ടായി. സിലോണിൽ ഒരു D. S. P. ആയിരുന്നതിനു ശേഷം ഇംഗ്ലണ്ടിലേയ്ക്കു തിരിച്ചുപോയ ഒരു ചെറുപ്പക്കാരനായ ഇംഗ്ലീഷുകാരൻ കപ്പലിൽവച്ചു് എന്റെ കൃാബിൻകൂട്ടുകാരനായി ഉണ്ടായിരുന്നതിനെക്കുറിച്ചു ഞാൻ ഈ വിവരണങ്ങളുടെ ആദ്യം പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു്. വായനക്കാർ ഓർമ്മിക്കുമല്ലോ.

ഇന്ത്യയിലും മറ്റും ജോലി ആയിരുന്ന ബ്രിട്ടീഷുകാരിൽ ഒരു തരക്കാർ ഭാവിയിലേയ്ക്കുള്ള ഒരു സമ്പാദ്യം ഇവിടെവച്ചുതന്നെ ഉണ്ടാക്കാറുണ്ടു്. അവർ ഭാരതീയഭാഷകളോ, സംസ്കാരമോ മറ്റോ പഠിച്ചു് അതിൽ ഒരുമാതിരി സാമർത്ഥ്യം സമ്പാദിക്കും. സ്കൂൾ ഓഫ് ഓറിയൻറൽ സ്റ്റഡീസിലെ അദ്ധ്യാപകന്മാരിൽ ചിലർ ഈ തരത്തിൽ ഉള്ളവരാണു്. സ്കൂളിലെ ഹിന്ദുമഹമ്മദൻ നിയമപ്രൊഫസറും ലണ്ടൻ സർവ്വകലാശാലയിലെ നിയമവകുപ്പിന്റെ മേലദ്ധ്യക്ഷനുമായ പ്രൊഫസർ വെസി ഫിറ്റ്സ്ജിറാൾഡ് ഈ തരത്തിൽ പെട്ട ആൾ ആണു്. അദ്ദേഹം ഇന്ത്യയിൽ ഒരു ജഡ്ജിയായി വളരെക്കാലം സേവനം നടത്തിയിട്ടുണ്ടു്. സ്കൂളിലെ ബമ്മീസ് വകുപ്പിന്റെ മേലദ്ധ്യക്ഷനായിരുന്നു മരിച്ചുപോയ പ്രൊഫസർ സ്റ്റീവാട്ട് ബമ്മായിലെ ഒരു സിവിലിയൻ ഉദ്യോഗസ്ഥനായിരുന്നു. ഒരു നല്ല ഡ്രവീഡിയൻ ഫിലോലജിസ്റ്റായി സ്കൂളിൽ ജോലിനോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്ന ആൽഫ്രഡ് മാസ്സറും ഇന്ത്യയിൽ വളരെക്കാലം O. I. C. S. ഉദ്യോഗസ്ഥൻ ആയിരുന്നു. ശബ്ദശാസ്ത്രത്തിന്റെയും ഭാഷാശാസ്ത്രത്തിന്റെയും മേലദ്ധ്യക്ഷനായ പ്രൊഫസർ ജെ. ആർ. ഫെത്ത് ദീർഘകാലം ലാഹോർ സർവ്വകലാശാലയിലെ ഇംഗ്ലീഷ് പ്രൊഫസറായിരുന്ന ദേഹമാണു്. അങ്ങനെ പോകുന്നു സാമാന്യം ദീർഘമായ ഈ പട്ടിക.

ഒരു പഴയ റെസിഡണ്ട്

സ്കൂൾ ആഫ് ഓറിയൻറൽ സ്റ്റഡീസിൽ വച്ചു നടന്ന ഒരു പാർട്ടിയിൽവച്ചാണു് തിരുവനന്തപുരത്തുവച്ചു് ഞാൻ വളരെയധികം പേരു കേട്ടിട്ടുണ്ടായിരുന്ന ഒരു ഇംഗ്ലീഷുകാരനെ എനിക്കു പരിചയമായതു്. കുറെ ഐസ്ക്രീമും കാപ്പിയും ബിസ്കറ്റും മറ്റും കഴിച്ചിട്ടു് ഞാൻ ഹാളിൻെറ ഒരിടത്തു അങ്ങനെ നില്ക്കുമ്പോൾ, സാമാന്യം ദീർഘകായനായ ഒരു സായിപ്പു് എൻെറ സമീപം വന്നു് ഞാൻ തിരുവിതാംകൂറിൽനിന്നു് അല്ലേ എന്നു ചോദിച്ചു: ഏതാണ്ടു മുന്നൂറോളം ആളുകൾ പങ്കെടുത്തിരുന്ന ആ പാർട്ടിയിൽ എന്നെ തെരഞ്ഞെടുത്ത അപരിചിതൻ ആരെന്നു് അല്പമൊരു അമ്പരപ്പോടുകൂടി ഞാൻ നില്ക്കുമ്പോൾ, അദ്ദേഹം സ്വയം എനിക്കു പരിചിതനായി. മദ്രാസ് നാട്ടുസംസ്ഥാനങ്ങളുടെ റസിഡണ്ടും പൊളിറ്റിക്കൽ ഏജൻറുമായി ഇവിടെ ഇരുന്നിരുന്ന മി. റോഡ് ആയിരുന്നു അദ്ദേഹം. ഈ നാട്ടിനെയും, സർ സി. പി. രാമസ്വാമിഅയ്യർ തുടങ്ങി ഇവിടെ പ്രവർത്തനം നടത്തിക്കൊണ്ടിരുന്ന ചിലരെയും കുറിച്ചു് മി. റോഡിൻെറ അഭിപ്രായം. മനസ്സിലാക്കിക്കൊണ്ടും മറ്റും ഞാൻ കുറെനേരം അദ്ദേഹവുമായി സംഭാഷണം നടത്തി. മി. റോഡിനു് അപ്പോൾ ഏതോ കമ്പനിയിൽ ഒരു ജോലി ഉണ്ടായിരുന്നതായാണു് മനസ്സിലാക്കിയതു്.

പഴയ ഇന്ത്യയിലെ ചില ഇംഗ്ലീഷുകാർ

കൽക്കട്ടായിൽ ചീഫ് ജസ്റ്റീസായിരുന്നിട്ട് പെൻഷൻ പറ്റിയ സർ ഇവാർട്ട് ഗ്രീവ്സുമായി കുറെക്കാലം ഒരു കമ്മറ്റിയിൽ ജോലിചെയ്യാൻ എനിക്ക് ഇടയായി. ലണ്ടനിലെ ഇന്ത്യൻ വൈ. എം. സി. എ.-യിലെ ഭരണനിർവ്വാഹകസമിതിയുടെ അദ്ധ്യക്ഷനായിരുന്നു സർ ഇവാർട്ട്. ഞാൻ അതിലെ ഒരംഗവുമായിരുന്നു.

ഇന്ത്യയിലെ ഔദ്യോഗികജീവിതത്തിനുശേഷം ഇംഗ്ലണ്ടിലേയ്ക്കു തിരിച്ചുപോയി അവിടെയും പൊതുജീവിതത്തിലോ മറ്റോ ഉയർന്ന മണ്ഡലങ്ങളിൽ പ്രവർത്തിച്ച് പ്രസിദ്ധി നിലനിർത്തിപ്പോരുന്നവരും ഉണ്ട്. മൗണ്ട്ബാറ്റൻപ്രഭ ഒരു പ്രസിദ്ധമായ ഉദാഹരണമാണ്. രാജകുടുംബാംഗമായ പ്രഭുവിനു് ഒരു പ്രത്യേകസ്ഥാനമാണ് ഇംഗ്ലണ്ടിൽ ഉള്ളതു്. രാജകുടുംബങ്ങളിൽനിന്നു സ്വാഭാവികമഹത്വം അത്ര വേഗമോ അത്ര അധികമോ ഉണ്ടാകുകയില്ലെന്നു വിശ്വസിക്കുന്ന പലരും മൗണ്ട്ബാറ്റൻപ്രഭ ഒരു എണ്ണപ്പെട്ട വ്യത്യസ്തതയാണെന്നു കരുതി വരുന്നു. ഉയർച്ചയിലും താഴ്ചയിലും ഒരുപോലെ പ്രവർത്തിക്കാവുന്ന ഒരു ഉത്തുംഗശിരസ്സാണു് മൗണ്ട്ബാറ്റൻപ്രഭ.

ഇന്ത്യാ വൈസ്രായിപദം ഒഴിഞ്ഞതിനുശേഷം ഇംഗ്ലണ്ടിൽ ഒരുയർന്ന പദവി അലങ്കരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ദേഹമാണ് ലിൻലിത്ഗോപ്രഭ. ധനകാര്യമണ്ഡലത്തിലെ സുപ്രധാനമായ ഒരു സ്ഥാനത്തിരുന്ന ലിൻലിത്ഗോ, മി. ആറ്റ്ലിയുടെ തൊഴിലാളി ഗവൺമെൻറിന്റെ കാലത്തു്, ഓരോ വർഷത്തെ ബഡ്ജറ്റു

വരുമ്പോഴും ഒരു വിമർശ പ്രസ്താവനയുമായി വെളിയിൽ വരാറുണ്ടായിരുന്നു.

ഇർവിൻപ്രഭു എന്ന പേരിൽ ഇവിടെ വൈസ്രായിയായിരുന്ന ഹാലിഫാക്സ്പ്രഭു ഇംഗ്ലീഷ് രാഷ്ട്രീയത്തിൽ ഒരുന്നത സ്ഥാനത്തെത്തിയിരുന്നു. ആകാരത്തിൽ ഉത്തുംഗനായിരുന്ന പ്രഭു ആചാരത്തിലും അതുപോലെ ആയിരുന്നു. ഒരു വലിയ ക്രിസ്തുഭക്തനായിരുന്ന അദ്ദേഹം എല്ലാ കാര്യത്തിലും ധാർമ്മിക മാനദണ്ഡത്തിനു വേണ്ടി നിന്നിരുന്നു—യുദ്ധകാലത്തു് മി. ചർച്ചിലിന്റെ മന്ത്രിസഭയിലെ അംഗമായും, അമേരിക്കയിലെ ബ്രിട്ടീഷ് സ്ഥാനപതിയായും മറും ഹാലിഫാക്സ്പ്രഭു പ്രശസ്തസേവനം നിർവ്വഹിച്ചു.

ഇന്ത്യയിലെ വൈസ്രായിയുഗത്തിന്റെ മറെറാരു പ്രതിനിധിയായിരുന്ന ഞാൻ ലണ്ടനിൽ പലപ്പോഴും കണ്ടിട്ടുള്ള വെല്ലിംഗ്ടൺ പ്രഭു. മദ്രാസ് ഗവർണ്ണറായും, പിന്നീടു് വൈസ്രായിയായും ജോലി നോക്കിയ വെല്ലിംഗ്ടൺ പ്രഭുവിന്റെ പൃഥുഗാത്രിയായ ഈ വിധവ സെൻറ് ജെയിംസ് സ്ക്വയറിലെ ഓവർസീസ് ലീഗിലും മറും നടത്തുന്ന ചായയോഗങ്ങളിൽ കൃത്യമായി സന്നിഹിതയാകാറുണ്ടായിരുന്നു. ഇന്ത്യാക്കാരുടെ സമീപം വന്നിരുന്നു് കുശലപ്രശ്നം ചെയ്യാനും വെടിപറയാനും ഈ മഹതി പ്രത്യേകം താല്പര്യം പ്രകടിപ്പിച്ചു കണ്ടിട്ടുണ്ടു്.

മൗണ്ട്ബാറൻപ്രഭുവിന്റെ മൽഗർമിയായി വൈസ്രായിപദം അലങ്കരിച്ച വേവൽപ്രഭുവിന്റെ സ്മരണ മായാതെ മനസ്സിൽ നില്പുണ്ടു്. വേവൽപ്രഭുവിനെ ഇന്ത്യൻ സ്റുഡൻസ് യൂണിയന്റെ ഒരു യോഗത്തിൽ പ്രസംഗിക്കാൻ ഞങ്ങൾ ക്ഷണിച്ചു. പ്രഭു അവർകളും പത്നിയും യോഗത്തിൽ പങ്കെടുക്കാൻ എത്തിച്ചേർന്നു. വേവൽപ്രഭു അടിമുടി അന്തസ്സുള്ള ഒരു പട്ടാളമേധാവിയായിരുന്നു. വളരെ വളയുകയോ, വളയ്ക്കാൻ കഴിയുകയോ അദ്ദേഹത്തിനു സാദ്ധ്യമായിരുന്നില്ല. മൗണ്ട്ബാറൻപ്രഭുവിന്റെ കാലത്തു് ഇന്ത്യയിൽ അധികാരം കൈമാറ്റം ചെയ്ത ഒരവസര

ത്തിൽ ആയിരുന്ന വേവൽപ്രഭ്ഞങ്ങളോട് പ്രസംഗിക്കാൻ വന്നതു്. സാഹിത്യപരമായി അല്പം വാസനയുണ്ടായിരുന്ന വേവൽപ്രഭുവിനു് ഒരു വിഷാദച്ഛായ നിഴലിച്ച മുഖമാണുണ്ടായിരുന്നതു്. ആ അവസരത്തിലാകട്ടെ, ഇന്ത്യയിൽ തനിക്കുണ്ടായ പരാജയത്തിന്റെ ഓർമ്മ ഇരുളിന്റെ ഒരു മൂടൽകൂടി പ്രഭുവിന്റെ മുഖത്തു വിതുത്തതായി ഞങ്ങൾക്കു തോന്നി. വേവൽപ്രഭുവിനെ സ്വാഗതംചെയ്യുവാൻ ഞാനായിരുന്നു നിയുക്തനായതു്. പ്രഭുവിന്റെ പ്രസംഗം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആകൃതിയും, നിലപാടും നടപ്പുംപോലെതന്നെ ആയിരുന്നു. വാക്കുകൾ ക്രമത്തിനു് ഒരു പരേഡിനെന്നപോലെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ വായിൽനിന്നു ചാടി വീണുകൊണ്ടിരുന്നു. വേവൽപ്രഭുവിന്റെ ഒരു വാക്യത്തിന്റെ അടി കേട്ടിട്ടു് അന്തം കേൾക്കാൻ അധികം താമസിക്കേണ്ടിവരാറില്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വാക്യങ്ങൾ നെടുനീളത്തിൽ അല്ല കുറുകെയാണു വെളിയിൽ വന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതു്. ഒരു പട്ടാളക്കാരന്റെ ബാറാൻ തടിപോലെയുള്ള ആ കൊച്ചു വാക്യങ്ങൾ അങ്ങനെ അണിനിരന്നു ചാടി പുറത്തുവരും. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്വരത്തിനും ഒരു പ്രത്യേകത ഉണ്ടായിരുന്നു. കനപ്പമായി അളന്നു് അടയാളപ്പെട്ടുത്തിയ ഒരു സ്വഭാവം ആയിരുന്ന ആ പ്രത്യേകത. 'നിങ്ങളുടെ ശബ്ദം ഉയർന്നാൽ സ്നേഹം സ്ഥലംവിട്ടും' എന്നു് ഒരു പഴഞ്ചൊല്ലുള്ളതു വേവൽപ്രഭു മനസ്സിലാക്കിയിരുന്നെന്നു തോന്നുന്നു. ഏതാണ്ടു നാല്പത്തഞ്ചുമിനിട്ടോളം നീണ്ടുനിന്ന ആ പ്രസംഗത്തിൽ ഒരിക്കലെങ്കിലും, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശബ്ദം ഉയർന്നില്ല. ശാന്തവും പ്രസാദാത്മകവുമായ ആ സ്വരം അങ്ങനെ ഒരു കൊച്ചു് ആറാരുവിപോലെ മന്ദ്രധ്വനിയിൽ മുന്നോട്ടുപോയി. എന്നാൽ അദ്ദേഹം പറഞ്ഞ കാര്യങ്ങൾ ആകട്ടെ, പലയിടത്തും ഉറക്കെ ഉറപ്പിച്ചു പറയേണ്ട കാര്യങ്ങൾ ആയിരുന്നു—പ്രത്യേകിച്ചു് അദ്ദേഹത്തെയും ചരിത്രത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിനുള്ള സ്ഥാനത്തെയും സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ഇന്ത്യയിൽ താൻ വൈസ്രായിയായിരുന്നപ്പോൾ ഭരണാധികാര

കൈമാറ്റത്തെയും മാറ്റംകുറിച്ച് ഉണ്ടായ കൂടിയാലോചനകളും, അതിലുണ്ടായ പരാജയത്തെക്കുറിച്ചുംമാറും ആയിരുന്ന വേവൽപ്രഭു പ്രസംഗിച്ചതു്. സന്ദർഭമോ? തന്റെ പിൻഗാമി അധികാരകൈമാറ്റം പ്രശ്നരഹിതമായി നിർവ്വഹിച്ചിരിക്കുന്ന സമയം. അതും കൂടാതെ താല്കാലികമായി മറ്റൊരു സന്ദർഭപ്രേരണകൂടി പ്രഭുവിനെ നേരിട്ടിരുന്നു. പ്രഭുവിനു മുൻപു് ആ യോഗത്തിൽ ഇന്ത്യയിൽനിന്നു വന്ന ഒരു പ്രശസ്തൻ പ്രസംഗിച്ചു. സാമാന്യം സുദീർഘമായ ആ പ്രസംഗത്തിന്റെ സ്വരം ഒരു കുറ്റാരോപണത്തിന്റെ ആയിരുന്നു. സ്വാതന്ത്ര്യലബ്ധിക്കുശേഷം ഇന്ത്യയിൽ ഉണ്ടായ അഭിവൃദ്ധിയെക്കുറിച്ചു് ആയിരുന്ന ആ പ്രശസ്തൻ പ്രസംഗിച്ചതു്. സന്ദർഭത്തിനു യോജിക്കാത്തതെന്നു ഞങ്ങളിൽ പലർക്കും തോന്നിയ ആ പ്രസംഗത്തിൽ, സ്വാതന്ത്ര്യസമരകാലത്തു കാര്യമായൊന്നും ചെയ്യാത്ത, പ്രാസംഗികൻ സ്വതന്ത്രഭാരതത്തിന്റെ നേട്ടങ്ങളെക്കുറിച്ചു പ്രതിപാദിക്കുകയായിരുന്നു. തന്നെ അല്പാല്പം വേദനപ്പെടുത്തിയ ആ പ്രസംഗം കേട്ടതിനുശേഷമാണു വേവൽപ്രഭു പ്രസംഗിക്കാൻ എഴുന്നേറ്റതു്. പക്ഷെ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്വരത്തിൽ കാലുഷ്യമോ കാഠിന്യമോ ഇല്ലായിരുന്നു. ഒരിക്കലെങ്കിലും ആ സ്വരം ഉയർന്നില്ല.

ഇതുപോലെതന്നെ ഒരവസരത്തിൽ മൗണ്ട്ബാറ്റൻപ്രഭു ഞങ്ങളോടു പ്രസംഗിക്കാൻ വന്നു. ഞങ്ങൾ അന്നു മൗണ്ട്ബാറ്റൻ പ്രഭുവിനും പ്രഭ്വിക്കും ഒരു സ്വീകരണം നൽകുകയായിരുന്നു. വിഖ്യാതിയാർന്ന മൗണ്ട്ബാറ്റൻപ്രഭുവിനെ കാണാനും അദ്ദേഹത്തിനു ഹസ്താനം ചെയ്യാനും ആയി ഒരു നല്ല സംഘം ഇന്ത്യക്കാരും ഇംഗ്ലീഷുകാരും അവിടെ തടിച്ചുകൂടിയിരുന്നു. അന്നും ഇന്ത്യൻ സ്റ്റുഡൻസ് യൂണിയന്റെ അദ്ധ്യക്ഷൻ ഞാൻ ആയിരുന്നതിനാൽ, പ്രഭുവിനെ സ്വാഗതംചെയ്യേണ്ട കടമ എനിലാണു നിക്ഷിപ്തമായതു്. ചെറിയ പ്രവൃത്തികൾപോലും ചിലപ്പോഴും ഒരാളിന്റെ വ്യക്തിത്വത്തിന്റെ സ്വഭാവം കാണിക്കുന്നതു്. അ

ല്ലെങ്കിൽ പല ചെറിയ കാര്യങ്ങളുടെ അകൈത്തുകയാണു മഹത്വം എന്നു പറയാം. മൗണ്ട് ബാറ്റൻപ്രഭുവിന്റെ നയം, വാഗതീതമായ ഒരു ഗുണവിശേഷമായിരുന്നു. അന്നു് അതിന്റെ രഹസ്യവും സ്വഭാവവും വ്യക്തമാകുകയും ചെയ്തു. അതും, ഒരു ചെറിയ കാര്യത്തെ മാനുഷികമായി കൈകാര്യംചെയ്യാൻ അദ്ദേഹത്തിനുള്ള കഴിവു പ്രദർശിപ്പിച്ചതിൽകൂടി. പ്രധാന അതിഥികൾക്കു സ്വാഗതം ചെയ്യാനുള്ളവർ സ്വീകരണഹാളിന്റെ വാതിലിൽകൂടി അകത്തേയ്ക്കു പ്രവേശിക്കുമ്പോൾ, പ്രധാന അതിഥികൾ അവിടെ വരിയായി നില്ക്കും. ആ വാതില്ക്കൽവച്ചു സ്വാഗതം നടക്കും. അതാണു ചടങ്ങു്. വാതില്ക്കൽ ആദ്യമായി സമാജത്തിന്റെ അദ്ധ്യക്ഷൻ, ഉപാദ്ധ്യക്ഷൻ, പിന്നീടു മൗണ്ട് ബാറ്റൻ പ്രഭു, പിന്നീടു പ്രഭ എന്ന ക്രമത്തിനാണു് അന്നു നിന്നതു്. അതായിരുന്നു നടപടിക്രമം. എന്നാൽ അന്നു് അവിടെ വന്നവർ സമാജാദ്ധ്യക്ഷനായ കെ. ആർ. പിള്ളയ്ക്കോ, ഉപാദ്ധ്യക്ഷനായ ഖെറിനോ (പ്രസിദ്ധ കാൺഗ്രസ്സ് നേതാവായ ബി. ജി. ഖേറിന്റെ പുത്രൻ) സ്വാഗതം ചെയ്യാൻ അല്ല അവിടെ വന്നിരിക്കുന്നതു്. പല അതിഥികളും അതുകൊണ്ടു് എന്നെയും ഖെറിനെയും കവച്ചുവച്ചു നേരെ മൗണ്ട് ബാറ്റൻപ്രഭുവിന്റെ അടുത്തേയ്ക്കു പോയി. ഞങ്ങൾക്കു് ഇതിലൊട്ടു പരാതിയും ഉണ്ടായില്ല. ഞാനും ഖേറും വരിവിട്ടു് ഒന്നു പുറകോട്ടു മാറിനില്ക്കുകയും ചെയ്തു. മൗണ്ട് ബാറ്റൻപ്രഭു സംഗതികളുടെ ഈ ഗതി മനസ്സിലാക്കി. ഉടൻതന്നെ അദ്ദേഹം പിറകോട്ടുവലിഞ്ഞ ഞങ്ങളെ രണ്ടുപേരെയും മുൻവരിയിലേയ്ക്കു തന്നെ നീക്കിനിർത്തുകയും, ഞങ്ങൾക്കു കൈതരാതെ ആരും മുന്നോട്ടു നേരെവന്നു തനിക്കു കൈതരാതിരിക്കാൻ ശ്രദ്ധിക്കുകയും ചെയ്തു. ഇതൊരു ചെറിയ കാര്യംതന്നെയെങ്കിലും, മൗണ്ട് ബാറ്റൻപ്രഭുവിന്റെ സുപ്രശസ്തങ്ങളായ ചില ഗുണവിശേഷങ്ങളിലേയ്ക്കുള്ള ഒരു കിളിവാതിലാണു് ഇതു്. പ്രഭുവിനെപ്പോലെതന്നെ മധുരോദാരയാണു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പത്നി. ഇവരിൽ ആരാണു്

ഇന്ത്യയിലെ ബഹുജനങ്ങളുടെ ഹൃദയം കൂടുതൽ കവന്നിരിക്കുന്നതെന്നു പറയുക വയ്യ.

കുഴഞ്ഞുമറിഞ്ഞ ഇന്ത്യൻരാഷ്ട്രീയപ്രശ്നം രണ്ടു ഭിന്നഫലങ്ങളോടുകൂടി കൈകാര്യംചെയ്ത വേവൽപ്രഭുവിനേയും മൗണ്ട്ബാറൻപ്രഭുവിനേയും അടുത്തുകണ്ടു പഠിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞതിൽനിന്നു് അവരെ ഒന്നു താരതമ്യംചെയ്യാൻ ഞങ്ങൾ മുതിർന്നു. ഇന്ത്യൻരാഷ്ട്രീയപ്രശ്നം കൈകാര്യംചെയ്യുന്നതിൽ ഒരാൾ വിജയിയും മറെറയാൾ പരാജിതനും ആയതിനുള്ള കാരണങ്ങൾ പലതാണെങ്കിലും, അവരുടെ സ്വഭാവങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള അന്തരം നിശ്ചയമായും ആ കാരണങ്ങളിൽ ഒന്നാണെന്നു ഞങ്ങൾക്കു തോന്നാതിരുന്നില്ല. പട്ടാളക്കരുവിൽ ഉറച്ചിരുന്ന ഒരു സ്വഭാവമായിരുന്നു വേവൽപ്രഭുവിനുണ്ടായിരുന്നതു്. അദ്ദേഹം അപകടകരമാംവണ്ണം സ്ഥിതപ്രജ്ഞനായിരുന്നു. മഹമ്മദാലി ജിന്നാ മുതൽ മഹാത്മാഗാന്ധിവരെയുള്ള രാഷ്ട്രീയനേതാക്കന്മാരുടെ സ്വഭാവത്തിലുള്ള അന്തരം കൈകാര്യം ചെയ്യാൻ പാടില്ലാത്ത ഒരു ബ്രിട്ടീഷുഭരണാധിപൻ ഇന്ത്യൻരാഷ്ട്രീയകാര്യങ്ങളിൽ സമ്പൂർണ്ണവിജയം കരസ്ഥമാക്കുകയില്ലെന്നു പണ്ടേ പലർക്കും തോന്നിയിട്ടുള്ളതാണു്. ജിന്നായുടെ വളയാത്ത നട്ടെല്ലും, ഗാന്ധിജിയുടെ അഹിംസയുറത്തെ വിനയവും ഒന്നിച്ചുകാണുമ്പോൾ, അവ രണ്ടിനോടും പൊരുമാറേണ്ടിവരുമ്പോൾ, ഒരു ഭരണമേധാവി ഭൂമിയോളംതന്നെ വികസിക്കണം. അല്ലെങ്കിൽ കുഴങ്ങും. വേവൽപ്രഭു അങ്ങനെ വികസിക്കുകയും ചുരുങ്ങുകയും മറും ചെയ്യുന്ന മനുഷ്യൻ അല്ലായിരുന്നു. ഇന്ത്യയുമായി വളരെ സഹാനുഭൂതിയുണ്ടായിരുന്ന സർ. സ്റ്റാഫ്ഡ്ക്രിപ്സ്പോലും അതുപോലെ വികസിച്ചില്ല. അദ്ദേഹം ഗാന്ധിജിക്കു സജാതീയനും, ജിന്നായ്ക്കു വിജാതീയനും ആയിരുന്നു. എന്നാൽ മൗണ്ട്ബാറൻപ്രഭുവാകട്ടെ എല്ലാവർക്കും എല്ലാമായിരുന്നു. തികഞ്ഞ ആത്മാർത്ഥതയോടുകൂടിത്തന്നെ ഇന്ത്യയിലെ കുഴഞ്ഞ പ്രശ്നങ്ങൾ പരിഹരിച്ചുകഴിഞ്ഞപ്പോൾ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയം എ

വിടെയായിരുന്നെന്നു നമുക്കൊക്കെ മനസ്സിലായെങ്കിലും, പ്രശ്നങ്ങൾ പരിഹരിക്കാൻ പ്രവത്തിച്ച സമയത്തു് അദ്ദേഹം ഒരു പ്രായോഗിക വിശപ്രുപിതന്നെ ആയിരുന്നു. ഏതു കാര്യവും ചെയ്യാൻ മൗണ്ട്ബാറ്റൻപ്രഭുവിനുള്ള പ്രസിദ്ധമായ പ്രായോഗിക ബുദ്ധിയുടെ ഒരു രഹസ്യവും ഇതുതന്നെയായിരുന്നു. കപയിദേ അസം ജിന്നാ മൗണ്ട്ബാറ്റൻപ്രഭുവിനു് ഒരിക്കൽ അയച്ച എഴുത്തിനോടു് അദ്ദേഹം കാണിച്ച മനോഭാവത്തിൽ ഈ പ്രായോഗികബുദ്ധിയുടെ ഒരു വശം നമുക്കു കാണാം. "ഒരു രാജാവിൽ നിന്നുപോലും ഞാൻ അങ്ങനെയൊരു എഴുത്തു കൈപ്പറ്റുകയില്ല; ഒരു വേലക്കാരനുപോലും അങ്ങനെ ഒരെഴുത്തു ഞാൻ എഴുതുകയുമില്ല," എന്നാണു് ആ എഴുത്തിനെക്കുറിച്ചു അദ്ദേഹം പിൽക്കാലത്തു പറഞ്ഞതു്. പക്ഷെ, അധികാരകൈമാറ്റപ്രവത്തനത്തിൽ, ജിന്നയെപ്പോലെ ഉള്ളവരുമായി ഇടപെടേണ്ട സന്ദർഭത്തിൽ ഒന്നും അദ്ദേഹം തന്റെ ഇഷ്ടാനിഷ്ടങ്ങൾക്കു നിർണ്ണായകമായ സ്ഥാനം നല്കിയിരുന്നില്ലെന്നു തോന്നുന്നു. അതുപോലെതന്നെ, ഇന്ത്യയിലെ രാജാക്കന്മാരോടു് ഇടപെടുന്ന രീതിയിലും, ഈ ഒരു വിശപ്രുപി സ്വഭാവം പ്രുട്ട കാണിച്ചു.

രാജാക്കന്മാരുടെ ഭാഗധേയം ഇന്ത്യയുടെ ഭാഗധേയവുമായി ഒന്നാണെന്നു് അവർ വിശ്വസിക്കണമെന്നു് നരേന്ദ്രന്മാരെ ഉപദേശിക്കാൻ വൈസ്രായിമന്ദിരത്തിൽ വച്ചു് മൗണ്ട് ബാറ്റൻ പ്രുട്ട അവരെ അഭിസംബോധനചെയ്തു. ഇന്ത്യൻ നാട്ടരാജാക്കന്മാരുടെ മാനസികഗതി നല്ലവണ്ണം മനസ്സിലാക്കിയ ഒരു രാജ്യതന്ത്രജ്ഞന്റെ പ്രസംഗം ആയിരുന്നു അതു്. തല്ലുകയും തലോടുകയും ഒരുപോലെ ആ പ്രസംഗംകൊണ്ടു് അദ്ദേഹം നിവ്വഹിച്ചു. വൈസ്രായിപദം ഇനിയും വിട്ടിട്ടില്ലാത്ത അധീശാധികാരിയാണു അവരോടു സംസാരിക്കുന്നതെന്നു് അവരിൽ ബുദ്ധിയുള്ളവർക്കു തോന്നിക്കാണണം; പക്ഷേ, അദ്ദേഹം ആ അധീശാധികാരം ഉപയോഗിച്ചതു് വെണ്ണയുടെ മാർദ്ദവത്തോടുകൂടിയായിരുന്നു.

ഇന്ത്യയെ സ്നേഹിക്കാനും വിലമതിക്കാനും കഴിവുള്ള ഇംഗ്ലീഷുകാരെ ഇംഗ്ലണ്ടിൽ ചെല്ലുമ്പോൾ കണ്ടുമുട്ടുകയെന്നതു് അവ്ലാഭകരമായ ഒരു കായ്മാണു്. ഒരു മതോപദേശിയും മനുഷ്യവംശശാസ്ത്രജ്ഞനുമായ വെരിയർ എൽവിൻ ഈ രീതിയിൽപ്പെട്ട ഒരാൾ ആണു്. ആസ്സാമിലെ മലവർഗ്ഗക്കാരുടെ ചരിത്രം പഠിക്കാൻ പോയ എൽവിൻ പഠിച്ചു പഠിച്ചു് പരദേശിപ്പാതിരി അല്ലാതെ ആയി. അദ്ദേഹം ആ വർഗ്ഗക്കാരിൽ ഒരുവളെ വേളി കഴിച്ചു.

നമ്മുടെ കോട്ടയം കോളേജിൽ ജോലിയായിരുന്ന ഒരു കാനൺ ഹോളണ്ടായിരുന്നു ഞാൻ ലണ്ടനിൽ കണ്ട മറെറാരു ഭാരത ബന്ധുവായ ആംഗ്ലേയൻ. ഓരോ പ്രാവശ്യം കാണുമ്പോഴും നമ്മുടെ പേർ ഒന്നു പറഞ്ഞു് വയോധികനായ കാനന്റെ നാമസംബന്ധമായ ഓർമ്മയെ ഒന്നു രുദ്ധിയുണർത്തണമെന്നതു് ഒഴിച്ചാൽ ആ പാതിരിയെ കണ്ടുമുട്ടുന്നതും സംസാരിക്കുന്നതും രസകരമായ ഒരു സംഗതിയായിരുന്നു. ലണ്ടനിലെ ഒരു പള്ളിയിൽ അദ്ദേഹം അന്നും കാമ്മികൻ ആണു്. ആഫ്രിക്കയിലും ഏഷ്യയിലും യൂറോപ്പിലുമുള്ള വിഭിന്നമതക്കാരായ ഒരു ചെറിയസംഘവും ഒന്നിച്ചു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പള്ളിയിൽ ചെന്നു് മുട്ടുകുത്തുവാനും എനിക്കു സംഗതി ആയിട്ടുണ്ടു്.

ഇന്ത്യയുടെ ബന്ധുക്കൾ ആയി വേറെയും പല ബ്രിട്ടീഷുകാർ ഉണ്ടു്. റവറൻറ് സോറൻസൺ പ്രസിദ്ധനാണല്ലോ. ന്യൂസ്റ്റേറ്റ്സ്മൻ ആൻഡ് നേഷൻ എന്ന വാരികയുടെ പത്രാധിപരായ കിംഗ്സ്ലി മാർട്ടിൻ, പ്രശസ്ത പത്രപ്രവർത്തകനും ഗ്രന്ഥകാരനും ആയ എച്ചു്. എൻ. ബ്രെയിൽസ് ഫോർഡ് മുതലായവർ പേരു കേട്ട ഭാരതീയ ബന്ധുക്കൾ ആണു്.

ഗാന്ധിജിയുടെ ചരമത്തിൽ ദുഃഖം രേഖപ്പെടുത്തുവാൻ ലണ്ടൻ സർവ്വകലാശാലയുടെ ഹാളിൽ ഒരു യോഗം ചേർന്നിരിക്കുകയാണു്. പലരും പ്രസംഗിക്കാൻ ആ പ്ലാറ്റ്ഫോറത്തിൽ ഇരി

ക്കുന്നുണ്ട്. പ്രൊഫസർ ലാസ്കി, രജനി പാംദത്ത്—അങ്ങനെ പലരും; പ്രായാധിക്യം ശരീരത്തും മുഖത്തും കാണാവുന്ന ഒരു പ്രാസംഗികനെ കാണാം. ആ തല സദാ വിറയ്ക്കുന്നുണ്ട്. അതാണ് പെത്തിക്ക് ലാറൻസ് പ്രഭു. പ്രൊഫസർ ലാസ്കി പതിവുപോലെ ഗംഭീരമായ ഒരു പ്രസംഗം ചെയ്തു. തലയെടുത്തു പിടിച്ച്, ടൈസർ പോക്കറിനകത്തു കയ്യും ഇട്ട് ബുദ്ധ്യംശം കൂട്ടുതലും വികാരാംശം കുറഞ്ഞതുമായ ഒരു പ്രസംഗം പാംദത്ത് ചെയ്തു. പിന്നീട് പെത്തിക്ക് ലാറൻസ് പ്രഭു എഴുനേറ്റു. തന്നെക്കാൾ ചെറുപ്പക്കാരായ ലാസ്കിയുടെയോ, പാംദത്തിന്റെയോ ഉന്നിഷ്ടമായ ഉജ്ജ്വല പ്രസംഗമായിരുന്നില്ല പെത്തിക്ക് ലാറൻസ് പ്രഭുവിന്റേത്. പക്ഷേ, ആ മുഖത്ത് ഒരു വല്ലാത്ത ദുഃഖച്ഛായ കാണാനുണ്ട്. സയാമീസ് ഇരട്ടക്കുഞ്ഞുങ്ങളിൽ ഒരാൾ മരിച്ചാൽ അപരന്റെ അവസ്ഥ എന്ത്? ഏതാണ്ട് അതുപോലെയായിരുന്നു പെത്തിക്ക് ലാറൻസ് പ്രഭുവിന്റെ രീതി. ആദർശനിഷ്ഠയിൽ ഏതാണ്ട് പെത്തിക്ക് ലാറൻസ് പ്രഭുവിനു സജാതീയനായിരുന്നു ഗാന്ധിജി. പെത്തിക്ക് ലാറൻസ് പ്രഭു വെറുമൊരു തൊഴിലാളിപ്രഭു മാത്രമായിരുന്നില്ല. തന്റെ വിശ്വാസങ്ങൾക്കുവേണ്ടി അദ്ദേഹം ജയിലിൽ പോയിട്ടുണ്ട്. ഇംഗ്ലണ്ടിൽ വച്ച് എന്റെ മനസ്സിൽ പതിഞ്ഞ സജീവചിത്രങ്ങളിൽ, ഒന്നാണ് അന്നത്തെ പെത്തിക്ക് ലാറൻസ് പ്രഭുവിന്റേതു്.

പെത്തിക്ക് ലാറൻസ് പ്രഭുവിന്റെ അന്നത്തെ പ്രസംഗവും അദ്ദേഹത്തിൽ വ്യക്തമായി കണ്ട ഭാവത്തിനു് അനുയോജ്യമായിരുന്നു. അതിൽ വാഗ്വിതണ്ഡത്തിന്റെ അലതല്ലൽ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ദുഃഖമയമായ വാക്കുകൾ അദ്ദേഹം പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു.

മലയാളത്തിൽ സംസാരിക്കുന്ന മദാമ്മ

ഒരു ദിവസം ഒന്നരണ്ടു മലയാളിസ്നേഹിതന്മാരും ഞാനുംകൂടി ലണ്ടനിലെ ഒരു ഹോട്ടലിൽ കാപ്പി കുടിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. അല്പം ദൂരെ ഒരു ബഞ്ചിൽ ഇരുന്നിരുന്ന ഏതാണ്ടു് അറുപതിനോടു് അടുത്ത ഒരു വൃദ്ധ ഞങ്ങളെ സൂക്ഷിച്ചു നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ലണ്ടനിൽ അല്ല വടക്കെ ഇംഗ്ലണ്ടിലെ നാട്ടിൻപുറത്തെങ്ങാനും വച്ചായിരുന്നു എങ്കിൽ കറപ്പന്മാരെ കാണാൻ ഉള്ള കൗതുകംകൊണ്ടു് അവർ നോക്കുകയാണെന്നു വിചാരിക്കാമായിരുന്നു. കിഴക്കൻ രാജ്യങ്ങളിലെ ജനങ്ങളെ കാണുന്നതു്, സയാമിലെ കഥാപ്രസിദ്ധമായ വെള്ളാനകളെ കാണുന്നതുപോലെ അപൂർവ്വവും, അത്ഭുതകരവും ആയ കാഴ്ചയായി കരുതിവരുന്ന ചില ഉൾപ്രദേശങ്ങൾ ഇന്നും ഇംഗ്ലണ്ടിൽ ഉണ്ടു്. ലണ്ടൻ ആകട്ടെ ലണ്ടൻകാക്കു് വിദേശമാകത്തക്കവണ്ണം വിദേശികളുടെ സ്വന്തദേശമാണു്. അവിടെ ഒരു ഇന്ത്യാക്കാരൻ ഒരു പുതുമയല്ല. അതുകൊണ്ടു് ആ വൃദ്ധ ഞങ്ങളെ സൂക്ഷിച്ചുനോക്കുന്നതിന്റെ അർത്ഥം ഞങ്ങൾക്കു മനസ്സിലായില്ല. അല്പം കഴിഞ്ഞു ഞങ്ങൾ ഇരിക്കുന്നിടത്തുവന്നു്, "നിങ്ങൾ മലബാറിൽ നിന്നാണു് വരുന്നതു് അല്ലേ?" എന്നു് നല്ല മലയാളത്തിൽ അവർ ചോദിച്ചു. നല്ല മലയാളം എന്നവച്ചാൽ 'നിങ്ങൾ' എന്ന വാക്കു് 'മനസ്സിലെ' 'ന'കാരം ഉച്ചരിക്കുകയെന്ന വൈകല്യം ഒഴിച്ചാൽ. ഏതായാലും ലണ്ടൻ നഗരത്തിന്റെ മദ്ധ്യത്തു് യാദൃച്ഛികമായി, ഞങ്ങളോടു് ഒരു മദാമ്മ മലയാളത്തിൽ സംസാരിച്ചതിൽ ഞങ്ങൾക്കു് വളരെ സന്തോഷം തോന്നി. മലയാളം സംസാരിക്കാൻ രണ്ടുമൂന്നു മലയാളികളെ കിട്ടിയതിൽ അവർക്കുണ്ടായ സന്തോഷവും പ്രകടമായിരുന്നു; മലബാറിൽ ഒരു മിഷ്യനറിയായി അവർ കുറെനാൾ കഴിച്ചിരുന്നു.

ഒരു സാങ്കല്പികമായ ടീപാർട്ടി

ഒരു ടീപാർട്ടി നടക്കുന്നതായി സങ്കല്പിക്കുക. ഇന്ത്യാക്കാരും ഇംഗ്ലീഷുകാരും സമ്മേളിച്ചിരിക്കുന്ന ഒരു ടീപാർട്ടി. മനോഹരമായ വസ്ത്രംധരിച്ച് അണിഞ്ഞൊരുങ്ങിയിരിക്കുന്ന വനിതാമണികൾ പുതിയ കോട്ടുകളും മറ്റും ധരിച്ചു കാമദേവവേഷം കെട്ടിയിട്ടുള്ള യുവാക്കളുടെ കണ്ണുകൾകൊണ്ടോ, ദേഹംകൊണ്ടു തന്നെയോ പിൻതുടരപ്പെട്ടുണ്ടായിരിക്കും. അതാ, കോണിൽ നിന്നുകൊണ്ടു ചിലരുമായി ആവേശത്തോടുകൂടി സംസാരിക്കുന്നതു് ഒരു ആഫ്രിക്കക്കാരനാണു്. കരുത്തും വലിപ്പവും ഏറിയ അസ്ഥികൂടം, ഉറച്ച മാംസപേശികൾ, തടിച്ചു ശരിയായി അടയാത്ത ചുണ്ടുകൾ, അനവധി വാച്ചുകളുടെ സ്പ്രിങ്ങുകൾ അടുക്കിവച്ചിരിക്കുന്നതുപോലെയുള്ള തലമുടി—ഇതെല്ലാം അന്ധകാരമയമായ ആ ഭ്രൂണത്തിന്റെ അനിഷേദ്ധ്യസ്വത്തുക്കൾ ആണു്. ബുദ്ധിപ്രസരം വലുതായില്ലാത്ത ആ കണ്ണുകളിൽ ചിലപ്പോൾ തീ കാണാം. മുറുപിടിച്ച ആ വാക്കുകൾ അങ്ങനെ വെളിയിലേയ്ക്കു തുരുതുരാ വരുന്നുമുണ്ടു്. തന്റെ രാജ്യത്തിനു വെള്ളക്കാരിൽനിന്നു സംഭവിച്ച അപകർഷതയെക്കുറിച്ചാണു് അയാൾ പ്രസംഗിക്കുന്നതു്. പക്ഷേ, ആണും പെണ്ണും ഉൾപ്പെട്ട ശ്രോതാക്കൾ ക്ഷമയോടുകൂടി അതു കേൾക്കുകയാണു്; ചിലപ്പോഴെല്ലാം 'ഹോ' 'ഓഹോ' 'ആഹാ' എന്നിത്യാദി വ്യാക്ഷേപങ്ങളെക്കൊണ്ടു് അതു പ്രസംഗത്തിൽ കോമയും മറ്റും ഇട്ടുകൊണ്ടു്.

ബ്രിട്ടന്റെ വൈദേശികനയത്തെ അപലപിക്കുന്ന വിദേശികളെക്കുറിച്ചു മിക്ക ബ്രിട്ടീഷുകാർക്കും ദ്വേഷമില്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ബ്രിട്ടീഷുകാരെ ഇമ്മാതിരി പ്രസംഗങ്ങൾ സ്പീകരിക്കു

ന്ന കാര്യത്തിൽ രണ്ടു പ്രധാന വിഭാഗങ്ങളായി തിരിക്കാം; രണ്ടുകൂട്ടരുടെയും വിദേശനയം കറയറ്റതെന്നു വിശ്വസിക്കുന്ന ഒരു കൂട്ടർ, അതു പുഴുക്കുത്തുപിടിച്ചു്, കാലത്തിനു പറ്റിയതല്ലാതായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു എന്നു വിചാരിക്കുന്ന മറ്റൊരുകൂട്ടർ. ബ്രിട്ടീഷ് ഗവൺമെന്റിന്റെ വിദേശനയത്തെ ആരെങ്കിലും അധിക്ഷേപിക്കുമ്പോൾ രണ്ടുകൂട്ടരും ക്ഷമയോടുകൂടി അതു കേൾക്കും; ഒരിക്കലും കോപിക്കാറുമില്ല. ആ സഹിഷ്ണുതയുടെ കാരണമാകട്ടെ രണ്ടിടത്തും രണ്ടാണു്. ഒരിടത്തു ലോകം നന്നാക്കാൻ വെള്ളക്കാരനുള്ള കർത്തവ്യത്തെക്കുറിച്ചു് അടിയുറച്ച വിശ്വാസം; മറ്റൊരിടത്തു്, ബ്രിട്ടീഷ് വിദേശനയത്തെ അധിക്ഷേപിക്കുന്നവരുടെ വാദം ശരിയാണെന്ന ബോധം. വിൻസ്റ്റൻ പ്രഭുവും, അന്യരിൻബൈവാനും, ആഫ്രിക്കാക്കാരന്റെ ദേശീയവാദം കേൾക്കുമ്പോൾ ഒരുപോലെ കാണിക്കാറുള്ള ക്ഷമയുടെ രഹസ്യം ഇതാണു്. പക്ഷേ, രണ്ടുപേരുടേയും ക്ഷമ ഒരു വസ്തുത്തിൽപ്പെട്ടതല്ലെന്നു മാത്രം.

ഒരു മൂലയിൽ ഒരു കപ്പു ചായയുംകുടിച്ചു നാം നില്ക്കുമ്പോൾ, അൻപതിനോടടുക്കുന്ന ഒരു മദാമ്മ കുമ്മായമുള്ള ഒരു ചിരിയോടുകൂടി നമ്മുടെ സമീപം എത്തുന്നു. അരയന്നപ്പിടപോലെയോ, ചിലപ്പോൾ മണ്ഡൂകപ്ലുതിയോടുകൂടിയോ ഉള്ള ആ നടപ്പു നാം അധികം വേഗം മറന്നെന്നിരിക്കയില്ല. ആജന്മവസ്ത്രമാത്രയാണു് ആ മദാമ്മയെങ്കിൽ,—മിക്കവാറും അതായിരിക്കാം—തടിച്ചുകൊഴുത്ത ആ കാലുകൾ നാം ഒന്നുരണ്ടു പ്രാവശ്യം നോക്കിയെന്നിരിക്കും; ആ കയ്കളും. ആ പുഞ്ചിരിയുടെ മധുരിമയിൽ, പെരുമാറ്റത്തിന്റെ സൗമ്യതയിൽ നാം മിക്കവാറും അലിഞ്ഞുപോകും. ബാക്കി വല്ലതും അവശേഷിക്കുന്നെങ്കിൽ, അതുകൊണ്ടുവേണം നമുക്കു് അവരുടെ സംഭാഷണം ശ്രദ്ധിക്കുവാൻ. 'ഇംഗ്ലണ്ടിലെ താമസം നമുക്കു സുഖമായോ' എന്നും മറ്റുമുള്ള അവരുടെ ചോദ്യത്തിനുത്തരം പറഞ്ഞുകൊണ്ടു നില്ക്കുമ്പോൾ, ആക്ഷേപത്തിന്റെ ചുവ അല്പവും ഇല്ലാത്ത സ്വരത്തിൽ അവർ ചോദിച്ചെന്നിരിക്കും. "അപ്പോൾ മി. പിള്ളേ! പെൺ

കുഞ്ഞുങ്ങളെ പ്രസവിച്ചാൽ ഉടൻതന്നെ അവരെ കൊല്ലുന്ന പതിവു് ഇന്ത്യയിൽ ഇപ്പോഴുണ്ടോ?" അല്ലെങ്കിൽ "പാമ്പു് ഇന്ത്യയിലെ പ്രധാന ആഹാരങ്ങളിൽ ഒന്നാണോ?" അല്ലെങ്കിൽ "ഒരു സ്ത്രീക്കു നാലഞ്ചു ഭർത്താക്കന്മാർ എന്ന പതിവു് ഇപ്പോഴും ഉണ്ടോ!" എന്നിങ്ങനെ. നമുക്കു് അബദ്ധജടിലങ്ങൾ എന്നു തോന്നുന്ന ഈ മാതിരി ചോദ്യങ്ങൾ മിക്കവാറും വെറും ജിജ്ഞാസയുടെ ഫലമായി മാത്രം ചോദിക്കപ്പെടുന്നവയാണെന്നാണു്.

എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, ഒരു സാമാന്യനായ ഇംഗ്ലീഷുകാരനു് ഇന്ത്യയെക്കുറിച്ചോ, മറ്റേതെങ്കിലും രാജ്യത്തെക്കുറിച്ചോ ഉള്ള വിജ്ഞാനം, സാധാരണക്കാരനായ ഒരു ഇന്ത്യാക്കാരനു ടിംബക്ടുവിനേയോ പെറുവിനെയോ കുറിച്ചുള്ളതിൽ കൂടുതൽ അല്ല. തന്നെയുമല്ല, കുറെയേറെ തെറ്റായ അറിവു് ആ ഇംഗ്ലീഷുകാരന്റെ മസ്തിഷ്കത്തിൽ വലകെട്ടിയിരിക്കുകയും ചെയ്യും. പാശ്ചാത്യശക്തികൾ, നാടുപിടിക്കാനുള്ള പട്ടാളങ്ങളുമായി കിഴക്കൻരാജ്യങ്ങളിൽ ചെന്നെത്തുന്നതിനു മുൻപായി, അവരുടെ മുന്നോടികൾ എന്ന നിലയ്ക്കു് അവിടവിടെ എത്തിയിരുന്നല്ലോ ക്രിസ്തുസിദ്ധാന്തപ്രചാരകന്മാരായ പാതിരിസംഘം. സപ്തലോകത്തെപ്പറ്റി പ്രസംഗിക്കുവാൻ പോയിരുന്ന ആ വിശുദ്ധന്മാർ ഈ ലോകത്തെ കാര്യങ്ങളിലും അശ്രദ്ധാലുക്കൾ ആയിരുന്നില്ല. അവർ ചെന്നെത്തിയ പല നാടുകളും അറിവുകേടിന്റെയും അനാചാരങ്ങളുടെയും വിളനിലങ്ങളായി അവക്കു തോന്നുകയും ചെയ്തു. ദൈവരാജ്യത്തെ ചെങ്കതിരുകൾ അവിശ്വാസികളുടെ ഇടയിൽ വീശാൻ വിശുദ്ധവും തീവ്രവും ആയ വ്രതവും എടുത്തു് ഇറങ്ങിത്തിരിച്ച ഇവർ, തങ്ങൾ എത്തിച്ചേർന്ന കാടന്മാരുടെ നാടുകളെക്കുറിച്ചു പലതരം കഥകൾ സ്വന്തം നാട്ടിലേയ്ക്കു കയറുമതി ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. അക്കാലങ്ങൾ പതിനെട്ടും പത്തൊൻപതും ശതകങ്ങൾ ആയിരുന്നതിനാൽ അവർ എഴുതിവിട്ടതിൽ ഒരു നല്ല പങ്കു് 'സമുദായപഠനങ്ങളും' 'നരശാസ്ത്രങ്ങളും' മറ്റും ആ

കുകയും ചെയ്യ. എത്രമേൽ താണുകിടക്കുന്ന കാടന്മാരെയാണു തങ്ങൾ ദൈവരാജ്യത്തിലേയ്ക്കുള്ള കോണിപ്പടിയിൽ പയ്യെപ്പയ്യെ കയറ്റിവിട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതു് എന്ന വസ്തുത വെറും ഇഹലോകത്തിലെ കാഴ്ച്ചവും നോക്കി വീട്ടിൽ ഇരിക്കുന്നവർ അറിയണമല്ലോ. ആഫ്രിക്കയിലെ നരഭോജിവർഗ്ഗത്തെ നന്നാക്കാൻപോയി ഒരാറുമാസം അവരുടെ ആഹാരമാകാതെ ജീവിച്ചുതിരുശേഷം, താൻ സമുദ്ധരിക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നവർ ഇപ്പോഴും മനുഷ്യമാംസംതന്നെയാണു തിന്നുന്നതെന്നും, എന്നാൽ ഇന്നു് അവർ അതു വായിലാക്കാൻ കത്തിയും മുള്ളും ആണുപയോഗിക്കുന്നതു് എന്നും സ്വന്തം നാട്ടിലേയ്ക്കു് എഴുതിയയച്ച ഭാഗ്യവാനായ ഫ്രഞ്ചുപാതിരി ഈ വർഗ്ഗത്തിൽപെട്ട ഒരു പാവം ആയിരുന്നു. കിട്ടിയ സമയംകൊണ്ടു് എന്തെങ്കിലും എഴുതിയ പാതിരിമാരിൽനിന്നാണു പാശ്ചാത്യരാജ്യത്തെ സാമാന്യജനങ്ങൾക്കു് ഇതരനാട്ടുകളിലെ ജനങ്ങളെക്കുറിച്ചു് ആദ്യമാദ്യം അറിവു ലഭിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതു്. അപൂർണ്ണങ്ങളും, അബ്ധസത്യങ്ങളും, അപൂർവ്വം ചിലപ്പോൾ പച്ചക്കള്ളവും ആയിരുന്ന ഇത്തരം 'പഠന'ങ്ങൾ ശാസ്ത്രീയപഠനങ്ങളുടെ മുദ്രകളും മോഷ്ടിച്ചുണ്ടാക്കിയതു് ഒന്നൊന്നര ശതാബ്ദങ്ങൾ പാശ്ചാത്യജനതയുടെ വിജ്ഞാനതൃഷ്ണയെ അപഹസിച്ചുകൊണ്ടു നിലവിലിരുന്നു. മിസ്സ് മേയോ ഒരു ഉപദേശിയായിരുന്നില്ലെങ്കിലും ഉപദേശികളുടെ കൂട്ടത്തിൽ ഒട്ടുവളരെ മേയോകൾ ഉണ്ടായിരുന്നു. വെരിയർ എൽവിനെപ്പോലെയുള്ള ചിലരാണു വിദേശീയജനതകളെക്കുറിച്ചുള്ള വിജ്ഞാനം വിതരണംചെയ്യുന്നതിൽ പടിഞ്ഞാറൻ രാജ്യങ്ങളിൽ നടന്നുകൊണ്ടിരുന്ന ഈ കള്ളനാണയക്കച്ചോളം അടച്ചുപൂട്ടിച്ചതു്.

ഇന്നത്തെ അമ്മാതിരി പഠനങ്ങൾ കൂടുതൽ തൃപ്തികരമായി, നീതിപൂർവ്വമായി ചെയ്യാൻ പണ്ഡിതന്മാർക്കു കഴിയുന്നു എന്നതിനു കാരണം പഴയ മനോഭാവംതന്നെ മാറിയിട്ടുണ്ടു് എന്നതാണു്. പാശ്ചാത്യജനത പരിഷ്ക്കാരത്തിന്റെ പരമകോടിയിൽ നില്ക്കു

കയാണു് എന്ന വിശ്വാസത്തോടുകൂടിയാണു പണ്ടത്തെ പാശ്ചാത്യപണ്ഡിതന്മാർ ഇതരജനതകളെക്കുറിച്ചു പഠിക്കുവാൻതുടങ്ങിയിരുന്നതു്. ഇന്നാകട്ടെ ഈ മനോഭാവത്തിനു് ഇളക്കം തട്ടിയിട്ടുണ്ടു്.

അതിന്റെ കാരണങ്ങളിൽ പ്രധാനമായ മറ്റൊന്നു് പൗരസ്ത്യദേശങ്ങളിൽ ഉണ്ടായിട്ടുള്ള ദേശീയമായ ഉണർവും, തൽഫലമായി അവിടങ്ങളിൽ പലയിടത്തും കൈവന്നിട്ടുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യലബ്ധിയും ആണു്. അതിനും പുറമേ ഇന്നു നരവംശശാസ്ത്രം മുതലായ ശാസ്ത്രീയപഠനം ഒരു വ്യക്തിന്റേയോ രാജ്യത്തിന്റേയോ കുത്തക എന്നുള്ള നിലയും കൈവെടിഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. അവ ചിലരുടെ മാത്രം കൈവശം ഇരുന്ന സമയത്തു ചെയ്തപോലെ ഇന്നു നിരങ്കുശങ്ങളായ അഭിപ്രായങ്ങൾ പുറപ്പെടുവിക്കാൻ ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർ കൂട്ടാക്കാറില്ല. അൻപതോ നൂറോ വർഷങ്ങൾക്കു മുൻപാകട്ടെ കുറെ ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാക്കെങ്കിലും ഈ മാതിരി കാര്യങ്ങളിൽ അഭിപ്രായങ്ങൾ പുറപ്പെടുവിക്കുവാൻ പ്രേരണനല്കിയതു് തങ്ങളുടെ ശാസ്ത്രജ്ഞാനത്തേക്കാൾ കൂടുതൽ തങ്ങളുടെ വർഗ്ഗമേന്മയെ കുറിച്ചുള്ള അടിയുറച്ച വിശ്വാസം ആയിരുന്നു. അബദ്ധത്തിന്റെ നേക്കു കൈചൂണ്ടിക്കാണിക്കാൻ ആരും ഉണ്ടായപ്പോൾ അബദ്ധപ്രസ്താവനകളും കുറഞ്ഞു.

എന്നാൽ ഇന്നത്തെ ശരിയായ വിജ്ഞാനത്തിന്റെ വെളിച്ചത്തിലും പഴയ അബദ്ധങ്ങളുടെയും അർദ്ധസത്യങ്ങളുടെയും ഇരുൾ പാശ്ചാത്യജനങ്ങളുടെ മനസ്സിൽ അല്പാല്പം അവശേഷിച്ചിട്ടുള്ളതായി ചിലപ്പോൾ നമുക്കു തോന്നും. ചില സ്നേഹിതന്മാരും ഞാനുംകൂടി ഒരിക്കൽ ഇംഗ്ലണ്ടിന്റെ വടക്കേവിഭാഗത്തിലുള്ള ഒരു പള്ളി സന്ദർശിക്കയായിരുന്നു. ഒരു ആംഗലകവി അന്ത്യവിശ്രമം കൊള്ളുന്നതും അവിടെത്തന്നെ ആയിരുന്നു. ആ സ്ഥലത്തു് ഇന്ത്യാക്കാർ അധികം എത്താറില്ലെങ്കിലും, 'കറുത്ത മനുഷ്യരെ'ക്കുറിച്ചുള്ള കഥകൾ അവിടെ ധാരാളം ചെന്നിരിക്കാം എന്നു് അവിടെ എത്തി അധികം കഴിയുന്നതിനുമുമ്പു ഞങ്ങൾക്കു് ഊഹി

ക്കാൻ കഴിഞ്ഞു. ആ ദിക്കിലെ പ്രായമായ ആളുകൾ ഞങ്ങളോടു് ഇംഗ്ലണ്ടിൽ എവിടെയും എന്നപോലെ മനംകവരുംവണ്ണം മര്യാദ കാണിച്ചു. പക്ഷേ, പ്രായമായവരുടെ മനസ്സിനെ കുട്ടികൾ ചിലപ്പോൾ അവരുടെ ആ അപരാധം ശങ്കിക്കാത്ത ആജ്ജവത്തോടുകൂടി, നഗ്നമാക്കിക്കാണിക്കാറുണ്ടല്ലോ. തെരുവിൽനിന്നു കളിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന നാലഞ്ചു കുട്ടികൾ "ബ്ലാക്ക്മാൻ" (കറുത്ത മനുഷ്യൻ) എന്നു വിളിച്ചുകൊണ്ടു ഞങ്ങളുടെ പിന്നാലെ കൂടി. ഇമ്മാതിരി സന്ദർഭങ്ങൾ ഒരു തമാശയായി എടുക്കുന്ന സമ്പ്രദായക്കാരായിരുന്നു ഞങ്ങൾ എല്ലാവരും. കൂടാതെ നമ്മുടെ നാട്ടിൽ പുറത്തു് ഒരു വെള്ളക്കാരൻ വന്നാൽ നമ്മുടെ കുട്ടികൾ കാണിക്കാറുള്ള വികൃതിയിൽ കവിഞ്ഞു് ഒന്നും ഇല്ലായിരുന്നതാനും. എങ്കിലും ഇത്തവണ ഒരു ചെറിയ പ്രത്യസ്സൂയോഗംകൂടി ആകട്ടെ എന്നു ഞാൻ കരുതി. അതിൽ ഒരു കുട്ടിയുടെ ചെവിക്കരികെചെന്നു്—അവനെ ഞാൻ തിന്നുകളയുമെന്നു വിചാരിച്ചു് അവൻ ആദ്യം ഓടിക്കളഞ്ഞു—"വെള്ളക്കുരങ്ങാ," എന്നു വാത്സല്യത്തോടുകൂടി ഞാൻ വിളിച്ചു. അവരുടെ കൂട്ടത്തിലെ ഒരാളിന്റെ ചെവിയോടു് ഈ കറുത്ത വിദേശി എന്തു ചെയ്യുകയാണെന്നു് അറിയാൻവേണ്ടി മറ്റു കുട്ടികൾ എല്ലാം എന്റേയും എന്റെ ബാലനായ ഇരയുടേയും ചുറ്റും വന്നുകൂടി. അവരോടെല്ലാം "എന്താണു വെള്ളക്കുരങ്ങുകളേ സുഖംതന്നെയല്ലേ?" എന്നു ചോദിച്ചിട്ടു ഞാൻ കൂട്ടരോടൊത്തു സ്ഥലംവിടുകയും ചെയ്തു. കുട്ടികൾ നിശ്ശബ്ദരായാണു ഞങ്ങളുടെ അടുത്തുനിന്നും പോയതെങ്കിലും, ഞങ്ങൾ കുറെ നടന്നതിനുശേഷം 'കറുപ്പന്മാർ' എന്ന വിളി അകലത്തുനിന്നു കേൾക്കാറായി. കുട്ടികൾ ഈമാതിരി കാര്യങ്ങൾ പഠിക്കുന്നതു പലപ്പോഴും വലിയവരുടെ സംസാരത്തിൽനിന്നും മറ്റും ആണല്ലോ.

മുകളിൽ പറഞ്ഞ കഥ കാര്യമായ വർണ്ണവിദ്വേഷം ഇംഗ്ലണ്ടിൽ ഉണ്ടോ ഇല്ലയോ എന്നുള്ളതിനു തെളിവല്ല. അതിനു പ്രാ

യമായവരുടെ ഗൗരവപൂർവ്വമുള്ള പ്രവൃത്തിയാണല്ലോ എടുത്തുനോക്കേണ്ടതു്. ഏതാണ്ടു നാലുകൊല്ലത്തെ താമസത്തിനിടയ്ക്കു്, ഹോട്ടൽ തുടങ്ങിയ പൊതുസ്ഥലങ്ങളിൽ എങ്ങും പ്രകടമായ വർണ്ണവിദ്വേഷം ഞാൻ കാണുകയുണ്ടായിട്ടില്ല. ആഫ്രിക്കാക്കാരനായ ഒരു നീഗ്രോവിനു താമസിക്കാൻ ഒരു ഹോട്ടലിൽ മുറികൊടുക്കാതിരുന്ന ഒരു കഥ പത്രങ്ങളിൽ ഒരിക്കൽ വായിച്ചു. അതിനെക്കുറിച്ചു പാർലമെൻറിൽ ചോദ്യവും ഉണ്ടായി. ഹോട്ടലുകൾ തുടങ്ങി പൊതുവായ ഉപയോഗത്തിനുള്ള സ്ഥലങ്ങളിൽ വർണ്ണത്തിന്റെയോ മതത്തിന്റെയോ മറ്റോ അടിസ്ഥാനത്തിൽ പ്രവേശനം നിഷേധിക്കുന്നതു ശിക്ഷാർഹമായ കുറ്റം ആണെന്നുമാണു് എന്റെ ഓർമ്മ. പക്ഷേ, ഇതുകൊണ്ടു വർണ്ണവിദ്വേഷം വെള്ളത്തിന്റെ അടിയിൽ മറഞ്ഞുകിടക്കുന്നില്ല എന്നർത്ഥമില്ല. മുറികൾ വാടകയ്ക്കു കൊടുക്കുന്ന ഒരു ലാൻഡ്‌ലേഡിയോ മറ്റോ അവരുടെ തെരുവു വാതിലിൽ ആരോ മുട്ടുന്നതുകേട്ടു് വന്നു കതകു തുറക്കുമ്പോൾ കാണുന്നതു് ഒരു നീഗ്രോയുടെ മുഖമാണെങ്കിൽ, മുറി ഒന്നും ഒഴിഞ്ഞിട്ടില്ലെന്നു പെട്ടെന്നു പറഞ്ഞേയ്ക്കും. ഇതിനു കാരണം വർണ്ണമോ വർഗ്ഗമോ മാത്രം അല്ലതാനും— നീഗ്രോകൾ പലപ്പോഴും ശാരീരികമായ പുരുഷത്വത്തിന്റെ ലോഹപ്രതിമകൾ ആണു്. മനസ്സിനെറ്റതിനെക്കാൾ കൂടുതൽ മാംസപേശികളുടെ വളർച്ചയുടെ പ്രതിരൂപങ്ങൾ ആണു് അവർ. ദിവസത്തിന്റെ നല്ലൊരംശം അങ്ങനെയുള്ള ഒരാളുമായി ഇടപഴകാൻ ശങ്കിക്കുന്ന സ്ത്രീകളും ഉണ്ടു്; വിദ്വേഷമല്ല; കേവലം ശങ്ക. ഒരു സിനിമാക്കൊട്ടകയിൽ ഇരുന്നു ടാർസനെ വെള്ളിത്തിരകളിൽ കാണാൻ രസമുണ്ടു്; കുറുത്ത ഒരു ടാർസനുമായി ഒരു വീട്ടിൽ കഴിയുന്നതും അതുപോലെതന്നെ അപകടരഹിതമായിരിക്കുമെങ്കിലും, ഭയം ഒരു കുരങ്ങിനെപ്പോലെ കൂടെക്കൂടെ പിടിച്ചു കുലുക്കാറുള്ള ഒരു സ്ത്രീഹൃദയത്തിന്റെ വിറകൊള്ളുന്ന സങ്കല്പത്തിൽ അതു മറ്റൊരുരൂപം കൈക്കൊള്ളും.

സ്വന്തം അനുഭവത്തിൽനിന്നും ഒരുദാഹരണം ഇവിടെ ഓ

മ്മിക്കുന്നു. ഈ കഥയിലെ കഥാപുരുഷൻ ഒരു നീഗ്രോയല്ല, എന്റെ ഒരു പഞ്ചാബിസ്നേഹിതൻ ആണു്. പഞ്ചാബിക്കൊത്ത ശരീരശക്തിയും, ഒരു പെൺകുട്ടിയുടെ ശാന്തതയും കൂടെച്ചേർന്ന ഒരു മനുഷ്യൻ. ഒരു മുടിക്കെട്ടു മുകളിലോട്ടു്, താടിക്കെട്ടു് താഴോട്ടു്—അതിനിടയ്ക്കു വീതി കുറഞ്ഞൊരു നെറ്റിയും, സാമാന്യ വലിപ്പത്തിലുള്ള രണ്ടു കണ്ണും, ചെറിയൊരു മൂക്കുമായാൽ എന്റെ സ്നേഹിതന്റെ മുഖമായി. രണ്ടറ്റത്തും ഉള്ള ആ കെട്ടുകൊണ്ടു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ കഴുത്തിനു മുകളിൽ ഉള്ള ഭാഗത്തിന്റെ ആകൃതി ഏതാണ്ടു് മദ്ധ്യതിരുവിതാംകൂറിൽ മത്സ്യംപിടിക്കാൻ ഉപയോഗിക്കുന്ന ഒരു കൂടിനോടു സാമ്യം വഹിക്കുന്നെന്നു പറയാം. അല്ലെങ്കിൽ പുറത്തിൽനിന്നു് ഇറങ്ങിവന്ന വാലു്മീകിയെ ഒരു ഹോട്ടലിലോ മറ്റോ നാലഞ്ചുമാസം താമസിപ്പിച്ചു തീറ്റികൊടുത്തു നന്നാക്കി, മുടിയും താടിയും ചീകിക്കെട്ടി വെളിയിൽ കൊണ്ടുവന്നതുപോലൊരു ചിത്രമായിരുന്നു എന്റെ സ്നേഹിതൻ.

ഇദ്ദേഹം ഒരു ലാൻഡ്‌ലേഡിയുടെ വീട്ടിൽച്ചെന്നു താമസിക്കാൻ മുറി ഉണ്ടോ എന്നു് അന്വേഷിച്ചു. ആ വീട്ടിൽ മുറി ഉണ്ടായിരുന്നു; പക്ഷേ, ലാൻഡ്‌ലേഡി വളരെ മര്യാദയോടുകൂടി ഇല്ല എന്നു പറഞ്ഞയച്ചു. ആ സമയം മലയാളിയായ ഒരു സ്നേഹിതൻ അവിടെ താമസം ഉണ്ടായിരുന്നു; കുറേ ദിവസങ്ങൾക്കു ശേഷം ഞാൻ അവിടെ താമസിക്കാൻ ചെന്നുചേർന്നതിനുമേൽ ഒരിക്കൽ ലാൻഡ്‌ലേഡി എന്നോടു് ഈ കഥ പറയുകയുണ്ടായി. എന്റെ സ്നേഹിതനു മുറി കൊടുക്കാതിരുന്നതിന്റെ കാരണവും അവർ പറഞ്ഞു. അതു വർഗ്ഗവിദ്വേഷമല്ല; അവിടെ മിക്കവാറും എല്ലായ്പോഴും ഇന്ത്യക്കാർ താമസിക്കാറുണ്ടു്. അഞ്ചടി ഏഴിഞ്ചു നീളവും നൂറിഅറുപതു റാത്തൽ ഭാരവും മുഖത്തിന്റെ രണ്ടറ്റത്തും ഓരോ മുടിക്കെട്ടും നാല്പതോളം വയസ്സും വരുന്ന ഒരാൾ തന്റെ വീട്ടിൽ താമസിക്കുന്നതിൽ അവർക്കു് ഒരു ശങ്ക ഉണ്ടായിരുന്നു; അത്രമാത്രം. എന്റെ സ്നേഹിതൻ ശാന്തനാണെന്നു് അവരുടെ ശ

കാകുലമായ മനസ്സിനു തോന്നാതിരുന്നില്ല എന്നുകൂടി ഇവിടെ പ
റയണം. എങ്കിലും അതു് അവക്കു മൈയ്യും നൽകിയില്ല.

ക്ലബാതെ നാട്ടുകാർ ചെയ്യുന്ന കുറങ്ങൾ എല്ലാം വിദേശിക
ളും ചിലപ്പോൾ ചെയ്യും. വാടകയ്ക്കു താമസിച്ചിട്ടു വാടക കൊ
ടുക്കാതെ പോകുക, മോഷ്ടിക്കുക, മറ്റുള്ളവരുടെ ഭാര്യമാരുമായി
അതിരുകവിഞ്ഞു് ഇടപെടുക—എന്നിങ്ങനെയുള്ള കുറങ്ങൾ.
ഈ കുറങ്ങൾ നാട്ടുകാർ ചെയ്താൽ അതു കുറങ്ങൾ. ഒരു ആ
ഫ്രിക്കാക്കാരനോ മറ്റോ ചെയ്താലോ, ആ വർഗ്ഗത്തിന്റെ രക്ത
ത്തിനു സഹജമായുള്ള ദോഷം! ആദാമിന്റെയും ഹവ്വായുടെയും
അഭിശപ്തമായ പാരമ്പര്യത്തിൽനിന്നു സാക്ഷാത്തായോ, സങ്കല്പ
ത്തിലോ ഓടിയൊളിക്കുക എന്നതാണല്ലോ 'പരിഷ്കൃത'ജനത
കളിൽ പലരുടെയും ഒരു അഭിനയം. ഹവ്വാ പറിച്ചുതിന്ന കായ്
മറ്റു ജനതകളുടെ കീശയിൽ കിടക്കുന്നതായി കാണിക്കുന്നതാണു്
ഈ അഭിനയത്തിന്റെ മറ്റൊരു വശം. ഇങ്ങനെ വിദേശികൾ
ചെയ്യുപോയേയ്യാവുന്ന കുറങ്ങളെ വികൃതമായൊരു വെളിച്ച
ത്തിൽ കാണുന്നു എന്നുള്ളതും ചിലപ്പോൾ വർഗ്ഗത്തെ ആധാരമാ
ക്കിയുള്ള പക്ഷപാതമനോഭാവത്തിനു കാരണമാകുന്നു.

ഒരു ടീപാർട്ടിയിൽനിന്നാണല്ലോ നാം ഈ ശാഖാചംക്രമ
ണം ചെയ്തതു്. പലതരത്തിലും ഉള്ളവർ അമ്മാതിരി പാർട്ടിക
ളിൽ കൂടും; പ്രശസ്തരും, അപ്രശസ്തരും, മന്ത്രികളും, ഉദ്യോഷി
കളും, മണ്ടന്മാരും, തണ്ടന്മാരും എല്ലാം. ജീവിതത്തിന്റെ നാനാതു
റകളിൽ പേരെടുത്ത ചിലരെ കണ്ടുമുട്ടാൻ എനിക്കു സാധിച്ചിട്ടു
ള്ളതു് ഈ മാതിരി ടീപാർട്ടികളിൽവച്ചാണു്. പ്രായത്തിന്റെ
ആധിക്യത്താൽ തല അല്പാല്പം വിറച്ചുകൊണ്ടു ശാന്തനായി നട
ക്കുന്ന പെത്തിക്ക്-ലാറൻസ്-പ്രഭു ഇന്ത്യാക്കാരുടെ ഈമാതിരി
സമ്മേളനങ്ങളിൽ മിക്കവാറും കൃത്യമായി എത്താറുണ്ടായിരുന്നു.
മാർഗററ്റ് മീഡ എന്ന വിഖ്യാതയായ നരവംശശാസ്ത്രജ്ഞയെ
ഈമാതിരി ഒരു പാർട്ടിയിൽവച്ചാണു് എനിക്കു പരിചയമാകാ

നിടയായതു്. ഒരു കാലത്തു തിരുവനന്തപുരത്തു് മി. റോഡ് എന്നു് ഒരു പൊളിറ്റിക്കൽ ഏജൻറുണ്ടായിരുന്നല്ലോ. മറ്റൊരു റീപാർട്ടിയിൽവച്ചു് മി. റോഡിനെയും കണ്ടുമുട്ടുകയുണ്ടായി. മി. റോഡിനു് എന്നെ കണ്ടപ്പോൾതന്നെ ഒരു മലയാളിയാണെന്നു തോന്നി. "തിരുവിതാംകൂറിൽനിന്നു് അല്ലേ?" എന്ന ചോദ്യത്തോടുകൂടി അദ്ദേഹം എന്നെ സമീപിച്ചു; ഞങ്ങൾ ദീർഘനേരം സംഭാഷണം ചെയ്യുകയും ചെയ്തു. ഇതു വേറൊരിടത്തു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലോ.

സ്ഥിതപ്രജ്ഞനായ പള്ളിമണി

ലണ്ടനിലെ വോബേൺ സ്ക്വയർ 26-ാം നമ്പർ വീടു്. സ്കൂൾ ഓഫ് ഓറിയൻറൽ സ്റ്റഡീസിൻറെ പിറകുവശത്താണീ സ്ഥലം. അതിൻറെ മുകളിലെ സ്റ്റഡി റൂമിലേയ്ക്കു പോയാൽ അവിടെനിന്നു നമുക്കു് ഒരു ചെറിയ അത്ഭുതം കാണാം. എല്ലായ്പോഴും നാലുമണിയായി നില്ക്കുന്ന ഒരു നാഴികമണിയുള്ള ഒരു പള്ളി. ഈ പള്ളി വോബേൺ സ്ക്വയറിൻറെ എതിർവശത്താണു്. 1948 ജനുവരിയിൽ ഞാൻ അവിടെ എത്തിയപ്പോൾ എന്നെ ഒട്ടൊന്നു് അമ്പരപ്പിച്ച ഒരു ക്ലാക്കും പള്ളിയുമായിരുന്നു അതു്. സന്ധ്യയ്ക്കു ശേഷം വോബേൺ സ്ക്വയറിൽ എത്തിയെന്നു വിശ്വസിച്ച ഞാൻ പള്ളിമണി നോക്കിയപ്പോൾ മണി നാലു്. പിന്നീടു ലണ്ടൻ നഗരിയിൽ താമസിച്ച മൂന്നരക്കൊല്ലവും ആ മണി ഒരു സ്ഥിതപ്രജ്ഞൻ ആയിത്തന്നെ നിന്നു. അതെ, ആ മണി സാക്ഷാൽ 'നിന്നു' കൊണ്ടുതന്നെ ഇരുന്നു. അതു് ഒരു പള്ളിമണി ആയിരുന്നതുകൊണ്ടു് അതിൻറെ ആ നിശ്ചലസ്വഭാവത്തിൽ എനിക്കു് അത്ഭുതം ഒട്ടു തോന്നിയതുമില്ല.

വൈ. എം. സി. എ.-യിലെ ഒരു അത്താഴമൂണ്

നമുക്ക് ഇനിയും ഈ വോബേൺ സ്ക്വയർ 26-ാം നമ്പർ വീട്ട് ഒന്നു ചുറ്റിനടന്നു കാണാം. മുൻപു് ഒരിക്കൽ നാം ഇവിടം ഒന്നു സന്ദർശിച്ചതാണു്. റോഡിന്റെ ലെവലിനു താഴെയുള്ള നിലയിൽ എന്തൊക്കെയോ നടക്കുന്നുണ്ടു്. പലർ ഉറക്കെ സംസാരിക്കുമ്പോൾ ഉണ്ടാകുന്ന നല്ല ഒച്ച, സ്പൂണും കത്തിയും മുള്ളുംകൊണ്ടുള്ള ഒരു ഓക്കേസ്ട്രാ അങ്ങനെ—അകപ്പാടെ ഒരു ബഹളംതന്നെ. നമുക്കു താഴത്തേയ്ക്കു് ഇറങ്ങിച്ചെല്ലുകതന്നെ. അവിടെ താമസക്കാരായ ഇന്ത്യൻവിദ്യാർത്ഥികളുടെ അത്താഴമൂണു നടക്കുകയാണു്. തനി ഭാരതീയമായ ഒരു അന്തരീക്ഷമാണു് അവിടെ കാണാവുന്നതു്. ഏമ്പൊക്കംവരെ ആ അത്താഴമൂണിനെ അകമ്പടി സേവിക്കുന്നുണ്ടു്. ചപ്പാത്തിയും ഇറച്ചിക്കറിയും, റൊട്ടിയും വെണ്ണയും കാപ്പിയുമാണു വിഭവങ്ങൾ. എന്നും ഇവയല്ല വിഭവങ്ങൾ എന്നു് അവിടത്തെ സംസാരത്തിൽനിന്നു കേൾക്കാം. തലേനാളിലും ചപ്പാത്തി ആയിരുന്നല്ലോ, ചോറു് എന്തുകൊണ്ടു് ഇന്നില്ല എന്നും മറ്റും ചില അസംതൃപ്തശബ്ദങ്ങൾ അവിടെ കേൾക്കുന്നുണ്ടു്. ഏതായാലും ആ നാശിച്ച മീനപ്പം (Fish cake) ഇല്ലാത്തതുതന്നെ വലിയ ഉപകാരമായി എന്നു് ഒരു ആശ്വാസശബ്ദവും ഇടയ്ക്കു കേൾക്കാനുണ്ടു്. അവിടെ ആ ഹാളിന്റെ നടുക്കു് ഒരറ്റത്തു മാറി ടൈസറിന്റെ പോക്കറ്റിൽ കയ്യുമായി എന്തോ പറയാൻ എന്നതുപോലെ നില്ക്കുന്നതു യൂണിയൻസമാജത്തിന്റെ അദ്ധ്യക്ഷൻ കെ. ആർ. പിള്ളയാണു്. അടുത്തു്, യാഗത്തിനു ബലികഴിക്കുവാനുള്ള ഒരു പശുവു് എന്നപോലെ ഒരു

മനുഷ്യനും നില്ക്കുന്നുണ്ട്. പുതിയതായി ഹോസ്റ്റലിൽ ചേർന്ന ഒരംഗമാണതു്. അവിടെ താമസക്കാരായ പഴമക്കാരുടെ മുൻപിൽ തന്റെ ഊരും പേരുമെല്ലാം പറഞ്ഞു്, ആ പ്രശസ്തകുടുംബത്തിലെ അംഗത്വം സമ്പാദിക്കുവാൻ വന്നുനില്ക്കുകയാണു്, സമാജാദ്ധ്യക്ഷന്റെ പ്രത്യേക മേൽനോട്ടത്തിൽ. പക്ഷെ, അതു് ഒരു വിശേഷപ്പെട്ട രീതിയിലുള്ള ഉപനയനമാണു്. "എന്റെ പേർ ചതുർത്ഥലാൽ ത്രിവേദി എന്നാണു്." എന്നു് ആ സാധു പറയുമ്പോൾ, "ആഹാ, അതു കൊള്ളാമല്ലൊ," എന്നായിരിക്കും സമാജാംഗങ്ങളുടെ ഏകകണ്ഠമായ മറുപടി. അങ്ങനെ ക്ലൂവലിന്റെയും വിളിയുടെയും കൈകൊട്ടിന്റെയും ഷൂളമടിയുടെയും അകമ്പടിയോടുകൂടി സ്വയം പരിചയപ്പെടുത്തൽ കഴിഞ്ഞു്, കടൽതിരയിൽ നീന്തിക്കുളിച്ചു ക്ഷീണത്തോടുകൂടി പുതിയ അംഗം തന്റെ സ്ഥാനത്തു വന്നിരിക്കും. ആരായിരിക്കാം ഈ ചതുർത്ഥലാൽ ത്രിവേദി. ഒരു പക്ഷെ, ഒരു ഡിസ്ട്രിക്ട് മെഡിക്കൽ ആഫീസറോ, ഡി. എസ്. പി. യോ, മജിസ്ട്രേട്ടോ, കോളേജ് പ്രൊഫസറോ ആയിരുന്നതിനുശേഷം, അല്പം ഉപരിവിദ്യാഭ്യാസത്തിനുവേണ്ടി ഇംഗ്ലണ്ടിൽ വന്നിരിക്കുന്ന ഒരു പരിചയസമ്പന്നനായ മദ്ധ്യവയസ്കനായിരിക്കും. പക്ഷെ, പരിചയപ്പെടുത്തൽ, ഉപനയനം എല്ലാവക്കും ഒരുപോലെ വർഗ്ഗത്തിന്റെ പൊതുചടങ്ങുകളോടുകൂടി വേണമല്ലോ.

പിന്നീടു് അദ്ധ്യക്ഷൻ ഒരു ചെറിയ പ്രസംഗം ചെയ്യുന്നു. അതു ഹോസ്റ്റലിലെ താമസം കഴിഞ്ഞു് ഇന്ത്യയിലേയ്ക്കു തിരിച്ചുപോകുന്ന ഒരു മാന്യനു് ഒരു യാത്രയയപ്പാൻ ഉപചാരം പറയുകയാണു്. പതിവായി പറയാറുള്ളതു് എല്ലാം അന്നു പറഞ്ഞു. കുറെയൊക്കെ ആത്മാർത്ഥതയും കാണും.

അടുത്തതായി ആ 'നാലു വാക്കു്' പറയാൻ വന്നിരിക്കുന്ന ദീർഘകായനായ മനുഷ്യൻ ഇന്ത്യൻ സ്റ്റുഡൻസ് യൂണിയന്റെ വാർഡനും, ജനറൽ സെക്രട്ടറിയുമായ ഡാക്ടർ മലൈപ്പെരുമാൻ

ആണു്. ഒരു ഷിക്കാഗോ ഡാക്ടർ ആഫ് ഫിലാസഫി ആയ ഡാക്ടർ, ഇന്ത്യൻ സ്റ്റുഡൻസ് യൂണിയന്റെ ജീവനാണു്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുൻകോപം, ചെവിയുടെ അല്പമൊരു അടവു് ഇവ കൂടി ഹോസ്റ്റൽ ഭരണത്തിനു് ഡാക്ടർ ഉപയോഗിക്കുമായിരുന്നു. തന്നെക്കുറിച്ചു് വളരെ ആരെങ്കിലും ദുഷിച്ചു പറയുകയോ, വിമർശിക്കുകയോ ചെയ്താൽ ചിലപ്പോൾ ഡാക്ടർ അതു കേൾക്കുകയില്ല! ഇന്ത്യയിലും ഇംഗ്ലണ്ടിലും മറ്റു രാജ്യങ്ങളിലുമുള്ള ഭരണാധിപന്മാരിൽനിന്നു് ഇതു സാമർത്ഥ്യത്തോടുകൂടി യൂണിയനും ഹോസ്റ്റലിനും വേണ്ടി അനുകൂലഗ്രഹണങ്ങൾ നേടുവാൻ മറ്റൊരു വൈ. എം. സി. ഏ. സെക്രട്ടറിക്കു് സാധിക്കുമായിരുന്നു എന്നു് എനിക്കു തോന്നുന്നില്ല. അതുപോലെതന്നെ ഭിന്നരുചിക്കാരായ അംഗങ്ങളെ മരുക്കിക്കൊണ്ടുപോകുന്നതിലും ഡാക്ടർ സാമർത്ഥ്യം കാണിച്ചിരുന്നു. പക്ഷേ, ആ മുൻകോപം ചിലപ്പോൾ പൊട്ടിപ്പുറപ്പെട്ടും. ആ ഭരണകൗശലം ചിലപ്പോൾ ഓടാതാകും. എന്നാൽ ഡാക്ടർ മലൈപ്പെരുമാന്റെ സാമർത്ഥ്യം ഇല്ലായിരുന്നെങ്കിൽ ഫിറ്റ്സ്ജെറാൾഡ് സ്ട്രീററിലെ മനോഹരമായ കെട്ടിടം ഇന്ത്യൻ സ്റ്റുഡൻസ് യൂണിയനു് പണികഴിപ്പിക്കാൻ സാധിക്കുകയില്ലായിരുന്നു. ഒരു അതിഥേയൻ എന്ന നിലയ്ക്കു് അദ്ദേഹത്തിനുള്ള കഴിവും, ജനപ്രീതിയും ആണു് ആ കെട്ടിടം കെട്ടുന്നതിനു് ആവശ്യമായ പണം ഒന്നിലധികം ഗവർമ്മെൻറിൽനിന്നും, ധനികരായ വ്യക്തികളിൽനിന്നും ലഭിക്കുവാനിടയാക്കിയതു്. അമേരിക്കാക്കാരിയായ പത്നിയും ചെറിയ കുടുംബവുമായി ഹോസ്റ്റലിന്റെ മുകളിലത്തെ നിലയിൽ താമസിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന അദ്ദേഹം എനിക്കു ലണ്ടനിൽ ഉണ്ടായ സ്നേഹിതന്മാരിൽ വച്ചു് ഏറ്റവും സ്മരണീയനാണു്. യൂണിയൻ പ്രസിഡണ്ടു് എന്ന നിലയിൽ ഞാനും, എക്സിക്യൂട്ടീവു് ആഫീസർ എന്ന നിലയിൽ ഡാക്ടർ മലൈപ്പെരുമാനും തമ്മിൽ പലപ്പോഴും ഉരസേണ്ടി വന്നിട്ടുണ്ടു്. അംഗങ്ങളുടെ അവകാശങ്ങൾ ഉയർത്തിപ്പിടിക്കുന്ന ഒരദ്ധ്യക്ഷനും, ചെലവിന്റെ കാര്യത്തിൽ

കുറെ പ്യൂറെ ശ്രദ്ധിക്കുന്ന ഒരു എക്സിക്യൂട്ടീവു് ഉദ്യോഗസ്ഥനും തമ്മിൽ വലിയ പൊരുത്തം വരാൻ സാധിക്കുകയില്ലല്ലോ? പിന്നെ 'അരവും അരവും കിന്നരം' എന്നു് പറഞ്ഞതുപോലെ, ഡാക്ടർക്കുള്ളതുപോലെ ഒരു മൻകോപം എനിക്കുമുണ്ടു് എന്നുള്ളതു് കായ്ങ്ങളെ ചിലപ്പോൾ ഒരു സ്ഫോടനസ്ഥിതിയിൽ എത്തിച്ചിരുന്നു. പക്ഷേ, മൂന്നര വർഷക്കാലത്തെ താമസത്തിനുശേഷം നാട്ടിലേയ്ക്കു പോകാൻ ലണ്ടൻ റെയിൽവേസ്റ്റേഷനിൽനിന്നു് ടെയിൻ കയറിയ എന്നെ യാത്ര അയയ്ക്കുവാൻ വന്ന ഒരു നല്ല സുഹൃത്തു് ഡാക്ടർ മലൈപ്പെരുമാൻ ആയിരുന്നു. ഇന്നു് ഇന്ത്യയിലെ വൈ. എം. സി. എ. കളുടെ ജനറൽ സെക്രട്ടറിയാണു് ഡാക്ടർ മലൈപ്പെരുമാൻ. വിപുലമായ പരിധിപ്രവർത്തനം നടത്തുവാനുള്ള കഴിവു് അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടെന്നതാണും.

വൈ. എം. സി. എ.–യെക്കുറിച്ചു്:

ഇന്ത്യൻ സ്റ്റുഡൻസ് യൂണിയനിൽ ഞാൻ താമസമാക്കിയതിന്റെ അടുത്ത ഒന്നൊന്നര വർഷം ഞാൻ ഒരു കുറഞ്ഞ അളവിൽ ഒരു പൊരുക്കായ്പ്രസക്തൻ ആയിരുന്നു. ഞാൻ താമസമാക്കിയ ദിവസം കുളിമുറിയിൽ ഷേവു ചെയ്യാൻ ചെന്നപ്പോൾ ചില ഞരങ്ങലും മോങ്ങലുകളും ഒക്കെയുണ്ടായിരുന്നു. ഏതു പൂതിയ അംഗത്തിനും അവശ്യം സഹിക്കേണ്ടിയിരുന്ന ആ യാതനകൾ ഞാൻ വകവെച്ചില്ലെന്നു പറകവയ്യ. ആക്ഷേപങ്ങൾ സഹിക്കാനുള്ള കെല്പു് അന്നു് എനിക്കില്ലായിരുന്നു. പക്ഷേ, പെട്ടെന്നു ഞാൻ അവിടത്തെ ഗ്രൂപ്പിൽപെട്ടു. എന്നാൽ ഗ്രൂപ്പിൽപെട്ട എന്നു വരികിലും, ആ ഹോസ്റ്റൽ വിട്ടുന്നതുവരെയും അതിനുശേഷവും, തികച്ചും ഞാൻ അതിൽ ഉൾക്കൊണ്ടിരുന്നു എന്നു് എനിക്കു വിശ്വാസം വന്നിരുന്നില്ല. അധികം ബന്ധുക്കൾ ഇല്ലാതെ അവിടെ എത്തിയ ഞാൻ അവിടത്തെ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ പരിപൂർണ്ണമായി

പങ്കെടുത്തു്, വളരെ സ്നേഹിതന്മാരെയും, ഉണ്ടാക്കിയിട്ടാണു് അവിടെനിന്നു പിരിഞ്ഞതു്. ഇന്ത്യൻ സ്റ്റുഡൻസു് യൂണിയനിലെ എന്റെ താമസം എന്റെ റിസർച്ചു ജോലിക്കുള്ള സമയം കുറെ അപഹരിച്ചു എങ്കിലും, മറ്റു ചില കാര്യങ്ങളിൽ എന്റെ ചിന്തയും പ്രവൃത്തിപരിചയവും വളരാൻ സഹായകമായിരുന്നു.

ഞാൻ ഇന്ത്യൻ സ്റ്റുഡൻസു് യൂണിയനിൽ താമസമായി അധികം കഴിയുന്നതിനു മുൻപു് അവിടെ ഒരു വാഗ്വിവാദം. വിഷയം എന്തായിരുന്നു എന്നു് ഇപ്പോൾ എനിക്കു് ഓർമ്മയില്ല. ഒരു കാലത്തു് തിരുവിതാംകൂർ യൂണിവേഴ്സിറ്റി യൂണിയന്റെ സെക്രട്ടറിയായിരുന്ന ചെല്ലപ്പെരുമാൾ ആയിരുന്ന അന്നത്തെ സ്പീക്കർ. ചെല്ലപ്പെരുമാൾ അന്നവിടെ ഒരു നിയമവിദ്യാർത്ഥിയായിരുന്നു. പെരുമാൾ നല്ലവണ്ണം സംസാരിക്കും. പക്ഷേ, സർ സി. പി. രാമസ്വാമിഅയ്യരുടെ പ്രസംഗരീതിയെയും ശബ്ദത്തെക്കൂടിയും സങ്കോചമില്ലാതെ അനുകരിക്കുന്ന ഒരു സമ്പ്രദായം കൂടി പെരുമാളിനുണ്ടായിരുന്നു. ചിലപ്പോൾ ഈ അനുകരണം നുൽബന്ധം ഇല്ലാതെ നില്ക്കുമ്പോൾ ആളുകൾ കുറെയൊക്കെ ചിരിക്കുകയും കൂവുകയും ചെയ്യും. അങ്ങനെ പെരുമാൾ അന്നു് ശബ്ദായമാനമായ ഒരു അന്തരീക്ഷത്തിൽ സ്പീക്കറായിരിക്കുകയായിരുന്നു. അന്നത്തെ പ്രമേയത്തിനു് എതിരായ ഒരു നിലയാണു് ഞാൻ അവലംബിച്ചിരുന്നതെന്നു തോന്നുന്നു. ഏതായാലും ഇന്ത്യൻ സ്റ്റുഡൻസു് യൂണിയനിൽ ഞാൻ അന്നു ചെയ്ത കടിഞ്ഞാൺപ്രസംഗം അംഗങ്ങളുടെ പ്രശംസയ്ക്കു പാത്രീഭവിച്ചു. അധികം താമസിയാതെ ഞാൻ ആ സംഘടനയുടെ അദ്ധ്യക്ഷനായി.

അടുത്ത ചില പുറങ്ങളിൽ പലരുടെയും മഹത്വത്തെക്കുറിച്ചു പറയുന്നതിനിടയിൽ എന്റെ മഹത്വവും പ്രതിപാദനവിഷയമായേയ്ക്കും. ഇന്ത്യൻ സ്റ്റുഡൻസു് യൂണിയനിലെ ജീവിതത്തെക്കുറിച്ചു് ഏതാനും ചില കാര്യങ്ങൾകൂടി പറയാമെന്നാണു കരുതുന്നതു്. പല മഹാന്മാരും അവിടെ വന്നും പോയും ഇരുന്നിട്ടുണ്ടു്. അവരിൽ ചിലരെ സ്മരിക്കുകകൂടി ചെയ്യാമല്ലോ?

ഇന്ത്യൻ സ്റ്റുഡൻസ് യൂണിയന്റെ അന്നത്തെ ജനറൽ സെക്രട്ടറി ആയിരുന്ന ഡാക്ടർ മലൈപെരുമാനെക്കുറിച്ച് നേരത്തെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. കഴിവുള്ളതു പ്രശസ്തന്മാരെ അവിടെ വിളിച്ചുകൊണ്ടു വരികയെന്ന ഒരു നയം ഡാക്ടർ മലൈപെരുമാനുണ്ടായിരുന്നു. പക്ഷേ, ഇന്ത്യൻ സ്റ്റുഡൻസ് യൂണിയന്റെ കൂട്ടിൽ നല്ല മീൻ കയറുന്നതിനോടൊപ്പം ഉപ്പയും ആപ്പയും കൂടിക്കയറുമായിരുന്നു എന്നു മാത്രം. നല്ല ഒന്നാംതരം വേഷത്തിൽ എത്തി, മികച്ച പെരുമാറ്റംകൊണ്ടും അസാമാന്യമായ ബുദ്ധിശക്തികൊണ്ടും ഏവരുടെയും പ്രശംസയ്ക്കു പാത്രമായ സമുന്നതന്മാർ തുടങ്ങി, ആദർശശുദ്ധികൊണ്ട് അഴുക്കണിഞ്ഞു്, അഹംഭാവംകൊണ്ട് അധികപ്രസംഗം വിളിച്ചു പറഞ്ഞിട്ട് ഇറങ്ങിപ്പോയ മാന്യന്മാർവരെ അക്കൂട്ടത്തിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു. പക്ഷേ, ആ 'പണ്ഡിതകേസരികളെ'യും 'പ്രോജ്ജ്വലദേശാഭിമാനികളെ'യും കുറിച്ചും ഞങ്ങൾക്കു പ്രശംസാവചനങ്ങൾ മുഴക്കേണ്ടി വന്നിട്ടുണ്ട്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഇന്ത്യയിലെ വല്ല സംസ്ഥാനത്തെയും ഒരു മന്ത്രിയോ മറ്റോ ആയിരിക്കും ആ മഹാൻ. എന്നാൽ ഒരു കാര്യം ഇവിടെ സ്മരിക്കണം. അവിടെ വന്നിട്ടുപോയിട്ടുള്ള എല്ലാവർക്കും ബോക്കേകൾ അല്ല കിട്ടിയിട്ടുള്ളതു്; അലങ്കാരികഭാഷയിൽ പറഞ്ഞാൽ ഇഷ്ടികകളും ചിലർക്കു കിട്ടിയിട്ടുണ്ട്. പല ഇന്ത്യൻഭരണതന്ത്രജ്ഞർക്കും ഭാരതത്തിൽ ഉയർന്നുവരുന്ന തലമുറയോടു പെരുമാറേണ്ട രീതി പഠിക്കുവാൻ ആ സ്ഥാപനം ഒരു നഴ്സറിക്ലാസ്സ് ആയിരുന്നു. ഞങ്ങളുടെ ജനറൽ സെക്രട്ടറിയെക്കുറിച്ചു് ഒരു വാക്കു പ്രത്യേകം ഇവിടെ പറയണം. വയസ്സിലും രൂപത്തിലും നാല്പത്തിയഞ്ചിനു് അപ്പുറം കഴിഞ്ഞിരുന്ന ഡാക്ടർ മലൈപ്പെരുമാൻ ഭാവത്തിലും, ആത്മാവിലും ഒരു യുവാവായിരുന്നു. കുറെയേറെ ദൂരം അംഗങ്ങളോടൊത്തു പോകുവാൻ അദ്ദേഹത്തിനു കഴിഞ്ഞിരുന്നു. ചില മഹാന്മാരെയും ചില സംഭവങ്ങളെയും ഇവിടെ സ്മരിക്കാം. പേരുകൾ ചിലേടത്തു് ഉപേക്ഷിക്കുവാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു.

അഴുക്കുണ്ട ഉരുട്ടുന്ന മന്ത്രി

അന്നു് ഇന്ത്യയിലെ ഒരു സംസ്ഥാനത്തിൽ മന്ത്രിയായിരുന്ന ഒരു മാന്യൻ ഇന്ത്യൻ സ്റ്റുഡൻസ് യൂണിയൻ സന്ദർശിച്ചു. അത്താഴമൂണിൽ പങ്കുകൊള്ളാനായിരുന്ന അദ്ദേഹത്തെ ക്ഷണിച്ചിരുന്നതു്. നല്ല മഞ്ഞുള്ള ഒരു വൈകുന്നേരമായിരുന്ന അദ്ദേഹം അവിടെ വന്നുകയറിയതു്. പക്ഷെ, തനി ഗാന്ധിയനായിരുന്ന അദ്ദേഹം തനി ഇന്ത്യൻവേഷത്തിൽ വന്നുചേർന്നു. താറും, ജിബ്ബായും, ഗാന്ധിത്തൊപ്പിയും കാലിൽ വെറും ചെരുപ്പുമായി. അത്താഴമൂണസമയത്തു് പ്രധാന അതിഥിയായിരുന്ന അദ്ദേഹം തന്റെ പാദത്തിലെ അഴുക്കു് ഉരുട്ടി ചെറിയഉണ്ടകളം ആക്കുക എന്ന അരുമയായ ഒരു കലാവേലയിൽ വ്യാപൃതനായിരുന്നു—ആ മാന്യനെ സ്വാഗതം ചെയ്തുകൊണ്ടും ഞാൻ ഒരു പ്രസംഗം ചെയ്തു.

ടാഗൂറും മന്ത്രിയും

പിന്നീടൊരിക്കൽ വേറൊരു ഇന്ത്യൻസംസ്ഥാനത്തിൽ മന്ത്രിയായിരുന്ന ഒരു മാന്യൻ ഞങ്ങളെ സന്ദർശിച്ചു. ചില കാര്യത്തിലെല്ലാം ടാഗ്രോറിന്റെ ഒരു അനുജയായി ആയിരുന്ന അദ്ദേഹം. ആ തലമുടി നീട്ടി വളർത്തി കഴുത്തിനു് ഒരു ഉടയാടയായി കീഴോട്ടുകിടന്നിരുന്നു. പക്ഷെ, ടാഗ്രർ ഒരു സൗന്ദര്യാരാധകനായിരുന്നു. തന്റെ മുടിയും മീശയും എല്ലാം അതിമനോഹരമായി അദ്ദേഹം സൂക്ഷിക്കുമായിരുന്നു. ഞങ്ങളുടെ അതിഥിയാകട്ടെ വിയത്തൊലിച്ചുവൃത്തികേടായിട്ടാണു് അവിടെ വന്നുകയറിയതു്. ആ മുടിയെല്ലാം ജടപിടിച്ചിരുന്നു എന്നതോന്നും.

ഒരു ബംഗാളിന്റെ മകൻ

ബംഗാളുകാരനായ ഒരു രാഷ്ട്രീയപ്രവർത്തകൻ ഒരിക്കൽ ഹോസ്റ്റലിൽ വന്നു. ഒരു ലോകപ്രസിദ്ധന്റെ സഹോദരനായ അഖിലഭാരതപ്രസിദ്ധനായിരുന്നു അദ്ദേഹം. ഒരു ഡിസംബർ 32-ാം തീയതി രാത്രിയിൽ അത്താഴമുണ്ണാനാണു് അദ്ദേഹം വന്നതു്. അദ്ദേഹത്തിന്റെകൂടെ രണ്ടു പുത്രിമാരും ഉണ്ടായിരുന്നു. ആ രാത്രിമുഴുവൻ അദ്ദേഹം അവിടെ ഇരുന്നു വർത്തമാനം പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു. ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു് ആ പെൺകുട്ടികൾ ഇരിയ്ക്കുന്നിടത്തുനിന്നു് ചാടിയെഴുന്നേറ്റു് ലോകപ്രസിദ്ധനായ ചിറ്റപ്പനുവേണ്ടി ജയ് വിളിക്കും. അങ്ങനെ അച്ഛന്റെ സംതോഷണവും, മക്കളുടെ ജയ് വിളിയും ഞങ്ങൾ കേട്ടുകൊണ്ടിരിക്കേ, പഴയ വർഷത്തെ പുറത്താക്കി പുതുവത്സരത്തെ സ്വാഗതം ചെയ്യുന്ന മണി ബി. ബി. സി—യിൽക്കൂടി കേട്ടു. പുതുവർഷത്തിന്റെ ആരംഭത്തിൽ ഞങ്ങൾ ആ പഴയ രാഷ്ട്രീയ നേതാവിനോടും, പുതുവത്സരംപോലെ പുതുമയുണ്ടായിരുന്ന പെൺകുട്ടികളോടും യാത്രപറഞ്ഞു.

വി. കെ. കൃഷ്ണമേനോൻ

ശ്രീ. വി. കെ. കൃഷ്ണമേനോൻ ഞങ്ങളോടു് സംസാരിക്കുവാൻ വരുമെന്നു വിചാരിച്ചു് അംഗങ്ങൾ കാത്തിരുന്നതു് അക്ഷമയോടെയാണു്. സമയമായപ്പോൾ മെലിഞ്ഞുനീണ്ടു്, നീണ്ട മൂക്കും, ചുരുണ്ട മുടിയുമായി ആ ബുദ്ധിസമ്പന്നൻ വന്നു കയറി. എന്നു പറഞ്ഞാൽ പോരാ, ഓടിക്കയറി എന്നുതന്നെ

പറയണം. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ശ്രീ. കൃഷ്ണമേനോൻ നടന്നുകണ്ടിട്ടില്ല. ധൃതഗതിയിൽ ഒരു ഓട്ടമാണ അദ്ദേഹത്തിന്റെ സാധാരണഗതി. ലണ്ടനിൽ അന്നു് ഇന്ത്യാക്കാരിൽവച്ചു്, ഏറ്റവും വണ്ണോജ്വലമായ ഒരു ചരിത്രമുള്ള ഈ മലയാളി നടപ്പിലും സംസാരത്തിലും ചിന്തയിലും ഒരു വിപ്ലവകാരിയാണു്. ഇന്ത്യ സ്വതന്ത്ര ആയതിനുശേഷം, ലോകസമാധാനത്തിനുവേണ്ടി ഏറ്റവും കൂടുതൽ പ്രവത്തിച്ചിട്ടുള്ള ഇദ്ദേഹം, തീരെ സമാധാനമില്ലാതെയാണു് നടക്കുന്നതും, സംസാരിക്കുന്നതും എല്ലാം.

യോഗസ്ഥലങ്ങളിൽ മി. മേനോൻ ഒരു ബകധ്യാനത്തിൽ ആണ്ടിരിക്കും. താൻ പ്രസംഗിക്കേണ്ട സമയമായാൽ ആ നിശ്ചലതയിൽ അലക്ഷികപ്രവാഹങ്ങൾ ഓടിത്തുടങ്ങുകയായി. നാക്കുകൊണ്ടുമാത്രമല്ല, കൃഷ്ണമേനോൻ പ്രസംഗിക്കുന്നതു്. കണ്ണും, മൂക്കും, പുരികക്കൊടികളും ആ പ്രസംഗത്തിനു് ഓജസ്സും ഒഴുക്കും നൽകും. ഏതെങ്കിലും പ്രധാനപ്പെട്ട ഒരാശയം ആവിഷ്കരിച്ചതിനുശേഷം അദ്ദേഹം ആരോടെന്നില്ലാതെ പുഞ്ചിരിക്കും. പുഞ്ചിരിക്കും എന്നു പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു് തന്നത്താനെ ആ ആശയത്തിന്റെ മഹത്വം ആസ്വദിക്കുന്നു എന്നു് അതിനർത്ഥമില്ല. അദ്ദേഹം ആരോടോ ആണു് ചിരിക്കുന്നതു്; ഇന്നാരോടു് എന്നില്ല എന്നേ ഉള്ളു. ആ ചിരി കാണുമ്പോഴെല്ലാം എനിക്കു് ഓമ്മവന്നിട്ടുള്ളതു് ശ്രീ. മേനോൻ എത്രമേൽ ഒരേകാന്തജീവിയാണു് എന്നതാണു്. ആശയങ്ങളുടെ ലോകത്തിൽ ആണു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജീവിതം. നല്ലവണ്ണം ചിന്തിച്ചു് ഒരാശയം ആവിഷ്കരിക്കുമ്പോൾ അതിൽ അന്തർഭവിച്ചിരിക്കുന്ന സത്യത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിനു് ആനന്ദം തോന്നും. പക്ഷെ, ആ ആനന്ദത്തിൽ പങ്കുചേരാൻ അന്യരെ ക്ഷണിക്കുന്ന ആ പുഞ്ചിരിയുടെ ലക്ഷ്യമില്ലായ്മ കാണുമ്പോൾ, അദ്ദേഹം എത്ര ഏകാന്തജീവിയാണെന്നു് നമുക്കു വ്യക്തമാകും. നമ്മുടെ ദുഃഖത്തിലല്ല, പലപ്പോഴും സന്തോഷത്തിൽ ആണല്ലോ നമ്മുടെ ഏകാന്തത വെളിവാകുന്നതു്.

ഇന്ത്യൻ വൈ. എം. സി. എ.യുടെ ആഭിമുഖ്യത്തിൽ ജി. ഡി. ബിർളാ പ്രസംഗിക്കുന്നു. ബിർളായുടെയും കൃഷ്ണമേനവന്റെയും ഇടയ്ക്ക് സർ. ഫ്രാൻസിസ് ലോ.

ചന്തുൻ വൈ. എം. സി. എ.യുടെ വാർഷികഡിന്നറിൽ ആറ്റ്ലി മന്ത്രിസഭയിൽ ബോർഡ് ഓഫ് ട്രേഡ് പ്രസിഡണ്ടായിരുന്ന ഹാരോൾഡ് വിൽസൺ പ്രസംഗിക്കുന്നു—വിൽസന്റെ അടുത്തു് ശ്രീ വി. കെ. കൃഷ്ണമേനോനെയും, ഗ്രന്ഥകർത്താവിനെയും കാണാം.

ഇംഗ്ലീഷ് ഭാഷ പ്ലാറ്റ്ഫോറത്തിൽ നിന്ന് ഇന്നു കൈകായ്യം ചെയ്യുന്ന ഏറ്റവും ഗംഭീരന്മാരിൽ ഒരാളാണു് വി. കെ. കൃഷ്ണമേനോൻ. ഇതു വേഗതയിലും, കുറിയ്ക്കു കൊള്ളുന്ന രീതിയിലും, ഇംഗ്ലീഷിൽ പ്രസംഗിക്കുന്നതായി വേറെ ഏതാനും പ്രസംഗകന്മാരെ മാത്രമേ ഞാൻ കണ്ടിട്ടുള്ളൂ. പ്രൊഫസർ രാധാകൃഷ്ണൻ, പരേതനായ പ്രൊഫസർ ലാസ്കി, രജനീപാംദത്ത് എന്നു മറ്റു ചിലരെക്കൂടിയാണു് ഞാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നതു്. പക്ഷേ, മേനോന്റെ പ്രസംഗത്തിനു് രാധാകൃഷ്ണന്റെയോ, ലാസ്കിയുടെയോ പ്രസംഗത്തിനുള്ള ഒരു സവിശേഷതയില്ല. ലാസ്കിയുടെയും രാധാകൃഷ്ണന്റെയും പ്രസംഗം നിവർന്നുനില്ക്കുന്ന ഒരു കൽത്തൂണിൽ മാലപ്പടക്കം കെട്ടിയിട്ടു് തീകൊളുത്തിയാൽ എങ്ങനെയോ, അതുപോലെയിരിക്കും. വളയാതെ നില്ക്കുന്ന ഒരു നട്ടെല്ലിൽ നിന്നു് വെടിയുണ്ടകൾ പോലെയുള്ള വാക്കുകൾകൊണ്ടാണു് ലാസ്കിയും രാധാകൃഷ്ണനും പ്രസംഗിക്കുന്നതു്. കൃഷ്ണമേനോൻ, ആകട്ടെ തന്റെ വ്യക്തിത്വം ആകെ പടങ്ങൾ ആയി നമ്മുടെ ഇടയിലേയ്ക്കു കൊണ്ടുവരികയാണു് പ്രസംഗം മുഖേന ചെയ്യുന്നതു്. ദൂരെമാറിനിന്നുകൊണ്ടു് നിർവികാരമായി പ്രസംഗിക്കുകയല്ല കൃഷ്ണമേനോൻ ചെയ്യുന്നതു്. ഏകാന്തജീവിയായ കൃഷ്ണമേനോന്റെ പ്രസംഗത്തിനു് ശ്രോതാക്കളുടെ ഹൃദയങ്ങളോടു് കുറെക്കൂടി അടുത്തുവരുന്നു എന്നു തോന്നും. മിന്നിത്തിളങ്ങുന്ന പ്രയോഗങ്ങളും മറ്റും അതിലും കുറവൊന്നുമില്ല. കൃഷ്ണമേനോന്റെ സന്തതസഹചാരിയായ ആ വടിയ്ക്കു് ഈ കാര്യത്തിൽ ചിലതെല്ലാം പറയാനുണ്ടാകും.

വി. കെ. കൃഷ്ണമേനോൻ ഒരു ഏകാന്തജീവിയാണെങ്കിലും, അദ്ദേഹത്തിനു സ്നേഹിതന്മാർ കുറവല്ല. ചിലരോടെല്ലാം വളരെ മമതയോടുകൂടി അദ്ദേഹം പെരുമാറും. യോഗസ്ഥലങ്ങളിലും മറ്റും വച്ചു് ഏതെങ്കിലും യുവസ്നേഹിതന്റെ തോളിൽ കൈവച്ചുകൊണ്ടു് അദ്ദേഹം നടക്കുന്നതു കാണാം. ഒരു ഉപകാരിയും

വിശ്വസനീയനുമായ മിത്രമാണ് അദ്ദേഹം എന്നാണ് സ്നേഹിതന്മാർ പറഞ്ഞുകേട്ടിട്ടുള്ളത്. ഏതായാലും അപ്രശസ്തലോകത്തിൽ അദ്ദേഹം പുലർത്തിപ്പോകുന്ന സ്നേഹബന്ധം എത്രമേൽ നിരന്തരവും വിപുലവുമാണെന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്താൻ നിവൃത്തിയില്ലെങ്കിലും, പ്രശസ്തന്മാരുടെ തലത്തിൽ അദ്ദേഹം സുഹൃത്സമ്പന്നനാണ്. പ്രധാനമന്ത്രി ശ്രീ. ജവഹർലാൽനെഹ്രുവും കൃഷ്ണമേനവനും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം ഒരു പ്രധാനമന്ത്രിയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിദേശകാര്യോപദേശകനും തമ്മിലുള്ള ഔദ്യോഗികബന്ധം മാത്രമാണെന്നു തോന്നിയിട്ടില്ല. തനിക്കു പിടിക്കുന്നവരോട് എത്ര മൂടലും സ്നേഹപൂർണ്ണനും ആണ പണ്ഡിറ്റ്ജി എന്നു പ്രസിദ്ധവുമാണല്ലോ. ശ്രീ. മേനോൻ ലണ്ടനിൽ ഹൈക്കമ്മീഷണർ ആയിരുന്നകാലത്തു പ്രധാനമന്ത്രി ലണ്ടനിൽ വന്നപ്പോൾ എല്ലാം, ജ്യേഷ്ഠാനുജന്മാർ തമ്മിലുള്ള പെരുമാറ്റം ആണ് അവരുടെയിടയ്ക്കു കണ്ടിട്ടുള്ളത്. ലണ്ടനിലെ ഇന്ത്യൻസമുദായത്തിൽ ഒരു വിഭാഗം കൃഷ്ണമേനവനു വിരുദ്ധമായ ഒരു മനോഭാവം അവലംബിച്ചിരുന്ന ഒരു ഘട്ടത്തിൽ പണ്ഡിറ്റ് നെഹ്രു ലണ്ടൻ സന്ദർശിച്ചപ്പോൾ, താൻ നടത്തിയിട്ടുള്ള വിദേശകാര്യനിയമനങ്ങളിൽ ഏറ്റവും സംതൃപ്തിപ്രദമായി തനിക്കു തോന്നുന്നതു കൃഷ്ണമേനവന്റെ ആണ് എന്നു പ്രസ്താവിച്ചു. കഠിനമായ പ്രയത്നംകൊണ്ടു മേനവൻ കിടപ്പിൽ ആണെന്നും, അന്നത്തെ യോഗത്തിൽ വരുന്നതിൽനിന്നു മേനവനെ പിൻതിരിപ്പിക്കുവാൻ താൻതന്നെ വളരെ ശ്രമിക്കേണ്ടി വന്നുവെന്നും പണ്ഡിറ്റ്ജി തുടർന്നുപറഞ്ഞു:

കൃഷ്ണമേനവന്റെ മറ്റൊരു സുഹൃത്താണ് ലേബർപാർട്ടിയിലെ 'ഇടതുപക്ഷ'മെമ്പറായ അനാറിൻ ബെവാൻ. ദീർഘകാലം ലേബർപാർട്ടിയിൽ പ്രവർത്തിച്ചിട്ടുള്ള കൃഷ്ണമേനവനു്, ലേബർപാർട്ടിയിൽത്തന്നെ ബെവാന്റെ പക്ഷത്തോടു കുറെക്കൂടുതൽ അടുപ്പമുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നു. ഹൈക്കമ്മീഷണർ കൃഷ്ണമേനോൻ നടത്തിയിട്ടുള്ള പാർട്ടികളിൽ പലതിലും ബെവാനെ

കണ്ടിട്ടുണ്ട്. ട്യൂസർപോക്കറ്റുകളിൽ കൈകൾ ഇട്ട്, തല ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട് ആ വെയിൻസുകാരൻ നില്ക്കുന്നതു മറക്കാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല.

ഉന്നതന്മാരായ സുഹൃത്തുക്കൾ ഇങ്ങനെ ശ്രീ. കൃഷ്ണമേനവനു് ഉണ്ടെങ്കിലും, ശത്രുക്കളും അദ്ദേഹത്തിനു കുറവല്ല. തന്നെയുമല്ല, അല്പമൊരു മൻകോപിയായ അദ്ദേഹം ശത്രുക്കളെ ഉണ്ടാക്കുകയും ചെയ്യും. ഹൈക്കമ്മീഷണർ ആയി ലണ്ടനിൽ ഇരിക്കുന്നസമയം അദ്ദേഹത്തിനു് അവിടത്തെ ഇന്ത്യൻസമുദായത്തിൽ ഒരംശത്തിന്റെ എതിർപ്പു നേരിടേണ്ടി വന്നു എന്നു മുൻപു സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. ആ എതിർപ്പിന്റെ ഏറ്റവും പ്രധാനമായ കാരണം വെറും അസൂയയായിരുന്നു.

ഇന്ത്യയുടെ സ്വാതന്ത്ര്യലബ്ധി മേനവന്റെ ജീവിതത്തിൽ ഒരു പുതിയ അദ്ധ്യായം കുറിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കഴിവിനെ പലരും അതുവരെ സമ്മതിച്ചിരുന്നെങ്കിലും, അതിനു വേണ്ടവണ്ണം വില നൽകാൻ മടിച്ചിരുന്നു. പല ഇംഗ്ലീഷ് രാജ്യതന്ത്രജ്ഞന്മാരെക്കാളും സമർത്ഥനായിരുന്ന കൃഷ്ണമേനവൻ, ദീർഘകാലം ഇംഗ്ലീഷ് പൊതുജീവിതത്തിൽ ശക്തിമത്തായി പ്രവർത്തിച്ചിരുന്നു, എങ്കിലും, അദ്ദേഹത്തിനു് എന്തെങ്കിലും സ്ഥാനം കൊടുക്കുന്ന കാര്യം വരുമ്പോൾ, ബ്രിട്ടീഷ് ലേബർപാർട്ടി ഒട്ടൊരു വൈമുഖ്യം കാണിച്ചു. മേനവൻ ഇംഗ്ലീഷുകാരൻ അല്ല എന്നതു് ഇതിനൊരു കാരണമായിരുന്നു—അങ്ങനെ ഇരിക്കുമ്പോഴാണു് ഇന്ത്യ സ്വതന്ത്ര ആയതു്. അലങ്കാരികഭാഷയിൽ പറഞ്ഞാൽ, ഇന്ത്യയുടെ സ്വാതന്ത്ര്യലബ്ധി, ഇംഗ്ലണ്ടിൽ നാലടിമണ്ണ മേനവനു് ഉണ്ടാക്കിക്കൊടുത്തു. അതുവരെ ഒട്ടൊക്കെ, ബാങ്കിൽ മിച്ചമില്ലാതെ കൊടുത്ത ചെക്കുകൾപോലെ ആയിരുന്ന അദ്ദേഹത്തിന്റെ വാക്കുകൾക്കു്, സ്വതന്ത്രഭാരതത്തിന്റെ ഒപ്പുകൂടി കിട്ടിയപ്പോൾ, വിലകൂടി. ബുദ്ധിമാനെങ്കിലും, ദരിദ്രനും, ശക്തിമത്തായ സാമൂഹ്യക്കൂട്ടുകെട്ടുകൾ ഇല്ലാത്ത ആളുമായ മേനവനു പുതിയതായുണ്ടായ വിലയും നില

യും, വിലയിലും നിലയിലും മാത്രം വിശ്വസിച്ചിരുന്ന ഒരു സംഘം ഇന്ത്യാക്കാക്കു പിടിച്ചില്ല. ഇംഗ്ലീഷ് സമുദായത്തിൽ ഒരു വിപ്ലവകാരിയും വിദേശീയനും ആയി മേനവൻ കഴിഞ്ഞിരുന്നപ്പോൾ, ഈ ഇന്ത്യാക്കാരിൽ ഒരു സംഘം ആ സമുദായത്തിന്റെയും അവിടത്തെ യാഥാസ്ഥിതികഭരണകൂടത്തിന്റെയും ചിന്താഗതിയും ജീവിതരീതിയും, ചോദ്യങ്ങൾ ഒന്നും കൂടാതെ അംഗീകരിച്ചിരുന്നു. ഇന്ത്യ സ്വതന്ത്രയായപ്പോൾ അന്നത്തെ വിപ്ലവകാരിയായ മേനവൻ തന്റെ നാട്ടിനാലും, താൻ ഇന്ന് എട്ടത്ത നാട്ടിനാലും മാനിതനായപ്പോൾ, ഇവർ വല്ലാതെയായി. ഇന്ത്യൻ സ്റ്റുഡൻസ് യൂണിയനിൽ ഞാൻ പ്രസിഡണ്ടായിരുന്ന വർഷങ്ങൾ ആയിരുന്നു ഈ മേനവൻവിരുദ്ധനടപടികളുടെ നട്ടുച്ച. ഞങ്ങളെ അതിൽ പിടിച്ചിട്ടുവാൻ വിരുദ്ധന്മാർ കിണഞ്ഞു പരിശ്രമിച്ചു. ഞങ്ങൾ കൂട്ടാക്കിയില്ല.

ഇന്നു കൃഷ്ണമേനവൻ അഖിലലോകപ്രശസ്തൻ ആയിട്ടുണ്ട്. ക്രിയാത്മകമായ ഒരു സമാധാനമനോഭാവം ലോകത്തിൽ വളത്താൻ യത്നിക്കുന്ന, ഇന്ത്യൻ വിദേശനയത്തിന്റെ സന്ദേശവാഹകൻ ആണ് അദ്ദേഹം. നെഹ്രുവിന്റെ ക്രിസ്തുവിനു മേനവന്റെ പോൾ—ഒരു ഒന്നാംതരം—യോജിപ്പാണതു്.

കൃഷ്ണമേനവന്റെ വിജയത്തിന്റെ രഹസ്യങ്ങൾ ആരായുക പ്രയോജനപ്രദമാണു്. ഒന്നാമതായി എനിക്കു തോന്നുന്ന കാരണം, മേനവൻ ചില കാര്യങ്ങൾക്കുവേണ്ടി നില്ക്കുന്നു എന്നുള്ളതാണു്. അശയങ്ങളുടെ ലോകത്തു് അധികവും ജീവിക്കുന്ന അദ്ദേഹത്തിനു് ആശയങ്ങളോടു് ആത്മാർത്ഥത വന്നേ തീരൂ. അവിവാഹിതനായ ശ്രീ. മേനവൻ, ആശയലോകത്തിലെ ഒരു അഭയാർത്ഥിയാണു്. തന്റെ ജീവിതത്തിന്റെ ഒരു നല്ല അംശം സ്വന്തം നാട്ടിൽനിന്നു്, മറെറാരു നാട്ടിൽ കഴിയുവാൻ അദ്ദേഹം തീരുമാനിച്ചു എന്നതുതന്നെ, ചോരയോടു് അടുത്ത പ്രദേശത്തുനിന്നു് ഓടി ബുദ്ധിയോടു് അടുത്തിടഞ്ഞു ജീവിക്കുവാനുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രവണതയുടെ ഒരു പ്രതീകമാണെന്നു തോന്നുന്നു—

ആശയങ്ങളോട്ട് അദ്ദേഹത്തിനുള്ള ആത്മാർത്ഥത ആക്കും മനസ്സിലാക്കാൻ എളുപ്പമാണ്. ഒട്ടൊരു വിരളമായ ഒരു ഗുണമാണ് ഇതെന്നുള്ളതുകൊണ്ട് ഇതു വില മതിക്കപ്പെട്ടുന്നു.

രണ്ടാമത്തെ കാരണം അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രവർത്തനക്ഷമതയാണ്. ആളുകളോട്ട പലപ്പോഴും അക്ഷമനായി കണ്ടിട്ടുള്ള ഈ മുൻകോപിയുടെ മറിയിലെ വിളക്കു രാവിന്റെ അന്ത്യയാമത്തിന്റെ ആദ്യാവലട്ടംവരെ എരിഞ്ഞുകണ്ടിട്ടുണ്ട്. ഇന്ത്യൻ ഫൈക്കമ്മീഷണർ ആഫീസിൽ ഏറ്റവും കഠിനമായി ജോലിചെയ്തിരുന്നതു വി. കെ. കൃഷ്ണമേനവൻ ആയിരുന്നു.

മൂന്നാമതായി, ചിന്തയും പ്രവൃത്തിയും മാത്രമാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജീവിതം എന്നുള്ള സുപ്രധാന വസ്തുതയാണ്. ഒരു വിദേശകാര്യഉദ്യോഗസ്ഥനു് ഒരു നല്ല ഭാര്യ പ്രയോജനമാണെന്നു നമ്മുടെ വിദേശകാര്യമന്ത്രിയായ പണ്ഡിതനെഹ്രു ഒരിക്കൽ പറയുകയുണ്ടായി. ഒരു ഭാര്യ ഉണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ വേണ്ടയിൽ കൃഷ്ണമേനോൻ 'വി. കെ. കൃഷ്ണമേനോൻ' ആകുമായിരുന്നോ എന്നു് എനിക്കു സംശയമുണ്ട്.

വൈ. എം. സി. എ.-യിലെ ചില സുഹൃത്തുക്കൾ

ഇന്ത്യൻ സ്റ്റുഡൻസ് യൂണിയനിലെ എന്റെ ചില സുഹൃത്തുക്കളെ കുറിച്ചുകൂടി ഏതാനും ചില കാര്യങ്ങൾ പറയാതെ ഈ ഘട്ടം പൂർണ്ണമാകുകയില്ല. ആളുകളുടെ പേരുകൾ ചിലേടത്തൊക്കെ പറയുന്നുണ്ടെങ്കിലും അവർ വ്യക്തികൾ മാത്രമല്ല ചിലതരങ്ങളെ പ്രതിനിധാനം ചെയ്യുന്ന മാതൃകകൾകൂടിയാണ് എന്നു പ്രത്യേകം പറയേണ്ടതുണ്ട്.

ഇന്ത്യൻ സ്റ്റുഡൻസ് യൂണിയനിലെ ഭക്ഷണഹാളിലെ ആ തീയുടെ സമീപത്തായി നാല്പതിനോടടുത്ത ഒരു കഷണ്ടിത്തലയൻ ഇരിക്കും. അത് ഡാ. ഘോഷ് എന്ന മാന്യനാണ്. ഞാൻ ഇന്ത്യൻ സ്റ്റുഡൻസ് ഹോസ്റ്റലിന്റെ അദ്ധ്യക്ഷനാകുന്നതിനു രണ്ടു പ്രാവശ്യം മുൻപു ഘോഷ് ആയിരുന്നു അദ്ധ്യക്ഷൻ. പകരമവന്ന ഘോഷ് ഞങ്ങളുടെ സി. രാജഗോപാലാചാര്യർ ആയിരുന്നു.

ഘോഷിന്റെ അടുത്തിരിക്കുന്ന ആ മെലിഞ്ഞ മനുഷ്യൻ ബംഗാളിയാണ്. പക്ഷെ, ആ മൂശ പ്രത്യേകം ജറുസലേമിൽനിന്നു കൊണ്ടുവന്നതാണ്. ആ തലച്ചോറ് ഉറുളൻപാറനിന്നും. അക്കൗണ്ടൻസി പഠിക്കുവാൻ ലണ്ടനിൽ വന്ന എന്റെ സ്നേഹിതൻ അങ്ങനെ അവിടെ താമസിക്കുകയാണ്. ലോകത്തിലുള്ള സകലതിനെയും പുച്ഛമാണ്. ഹാരി ട്രൂമാൻ രണ്ടാമത്തെ പ്രാവശ്യം അമേരിക്കയിൽ പ്രസിഡണ്ടാകാൻ തിരഞ്ഞെടുപ്പിനു നിന്നതിൽ വളരെ ആശ്ചര്യപ്പെട്ട വ്യക്തികളിൽ ഒരാൾ ആണു സ്നേഹിതൻ. തിരഞ്ഞെടുപ്പുദിവസം റേഡിയോയുടെ മുൻപിൽനിന്ന് എഴുനേറ്റിട്ടില്ല. ട്രൂമാൻ ജയിച്ചു എന്നറിഞ്ഞപ്പോൾ, ഇന്ത്യൻസ്റ്റുഡൻസ് യൂണിയൻ പൊക്കിവയ്ക്കുവാൻ ഭാവിച്ചു.

ആ രണ്ടാമത്തെ മേശയുടെ അടുത്തിരിക്കുന്ന ആളും അക്കൗണ്ടൻസി പഠിക്കുന്ന ആളാണ്. ആ പൈപ്പ് വായിൽനിന്ന് ഒരിക്കലും ഒഴിയുകയില്ല. ജനിച്ച സമയത്തു് അറുത്തുകളഞ്ഞ പൊക്കിൾകൊടി അറിയാതെ വായിൽ വന്നുപോയതാണ് ആ പൈപ്പ് എന്നാണ് ഞങ്ങളുടെ സിദ്ധാന്തം. അക്കൗണ്ടൻസി ഒന്നും ആയിട്ടില്ല. ലോകം ഒരു ഏദൻതോട്ടമാണെന്നാണു സ്നേഹിതന്റെ വിശ്വാസം. അവിടെ വിലക്കപ്പെട്ട കനികൾ ഉണ്ടെന്നു് അദ്ദേഹത്തിനു തോന്നിയിട്ടില്ല. ജീവിതത്തെത്തന്നെ ഒരു ഏദൻതോട്ടത്തിലെ വാസമായി വിചാരിച്ചിരിക്കുന്ന എന്റെ സ്നേഹിതൻ, വളരെ സാവധാനത്തിൽ നടന്നു് അങ്ങനെ കഴിഞ്ഞുപോരുന്നു, ഞാൻ ലണ്ടൻ വിട്ടപ്പോൾ.

ആ ഹാളിന്റെ മദ്ധ്യത്തുള്ള മേശയുടെ സമീപം ഇരുന്നു് തോരാതെ സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതു് ബറോഡായിലെ ഒരു ഫിലോസഫി അസിസ്റ്റാണ്ടു് പ്രൊഫസർ ആണു്. രാവിലെ എഴുന്നേല്ക്കുമ്പോൾ തുറക്കുന്ന ആ വായ് ഉറങ്ങാൻ പോകുന്ന ആ സമയം വരെ അടയാറില്ല. അരിസ്റ്റോട്ടിൽ തുടങ്ങി അരിമാവു വരെയുള്ള വിഷയങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള നീണ്ട നീണ്ട വാക്യങ്ങൾ ആ വായിൽനിന്നു് ഇഴഞ്ഞിഴഞ്ഞു് ഇറങ്ങിവരും. ഏതു വിഷയത്തെക്കുറിച്ചു ചോദിച്ചാലും, ചോദിച്ചില്ലെങ്കിലും അഭിപ്രായം പറയും. എന്നെപ്പോലെ ചിലർ മാത്രമേ സ്നേഹിതന്റെ അടുത്തു് അധികം ഇരിക്കുവാൻ ധൈര്യപ്പെടാറുള്ളൂ. ശുദ്ധ സസ്യഭക്ഷണം: ഒരു ഘട്ടത്തിൽ എന്റെ കൗൺസിലിലെ ഫുഡ് സെക്രട്ടറി ആയിരുന്നു. എന്റെ സ്നേഹിതൻ സസ്യഭക്ഷ് ആയതിന്റെ ഫലം സ്കോട്ട്ലണ്ടിൽ വച്ചു് ഞാൻ കൂടി അനുഭവിക്കേണ്ടതായി വന്നു. സ്കോട്ട്ലണ്ടിൽ വച്ചു നടന്ന ഇന്ത്യൻ വിദ്യാർത്ഥിസംഘത്തിന്റെ വാർഷികയോഗത്തിൽ ലണ്ടൻ ഇന്ത്യൻ വൈ. എം.സി എ.—യെ പ്രതിനിധാനം ചെയ്തുകൊണ്ടു് സ്നേഹിതനും ഞാനുംകൂടി പോയിരുന്നു. പോകുന്ന വഴി എന്റെ ആഹാരക്കാര്യം ഒരു വിഷമമേ അല്ലായിരുന്നു. സ്നേഹിതനാകട്ടെ വളരെ വിഷമിയ്ക്കേണ്ടിവന്നു. ലണ്ടനിൽ ഒരു സസ്യഭക്ഷിനു് വിഷമം ഒന്നുമില്ല. കുറേക്കൂടി വടക്കോട്ടു ചെല്ലുന്തോറും അവക്കു് പ്രയാസം കൂടി വരുന്നു. സസ്യഭക്ഷ് എന്ന സങ്കല്പംതന്നെ വടക്കേ ഇംഗ്ലണ്ടിലും മറ്റും ഇംഗ്ലണ്ടിലെപ്പോലെ ദഹിക്കുകയില്ല. ഒടുവിൽ കുറെ ടൊമാറ്റോയോ, പാൽക്കട്ടിയോ എന്തെങ്കിലും കിട്ടുന്നതു കഴിച്ചു കഴിഞ്ഞുകൂടണം. സാമാന്യം നല്ലവണ്ണം ആഹാരം കഴിക്കുന്ന എന്റെ സ്നേഹിതന് ഞങ്ങളുടെ സ്കോട്ട്ലണ്ട് യാത്രയിൽ കുറെ ക്ലേശം സഹിക്കേണ്ടിവന്നു.

ആ ഹാളിന്റെ വടക്കേ മൂലയ്ക്കു് ഇരിക്കുന്ന മെലിഞ്ഞ മനുഷ്യനെ സൂക്ഷിക്കുക. വലിയ സൂക്ഷ്മതയില്ലാത്ത വസ്ത്രധാരണം,

മെലിഞ്ഞ മുഖത്തു് ഇളകിമറിഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന കണ്ണുകളും, നീണ്ട മൂക്കിന്റെ അടിയിൽ സദാ ഒരു പുച്ഛിക്കുന്ന പുഞ്ചിരി. അതു് എന്റെ ഒരു ബംഗാളി സ്നേഹിതനാണു്. ഇംഗ്ലീഷ് നല്ല വണ്ണം സംസാരിക്കും. തന്നെയുമല്ല, ഇംഗ്ലീഷ് അൻറാർട്ടിക്കായിലെ ഭാഷയാണു്; കുറെ ഇംഗ്ലീഷുകാർ ഒഴിച്ചാൽ അതു് അറിയാവുന്ന ഒരാൾ താൻ മാത്രമാണെന്നാണു ഭാവം. കലയെക്കുറിച്ചു് ഡാക്കാ മസ്ലിന്റെ മിനുസം ഉള്ള അഭിപ്രായങ്ങൾ ധാരാളം പുറപ്പെട്ടുവിക്കും. ചുരുക്കമായി മാത്രമേ നല്ല അഭിപ്രായങ്ങൾ അതെക്കുറിച്ചും പറയൂ. പാട്ടും.

ഈസ്റ്റ് ഇന്ത്യാ അസോസിയേഷൻ

ഈസ്റ്റ് ഇന്ത്യാ അസോസിയേഷൻ എന്നു് ഒരു സംഘടന ലണ്ടനിൽ ഉണ്ടു്. സാമാന്യം നല്ല നീലനിറമാണു്. ഇന്ത്യയിൽ നിന്നു തിരിച്ചുപോയിട്ടുള്ള പ്രഭുക്കന്മാരും സിവിലിയന്മാരും മറും ചേർന്താണു് അതെന്നു പറയാം. ഓവർസീസ് ലീഗ് എന്നു മറെറാരു സംഘടനയുമായി സംയുക്തമായി യോഗങ്ങളും മറും കൂടാറുള്ള ഈ സംഘടനയുടെ ആഫീസുകൾ ലണ്ടനിലെ സെൻറു ജെയിംസ് സ്ക്വയറിലാണു്. കൂടെക്കൂടെയുണ്ടാകാറുള്ള യോഗങ്ങളിൽ പ്രശസ്തന്മാരുടെ പ്രസംഗങ്ങൾ ഉണ്ടാകാറുണ്ടു്. ഒരിക്കൽ സർ ജെയിംസ് ഗ്രീഫിൽസ് എന്ന ഒരു മാന്യൻ ഒരു പ്രസംഗം ചെയ്തു. ഇന്ത്യയും പാകിസ്ഥാനും സ്വതന്ത്രരാഷ്ട്രങ്ങളായി രൂപം എടുത്തതിനുശേഷം, ആ രാജ്യങ്ങൾ സന്ദർശിച്ചിട്ടു്, തനിക്കു തോന്നിയ അനുഭവങ്ങളെക്കുറിച്ചു് സർ ജെയിംസ് സംസാരിക്കുകയായിരുന്നു. ഇന്ത്യൻ സ്റുഡൻസ് യൂണിയനിൽനിന്നു് ജനറൽ സെക്രട്ടറിയുമായി ഞങ്ങൾ രണ്ടുമൂന്നു പേർ പോയിരുന്നു. വെറും ശ്രോതാവു് ആയിരിക്കും എന്ന പ്രതീക്ഷയിൽ ആണു ഞാൻ പോ

യതു്. എന്നാൽ യോഗം ഒരു ഘട്ടത്തിൽ എത്തിയപ്പോൾ, തീരെ പ്രതീക്ഷിക്കാതിരുന്ന ഘട്ടത്തിൽ, അദ്ധ്യക്ഷൻ എന്റെ പേർ വിളിച്ചു. ഞാൻ ഒട്ടൊന്നു് അമ്പരക്കുകതന്നെ ചെയ്തു. ഏതായാലും ഞാൻ ചില മിനിട്ടുകൾ സംസാരിച്ചു. സ്വാതന്ത്ര്യലബ്ധിക്കുശേഷം ഇന്ത്യ വളരെയൊന്നും പുരോഗമിച്ചിട്ടില്ല എന്നായിരുന്നു സർ ജെയിംസിന്റെ പ്രസംഗത്തിന്റെ കാതലായ ആശയം. ഞാൻ അതിനെ എതിർത്തു. നൂറിൽഅൻപതു വർഷങ്ങൾകൊണ്ടു് ഇന്ത്യയിൽ പണിഞ്ഞ കപ്പൽ ഇതുയാണെന്നും, എന്നാൽ സ്വാതന്ത്ര്യാനന്തരം രണ്ടുവർഷംകൊണ്ടു് അതിൽ അധികം കപ്പൽ ഉണ്ടാക്കിയിട്ടുണ്ടെന്നും അപ്പോൾ ഭാഗ്യവശാൽ ഓർമ്മയിൽ വന്ന പ്രാമാണികമായ കണക്കുദ്ധരിച്ചു ഞാൻ സംസാരിച്ചപ്പോൾ, ചിലർക്കൊക്കെ അതു ശരിയാണെന്നു തോന്നി. ഏതായാലും ഈസ്റ്റ് ഇന്ത്യാ അസോസിയേഷന്റെ മാസികയുടെ അടുത്ത ലക്കത്തിൽ, എന്റെ പ്രസംഗത്തിന്റെ സംഗ്രഹവും കൊടുത്തിരുന്നു.

ലാസ്കിക്കുവേണ്ടി വഹിച്ച കുരിശു്

പരേതനായ പ്രൊഫസർ ലാസ്കിക്കുവേണ്ടി ഞാൻ ഒരിക്കൽ കുരിശു വഹിക്കുകയുണ്ടായി. ആ കുരിശു് എന്റെ തലയിൽ വച്ചുതന്നതാകട്ടെ ഒരു ചുറുചുറുക്കുകാരിയായ പെണ്ണായിരുന്നു. സംഭവം ഇങ്ങനെയാണു്: ഇന്ത്യൻ സ്റ്റുഡൻസ് യൂണിയന്റെ ആവശ്യപ്രകാരം ഞാൻ ഒരിക്കൽ സെൻറ് ജോജ്ജസ് ഗിൽഡ് എന്ന ഒരു വനിതാസംഘടനയിൽ പ്രസംഗിക്കുവാൻ പോയി. യാഥാസ്ഥിതികകക്ഷിയിൽ അംഗങ്ങളായിരുന്ന സ്ത്രീകൾ അയിരുന്നു അന്നു് അവിടെ കൂടിയതിൽ അധികവും. ഇന്ത്യൻസേന ഹൈദ്രബാദിൽ പ്രവേശിച്ചു റസാക്കിയെയും മറ്റും അറസ്റ്റുചെയ്തു, ആ രാജ്യത്തു സമാധാനം വരുത്തിയിരുന്ന കാല

മായിരുന്നു അതു്. ഹൈബോഡ് കായ്ത്തെക്കുറിച്ചു സംസാരിക്കണമെന്നു് ആ സ്ത്രീകൾ എന്നോടു് ആവശ്യപ്പെട്ടു. ഇന്ത്യാഗവമ്മെൻറിന്റെ നടപടിയെ സാധൂകരിച്ചുകൊണ്ടായിരുന്നു, ഞാൻ, സ്വാഭാവികമായും പ്രസംഗിച്ചതു്. പ്രസംഗാവസാനത്തിൽ ചോദ്യങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നു. നീലരാഷ്ട്രീയക്കാരായ ആ സ്ത്രീകൾ, മര്യാദയുടെ അതിരു കടക്കാതെതന്നെ എന്നെ നല്ലവണ്ണം ക്രോസ്സ്ചെയ്തു. അങ്ങനെ ഇരിക്കുമ്പോൾ പ്രൊഫസർ ഹാരോൾഡ് ലാസ്കിയെക്കുറിച്ചു് എന്റെ അഭിപ്രായം എന്താണെന്നു് ഒരു ചെറുപ്പക്കാരി എന്നോടു ചോദിച്ചു. ഞാൻ എന്റെ അഭിപ്രായം പറഞ്ഞു; ഈ യുഗത്തിലെ വലിയ ബുദ്ധിസമ്പന്നരിലും, വലിയ സോഷ്യലിസ്റ്റുകളിലും ഒരാൾ ആണു ലാസ്കി എന്നു ഞാൻ പറഞ്ഞു. ആകപ്പാടെ എന്റെ അഭിപ്രായം എന്നോടു ചോദ്യംചോദിച്ച തികഞ്ഞ യാഥാസ്ഥിതികയ്ക്കു പിടിച്ചില്ല. ലാസ്കി, സമുദായത്തിന്റെ ശത്രുവാണെന്നോ മറ്റോ ആ സ്ത്രീ പറഞ്ഞു. നല്ല സുന്ദരിയായ ഒരു യുവതി ഇത്ര അബദ്ധജടിലമായ ഒരഭിപ്രായം പറയുന്നല്ലോ എന്നു് എനിക്കു കുണ്ഠിതം തോന്നി. ഞാൻ ലാസ്കിയെക്കാൾ തികഞ്ഞ ചുവപ്പൻ ആണെന്നു് ആ യുവതിക്കു തോന്നിയിരിക്കും. എന്നാലും എന്റെ പ്രവൃത്തി മര്യാദയുള്ളതും, വാക്കുകൾ ശാന്തവും ആകയാൽ, ഇത്ര നല്ല ഒരു മനുഷ്യൻ ഇങ്ങനെയൊരു ചുവപ്പൻ ആയിപ്പോയല്ലോ എന്നു് അവൾക്കും കുണ്ഠിതം തോന്നിയിരിക്കും. അങ്ങനെ ഞങ്ങൾ ഇരുവരിൽ ഓരോരുത്തരും മറ്റെ ആളിനുവേണ്ടി കുണ്ഠിതപ്പെട്ടുകൊണ്ടു പിരിഞ്ഞുപോയി:

ഞാനും സ്നേഹിതനും രണ്ടുപെൻസ് യാത്രക്കുലിയും

ഞാൻ ഇംഗ്ലണ്ടിൽ എത്തിയ ഉടനയ്ക്ക് ഒരിക്കൽ ഒരു ഇംഗ്ലീഷ് സ്നേഹിതനുമായി ബസ്സിൽ യാത്രചെയ്യായിരുന്നു. രണ്ടുപെൻസാണ് യാത്രക്കുലി. കണ്ടക്ടർ ആദ്യം കുലിക്കു സമീപിച്ചതു് എന്നെ ആണ്. എനിക്ക് ഒരു മനഃപ്രയാസം—എന്താണ് ചെയ്യേണ്ടതു് എന്റെ സ്നേഹിതന്റെ ബസ്സുകുലികൂടി ഞാൻകൊടുക്കുകയാണോ കൊടുക്കാതെ ഇരിക്കുകയാണോ വേണ്ടതെന്നു്. ഏതായാലും തെറ്റുചെയ്യുന്നെങ്കിൽ 'കൊടുക്കുക' എന്ന തെറ്റുതന്നെ ചെയ്യാൻ ഞാൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തി.

സ്നേഹിതനുള്ള ചാഞ്ജുകൂടി കയ്യിൽകൊടുത്തു. പെട്ടെന്നു് അതുകണ്ട സ്നേഹിതൻ എന്നെ തടഞ്ഞു. "വേണ്ട മി. പിള്ളേ! ദയവുചെയ്യവേണ്ട." ആ വാക്കുകൾ അഹംഭാവത്തിന്റെ ഫലമായി അദ്ദേഹം പറഞ്ഞതല്ല. എന്റെ ചാഞ്ജുകൂടികൊടുക്കുവാൻ അദ്ദേഹവും മുതിർന്നു എന്നു വരുന്നതുമല്ല. പെൻസ് എന്നതിനേക്കാൾ കൂടുതലായി അതിൽ അന്തർഭവിച്ചിരിക്കുന്നതു് ഒരു തത്വമാണു്. രണ്ടുപെനി എനിക്കുവേണ്ടി കൊടുക്കുവാൻ തുടങ്ങാത്ത എന്റെ സ്നേഹിതൻ ഒരുപക്ഷേ അടുത്തദിവസം ഒന്നോ രണ്ടോ പവൻ ചെലവാക്കി എനിക്കു കെങ്കേമമായ ഒരു സദ്യതന്നു എന്നിരിക്കും.

ജീവിതം ഒരു ചിട്ടയാക്കിയിട്ടുള്ള ഒരു ജനസമുദായമാണു് ഇംഗ്ലീഷുകാർ. വ്യക്തികൾ തമ്മിലുള്ള ബന്ധത്തിന്റെ ഒരു മൗലികമായ ലക്ഷണം, കഴിവുള്ളിടത്തോളം ഓരോ വ്യക്തിയും സ്വതന്ത്രൻ ആണെന്നുള്ളതാണു്. ആ സ്വാതന്ത്ര്യം ജീവിതത്തിൽ ആ

അങ്ങേ അറ്റംവരെ പാലിക്കാൻ അവർ യത്നിക്കാറുമുണ്ട്. കൂടെയൊക്കെ ഈ സ്വാതന്ത്ര്യം പാലിച്ചുപോകുവാൻ അവക്കു സാധിക്കുന്നതു് ബാല്യം മുതലെ ആ നാട്ടിലെ ജനങ്ങൾ പാലിച്ചുപോരുന്ന ആത്മാശ്രയശീലം കൊണ്ടാണു്. തൊഴിൽ എടുക്കാവുന്നവർ ആണെങ്കിലും, അല്ലെങ്കിലും എല്ലാവക്കും എന്തെങ്കിലും വരവു് ഉണ്ടെന്നുള്ളതു് ഇതിനു സഹായകമായ ഒരു വസ്തുതയാണു്.

രക്ഷിതാവായ വർത്തമാനപ്പത്രം

ഫിൻച്ലിസെൻട്രൽ എന്ന അണ്ടർഗ്രൗണ്ടു് സ്റ്റേഷൻ. രാവിലെ ഒൻപതരമണിക്കു് സ്റ്റേഷൻ വിട്ടുന്ന ഒരു ട്രെയിനിൽ യൂണിവേഴ്സിറ്റിയിലേയ്ക്കു പോകാൻ ഞാൻ പ്ലാറ്റ്ഫോറത്തിൽ നില്ക്കുകയാണു്. അവിടെ നില്ക്കുന്നതിനിടയ്ക്കു് ഒന്നരണ്ടു വണ്ടികൾ മറ്റു ദിക്കുകളിലേയ്ക്കു പോയിക്കഴിഞ്ഞു. അവസാനം, ഞാൻ പോകേണ്ടതായ വണ്ടിയും വന്നു. വണ്ടി പ്ലാറ്റ്ഫോറത്തിൽ അടുത്ത ഉടനെ തന്നത്താനേ തുറന്ന വാതിലിൽ കൂടി ഞാൻ ട്രെയിനിന്റെ വയറ്റിലേയ്ക്കു കടന്നു. എന്നോടൊപ്പം വേറെ ചിലരും. അങ്ങനെ തെങ്ങിൽ പതിവുപോലെ പട്ടണത്തിലെ ജോലിസ്ഥലത്തേയ്ക്കു് ഇഴയാൻ തുടങ്ങി. ട്രെയിൻ ഇഴയാൻ തുടങ്ങിയപ്പോഴേയ്ക്കു് എന്റെ ഉൾപ്പെടെ ആ മുറിയിലുള്ള പലരുടെയും തലകൾ ഏതെങ്കിലും ഒരു പ്രതിദിനപ്പത്രത്തിന്റെ പിന്നിലേയ്ക്കു വലിഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു. ഗ്രഹം അവന്റെ കോട്ടയാണെന്നു് പ്രസിദ്ധമായ ഒരു ചൊല്ലുണ്ടു്. പക്ഷേ, ഗ്രഹംവിട്ടു സഞ്ചരിക്കുമ്പോൾ അവന്റെ കോട്ട ഒരു വർത്തമാനപ്പത്രം ആണു്. "ചേരയെ തിന്നുന്ന നാട്ടിൽ ചെന്നാൽ നടുത്തുണ്ടം തിന്നണം," എന്ന പ്രമാണം അനുസരിച്ചു് ഇംഗ്ലണ്ടിൽ ചെല്ലുന്ന ചുരുക്കം ചിലരായ വൈദേശികരും ഈ സ്വഭാവം അംഗീകരിച്ചിട്ടുണ്ടു്. എന്നാൽ ഇതു് ഇംഗ്ലണ്ടിലെ മാത്രം

ശീലമല്ല; വീട്ടിനു വെളിയിലുള്ള ശീലം മാത്രവും അല്ല. നാഗരികതപോ മനുഷ്യനും മനുഷ്യനും ഇടയ്ക്കുവന്നു നില്ക്കുന്നിടത്തെല്ലാം, അപരിചിതരോടു് അഭിമുഖമായി ടയിനിലും മറ്റും ഇരിക്കേണ്ടിവരുന്നിടത്തെല്ലാം ഭക്തന്മാരെ ഈ രസകരമായ പരിതഃസ്ഥിതിയിൽ രക്ഷിക്കാൻ ഭഗവാൻ ഒരു വർത്തമാനപ്പത്രമായി അവതരിക്കാറുണ്ടു്. ചിലപ്പോൾ സ്വന്തം വീട്ടിനുള്ളിലും സംഭവിയാന്ന് ഒരു പൂച്ചയെപ്പോലെ മുരണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന തീയുടെ മുൻപിൽ ഗൃഹനാഥൻ ആ പത്രം വായിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതെന്തിനെന്നു് അറിയാമോ? അവിടെയും ആ പത്രം വേലചെയ്തു തളർന്നവന്ന ആ പാവത്തിനെ ഭാര്യയുടെ സംഭാഷണത്തിൽനിന്നു രക്ഷിക്കുകയാണു്. തന്റെ മുൻപിൽ പിടിച്ചിരിക്കുന്ന വർത്തമാനപ്പത്രമെന്ന ഭിത്തിയുടെ അപ്പുറത്തിരുന്നു് ഭാര്യ ചോദിക്കുന്ന ചോദ്യങ്ങൾക്കു് 'ഉം' എന്നോ, 'ഇല്ല' എന്നോ, ഒരു വാക്കിലുള്ള ഉത്തരങ്ങൾ അയാൾ കൊടുത്തുകൊണ്ടിരിക്കും. ചിലപ്പോൾ ഭാര്യ സ്ഥലംവിട്ടുപോയി ഉറങ്ങിയിട്ടും 'ഉം' എന്നും, 'ഇല്ല' എന്നും, യാന്ത്രികമായി ഉരുവിട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ചില ഭർത്താക്കന്മാരും ഉണ്ടു്. നമുക്കു തിരികെ ഫിൻച്ലി സെൻട്രലിൽനിന്നു തിരിച്ചു ടെയിനിലേയ്ക്കുതന്നെ പോകാം. കൊച്ചുകുട്ടികളോ, മുറിയുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ വല്ലതിലും പിടിച്ചു തൂങ്ങിനില്ക്കുന്നവരോ ഒഴിച്ചാൽ മിക്കവാറും എല്ലാവരുംതന്നെ വർത്തമാനപ്പത്രങ്ങൾകൊണ്ടുള്ള മാളത്തിൽ ഒളിച്ചിരിക്കുകയാണു്. അവിടെ ഇരിക്കുന്ന ഞങ്ങളിൽ പലരും ഒരു ആറേഴുമാസമായി ഒരുമിച്ചു് ആ മുറിയിൽ ഇരിക്കുന്നവർ ആണു്. എന്നിട്ടും വളരെ ചുരുക്കമായി മാത്രമേ ഞങ്ങൾ പരിചയം ഭാവിക്കുകയോ സംസാരിക്കുകയോ ചെയ്തിട്ടുള്ളൂ. നമ്മുടെ നാട്ടിൽ ആണെങ്കിൽ ഒരു നാലഞ്ചു വിവാഹാലോചനകൾ നടക്കുന്നതിനു് ആറുമാസത്തെ പരിചയം പോയിട്ടു് അമ്മണിക്കുറിന്റെ പരിചയം വേണോ? ആരെ കണ്ടാലും അടിമുടി ഒന്നു നോക്കിയിട്ടു്, അവരുടെ നാരായവേരു വരെയുള്ള വിവരങ്ങൾ ഗ്രഹിക്കുവാൻ ചോ

ദൃമാരി ചൊരിയുന്നവർ നമ്മുടെ നാട്ടിൽ വിരളമല്ലല്ലോ. ഇതി നിടയ്ക്ക്, "ആഹാ നമ്മുടെ പാച്ചുപിള്ളച്ചേട്ടന്റെ മകൻ അണോ! ഞാനും പാച്ചുപിള്ളച്ചേട്ടനുംകൂടി ഒന്നിച്ച് കളിച്ചുവളർന്നതല്ലേ?" എന്ന് പറയുകയും ചെയ്യും. "അച്ഛന്റെ പേർ പാച്ചുപിള്ളയെന്നല്ല പത്മനാഭൻപിള്ളയെന്നാണ്" എന്ന് ആ പരിചയ സമ്പന്നനായ പൂർവ്വകഥാനുഗായിയെ നിങ്ങൾ തിരുത്താൻ ശ്രമിച്ചാൽ ഉടനെ അയാൾ പറയുകയായി, "അതെ അതെ! പത്മനാഭപിള്ള; എനിക്ക് അറിഞ്ഞുകൂടെയോ? പക്ഷേ, മേപ്പടിയാനെ ഞങ്ങൾ പപ്പുപിള്ള എന്നാണ് വിളിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നത്," എന്ന്. എന്തിന്, ഏറ്റവും പ്രാരബ്ധനായ ഒരു അഭിഭാഷകനാണ് നിങ്ങൾ എങ്കിലും, ആ ക്ലാസ്സിൽ മൊഴി മുട്ടിപ്പോകും. ഏറ്റവും തൊലിക്കട്ടിയുള്ള ഒരു കാണ്ടാമൃഗമാണ് നിങ്ങളെങ്കിലും, ആ ചൂഴിഞ്ഞു കയറുന്ന നോട്ടത്തിൽ നിങ്ങൾ ചൂളിഞ്ഞു തുടങ്ങും. ആ ഭയങ്കരങ്ങളിൽനിന്ന് രക്ഷപെടാൻ നിങ്ങൾ ടയിനിൽനിന്നു വെളിയിൽ എടുത്തുചാടുന്നില്ലെങ്കിൽ, അതു് ആയുസ്സിനോടുള്ള പ്രേമംകൊണ്ടു മാത്രമായിരിക്കും. നമ്മുടെ ജീവിതം ഇങ്ങനെ ത്രാസ്സരശായിട്ട് അതിൽ ഓടിനടക്കാൻ കൊതിക്കുന്ന ഇക്കൂട്ടരിൽനിന്ന് രക്ഷപെടാൻ ഒരു മാർഗ്ഗം ഉള്ളതു്, കാതുകേൾക്കുകയില്ലെന്നു ഭാവിക്കുക മാത്രമാണ്. ഇടിവെട്ടുംവണ്ണം ചോദിച്ചാലേ നാം കേൾക്കൂ എന്ന് ധരിച്ചാൽ, അവർ അധികം സംസാരിക്കുകയില്ല. നമ്മുടെ ജീവിതത്തിന്റെ ഏതുമൂലയ്ക്കും ചെന്നെത്തുന്ന ഒരു നീണ്ട മൂക്കാണ് അവർക്കുള്ളതെങ്കിൽ, നമുക്ക് തല്ക്കാലത്തേയ്ക്കു ചെവി നഷ്ടപ്പെടാം. ഇംഗ്ലണ്ടിലെ ഒരു ടീവണ്ടിയിൽ ആണ് സഞ്ചരിക്കുന്നതെന്നു വരികിൽ, ഈ കഴപ്പുങ്ങൾ ഒന്നും നേരിടുകയില്ല. അവരവരുടെ കാര്യം നോക്കി പല ആളുകൾ അങ്ങോട്ടും ഇങ്ങോട്ടും പോകും. ആവശ്യമുള്ളതിൽ കവിഞ്ഞു് സമ്പർക്കം സ്ഥാപിക്കുവാൻ അവർ ശ്രമിക്കുകയുമില്ല.

എന്നാൽ സ്നേഹിക്കുവാൻ അറിയാത്തവരോ, സ്നേഹിക്കാ

അവരോ ആണ് അവർ എന്നു് ഇതുകൊണ്ടു് അർത്ഥമാക്കുന്നു്. ആദ്യകാലങ്ങളിലെ വിട്ടുമാറ്റം കടന്നുകഴിഞ്ഞാൽ അറിയാനും അടുക്കാനും കൊള്ളാവുന്നവർ ആണു് അവർ. തങ്ങളുടെ കരളു് ഉടുപ്പിന്റെ കയ്യിൽ തുന്നിവച്ചുകൊണ്ടു് അവർ നടക്കാറില്ല അത്രമാത്രം. അവർ വീട്ടിൽ ഇരിക്കുകയാണെങ്കിൽ അതു പുരപ്പുറത്തു് ഇടാറുമില്ല.

ഡാർബിയിലെ കുതിരപ്പന്തയം—ആഗാഖാൻ—മോണലൂലൂ

ഇന്നു് ഡാർബിയിലെ കുതിരപ്പന്തയത്തിന്റെ ദിവസമാണു്. ടയിനുകളിലും ബസ്സുകളിലും എല്ലാമായി അനവധി ആളുകൾ അങ്ങോട്ടു പോകുകയാണു്. വിനോദം വിലകൊടുത്തു വാങ്ങാൻവേണ്ടി മാത്രമല്ല അവർ പോകുന്നതു്; വിനോദത്തിൽനിന്നു് മുതൽ എടുക്കാൻ കൂടിയാണു്. ഇംഗ്ലണ്ടിലെ ജനങ്ങളിൽ ഒരു വലിയ വിഭാഗം ചൂതുകളി ശീലമായിട്ടുള്ളവർ ആണു്. ഡാർബിയിൽ ഓടുന്ന എല്ലാ കുതിരകളിലും പലരും പന്തയം വച്ചിട്ടുണ്ടായിരിക്കും. പ്രായേണ അചഞ്ചലരെന്നു്, നിശ്ചികാരരെന്നു് പ്രസിദ്ധരായ ഇംഗ്ലീഷുകാർ കുതിരപ്പന്തയങ്ങളിൽ, അല്ലെങ്കിൽ പട്ടികളുടെ പന്തയമോട്ടത്തിൽ പ്രകടിപ്പിക്കാറുള്ള വികാരമൂർച്ഛ കാണേണ്ടതുതന്നെയാണു്. നല്ല വേഷവിധാനത്തോടുകൂടി വന്നിട്ടുള്ള സ്ത്രീരത്നങ്ങൾ തങ്ങളുടെ ഇരിപ്പിടങ്ങളിൽനിന്നു് ചാടിയിളകി താന്താങ്ങൾക്കു പ്രിയപ്പെട്ട കുതിരകൾക്കു് വേഗം കൂട്ടാൻ കൂവിവിളിക്കുന്നതു് രസകരമായ ഒരു കാഴ്ചയാണു്. കയ്യും, കൈലേസും, കടലാസുകഷണങ്ങളും മുകളിലേയ്ക്കു് എറിഞ്ഞുകൊണ്ടുള്ള ഒരു ഇളകിയാട്ടമാണതു്. തോറ്റ കുതിരകളുടെ പേരിൽ ടിക്കറ്റു്

എടുത്തിരുന്നവർ വെറുംകയ്യായി വൈകുന്നേരം വീട്ടിൽ പോകയും ചെയ്യും.

ഡാർബി തുടങ്ങിയ പന്തയങ്ങൾ ബ്രിട്ടീഷ് പത്രങ്ങളിലെ സ്ഥലം വളരെയേറെ അപഹരിക്കാറുണ്ട്. ഓട്ടത്തിൽ പങ്കെടുക്കുന്ന കുതിരകൾ, അവരുടെ ഉടമസ്ഥർ, ജോക്കികൾ, (കുതിരപ്പുറത്തിരുന്ന കുതിരകളെ ഓടിക്കുന്നവർ), കൂടുതൽ വിജയസാദ്ധ്യതയുള്ള കുതിര, എന്നിങ്ങനെയുള്ള വാർത്തകൾ ഒരുവക. പന്തയം കാണാൻ എത്തിയിരിക്കുന്ന ജനബാഹുല്യത്തെക്കുറിച്ചുള്ള വാർത്ത മറെറാരുവക. വിശേഷരീതികളിൽ വേഷംകെട്ടി വന്നിരിക്കുന്ന സ്ത്രീപുരുഷന്മാരുടെ ചിത്രങ്ങളും വിവരണങ്ങളും ഈ റിപ്പോർട്ടുകളിൽ സ്ഥലം പിടിച്ചിരിക്കും. മിസ്സ് ചാററർലിയുടെ തൊപ്പിയിലെ പുതിയ ഓസ്ട്രിച്ച് തൂവലുകൾ, മിസ്സിസ് റാൻഡോൾഫിന്റെ കയ്യില്ലാത്ത ഷോക്ക്, വിധവയായ കിംബർലിപ്രഭ്വിയുടെ ലളിതമായ വസ്ത്രങ്ങളും വിലതീരാത്ത പളുങ്കുമാലകളും, ബോംബേയിൽനിന്നു വന്ന മിസ്സ് ജഹംഗീറിന്റെ മഞ്ഞസാരി—ഇങ്ങനെ പോകും ആ റിപ്പോർട്ട്.

ഇംഗ്ലണ്ടിലെയും യൂറോപ്പിലെ മറു ചില സ്ഥലങ്ങളിലെയും കുതിരപ്പന്തയങ്ങളിൽ മുൻപന്തിയിൽ നില്ക്കുന്ന ഒരാളാണു വിശ്രുത സമ്പന്നനായ ആഗാഖാൻ. ആഗാഖാന്റെയോ മകനായ ആലിഖാന്റെയോ കുതിരകൾ ഡാർബിയിലെയും മറും മിക്ക വഷത്തെ പന്തയത്തിലും പങ്കെടുക്കാറുണ്ട്. വിജയശ്രീലാളിതനായ തന്റെ കുതിരയെ 'പിടിച്ചുകൊണ്ടു', പിൻഗാമികളുടെ എണ്ണത്തിൽ എന്നപോലെ, സ്വന്തം വണ്ണത്തിലും പ്രസിദ്ധനായ ആഗാഖാൻ നില്ക്കുന്ന പടങ്ങൾ കൂടെക്കൂടെ കാണാറുണ്ട്.

ജയിക്കാൻ കൂടുതൽ സാദ്ധ്യതയുള്ള കുതിരകൾ ഏവയെന്നു പന്തയത്തിൽ പണം മുടക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നവർക്കു പറഞ്ഞുകൊടുക്കുന്ന ഒരുതരം വിദഗ്ദ്ധന്മാർ പല പന്തയസ്ഥലങ്ങളിലും ഉണ്ട്. 'ഞാൻ പ്രിൻസ് റിച്ചാർഡിനെ താങ്ങുന്നു' എന്നിങ്ങനെ തു

ടങ്ങിയ പലതരം വിളികളാൽ പന്തയസ്ഥലത്തെ ഇവർ ശബ്ദായമാനമാക്കുന്നു. സാമാന്യം നല്ലവണ്ണം വിറ്റഴിഞ്ഞ ഒരു ആത്മകഥ എഴുതി പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുക്കവണ്ണം പ്രസിദ്ധനായ ഒരാൾ ഇക്കൂട്ടത്തിൽ ഉണ്ട്. അതു് ഒരു അമേരിക്കൻ ഇന്ത്യാക്കാരനായ പ്രിൻസ് മോണലൂലുവാണു് ഈ മനുഷ്യൻ. മോണലൂലുവിന്റെ ആത്മകഥയായ 'I' ve got a horse' വായിക്കാൻ രസമുള്ളതാണു്. മോണോലൂലു ഇംഗ്ലണ്ടിൽ വന്നിട്ടു വർഷങ്ങൾ കുറെ ആയെങ്കിലും അയാൾ ഇപ്പോഴും നടക്കുന്നതു് അമേരിക്കൻ ഇന്ത്യാക്കാരുടെ വേഷത്തിൽ ആണു്. ആ കുറുത്ത ദീർഘകായന്റെ നീണ്ട കുപ്പായവും, തൂവൽകൊണ്ടുള്ള തൊപ്പിയും, വെളുവെളുവ്വിരിയും. അയാൾ നടക്കുന്നിടത്തെല്ലാം കുട്ടികളെ ഉത്സാഹഭരിതർ ആക്കാറുണ്ടു്.

ശനിയാഴ്ച ഉച്ചതിരിഞ്ഞു്– വേലയും വിശ്രമവും

ശനിയാഴ്ച ഉച്ചതിരിഞ്ഞു നമുക്കു് ഒരു അണ്ടർഗ്രൗണ്ടു് റയിൽവേസ്റ്റേഷനിൽ നില്ക്കാം. നമ്മുടെ ശ്രദ്ധയെ ആദ്യമായി ആകർഷിക്കുന്നതു് അവിടെ നീണ്ടുകിടക്കുന്ന ക്യൂ ആണു്. അഴ്ചയിൽ അഞ്ചരദിവസം ജോലി ചെയ്തിട്ടു ശനിയാഴ്ച ഉച്ചതിരിഞ്ഞു വാരാവസാനവിനോദത്തിനു പോകുന്ന ജനങ്ങളാണു് അവിടെ നില്ക്കുന്നതു്. ശനിയാഴ്ച വൈകുന്നേരമാകുമ്പോഴത്തേയ്ക്കു് ഇവർ വീടുവിട്ടു് എവിടെയെങ്കിലും പോയി തിങ്കളാഴ്ച രാവിലെവരെ സുഖിക്കും. അങ്ങനെ ജോലിചെയ്തതിന്റെ തേയ്മാനം മാറി എന്നു വിശ്വസിച്ചിട്ടു് തിങ്കളാഴ്ച രാവിലെ വീണ്ടും ഫാക്ടറിയിലോ, ആഫീസിലോ എവിടെയെങ്കിലും ജോലിക്കു വരികയായി.

ഇംഗ്ലീഷുകാരുടെ, പാശ്ചാത്യരുടെ എന്നു പൊതുവെ പറയാം വാരാന്ത്യവിനോദപ്രസ്ഥാനം ഒരു വലിയ വ്യവസായമായി ഇന്നു നടക്കുകയാണു്. ചെറിയ ചെറിയ പട്ടണങ്ങൾം വിനോദസ്ഥാനങ്ങൾം ആയി മാത്രം ഉയർന്നുനിൽക്കുന്നുണ്ടു്. മാർഗറേറ്റ്, സ്കാർബറോ എന്ന സ്ഥലങ്ങളിൽ വിനോദങ്ങൾം, ഹോട്ടലുകൾം തുടങ്ങിയവ നടത്തി വലിയ ധനികരും പ്രതാപശാലികളും ആയിട്ടുള്ളവർ വളരെയാണു്.

എന്നാൽ ഇംഗ്ലണ്ടിൽ വാരാന്തവിനോദജീവിതം വ്യാപകമായി തുടങ്ങിയിട്ടു് ഒന്നോ ഒന്നരയോ ശതവർഷമേ ആയിട്ടുള്ളൂ. ആഴ്ചയിൽ അഞ്ചുദിവസം കഠിനമായിഅധ്വാനിച്ചുതിനുശേഷം ശനിയാഴ്ചയും ഞായറാഴ്ചയും വീട്ടിലെ രീയുടെ സമീപം ശാന്തമായി കഴിച്ചുകൂട്ടുകയായിരുന്ന പണ്ടത്തെ പതിവു്. ഏതാണ്ടു് ഒന്നൊന്നരശതവർഷത്തെ വാരാന്തവിനോദത്തിനുശേഷം ആ പഴയ രീതിയായിരുന്ന നല്ലതെന്നു ചിലക്കൊക്കെ തോന്നിത്തുടങ്ങിയിട്ടുണ്ടു്: ജോലിചെയ്തതിന്റെ തേയ്മാനം തീർക്കാനാണു് ഈ വിനോദമെങ്കിൽ ടെയിനിൽ കയറാനും സഞ്ചരിക്കാനും മറ്റും വേണ്ടിവരുന്ന ശ്രമം അതിനുപറ്റിയതല്ലെന്നാണു് ചിലവിദഗ്ദ്ധന്മാരുടെ അഭിപ്രായം. ശാന്തമായി തന്റെ വീടിന്റെ വേലികെട്ടുകയോ, തോട്ടത്തിലെ പുല്ലു് അറുത്തുകളയുകയോ ചെയ്യുന്നതു് ആണു് ക്ഷീണിച്ച സിരകൾക്കു് വീണ്ടും ഉന്മേഷം നൽകാൻ കൂടുതൽ ഉപകരിക്കുന്നതെന്നാണു് ഇവരുടെ അഭിപ്രായം. എന്നാൽ വേലികെട്ടുക തുടങ്ങിയ വിശ്രമരീതികൾം ആകട്ടെ ജീവിതത്തിന്റെ ബാഹ്യമുഖത്വവും വേഗവും വർദ്ധിച്ചുവരുന്ന ഈ കാലത്തു് പുറംപന്തിയിലായി വരികയുമാണു്. ജോലിചെയ്യുകയെന്നതു് ഒരുതരം കോലാഹലമാണെങ്കിൽ വിശ്രമിക്കുകയെന്നതു് മറ്റൊരുതരം കോലാഹലമെന്നാണു് ചിലരുടെ സിദ്ധാന്തം. തിങ്കളാഴ്ച മുതൽ ശനിയാഴ്ച ഉച്ചവരെ അലറിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന യന്ത്രങ്ങളുടെ ഇടയിൽ വയറിനുവേണ്ടി കഴിയുന്ന മനുഷ്യൻ, വിശ്രമത്തിനുവേണ്ടി ശനിയാഴ്ചയും ഞായ

റാഫ്ടയും ഒരു ഭീമാകാരമായ കറക്കുയന്ത്രത്തിൽ കറങ്ങിക്കൊണ്ടിരിക്കും. വിശ്രമത്തിന്റെ രീതി! ഒരുപക്ഷേ, ജോലിചെയ്യുന്നതിൽ അവശ്യം അന്തർഭവിയ്ക്കുന്ന ചുമതലാബോധമായിരിക്കാം ജോലിയിലെ ക്ഷീണത്തിനു കാരണം; അതില്ലാത്തതെല്ലാം വിശ്രമവും ആയിരിക്കാം. ചുമതലയെല്ലാം വലിച്ചെറിഞ്ഞു്, സിരകളുടെ കെട്ടുകളെല്ലാം അയഞ്ഞു് വിശ്രാന്തിയുടെ ശാന്തശീതളമായ ഒരു ഒഴുക്കു് ശരീരത്തിലെല്ലാം വ്യാപിക്കുന്ന ഒരു അവസ്ഥയാണല്ലോ വിശ്രമംകൊണ്ടു നാം അനുഭവിക്കുന്നതു്. ഒരു പക്ഷേ, അതു് ആകാശത്തു് ഉയർന്നു കറങ്ങിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന കറക്കുയന്ത്രത്തിലും ലഭിച്ചെന്നിരിക്കാം.

* * * *

പ്രേമഭാജനമായ പൂച്ചക്കുട്ടി

ടെയിനിന്റെ ആ മൂലയിൽ ഇരിക്കുന്നവരുടെ കണ്ണുകൾ എല്ലാം ആ മൂലയിൽ ഇരിക്കുന്ന മനുഷ്യനിലേയ്ക്കു തിരിയുകയാണു്. അയാൾക്കു് ഒരു മുപ്പത്തിഅഞ്ചിനോടു് അടുത്ത പ്രായം കാണും. ശാന്തമായ മുഖം; ഉല്ലാടമായ വികാരങ്ങളുടെ ജീവിതത്തിൽനിന്നു വിരമിച്ചു, അല്ലെങ്കിൽ അതിൽ പ്രവേശിച്ചിട്ടില്ലാത്ത ഒരു മട്ടുണ്ടു് അയാൾക്കു്. അയാളുടെ പുറംകോട്ടിന്റെ അകത്തിരുന്നു് ഒരു പൂച്ചക്കുട്ടി കരയുകയാണു്. ഈ മനുഷ്യൻ ഒരു പക്ഷേ, അവിവാഹിതൻ ആയിരിക്കാം. ഏതായാലും തന്റെ ജോലിസ്ഥലത്തേയ്ക്കു വാത്സല്യഭാജനമായ ഈ പൂച്ചക്കുട്ടിയെക്കൂടി അയാൾ കൊണ്ടുപോകുകയാണു്. ഒരു പക്ഷേ, തന്റെ മൂലവികാരങ്ങൾ കൊണ്ടു തലോടാൻ ഈ പൂച്ചക്കുട്ടി മാത്രമേ അയാൾക്കുള്ളു് എന്നു വരാം. ഒരു ഭാര്യയുടെ വാക്‌ശരങ്ങളെക്കാൾ ഈയാൾക്കു് ആ പൂച്ചക്കുട്ടി സ്നേഹത്തോടുകൂടി കടിക്കുന്നതു സഹിക്കായ്കയായി

തോന്നുന്നുണ്ടായിരിക്കാം. അല്പമൊരു വിഷാദച്ഛായ മുഖത്തു സ്ഫുരിക്കുന്ന ഈ മനുഷ്യനു് ഒരു പക്ഷേ, ലോകംതന്നെ രണ്ടു ചേരിയായിരിക്കാം. പൂച്ചക്കുട്ടിയുടെയും അയാളുടെയും ചേരി ഒന്നു്; അയാളെക്കൊണ്ടു ജോലി ചെയ്യിക്കുന്ന യജമാനന്മാരും, അയാൾക്കു യാതൊരു താല്പര്യവും ഇല്ലാത്ത ടെയിനിലും റോഡിലും ഹോട്ടലിലും അവളോടൊത്തു ശപിച്ചു ജീവിക്കുന്ന ആളുകളുടെ ചേരി, രണ്ടു്. സ്ത്രീകളെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ആണെങ്കിൽ അയാൾ ഒരു വലിയ തൊട്ടാവാടി ആയിരിക്കും; അല്ലെങ്കിൽ തൊട്ടുന്നവരെ വാട്ടുന്നവൻ ആയിരിക്കും. ഏതായാലും അയാളുടെ വികാരത്തിന്റെ വീച്ചു് ആ ഒരു പൂച്ചക്കുട്ടിയെ മാത്രമാണു് ഉൾക്കൊള്ളുന്നതെന്നു വരാം.

പരിഷ്കാരം വികസിക്കുന്നതിനോടുകൂടി, മനുഷ്യനു ശ്വസിക്കാനും ജീവിക്കാനുമുള്ള സൗകര്യങ്ങൾ കുറഞ്ഞാണു വരുന്നതെന്നു പാശ്ചാത്യരാജ്യങ്ങൾ കാണിക്കുന്നു. മനുഷ്യനും മനുഷ്യനും മദ്ധ്യത്തിൽ, ജീവനില്ലാത്ത സാധനങ്ങൾ ആണു നിലകൊള്ളുന്നതു്. കുടുംബജീവിതത്തിനു കോട്ടംതട്ടിയിട്ടുള്ള രാജ്യങ്ങളിൽ ഈ ദോഷം വളരെ കൂടുതൽ ആണുതാനും. പട്ടിക്കുട്ടികളിലും, പൂച്ചക്കുട്ടികളിലും, ചീങ്കണ്ണിക്കുട്ടികളിൽപോലും വാത്സല്യം വാരിച്ചൊരിഞ്ഞു് ഒട്ടൊരു വൈകാരികസംതൃപ്തി ലഭിച്ചു ജീവിച്ചുപോകുന്നവർ പരിഷ്കൃതരാജ്യങ്ങളിൽ വിരളമല്ല. നാം തീവണ്ടിയിൽ കണ്ടുമുട്ടിയ ആളിനെപ്പോലെ കവിഞ്ഞ രീതിയിൽ ഏകാന്തത അനുഭവിക്കുന്നവർ പുരുഷന്മാരുടെ ഇടയിലും ഉണ്ടെങ്കിലും, ഇതു വ്യാപകമായി കാണാവുന്നതു സ്ത്രീകളുടെ ഇടയിലാണെന്നു പറയാം. വിവാഹജീവിതത്തിനു സമയവും സന്ദർഭവും ലഭിക്കാത്ത സ്ത്രീകൾ പണ്ടു പണ്ടു് നെയ്ത്തിൽ സമയം കഴിച്ചിരുന്നതിൽനിന്നാണല്ലോ, പ്രായമായ അവിവാഹിതകൾക്കു 'സ്പിൻസ്റ്റർ' എന്ന പേരു സിദ്ധിച്ചതു്. ഇന്നു മനോരാജ്യക്കവിണികൾ നെയ്യുന്നതിൽകവിഞ്ഞു് അവർ നെയ്ത്തു നടത്തുന്നില്ല. പക്ഷേ, അവക്കു നേരിടേണ്ട മാനസിക

പ്രശ്നങ്ങൾ കൂടുതൽ സങ്കീർണ്ണമായിട്ടുണ്ട്. അവരുടെ വികാരങ്ങൾ ഊറിപ്പോകാൻ ഉറവകൾ അത്യാവശ്യമായി വന്നിട്ടുണ്ട്. ഇല്ലെങ്കിൽ കെട്ടിനിന്ന് അവ അവരുടെ മനസ്സിനെ രോഗാണുക്കൾ വളരുന്ന ഒരു വലിയ ചെളിക്കുണ്ടാക്കും.

ശരിയായ ഒരു വിവാഹത്തിൽക്കൂടിയുള്ള വികാരസംതൃപ്തിയെ മനശ്ശാസ്ത്രവിദഗ്ദ്ധന്മാർ ക്രമപ്രകാരമുള്ളതെന്നു പറയുന്നു. സമുദായസ്ഥിതിയുടെ സങ്കീർണ്ണതകൊണ്ട്, അല്ലെങ്കിൽ സമുദായസ്ഥിതി വ്യക്തിയുടെ മോഹങ്ങൾക്ക് അനുഗുണമല്ലാത്തതിനാൽ, അല്ലെങ്കിൽ വ്യക്തിയുടെതന്നെ വികാരങ്ങൾ കെട്ടഴിഞ്ഞു കിടക്കുകയാൽ, സ്ഥായിയായ വികാരബന്ധങ്ങളിൽ ഒന്നിലും ഏർപ്പെടാൻ സാധിക്കാതെപോകുന്ന പലരും പല സമുദായങ്ങളിലും പ്രത്യേകിച്ചു പാശ്ചാത്യസമുദായങ്ങളിൽ ഉണ്ട്. കെട്ടിനില്ക്കുന്ന ഈ വികാരങ്ങൾ മനസ്സിനെ രോഗബാധിതമാക്കാതിരിക്കണമെങ്കിൽ, വ്യക്തിക്ക് ഒരു നല്ല ബുദ്ധിശക്തിയോ കർമ്മശക്തിയോ വേണം. അവയുടെ സഹായത്തോടുകൂടി ക്രിയാരൂപമായ വഴികളിൽ ഈ വികാരങ്ങളെ തിരിച്ചുവിടാം.

* * * *

നാട്ടിൻപുറത്തെ ജീവിതം

ലണ്ടനു് ഏതാണ്ടു് അൻപതുമൈൽ വടക്കു കിടക്കുന്ന ഒരു ചെറിയ നഗരമാണു യോർക്ക്. ചെറിയ നഗരം എന്നുവച്ചാൽ ലണ്ടനെപ്പോലെയോ എഡിൻബറോയെപ്പോലെയോ ഒന്നാംകിടയിൽ ഉള്ള ഒരു നഗരം അല്ലെന്നർത്ഥം എന്നാൽ വലിപ്പത്തിലോ, ഇന്നത്തെ പ്രാധാന്യത്തിലോ യോർക്ക് ലണ്ടനു തുല്യം അല്ലെങ്കിലും, ബ്രിട്ടന്റെ പൂർവ്വകാലചരിത്രത്തിൽ അതിനു പ്രധാനമായ ഒരു പ

ങ്ങളായിരുന്നു. ബ്രിട്ടനിലെ നാലു കതീഡ്രൽപട്ടണങ്ങളിൽ ഒന്നായിരുന്നു യോക്ക്. ഒരു ആർച്ച് ബിഷപ്പിന്റെ അധീനതയിൽ ഉള്ള ഒരു കതീഡ്രൽ, അല്ലെങ്കിൽ വലിയ പള്ളിയോടു കൂടിയ പട്ടണത്തിനാണു കതീഡ്രൽപട്ടണം എന്നു പറയുന്നതു്.

ചരിത്രപ്രസിദ്ധവും മനോഹരവുമായ യോക്കു പട്ടണത്തിനു് ഒന്നര മൈൽ വടക്കുള്ള ഒരു ഗ്രാമത്തിൽ കുറെ ദിവസം കഴിച്ചുകൂട്ടാൻ എന്നെയും ഒരു സ്നേഹിതനെയും മിസ്സിസ് ഹാരോവർ എന്ന ഉദാരയായ ഒരു വനിത ക്ഷണിച്ചിരിക്കുകയാണു്. മിസ്സിസ് ഹാരോവറിന്റെ ഗൃഹമായ വെസ്റ്റോഹാൾ ആ നഗരത്തിലെ ഒരു പുരാതന കുടുംബമാണു്. ലണ്ടനിൽനിന്നു് ഏതാണ്ടു രണ്ടരമണിക്കൂർ തീവണ്ടിയിൽ സഞ്ചരിച്ചു യോക്ക് സ്റ്റേഷനിൽ എത്തിയ ഞങ്ങളെ കാത്തു മിസ്സിസ് ഹാരോവർ കാറുമായി നില്പുണ്ടായിരുന്നു. മിസ്സിസ് ഹാരോവറെ ഞങ്ങൾ ആദ്യമായി കാണുകയായിരുന്നു. ലണ്ടനിലെ ഇന്ത്യൻ വൈ. എം. സി. എ. മുഖേന ആയിരുന്നു അവർ ഞങ്ങളെക്ഷണിച്ചതു്. ഞങ്ങളുടെ ആതിഥേയിക്കു് ഏതാണ്ടു നാല്പത്തഞ്ചിനോടടുത്തു പ്രായം വരുമായിരുന്നു. പ്രകൃതി അവക്കു വാരിക്കോരി കൊടുത്തിരുന്ന സൗന്ദര്യം അവർ അഭംഗുരമായിത്തന്നെ പരിരക്ഷിച്ചുപോന്നു എന്നു വ്യക്തമായി കാണുവാൻ കഴിയും. മറക്കാനാവാത്തവണ്ണം മനോഹരമായി ചിരിക്കാൻ കഴിവുള്ള ഒരു സ്ത്രീയാണു മിസ്സിസ് ഹാരോവർ. ഞങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം സന്തോഷപൂർണ്ണമായ ഒരു വാരത്തിന്റെ സന്ദേശവാഹിനിയായിരുന്നു അവർ. മിസ്സിസ് ഹാരോവർ സ്വയം ഓടിച്ചിരുന്ന കാറിൽ ഞങ്ങൾ താമസിയാതെ വെസ്റ്റോഹാളിൽ എത്തിച്ചേർന്നു. അല്പാല്പം പാറക്കെട്ടുകളായി നീണ്ടുനീണ്ടു കിടക്കുന്ന ഒഴുക്കൻപരപ്പുകളാണു യോക്ക്ഷയറിൽ അധികവും. ഏതാണ്ടു നമ്മുടെ തെക്കൻതിരുവിതാംകൂറിന്റെ ഒരു പ്രതീതിയാണു് ആ നാടുണ്ടാക്കുന്നതു്. വെസ്റ്റോഹാളിൽനിന്നു ജനലിൽക്കൂടി പടിഞ്ഞാറേയ്ക്കു നോക്കിയാൽ ഒരു മൈൽ എങ്കിലും

നീണ്ടുനിവർന്നു കിടക്കുന്ന ഒരു മൈതാനപ്പെരുമാളിനെയാണു കാണുക. ഞങ്ങൾ ഒരു സന്ധ്യയ്ക്കായിരുന്നു അവിടെ ചെന്നതു്. യോർക്ഷയറിലെ വയലിൽവേലചെയ്തിട്ടു വരുന്ന കർഷകർ അണെന്നു തോന്നി, സാന്ധ്യരാഗംകൊണ്ടു് ഒരു ചെന്തലപ്പാളയും അണിഞ്ഞുവരുന്നതു കണ്ടപ്പോൾ പെട്ടെന്നു് എന്റെ മനസ്സു നാട്ടിലേയ്ക്കു പാഞ്ഞുപോന്നു. പക്ഷെ, ഇംഗ്ലണ്ടിലെ കർഷകനും ഇന്ത്യയിലെ കർഷകനും തമ്മിൽ എന്തൊരു അന്തരം! ജീവിതം രണ്ടുതരത്തിലാണു രണ്ടുവേരോടും പെരുമാറിയിട്ടുള്ളതു്.

വെസ്റ്റോഹാളിലെ ഒരാഴ്ചത്തെ ജീവിതം ഒരു തനി ഇംഗ്ലീഷ് നാട്ടിൻപുറത്തെ ജീവിതവുമായി എന്നെ പരിചയപ്പെടുത്തി. നാട്ടിൻപുറത്തുകാരും നഗരവാസികളും തമ്മിൽ ചില കാര്യങ്ങളിൽ ഉള്ള അന്തരം നമ്മുടെ നാട്ടിൽ ഉള്ളതുപോലെ പാശ്ചാത്യരാജ്യങ്ങളിലും ഉണ്ടു്. നവോഢകളെപ്പോലെ അഴകുള്ള ഒരുതരം ലജ്ജ ഇംഗ്ലണ്ടിലെ നാട്ടുകാക്കു് ഉണ്ടു് എന്നു ഞാൻ കണ്ടു. ആ ലജ്ജയുടെ നേരിയ സാൽവ ആവരണംചെയ്യുന്നതു പ്രകൃതിയോടു് ഏറ്റവും അടുത്ത ജൂജുബുഡിയെയാണു്. കരം ഉറച്ച പ്രകൃതിയുമായി മല്ലിട്ടു ജീവിക്കുന്ന കർഷകനു് ആ പ്രകൃതിയെപ്പോലെ ആ ജ്ജവംലഭിച്ചാൽ അതിശയിക്കാനില്ലല്ലോ. യോക്ഷയറിലെ എന്റെ കർഷകസ്നേഹിതർ പറഞ്ഞതൊന്നും എനിക്കു മനസ്സിലായില്ല; പക്ഷേ, ഒരു കർഷകകുടുംബത്തിലെ അംഗമായ എനിക്കു് അവരുമായി ഒരു ബന്ധം ഉള്ളിൽ തറച്ചുതോന്നി. യോക്ഷയറിലെ കർഷകർ സംസാരിച്ചതു് എനിക്കു മനസ്സിലാകാതിരുന്നതിനെക്കുറിച്ചു് ഒരു വാക്കു്. ലണ്ടനിൽ സംസാരിക്കുന്ന ഇംഗ്ലീഷല്ല യോക്ഷയറിൽ സംസാരിക്കുന്നതു്. ഇംഗ്ലണ്ടിൽ എല്ലാവരും സംസാരിക്കുന്നതു് ഇംഗ്ലീഷ്തന്നെയെങ്കിലും, ഇംഗ്ലീഷിനു വകഭേദങ്ങൾ ഉണ്ടു്. ഇംഗ്ലീഷിന്റെ പ്രാദേശിക വകഭേദങ്ങൾ പ്രത്യേകം പഠനം അർഹിക്കുന്ന ഭാഷാഭേദങ്ങൾതന്നെയാണു്. ലണ്ടനിൽതന്നെ കോക്നികൾ എന്നു്. ഒരുകൂട്ടരുണ്ടു്. അവർ

സംസാരിക്കുന്ന കോക്നിഭാഷ ലണ്ടന്റെ ഇതരഭാഗത്തെ ഇംഗ്ലീഷ്മാത്രം പഠിച്ചവക്ക് മനസ്സിലായെന്നു വരികയില്ല. തൊഴിലാളികക്ഷിയിലെ പ്രമുഖനേതാവായ ഹെർബർട്ട് മോറിസൺ ഒരു കോക്നിയാണ്.

ഇംഗ്ലണ്ടിലെ നാട്ടിൻപുറത്തെ ജീവിതത്തെക്കുറിച്ച് ഒരു വാക്ക്: നാട്ടിൻപുറം എന്നാൽ ആധുനിക വ്യാവസായിക പരിഷ്കാരംകൊണ്ടു വികസിച്ച ഒരു നാട്ടിലെ നാട്ടിൻപുറം എന്നാണ് അർത്ഥം. ജീവിതസൗകര്യങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം അതുകൊണ്ട് ആ രാജ്യത്തിലെ നാട്ടിൻപുറങ്ങൾ നമ്മുടെ ചെറിയ പട്ടണങ്ങളോടു സാമ്യം വഹിക്കും. പോസ്റ്റാഫീസ് രണ്ടു മൈലിനപ്പുറം, ബസ്സിനാണെങ്കിൽ മൂന്നുമൈൽ നടക്കണം എന്നിങ്ങനെയുള്ള പ്രയാസങ്ങൾ പ്രായേണ ഇല്ലെന്നതന്നെ പറയാം. ഞങ്ങൾ താമസിച്ചിരുന്ന വീടിന്റെ കഥതന്നെ എടുക്കാം. നാട്ടിൻപുറത്തുള്ള ആ വീടിനു മാത്രമായി ഒരു ഇലക്ട്രിക് ഡൈനാമോ ഉണ്ടായിരുന്നു—ആ വീട്ടിലേയ്ക്കു മാത്രമായി ഒരു പവ്വർസ്റ്റേഷൻ! ഇംഗ്ലണ്ടിലെ സാധാരണക്കാരനായ കർഷകനു കൃഷി നോക്കാൻ സ്വന്തം കാറിൽ പോകാം.

നമ്മുടെ നാട്ടിലെ പഴയ കൂട്ടുംബങ്ങളുടെ രീതിയിൽ ഉള്ള ഒരു വീടാണ് വെസ്റ്റോഹാൾ. ആ സ്ഥലത്തെ മണ്ണിൽ വേരിറങ്ങിയ ഒരു കുടുംബം. ആ കുടുംബത്തിന്റെ അധിനായികയായ മിസ്സിസ് ഹാരോവർ, ടിബറ്റ്, ഈജിപ്റ്റ് മുതലായ വിദേശരാജ്യങ്ങളിൽ സഞ്ചരിച്ച് ലോകപരിചയം സിദ്ധിച്ച ഒരു സംസ്കാരസമ്പന്നയാണ്. മിസ്സിസ് ഹാരോവർ ഒരുറച്ച യാഥാസ്ഥിതികകക്ഷിക്കാരിയാണ്. അവരുമായി വാദപ്രതിവാദത്തിൽ ഏർപ്പെട്ടു, അല്പം മുഖപ്പുകലന്ന അഭിപ്രായം ഞാൻ പ്രകടിപ്പിക്കാറുണ്ടായിരുന്നു. അവരുടെ യാഥാസ്ഥിതികാഭിപ്രായം കുലീനതയുടെ കൂടെപ്പിറവി ആയിരുന്നതിനാൽ, എന്റെ അഭിപ്രായങ്ങളുടെ മുഖപ്പുകണ്ട് അവർ കലി തുള്ളാറില്ലായിരുന്നു. കടന്ന രാഷ്ട്രീയാ

ഭിപ്രായങ്ങൾ പ്രകടിപ്പിച്ചാൽ എല്ലായ്പോഴും ഇതുപോലെയുള്ള സ്വീകരണം ആയിരിക്കും കിട്ടുന്നതെന്നും എനിക്കു പ്രതീക്ഷയില്ല. മിസ്സിസ് ഹാരോവറിനു്, കുടുംബഭരണം എന്ന കാര്യത്തിൽ വലിയ വിശ്വാസമായിരുന്നു. രാജ്യം ഭരിക്കാനോ, സൈന്യത്തെ നയിക്കാനോ ഒക്കെ കഴിവു വരണമെങ്കിൽ, നല്ല കുടുംബത്തിൽ ജനിക്കണം എന്നു് അവർ വിശ്വസിച്ചു. കല്ല്യരിഖനികളിൽനിന്നു വൈറ്റ്ഹാളിലെ മന്ത്രിക്കസേരകളിലേയ്ക്കു് ഉയർന്ന തൊഴിലാളിമന്ത്രിമാർ 'അബദ്ധങ്ങൾ' പ്രവർത്തിക്കുന്നതിൽ, മിസ്സിസ് ഹാരോവറിനു് അത്ഭുതമില്ലായിരുന്നു. അവർ വല്ലപ്പോഴും ശരി ചെയ്യുന്നതിൽ ആയിരുന്നു അവർക്കു് അത്ഭുതം. കുടുംബസ്ഥിതി, ജാതി മേന്മ മുതലായ കാര്യങ്ങളിൽ തെല്ലും വിശ്വാസമില്ലായിരുന്ന ഞാൻ തൊഴിലാളിഗവമെന്റിന്റെ ഭാഗത്തു ചേർന്നായിരുന്നു വാദിച്ചിരുന്നതു്.

പെസ്റ്റോഹാളിലെ ജീവിതം എനിക്കു് ഒരു നല്ല വെക്കേഷൻ ആയിരുന്നു. മനോഹരമായ പ്രദേശം, സ്നേഹസമ്പന്നരായ മിസ്സിസ് ഹാരോവറും, അവരുടെ വളർത്തുപുത്രിയായ ഹിൽഡയും, പ്രത്യേകിച്ചു് ശാരീരികമായി തികച്ചും അലസനായ എനിക്കു്, അധികം വായിച്ചില്ലെങ്കിലും, പുസ്തകങ്ങളുടെ ഒരു വലിയ സമാഹാരത്തിന്റെ ഇടയ്ക്കു് രാവും പകലും കഴിയാനുള്ള ഒരു സന്ദർഭം അവിടത്തെ താമസം ഉണ്ടാക്കിത്തന്നു. ഒരു വ്യക്തിക്കു് അഭിമാനിക്കാവുന്ന ഒരു നല്ല പുസ്തകസമാഹാരമായിരുന്നു മിസ്സിസ് ഹാരോവറിന്റെ വീട്ടിൽ ഉണ്ടായിരുന്നതു്. വിശ്രമവും വിനോദവും ലഭിയ്ക്കത്തക്കവണ്ണം അടുക്കുവരുത്തിയിട്ടുള്ള ഇംഗ്ലീഷ് ഗ്രഹങ്ങളിലെ ജീവിതം പ്രത്യേകിച്ചു് ആസ്വാദ്യകരമാണു്. ഉദാഹരണമായി ഓരോ മുറിയിലെയും മെത്തയുടെ സമീപം ഒരു ചെറിയ ഷെൽഫിൽ കുറെ പുസ്തകങ്ങളും, വായനയ്ക്കുശേഷം കിടന്ന കിടപ്പിൽതന്നെ അണയ്ക്കാവുന്ന ഒരു കിടക്കവിളക്കും ഒരു വലിയ സൗകര്യം അല്ലേ? നല്ല തണുപ്പുള്ള ഒരു രാത്രിയിൽ ചൂടുവെള്ളം നിറ

ച്ച റബ്ബർ കൂപ്പികൾകൊണ്ട് തണുപ്പു മാറിയ ഒരു മെത്തയ്ക്കുള്ളിൽ ചുരുണ്ടുകൂടി കിടന്നു് പുസ്തകം വായിച്ചതിനുശേഷം വിളക്കണയ്ക്കാൻവേണ്ടി എഴുനേറ്റു നടക്കേണ്ട വിഷമം ആലോചിച്ചാൽ മതി, കൈ എത്തുന്ന ദൂരത്തിൽ വിളക്കുവച്ചു കിട്ടുന്നതിന്റെ പ്രയോജനം മനസ്സിലാക്കാൻ.

* * * *

യഹൂദകുടുംബത്തിലെ വിടുതിക്കാരൻ

ലണ്ടനിലെ ഇന്ത്യൻ വൈ. എം. സി. ഏ.–യിൽ ഒന്നരവർഷത്തോളം താമസിച്ചതിനുശേഷം ഞാൻ ഗോൾഡേഴ്സ് ഗ്രീൻ എന്ന സ്ഥലത്തു് താമസമാക്കി ഒരു ചെറിയ യഹൂദകുടുംബത്തിലെ വിടുതിക്കാരനായി. എതാണ്ടു് അരമണിക്കൂർ ടെയിനിൽ സഞ്ചരിച്ചാൽ ഓറിയൻറൽസ്ക്കൂളിൽ വരത്തക്കദൂരം ഉണ്ടായിരുന്ന ഗോൾഡേഴ്സ്ഗ്രീനിനു് മദ്ധ്യലണ്ടനിൽ നിന്നു്. മനോഹരമായ ഒരു സ്ഥലമാണു് ഗോൾഡേഴ്സ്ഗ്രീൻ. മി. ബെൻഡോഹ്മും പത്നിയും, ഒരു പുത്രനും എന്നെപ്പോലെ രണ്ടുമൂന്നു വിടുതിക്കാരും, രണ്ടു പട്ടിയും, നാലഞ്ചു പൂച്ചക്കുട്ടികളും ആയിരുന്നു എന്റെ വീട്ടിലെ മറ്റംഗങ്ങൾ. എന്റെകൂടെ അവിടെ താമസിച്ചവർ ഒരു തിരുവല്ലാക്കാരനും, ഗോൾഡുകോസ്റ്റിലെ രണ്ടു് ആഫ്രിക്കാക്കാരും ആയിരുന്നു. ശില്പശാസ്ത്രംപഠിക്കാൻ ലണ്ടനിൽതാമസമാക്കിയിരുന്ന പി. സി. മാത്യു ഇന്ത്യൻ വൈ. എം.സി.ഏ.-യിൽവച്ചു് നേരത്തേതന്നെ എനിക്കുണ്ടായ ഒരു സുഹൃത്തു് ആയിരുന്നു. ഇന്ത്യൻ വൈ. എം. സി. ഏ.–യുടെ ഭരണസമിതിൽ ഞാൻ പ്രസിഡണ്ടായിരുന്നപ്പോൾ മി. മാത്യു വൈസ്പ്രസിഡണ്ടു് ആയി

രുന്നു. സുഖലോലുപനും, ശാന്തനുമായ മി. മാത്യൂ ഒരു നല്ല സുഹൃത്താണു്. എന്റെ കൂടെ താമസിച്ചിരുന്ന ആഫ്രിക്കാക്കാർ ബന്ധുക്കൾ ആയിരുന്നു. ഞാൻ ആ വീട്ടിൽ താമസിക്കാൻ എത്തിച്ചേർന്നപ്പോൾ, ഒരാൾ മാത്രമേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ—മി. എറിടിയാ. പിന്നീടു് അയാളുടെ വകയിൽ ഒരു സഹോദരനായ മി. എമന്റ കൂടെ വന്നുതാമസിക്കുകയാണു് ഉണ്ടായതു്. ശാന്തനും വിക്കനുമായിരുന്ന മി. എറിടിയ. ശാന്തതകൊണ്ടുള്ള വിക്കോ, വിക്കുകൊണ്ടുള്ള ശാന്തതയോ എന്നു് മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. ആഫ്രിക്കാക്കാരുടെ ഒരു അനുഗ്രഹമായി കണ്ടുവരാറുള്ള ശരീരപുഷ്ടിയും മി. എറിടിയായ്ക്കു് അതുപ്പു് ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. എന്റെ മേശയ്ക്കരുകിൽ ഏതും രാവിലെയും വൈകിട്ടും ഇരുന്നു ആഹാരം കഴിക്കാറുണ്ടായിരുന്ന മി. എറിടിയായും ഞാനും തമ്മിൽ അധികം സംസാരിച്ചിട്ടില്ല. ആഫ്രിക്കാക്കാരനായ അയാൾ ഒരു ഏഷ്യാക്കാരിപ്പെണ്ണിനേപ്പോലെ നാണംകുണുങ്ങിയായിരുന്നു. ഞങ്ങൾ തമ്മിൽ അധികമൊന്നും സംസാരിച്ചിരുന്നില്ലെങ്കിലും എന്റെ ഒരു ഇളയസഹോദരനോടു തോന്നുന്ന ഒരു സ്നേഹം എറിടിയായോടു് എനിക്കു തോന്നിയിരുന്നു. മുക്കുമായി മാത്രം സംസാരിക്കാൻ ശ്രമിക്കാറുണ്ടായിരുന്ന എറിടിയായിൽ നിന്നു് മനസ്സിലായിട്ടുള്ളതു്, അയാൾ ആഫ്രിക്കയിലെ ഒരു ചെറിയ നാടുവാഴിയുടെ മകനായിരുന്നു എന്നാണു്—നാടുവാഴിയുടെ പല ഭാര്യമാരിൽ ഒരു ഇളയമുറയിലെ ഭാര്യയിലെ മകൻ. അധികം സംസാരിക്കാറില്ലാത്ത ഈയാളുടെ ഒരു ഫലിതം ഞാൻ ഇന്നും ഓർമ്മിക്കുന്നു. അതു് അയാളുടെ അച്ഛന്റെ ബഹുഭാര്യാത്വത്തെക്കുറിച്ചായിരുന്നു. എറിടിയാ ആഫ്രിക്കയിലേയ്ക്കു വരുമ്പോൾ അയാളുടെ അച്ഛനു് പത്തിൽപരം ഭാര്യമാരുണ്ടായിരുന്നു. അയാൾ തിരികെ ചെല്ലുമ്പോഴേയ്ക്കു് പിതൃഭാര്യമാരുടെ അംഗസംഖ്യ എത്രവേണമെങ്കിലും കൂടാം. പക്ഷേ, അയാൾക്കു് അതൊരു വിഷമമാണു്—കേവലം ശാരീരികമായ ഒരു വിഷമം. അച്ഛന്റെ പുതിയ ഭാര്യമാരുടെ എല്ലാം വീട്ടിൽപ്പോയി അയാൾ അ

വരുമായി പരിചയപ്പെടണം. പുതുതായിവന്നുചേർന്ന ആ പിടുഭാഗ്യമാരെല്ലാം താമസിക്കുന്നതു് പല കെട്ടിടങ്ങളിലും ആയിരിക്കും. അപ്പോൾ അതിനുള്ള നടപ്പും പുതിയ ആളുകളെ പരിചയപ്പെടുന്നതിനുവേണ്ട ശ്രമവും എല്ലാം ആയിരുന്നു എറിടിയായെ വിഷമിപ്പിച്ചതു്. ഇതുയും പറഞ്ഞതിനുശേഷം നാണംകുണുങ്ങിയായ എറിടിയാ കൂടുകൂടെ ചിരിച്ചുതുടങ്ങി. എറിടിയാ ഒരു ഫലിതമാണോ പറയുന്നതെന്നു ഞാൻ അന്വേഷിച്ചു. അല്ല, അയാൾ ഒരു തനി പരമാർത്ഥമാണു് പറയുന്നതെന്നായിരുന്നു അയാളുടെ മറുപടി. കാര്യം വാസ്തവമാണെന്നു് അറിഞ്ഞപ്പോൾ ഞാനും വളരെ ചിരിച്ചു.

എറിടിയായോടൊത്തു താമസിക്കാൻ വന്നുചേർന്ന എമനു, ഒരു വിട്ടിന്നായ വ്യക്തിയായിരുന്നു. ഒരു ആഫ്രിക്കന്റെ ശരീരം ഉണ്ടായിരുന്ന അയാൾക്കു് മൂന്നു ഭ്രഖണ്ഡങ്ങളിൽവച്ചു് വിരചിച്ച ഒരു ഭൂതകാലജീവിതചരിത്രം ഉണ്ടായിരുന്നു. ആഫ്രിക്കയിലെ ഗോൾഡുകോസ്റ്റിൽ ജനകീയവിപ്ലവം നയിച്ചതിനു് അവിടത്തെ ഗവമ്മെൻറു് എമനുവിനെ അവിടെനിന്നു് നാടുകടത്തിയിരിക്കുകയായിരുന്നു—അയാൾ ഇംഗ്ലണ്ടിൽതന്നെ ജീവിക്കേണമെന്നില്ലായിരുന്നു. പക്ഷേ, ഗോഡുകോസ്റ്റിൽ കയറുവാൻ പാടില്ല. മി. എമനു കുറേനാൾ ജനീവായിലെ ഇൻറർനാഷനൽ ലേബർ ആഫീസിൽ ജോലിനോക്കി. അയാൾ ഒരു അമേരിക്കൻ സർവ്വകലാശാലയിൽനിന്നു് ഡിഗ്രിയും എടുത്തിരുന്നു. എമനു വളരെ സംസാരിക്കാറില്ലായിരുന്നെങ്കിലും, അയാൾക്കു് സപ്രമാണ്യബോധം നന്നേ ഉണ്ടായിരുന്നു. ഒരു വിപ്ലവകാരിയായിരുന്ന എമനുവിന്റെ പ്രധാന ജോലികളിൽ ഒന്നായി ഞാൻ കണ്ടതു്, പോലീസുകാർ വന്നാൽ അല്പമൊന്നു ഒഴിഞ്ഞുമാറുകയായിരുന്നു. അയാളെ അന്വേഷിച്ചു് പോലീസുകാർ വന്നാൽ, അയാൾ വീട്ടിൽ ഉണ്ടെങ്കിലും ഇല്ലെന്നു പറഞ്ഞാൽ കൊള്ളാമെന്നു് ഒരിക്കൽ അയാൾ എന്നോടു് ആവശ്യപ്പെട്ടു. ഒരു കള്ളം പറയാൻ എനിക്കു

വൈമനസ്യം തോന്നിയെങ്കിലും ഞാൻ അതു സമ്മതിച്ചു. എന്റെ ഭാഗ്യംകൊണ്ടു്, ഒരു പോലീസുകാരൻ അവിടെ വന്നപ്പോൾ, എമനു അവിടെ ഇല്ലായിരുന്നു. അതുകൊണ്ടു് എമനുവിനെയും, നേരിനെയും ഒരേസമയത്തു് സേവിക്കാൻ എനിക്കു സാധിച്ചു. മി. എമനുവിന്റെ മറ്റൊരു ജോലി വീട്ടുകാരിയുമായി വഴക്കുണ്ടാക്കുകയായിരുന്നു. അയാൾ ഊണു വകയിലും മറ്റും കൊടുക്കാനുണ്ടായിരുന്ന പണം കൊടുക്കാതിരുന്നതു് സാമ്പത്തികവിപ്ലവത്തിന്റെ ഒരു അംശമായിട്ടായിരുന്നില്ല; അയാൾ നിർദ്ധനൻ ആയിരുന്നു; ഒരു ജോലിയുടെ കായ്ഫം ശരിപ്പെട്ടുവരുന്നതേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂതാനും. നല്ല ശരീരമുണ്ടായിരുന്ന അയാൾ ശരിയായിത്തന്നെ ഉണ്ണുകയും ചെയ്യുമായിരുന്നു. തന്റെ നാട്ടിലുള്ള ചിലരുമായും മി. എമനുവിനു് വഴക്കുണ്ടായിരുന്നു. ഉള്ളിൽ ഒതുങ്ങാതെ ചിലപ്പോഴൊക്കെ എന്റെ മൻപിൽവച്ചു് പൊട്ടിപ്പുറപ്പെടാറുണ്ടായിരുന്ന ഒരു വഴക്കു്. ഗോൾഡുകോസ്റ്റിലെ സ്വാതന്ത്ര്യസമരത്തിൽ പങ്കെടുത്തതിനു് വനവാസം അനുഭവിക്കേണ്ടിവന്ന എമനുവിന്റെ അഭാവത്തിൽ ആ നാടിനു് സ്വാതന്ത്ര്യം ലഭിച്ചു. എന്നാൽ നാടിനുവേണ്ടി നാടുകടത്തപ്പെട്ട ഈ ദേശഭക്തനെ അവർ വിസ്മരിച്ചു. പ്രധാനമന്ത്രിയായി വന്ന കായിനുക്രുമയുടെ സഹചരനായ തന്നെ ആ നേതാവു് വിസ്മരിച്ചതിൽ എമനു വളരെ വിഷാദിച്ചു, ശിക്ഷിതനായി ഇംഗ്ലണ്ടിലേയ്ക്കുപോയ എമനുവിനു്, ഗോൾഡുകോസ്റ്റ് സർക്കാരിന്റെ ഒരു രാഷ്ട്രീയ ജോലി ഇംഗ്ലണ്ടിൽ കിട്ടുമെന്നു് അയാൾ പ്രതീക്ഷിച്ചിരുന്നു. പക്ഷേ, അതൊന്നും പറഞ്ഞിയില്ല. എമനുവിന്റെ പ്രയാസങ്ങൾ സഹതാപത്തോടുകൂടി ഞാൻ കേൾക്കാറുണ്ടായിരുന്നു. ഞാൻ എമനുവാകാത്തതിൽ എനിക്കു സന്തോഷം തോന്നി; കായിനുക്രുമ ആകാത്തതിൽ സന്തോഷവും എമനുവിനുവേണ്ടി!

* * * *

പാത്രം കഴുകുന്ന ഭർത്താവ്

ഞങ്ങളുടെ വീട്ടിലെ അടുക്കളയിൽ പാത്രം കഴുകിക്കൊണ്ടു നില്ക്കുന്നതു് മിസ്സിസ്—അതു് മിസ്റ്റർ ബ്രൌൺഡോഫാണു്. മിസ്സിസ് സിനിമ കാണാൻ പോയിരിക്കുകയാണു്. അത്താഴം ഉണ്ണുകഴിഞ്ഞു് പാത്രം എല്ലാം വെടിപ്പാക്കി വയ്ക്കേണ്ടതു് മിസ്റ്ററിന്റെ ചുമതലയാണു്. ആ വ്യവസ്ഥിതി ഈ വീട്ടിലെ മാത്രം പ്രത്യേകതയല്ല. പല വീടുകളും ഇതുപോലെയുണ്ടു്, വീട്ടുവേലകളിൽ പുരുഷൻ സ്ത്രീയെ സഹായിക്കുന്നതായിട്ടു്, അടുക്കള സ്ത്രീയുടെ ചുമതലയാണെന്ന നിലപാടു് പാശ്ചാത്യസ്ത്രീകൾ അത്ര അംഗീകരിച്ചിട്ടില്ല. ചുമതലകളെല്ലാം ഒരുപോലെ—അതാണു് അവിടത്തെ സിദ്ധാന്തം. പുരുഷന്മാർ അതു മിക്കവാറും സ്വീകരിക്കുകയും ചെയ്തുകഴിഞ്ഞു. താൻ തന്റെ വീട്ടിലെ പാത്രം കഴുകാറുണ്ടെന്നു് ബ്രിട്ടീഷ് മന്ത്രിസഭയിലെ ഒരംഗം ഞാൻ ആ രാജ്യത്തുള്ള പ്പോൾ പ്രസ്താവിച്ചതായി ഓർമ്മവരുന്നു.

സ്ത്രീകൂടി പണം സമ്പാദിക്കാൻ തുടങ്ങിയതാണു് സമുദായസ്ഥിതിയിൽ സ്ത്രീക്കുണ്ടായിരുന്ന സ്ഥാനം ഉയരാൻ ഒരു കാരണം. സ്ത്രീസ്വാതന്ത്ര്യപ്രേമികൾ എവിടെയും ഓർമ്മിക്കേണ്ട ഒരു കാര്യമാണിതു്. പണംകൊടുക്കുന്നവനു് പാട്ടിന്റെ സ്വരം നിശ്ചയിക്കാനും അവകാശമുണ്ടു് എന്ന പഴയ ചൊല്ലു് ഗൃഹങ്ങളിലും പ്രവർത്തിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഒന്നാണു്. പുരുഷന്റെ മേലാളത്തം ഗൃഹത്തിലും സമുദായത്തിലും സ്ഥാപിതമാകാൻ കാരണമായതു് അവന്റെ ജീവികാസമ്പാദനശക്തിതന്നെ ആയിരിക്കണം. ഇതിനോടൊപ്പംതന്നെ ശിശുക്കളെ വളർത്തിക്കൊണ്ടുവരുന്നതിൽ സ്ത്രീക്കുള്ള ചുമതലയും സ്ത്രീയെ ബന്ധിച്ചിട്ടുകയാണു ചെയ്യുന്നതു്.

വ്യാപിച്ചുവരുന്ന സ്ത്രീസ്വാതന്ത്ര്യപ്രസ്ഥാനത്തോടു് പൊരുത്തപ്പെടാൻ പാശ്ചാത്യരാജ്യങ്ങളിലെ പുരുഷന്മാർ ശ്രമിക്കുന്നുണ്ടു്. അവർക്കു ചെയ്യാവുന്ന ജോലികളെ സംബന്ധിച്ചു നോക്കിയാൽ, സ്ത്രീയും പുരുഷനും തമ്മിൽ അന്തരം വളരെ ഇല്ലെന്നുള്ള സിദ്ധാന്തവും ഈ സ്ത്രീസ്വാതന്ത്ര്യപ്രസ്ഥാനത്തെയും അതിന്റെ സഫീകരണത്തെയും വളരെ സഹായിക്കുന്നുണ്ടു്. സ്ത്രീയും പുരുഷനും തമ്മിൽ ശാരീരികമായുള്ള വ്യത്യാസം പോലും മാഞ്ഞുവരുന്നതിനു് പല ഉദാഹരണങ്ങൾ ഉണ്ടു്. സ്ത്രീ പുരുഷനായും പുരുഷൻ സ്ത്രീയായും പരിവർത്തനം ചെയ്യുന്ന പല സംഭവങ്ങളും ഇന്നു കേൾക്കാറുണ്ടു്. മാനസികമായി നോക്കിയാൽ, റഷ്യയിലെ കാതറീൻ ചക്രവർത്തിനിയെപ്പോലെയോ, ഇംഗ്ലണ്ടിലെ വിക്ടോറിയ മഹാറാണിയെപ്പോലെയോ ഉള്ള സ്ത്രീകൾ പുരുഷന്മാരല്ല; അമ്പതാംവയസ്സിലും അമ്മയെ കാണണമെന്നു പറയുന്നവരും, ഒരു തുള്ളി ചോരകണ്ടാൽ മോഹാലസ്യപ്പെടുന്നവരും ആയ പുരുഷന്മാരും വിരളമല്ല. തന്നെയുമല്ല പുരുഷന്മാർ വഹിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ചില ജോലികൾക്കു് സ്ത്രീകൾക്കാണു് കൂടുതൽ യോഗ്യതയെന്നും ഇന്നു സിദ്ധാന്തമുണ്ടു്. ഉദാഹരണമായി പുരുഷന്മാരെക്കൊണ്ടു് ജോലി ചെയ്യിക്കുവാൻ മറ്റൊരു പുരുഷനേക്കാൾ സ്ത്രീക്കാണു് കഴിവുകൂടുതൽ. കമ്മിറ്റി ചെയർമാൻസ്ഥാനത്തിനു് പുരുഷനേക്കാൾ കൂടുതൽ യോഗ്യത സ്ത്രീക്കാണു് എന്നു് മനശ്ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർ പറയുന്നു—അതിനു് ആവശ്യമായ ബുദ്ധികൂടി അവർക്കുണ്ടെങ്കിൽ. പുഞ്ചിരിത്തേനിൽ കുഴച്ചു് തിക്തകസത്യങ്ങൾ പുരുഷന്മാരേക്കൊണ്ടു് കഴിപ്പിക്കാൻ സ്ത്രീക്കു വളരെ കഴിവുണ്ടു്. പല കായ്യങ്ങളിലും വ്യാപകമായതോതിൽ വിജയപൂർവ്വം നേതൃത്വം വഹിച്ചിട്ടുള്ള പലപുരുഷന്മാർക്കും സ്ത്രൈണഗുണങ്ങൾ ഒരു നല്ല അളവിൽ ഉണ്ടായിരുന്നു എന്നു് പറയപ്പെട്ടുന്നു. ഗാന്ധിജിയിലും മാറും കണ്ടുവന്നിട്ടുള്ള ക്ഷമയും, അനുകമ്പയും, സ്നേഹവുമെല്ലാം ഒട്ടൊക്കെ സ്ത്രൈണമായ ഗുണങ്ങളാണു്. പക്ഷേ, ഈ ഗുണങ്ങൾ സ്ത്രൈണമാണെങ്കിലും അവ പുരു

ഷനിലും സ്ത്രീയിലും കൂടി പ്രവർത്തിക്കുമ്പോൾ, രണ്ടു സ്വഭാവത്തിലാണ് കണ്ടുവരുന്നതു്. ഈ സ്വഭാവവിശേഷങ്ങൾ സ്ത്രീയിൽക്കൂടി പ്രവർത്തിക്കുന്നതിന്റെ ഫലമായി കണ്ണുനീരുമുതൽ സന്തേസ്സുകൾവരെയുള്ള സ്ഥാപനങ്ങൾ രൂപം എടുത്തിട്ടുണ്ടു്. ശക്തിയും ഓജസ്സും ഉള്ള വിധത്തിൽ ആയിരിക്കും പുരുഷനിൽക്കൂടി ഈ ഗുണങ്ങൾ പ്രവർത്തിക്കുന്നതു്. ഏതായാലും നൂറുശതമാനം പുരുഷനായ പുരുഷനും നൂറുശതമാനം സ്ത്രീയായ സ്ത്രീയും ഹോർമോൺസിന്റെ പട്ടിക കൊടുക്കുന്ന വല്ല പുസ്തകങ്ങളിൽ മാത്രമേ കാണുകയുള്ളൂ. അഥവാ അങ്ങനെ ഉണ്ടെങ്കിൽത്തന്നെ പുരുഷൻ ജെയിലിൽ ആകും. സ്ത്രീ കണ്ണുനീർകുളത്തിൽ കുടിച്ചു ചാകുകയും ചെയ്യും.

ജെയിംസും മാർഗ്ഗററും— വരണവും വിവാഹവും

ജെയിംസിനു് മുപ്പതു വയസ്സു പ്രായമുണ്ടു്. ഒരു ബാങ്കിൽ ജോലിയാണു്. ആഴ്ചയിൽ എട്ടോ ഒൻപതോ പവൻ ശമ്പളവുമുണ്ടു്. ജെയിംസ് ഒരു ഡാക്ടരുടെ സെക്രട്ടറിയായ മാർഗററു മായി കഴിഞ്ഞ നാലു വർഷമായി പ്രണയത്തിലാണു്. മാർഗ്ഗററു് ഇങ്ങോട്ടും. കഴിഞ്ഞ ആണ്ടിൽത്തന്നെ കല്യാണം കഴിക്കാമോ എന്നു് ജെയിംസ് മാർഗ്ഗററിനോടുചോദിച്ചു. ഒരു കഫേയിലെ അത്താഴമേശയുടെ മാദകമായ സാന്നിദ്ധ്യത്തിൽ വച്ചു് രണ്ടു നക്ഷത്രങ്ങൾ ആ നിമിഷം ജെയിംസിന്റെ കണ്ണുകളിലേയ്ക്കു് നോക്കി പ്രകാശിച്ചു. "പ്രിയപ്പെട്ട ജെയിംസ് ഉവ്വു്" എന്നു് ഒരു തത്തക്കിളി അയാളുടെ ചെവിയിൽ മന്ത്രിച്ചു. തികച്ചും വ്യക്തിഗതമായ ഒരു ലോകം റസ്സലിന്റെ വ്യക്തിഗതമായ

ആകാശംപോലെ അവിടെ രൂപം എടുക്കുകയാണു്. ആയിരമായിരം മധുരസ്വപ്നങ്ങളിൽക്കൂടി രണ്ടു് ആത്മാക്കൾ കെട്ടുപിണഞ്ഞു് നീന്തിനീന്തിക്കളിക്കുന്ന ഒരു ലോകം ആണതു്. ഒരു ഓമനയായ ഉമ്മകൊണ്ടു് അവരുടെ ആ ലോകത്തിനു് അവർ ഉമ്മവയ്ക്കുകയും ചെയ്യു. കഫേയിലെ മറാള്ളകളും അവരുടെ സ്വന്തം ലോകത്തിൽ ജീവിക്കുകയാണു്.

ജെയിംസും മാർഗ്ഗററും അവരുടെ ആ കൊച്ചു ലോകത്തിൽ അങ്ങനെ ജീവിക്കുവാൻ തുടങ്ങിയിട്ടു് മാസങ്ങൾ പത്തുപതിനഞ്ചു കഴിഞ്ഞു. അവരുടെ ആ ലോകത്തിനു് അവരുടെ സ്വന്തമായ നാലു ഭിത്തികൾക്കുള്ളിൽ രൂപവും നാമവും കൊടുക്കണമെന്നും അവിടെ കൊച്ചുകാലുകളുടെ കാൽപ്പാടുകൾ പതിക്കണമെന്നും അവക്കു് അഗ്രഹമുണ്ടു്. പക്ഷേ, വീടുകൾ കിട്ടാൻ വിഷമം. റൊട്ടേഷനും, ക്ലേവും, ലിസ്റ്റും എല്ലാം ഉണ്ടു്. അതുകൊണ്ടു് അവരുടെ സ്വന്തം ലോകത്തിനു് പുരോഹിതന്റെയോ രജിസ്ട്രാറുടെയോ മുദ്ര നൽകാൻ അവക്കു് ഇതുവരെ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. പക്ഷേ, അവർ എല്ലാ കാര്യത്തിലും ഭാര്യാഭർത്താക്കന്മാർതന്നെ എന്നു തോന്നുന്നു. ജെയിംസും മാർഗ്ഗററും അഞ്ചുമണിക്കു് അവരുടെ ആഫീസുകളിൽനിന്നു് ഇറങ്ങും. ഒന്നിച്ചു കാപ്പികുടിക്കും. ഏഴു മണിയോടുകൂടി ഏതെങ്കിലും കഫേയിൽനിന്നു് അത്താഴം ഊണു കഴിച്ചതിനുശേഷം, അവർ ഒരു സിനിമയ്ക്കു കയറി എന്നിരിക്കും. അവിടെ പരസ്പരം കൈകോർത്തുകൊണ്ടു് രണ്ടു ശരീരങ്ങൾ അമന്നിരിക്കും. തിരിച്ചുവന്നതിനുശേഷം സമയം ഉണ്ടെങ്കിൽ, അവർ ഏതെങ്കിലും പാക്കിലെ ഒരു ബഞ്ചിൽപോയി ഇരിക്കും. കുറേനേരം അവിടെയിരുന്നു് പരസ്പരം അലിഞ്ഞുചേർന്നിട്ടു്, താന്താങ്ങൾ താമസിക്കുന്ന ബോർഡിങ്ങു് ഹൗസുകളിലേയ്ക്കു് മനസ്സില്ലാമനസ്സോടെ "ഗുഡ്നൈററ് ഡാർലിങ്ങ്" പറഞ്ഞിട്ടു് പോകുകയും ചെയ്യും—അടുത്ത ദിവസവും കാണാൻ.

മാർഗ്ഗററിനും ജെയിംസിനും താമസിയാതെ ഒരു വീടു

കിട്ടിയെ നിരിക്കും. അല്ലെങ്കിൽ, മനുഷ്യവിദ്വേഷിണിയായി കഴിഞ്ഞ പല വർഷങ്ങൾ അവരുടെ കാലത്തെ അതിജീവിച്ചു വന്ന ജെയിംസിന്റെ ഒരു പേരമ്മ മരിച്ചുപോകണം. വൃദ്ധകന്യകയോ വിധവയോ ആയ അവർ തന്റെ സ്വത്തിന്റെ ഒരംശം ജെയിംസിനു് കിട്ടത്തക്കവണ്ണം വിൽപത്രം ചമയ്ക്കുകൂടി ചെയ്തിട്ടു് മരിച്ചുപോയാൽ ജെയിംസിനും മാർഗ്ഗററിനും ഒരു ചെറിയ വാസസ്ഥാനം വാടകയ്ക്കു് എടുക്കാനുള്ള സൗകര്യമായി. അവരുടെ വിവാഹജീവിതം അങ്ങനെ തുടങ്ങുകയും ചെയ്യാം.

ജെയിംസും ഭാര്യയും വിവാഹം ചെയ്യുന്നു എന്നതന്നെ ഇരിക്കട്ടെ. വിവാഹം ഒരു പക്ഷേ, പള്ളിയിൽ വച്ചു്, അല്ലെങ്കിൽ റജിസ്ട്രാറുടെ ആഫീസിൽവച്ചു് ആയിരിക്കും. മാർഗ്ഗററിന്റെ അച്ഛനോ ജ്യേഷ്ഠനോ മറ്റാരെങ്കിലുമോ കന്യാദാനം ചെയ്യാൻ വന്നിരിക്കും. വരനോടൊത്തു് ബെസ്റ്റ്മാനും ഉണ്ടായിരിക്കും, രണ്ടു പക്ഷത്തെയും സുഹൃത്തും ബന്ധുക്കളും. കൃത്യസമയമാകുമ്പോൾ സഖികളാൽ (Brides-maids) പരിസേവിതയായി മന്ദം മന്ദം പാദങ്ങൾവച്ചു് വധു പള്ളിയിലെ വേദിയിലേയ്ക്കു വരും. (കല്യാണം പള്ളിയിൽ വച്ചാണെങ്കിൽ) "അല്ലയോ വിൻസന്റ് ഹിലേറി ജെയിംസേ, നിങ്ങൾ കാതറൈൻ ഹെലൻ മാർഗ്ഗററിനെ നിയമാനുസൃതം പരിണയിച്ച പത്നിയായി സ്വീകരിക്കുന്നോ?" എന്ന ചോദ്യം പുരോഹിതൻ ജെയിംസിനോടു ചോദിക്കും. അതേ ചോദ്യംതന്നെ പേരു മാറ്റി വധുവിനോടും ചോദിക്കും. രണ്ടുപേരുടെയും ഉത്തരം ഒന്നുതന്നെയാണല്ലോ? അങ്ങനെ സുഖവും ദുഃഖവും പരസ്പരം പങ്കിടുവാൻ രണ്ടുപേർ ഒരു വിവാഹവള്ളത്തിൽ കയറി യാത്രയാകുന്നു.

വിവാഹകർമ്മത്തിനുശേഷം മംഗളത്തിനു വേണ്ടിവരുന്ന അരിയും തലയിലാകെ പാറിപ്പിടിച്ചിരിക്കുവേ, ജെയിംസും മാർഗ്ഗററും മധുവിധു കൊണ്ടാടാൻ പോകുകയായി. ജെയിംസും മാർഗ്ഗററും ഒരുപോലെതന്നെ അഛ്ലാദഭരിതരാണെങ്കിൽ, ജെയിം

സിന്റെ സന്തോഷം നിരങ്കുശമായി പ്രകടിപ്പിച്ചു എന്നു വരുന്നതല്ല. പുരുഷനല്ലേ! മാഗ്ഗററിന്റെ ആനന്ദം പ്രകടമായിരിക്കുകയും ചെയ്യും. അവന്റെ കണ്ണുകളിൽ നക്ഷത്രങ്ങൾ തിളങ്ങും, നെറ്റിയിൽ അർദ്ധചന്ദ്രൻ പ്രകാശിക്കും, അധരത്തിൽ പുഞ്ചിരി വിടിരും. വിവാഹവേദിയിൽ കുനിഞ്ഞിരിക്കുകയോ, കരയുകയോ ഒന്നും മാഗ്ഗററു ചെയ്യുകയില്ല. മധുവിധുവിനു പോകുമ്പോൾ അമ്മയെ കെട്ടിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടു് "അമ്മേ! നിങ്ങളെയൊക്കെ ഇനി ഞാൻ എന്നാണു കാണാൻ പോകുന്നതു്." എന്നൊക്കെപ്പറഞ്ഞു് ഒരു ഗോഷ്ടിയും മാർഗ്ഗററു കാണിക്കാറില്ല. "ഗുഡ്ബൈ ഡാഡ്" അല്ലെങ്കിൽ "ഗുഡ്ബൈ മം" എന്നു് ഉത്സാഹപൂർവ്വം പറഞ്ഞു് അവരെ സ്നേഹപൂർവ്വം ചുംബിച്ചിട്ടു് അവൾ പോകും. മാർഗ്ഗററിനു്, ശാകുന്തളത്തിലെ നാലാംസ്തംഭം ഒരു പുതിയ രീതിയിലാണു്. പക്ഷെ, കണ്വനും ഗൗതമിയും ഇന്നും മൗലികമായി മാറിയിട്ടില്ല. മാർഗ്ഗററിന്റെ അച്ഛന്റെയും അമ്മയുടെയും കണ്ണുകളിൽ ഒരു ചെറിയ കണ്ണുനീർകണം പൊടിഞ്ഞുനില്ക്കുന്നതു കാണാറാവും. അവരുടെ ജീവിതത്തിനോടു് ഏകീഭവിച്ചിരുന്നവൾ ഒരു പുതുജീവിതത്തിലേയ്ക്കു പോകുകയാണു്! അതു് ഒരു വിടവു സൃഷ്ടിക്കുന്നു!

മധുവിധുകാലം! വിവാഹത്തിനു മുൻപുള്ള പരസ്പരപരിചയം ഒരു പരിധിക്കപ്പുറം പോയിട്ടില്ലാത്തവർ മധുവിധുകൊണ്ടാടുകയാണെങ്കിൽ അപ്രതീക്ഷിതമായി പലതും രണ്ടുപേരും മനസ്സിലാക്കിയെന്നു വരും. ജെയിംസും മാർഗ്ഗററും മാർഗേറിലോ, സ്കാർബറിയിലോ അതുപോലെയുള്ള മറെറവിടെയെങ്കിലുമോ അവരുടെ മധുവിധു കൊണ്ടാടാൻ പോയി എന്നിരിക്കട്ടെ. തലേന്നാൾവരെ വെറും മിസ്സ് മാർഗ്ഗററു് ആയി ഒപ്പുകൾ ഇട്ടുവന്ന മാർഗ്ഗററിനു്, അന്നു മിസ്സിസ് മാർഗ്ഗററു് ജെയിംസ് എന്നു് ഒപ്പിടുവാൻ കഴിയുകയെന്നതു് ഒരു ആനന്ദകരമായ അനുഭൂതി ഉണ്ടാക്കുന്നു. പക്ഷെ, ജെയിംസിനു് അങ്ങനെ ഒരു മാറ്റം ഇല്ല! അയാൾ അന്നും മി. ജെയിംസ് എന്നതന്നെ ഒപ്പിടണം.

തങ്ങൾ എട്ടത്ത മുറിയുടെ വാതിൽക്കൽ എത്തുമ്പോൾ ജെയിംസ് മാർഗററിനെ കയ്യിൽ കോരിയെടുക്കുകയായി. മധുവിധു ആഘോഷിക്കുവാൻ പോകുന്ന ദമ്പതിമാർ, പുതുഗൃഹത്തിൽ പ്രവേശിക്കുമ്പോൾ ഭർത്താവു ഭാര്യയെ എടുത്തുകൊണ്ടു വീട്ടിൽ കയറണം എന്ന ഒരു ആചാരം അനുഷ്ഠിക്കുകയാണു് അവർ ചെയ്യുന്നതു്. വിവാഹം സാക്ഷാൽ ഒരു 'വാഹം' ആയിരിക്കണമല്ലോ. മധുവിധു ആഘോഷിക്കുന്ന ദമ്പതിമാർ വന്നിട്ടുണ്ടു് എന്നതു ഹോട്ടലുകാക്കും ഒരു പ്രത്യേകമായ ഉത്സാഹം നൽകുന്നു. ആനന്ദവും പകരുന്നതാണല്ലോ. പ്രത്യേകിച്ചു്, കഴിഞ്ഞുപോയ തന്റെ മധുവിധുകാലം ഓർമ്മിക്കുവാൻ ആ മദ്ധ്യവയസ്കയായ ഹോട്ടൽകാരിക്കു് ഈ നവദമ്പതികളുടെ ആനന്ദംനിമിത്തം സാധിക്കുന്നുവെങ്കിൽ, എന്തിനു് ആ അയവിറക്കിയ സന്തോഷം വേണ്ടെന്നുവയ്ക്കണം. തന്നെയുമല്ല, വെറും പണം ഉണ്ടാക്കലും, അരിവെച്ചുകൊടുപ്പും, മുണ്ടലക്കികിട്ടുന്നതുമായി മാത്രം മാററിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്ന തന്റെ ആ ഭർത്താവിനോടു് "അതാ നോക്കു! ഭാഗ്യമുള്ളവർ ആനന്ദിക്കുന്നതു്" എന്നു് ഒന്നുപറഞ്ഞു പരിഭവിക്കുവാനും ആ ജീവിതാസക്തി അടങ്ങിയിട്ടില്ലാത്ത ആ മദ്ധ്യവയസ്കയ്ക്കു സാധിച്ചെന്നുവരും. അതങ്ങനെ.

ഒരാഴ്ച മധുവിധു ആഘോഷിക്കാനാണു ജെയിംസും മാർഗററും തീരുമാനിച്ചിരിക്കുന്നതെങ്കിൽ, ആ ഒരാഴ്ച മുഴുവൻ അവർ മറെറല്ലാം വിസ്മരിക്കും. ആ ഉത്സവത്തിൽ, തിരികെ വന്നു മാർഗററു് ഒരു ടൈപ്പുയിററിംങ്ങ് യന്ത്രത്തിന്റെ പിൻപിലും, ജെയിംസ് ബാങ്കിലെ അഴികൾക്കു പിൻപിലും ഇരിക്കേണ്ടതാണെന്നു സ്മരണയാണു് അവർ ആദ്യമായി ഉപേക്ഷിക്കുക. ജോലിയുടെയും, ഉത്തരവാദിത്വത്തിന്റെയും, ഒക്കെയായ ആ ലോകത്തിൽനിന്നു് ആ ഏദൻതോട്ടത്തിൽ വന്നിരിക്കുകയാണു്. നിരോധിക്കപ്പെട്ട പഴങ്ങൾ ഒന്നുമില്ലാത്ത ഒരു നവീനമായ ഏദൻതോട്ടത്തിൽ!

മാർഗ്ഗററിന്റെയും ജെയിംസിന്റെയും ഒരാഴ്ച ഒരു നിമിഷം പോലെ പോകും. കരിയും, പുകയും, ടൈപ്പ്റൈററിങ്ങ് യന്ത്രവും, കണക്കുപുസ്തകങ്ങളുംകൊണ്ടു നിറഞ്ഞ ലണ്ടൻനഗരത്തിന്റെ ചിത്രം അവരുടെ ഭാവനയിൽ ഉയരും. അതെ അവർ തിരിച്ചുവരണം. പക്ഷെ, ലണ്ടൻപോലും ഒരു പുതിയ പരിവേഷം അണിഞ്ഞിട്ടായിരിക്കും അവരുടെ മുന്നിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുക. അവർ ഒരുമിച്ചു് ആണു് അവിടെ ജീവിക്കുവാൻ പോകുന്നതു്. പിന്നെ, ജെയിംസുമായി മാത്രം മധുവിധു കൊണ്ടാടാൻവന്ന മാർഗ്ഗററു്, ഏകാകിനിയായാണോ ഭർത്താവിനെ അനുഗമിക്കുന്നതെന്നു് അക്കറിയാം. ജെയിംസിന്റെ ആ ചെമ്പിച്ച മുടിയും, നീലക്കണ്ണും ഒരു വളരെ ചെറിയ മുഖത്തു് അവൾ കണ്ടുതുടങ്ങി!

മാർഗ്ഗററിന്റെയും ജെയിംസിന്റെയും വിവാഹജീവിതത്തെക്കുറിച്ചു് അധികമൊന്നും പറയാനില്ല. മധുവിധുകാലത്തിന്റെ പട്ടുമെത്തകൾ കീറിപ്പോയി, അവരുടെ വിവാഹജീവിതം കൃഷ്ണനില്ലാത്ത കസേരയായിക്കഴിഞ്ഞു. പക്ഷെ, അവർ അതുമായി പൊരുത്തപ്പെട്ടു. ലോകത്തു് ഏതുഭാഗത്തും ഭാര്യാഭർത്താക്കന്മാർ ജീവിക്കുന്നതുപോലെ അവരും ജീവിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. തങ്ങൾ സമുദായത്തിന്റെ ഏതു വിഭാഗത്തിൽ പെടുന്നുവോ, അതിന്റെ സുഖങ്ങളും ദുഃഖങ്ങളും അനുഭവിച്ചുകൊണ്ടു് അങ്ങനെ ജീവിച്ചുപോകും. മാൽത്തൂസിന്റെ അസ്ഥിപഞ്ജരത്തിനു് ഒരു ഇളക്കം കൂടി ഉണ്ടാകത്തക്കവണ്ണം അവരും ജനസംഖ്യാപ്പെരുപ്പത്തിനു സംഭാവനകൾ നൽകും. ഒരു പക്ഷെ, മാർഗ്ഗററും ജെയിംസും ബുദ്ധിയുള്ളവർ ആയതുകൊണ്ടു്, അഞ്ചാറു കൊച്ചുകാലുകൾ വീട്ടിൽ ഓടിനടക്കുന്നതു ദൈവംതമ്പുരാന്റെ 'അനുഗ്രഹം'കൊണ്ടാണെന്നു് അവർ വിചാരിക്കുകയില്ല. ദൈവംതമ്പുരാനെ ഉറക്കറവിചാരിപ്പുജോലിയിൽനിന്നു മാററിയിട്ടു്, ഉണ്ണാനുള്ള അരികൂടി വരാതെ തിന്നാനുള്ള വാകൾ കൂട്ടുന്നതിൽനിന്നു വിരമിക്കാനുള്ള ചുമതല അവർതന്നെ ഏറെറടുക്കും. പക്ഷെ, അതുകൊണ്ടു് അ

വരുടെ വിവാഹജീവിതത്തിലെ സുഖാനുഭവങ്ങൾ അവക്കു കുറവായേ കിട്ടുന്നുള്ളൂ എന്നില്ല.

ഒരു ഇരുപതുവർഷം കഴിഞ്ഞു മാസ്റ്ററിനെയും ജെയിംസിനെയും നമുക്കൊന്നു സന്ദർശിക്കാം. അവർ ഒരു ചെറിയ വീടു സ്വന്തമായി വാങ്ങിച്ചുകഴിഞ്ഞു. ഒരു ചെറിയ തോട്ടത്തിന്റെ മദ്ധ്യത്തിരിക്കുന്ന ആ വീടു് വീട്ടിൽനിന്നതന്നെ നമുക്കു കാണാം. വീടിന്റെ മുൻവശത്തെ വാതിലിൽ ഘടിപ്പിച്ചിരിക്കുന്ന ബട്ടൺ നമുക്കൊന്നു് അമർത്താം. അകത്തുനിന്നു് ആ വരുന്നതു മിസ്സിസ് മാസ്റ്ററർ ജെയിംസാണു്. 20 വർഷത്തിനു മുൻപുള്ള ആ മുഖഭാവം അധികം മാറിയിട്ടില്ല. എങ്കിലും അൽപം തടിച്ചിട്ടുണ്ടു്. മുഖത്തെ മാംസം ഉറച്ചിട്ടും ഉണ്ടു്. ചിരികടിച്ചു് അമർത്തിയിരിക്കുകയാണു്. നോട്ടത്തിനു മൂർച്ച അല്പം കൂടിയിട്ടുണ്ടു്. മിസ്സിസ് ജെയിംസ് അടുക്കളയിൽ എന്തോ ജോലി ചെയ്യുകൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. അരയിൽ കെട്ടിയിരുന്ന ആ തുണിയിൽ കൈകൾ തുടച്ചുകൊണ്ടു് അവർ ഞങ്ങളോടു വന്ന കാര്യം ചോദിക്കും. വീടിന്റെ പിറകുവശത്തുള്ള തോട്ടത്തിൽ ജോലിചെയ്യുകൊണ്ടിരുന്ന ജെയിംസിനെ അവർ വിളിച്ചു. 'ഹിലേറി' എന്ന വിളികേട്ടുകൊണ്ടു ജെയിംസ് അടുത്തുവരുന്നു. തോട്ടത്തിൽ ജോലിചെയ്യുകൊണ്ടിരുന്ന അരിവാളുമായിട്ടാണു നമ്മുടെ സമീപത്തേയ്ക്കു വരുന്നതു്. സന്ദർശകർ വന്നപ്പോൾ, മിസ്സിസ് ജെയിംസ് ജെയിംസിനെ വിളിച്ചെങ്കിലും, സംഭാഷണത്തിൽ മുൻകൈ എടുക്കുന്നതു മിസ്സിസ് ജെയിംസാണു്. ജെയിംസിനു് ഇല്ലാത്ത ഒരു പ്രസരിപ്പു് അവരിൽ കാണാനുണ്ടു്. ശരീരവും, പെരുമാറ്റവും ഒക്കെ നോക്കിയാൽ, വിവാഹം ജെയിംസിനു നഷ്ടവും മാർസ്റ്ററിനു ലാഭവും ആയിരുന്നെന്നു തോന്നും. ഒരു വൈവാഹികജീവിതം ആൺപെൺവർഗ്ഗങ്ങളെ ബാധിക്കുന്ന രീതിയെക്കുറിച്ചു് ഇന്നു സമുദായശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരിൽ ഒരു സംഘം പുലർത്തിപ്പോരുന്ന അഭിപ്രായവും, ജെയിംസിനെയും മാസ്റ്ററിനെയും നിരീക്ഷിച്ചു നാം എ

ത്തിച്ചേർന്ന് നിഗമനത്തെ പിൻതാങ്ങുന്നു. വിവാഹം പുരുഷന്റെ ആയുസ്സിനെപ്പോലും കുറയ്ക്കുന്നു എന്നാണ് അവർ പറയുന്നത്. വിവാഹം മാതൃകയല്ല, പൊതുവിൽ സംരക്ഷിതമായ ഒരു ജീവിത രീതിതന്നെ സ്ത്രീവർഗ്ഗത്തിനു് ആയുരാരോഗ്യാദികം കൂടുതൽ കൊടുക്കുന്നുവെന്നു് അവർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. പക്ഷെ, ജീവിതസമരത്തിൽ സ്ത്രീയും പുരുഷനോടൊപ്പമോ, ചിലപ്പോൾ അതിൽ കൂടുതലായിത്തന്നെയോ പങ്കെടുക്കാൻ തുടങ്ങിയപ്പോൾ സ്ഥിതിഗതികൾ ഒട്ടൊന്നു മാറിയിട്ടുണ്ടു്.

ജെയിംസിന്റെയും മാഗ്ഗറിന്റെയും ദൈനംദിനജീവിതം നമുക്കൊന്നു നോക്കാം. ജെയിംസ് രാവിലെ പതിവുപോലെ ജോലിക്കുപോകും. 20 വർഷം മുൻപു ബാങ്കിൽ ക്യാഷർ ആയിരുന്ന അയാൾ ഇന്നു ബാങ്കിന്റെ ഒരു പ്രാദേശികശാഖയുടെ മാനേജരാണു്. 10 മണിക്കു ബാങ്കിൽ എത്തേണ്ടവണ്ണം അയാൾ 9 മണിക്കു വീട്ടിൽനിന്നും തിരിക്കും. പതിവുപോലെയുള്ള ട്രെയിനിൽ കഴിവുണ്ടെങ്കിൽ പതിവുപോലെയുള്ള സീറ്റിൽ പതിവുപോലെയുള്ള പത്രവും വായിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു് അയാൾ ജോലിസ്ഥലത്തു് എത്തിച്ചേരും. പതിവുപോലെയുള്ള ജോലി ചെയ്തിട്ടു് മി. ജെയിംസ് വൈകുന്നേരം ജോലിസ്ഥലത്തുനിന്നു വന്നതിനു ശേഷം മി. ജെയിംസ് അത്താഴംകഴിഞ്ഞു തീയുടെ മുൻപിൽ തന്റെ ആ പത്രം നിവർത്തിക്കൊണ്ടു് ഇരിക്കുകയായി. അതാണു് ആ സാധു മനുഷ്യന്റെ കോട്ട. ആ കോട്ടയ്ക്കു വെളിയിൽ മിസ്സിസ് ജെയിംസ് ലോകകാര്യം പറയും. ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു് എന്തോ തയ്ക്കുകയും ചെയ്യും. കീറിപ്പോയ സോക്സ് നന്നാക്കുകയാണെന്നു തോന്നും. മിസ്സിസ് ജെയിംസിന്റെ ഈ തയ്യലിനെക്കുറിച്ചു് അല്പം ഒന്നു പറയേണ്ടതുണ്ടു്. പത്രംവായന എന്നതിന്റെ സ്ത്രീലിംഗമാണു നെയ്ക എന്നു പറയുന്നതു്. ഇംഗ്ലീഷുകാരന്മാർ പൊതുസ്ഥലങ്ങളിൽ പത്രവായനയിൽമുഴുകുമ്പോൾ, ഇംഗ്ലീഷുകാരികളിൽ ഒരു നല്ല അംശം നെയ്ത്തിൽ വ്യാപൃതരായിരിക്കും. വിപ്രോഷി

ത ഭർത്തുകയായിരുന്ന ഹെലൻ തന്നെ ഉപദ്രവിച്ച കമിതാക്കളിൽ നിന്നു രക്ഷപ്പെടാൻ ഉപയോഗിച്ച വേല ആയിരുന്നല്ലോ നെയ്യുകയും അഴിക്കുകയും, വീണ്ടും നെയ്യുകയും എന്ന വേല. ഹെലൻ ചെയ്തതുപോലെ ഒരു പ്രേമസക്കസു കാണിക്കുകയല്ല ഇംഗ്ലീഷ് സ്ത്രീകൾ ചെയ്യുന്നതു്. ഏതായാലും ധാരാളം ആളുകൾ യാത്ര ചെയ്യുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഒരു ട്രെയിനിലും, ഒരു ഇംഗ്ലീഷ് വനിത നെയ്യുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതു നമുക്കു കാണാറാകും. അങ്ങനെ നാം കാണുന്നവരെല്ലാം ഹെലൻമാരല്ല. പ്രണയപ്രാർത്ഥന നടത്തുന്നവരെയെല്ലാം ഒഴിച്ചുനിർത്തുക എന്നതല്ല അവരുടെ ആവശ്യം, നടത്താൻ ആളുകളെ ലഭിക്കുക എന്നതാണു്.

ജെയിംസിനും ഭാര്യയ്ക്കും ഈ സമയംകൊണ്ടു് ഒരു പുത്രനും പുത്രിയും ഉണ്ടായെന്നിരിക്കാം. ഒരു ഇരുപതുവയസ്സുവരുന്ന മാസ്റ്റർ ജെയിംസും. ഒരു പതിനാറുവയസ്സുവരുന്ന മിസ്സ് ജെയിംസും. മാസ്റ്റർ ജെയിംസിന്റെ ജീവിതം അവന്റെ കോളേജിലും, കൂട്ടുകാരികളിലും കളികളിലും ഒതുങ്ങിനില്ക്കും. ഏറ്റവും ആകർഷകമായി അവനുതോന്നുന്ന സംഭവം ശനിയാഴ്ച രാത്രി കോളേജ് യൂണിയൻ കെട്ടിടത്തിൽ വച്ചു നടത്തുന്ന ഡാൻസു് ആണു്. വികാരതരളിതമായ അവന്റെ മനസ്സിൽക്കൂടി പല മനോഹാരിണികളുടെയും രൂപങ്ങൾ കടന്നുപോകുന്നുണ്ടായിരിക്കും. പക്ഷെ, വളരെ മുരടിക്കമായി മാത്രമേ അവനു് അതൊക്കെ ഒരു പ്രശ്നമോ, തലവേദനയോ ആകാറുള്ളൂ.... അതിനു പ്രധാനമായുള്ള ഒരുകാരണം ഈ ആരുമായും അടുത്തു സഹവസിക്കുന്നതിനു് അവനു് സ്വാതന്ത്ര്യം ഉണ്ടെന്നുള്ളതാണു്. പെൺകുട്ടിക്കും അതു സമ്മതമായിരിക്കണം. എന്നതിൽക്കവിഞ്ഞു് നിബന്ധനകൾ ഒന്നുമില്ല. വെളിയിലേയ്ക്കു് ഒഴുകേണ്ട വികാരങ്ങൾ അകത്തേയ്ക്കു് അകത്തേയ്ക്കു് തിരിച്ചുവിട്ടു് മനസ്സു് ഒരു .ട്ടിച്ച കേന്ദ്രമാക്കേണ്ട കായ്വും അവനില്ല.

വിവാഹവിരോധികളായ ന്യൂറോസിസ്സുകൾ ഒന്നും മാസ്റ്റർ

ജെയിംസ് കുസ്ഥമാക്കിയിട്ടില്ല എങ്കിൽ, അയാളും അയാളുടെ അച്ഛനെപ്പോലെ വിവാഹം കഴിക്കും. ഒരു ദിവസം തന്റെ ഭാവിഭാര്യയായ പെൺകുട്ടിയെ മാസ്റ്റർ ജെയിംസ് വീട്ടിൽ കൊണ്ടുവന്ന് തന്റെ അമ്മയുമായി പരിചയപ്പെടുത്തും. ജെയിംസിന്റെ അമ്മ, തന്റെ മകന്റെ ഭാര്യയാകാൻ പോകുന്ന പെൺകുട്ടിയെ, ലോകത്തിൽ എവിടെയും ഉള്ള ശത്രുക്കളെപ്പോലെ ഒരു മാനസികമായ എക്സ്പെരിശോധനയ്ക്കു വിധേയയാക്കും. തന്റെ പുത്രന്റെ ജീവിതത്തിൽ മറ്റൊരു സ്ത്രീ കടന്നുവന്നാൽ ഉണ്ടാകാവുന്ന പ്രശ്നങ്ങളും ഒന്നും മുൻകൂട്ടിക്കാണാതെ ആ സാധുസ്ത്രീ അവളെ മനസാ സ്നേഹിക്കാനും തുടങ്ങി എന്നുവരാം. എന്നാൽ അമ്മായിഅമ്മയുടെയും മരുമകളുടെയും ജീവിതത്തിൽ കടന്നുകൂടുന്ന അസ്വസ്ഥത്തിന്റെ കാര്യത്തിനു് ഇംഗ്ലണ്ടും ലോകത്തിൽ എവിടെയും എന്നപോലെ ഒരു ഉദാഹരണം തന്നെയാണു്.

മിസ്സ് ജെയിംസിന്റെ ജീവിതവും ഏതാണ്ടു് മാസ്റ്റർ ജെയിംസിന്റെ ജീവിതംപോലെതന്നെ. മിസ്സ് ജെയിംസ് വിദ്യാർത്ഥിനി അല്ലെങ്കിൽ, ഏതെങ്കിലും സ്ഥാപനത്തിലെ ടൈപ്പിസ്റ്റ് സെക്രട്ടറി ആയിരിക്കും. അല്ലെങ്കിൽ ഒരു ആർട്ടിസ്റ്റിന്റെ മോഡൽ. അല്ലെങ്കിൽ അതുപോലെയുള്ള ഏതെങ്കിലും ജോലി. കുറെ സ്നേഹിതന്മാരും സ്നേഹിതകളും ആ ജീവിതത്തിൽ ചുറ്റിക്കറങ്ങുന്നുണ്ടാകും. ജൂലിയാ രാത്രി അസമയം ആകുന്നതിനുമുമ്പു് തിരിച്ചുവരണമെന്നു് കുറെ ദിവസമായി അവളുടെ അച്ഛൻ നിർബന്ധിക്കുകയാണു്. അവൾ കഴിവുള്ളിടത്തോളം അതു് അനുസരിക്കാറുമുണ്ടു്. എന്നാൽ ചിലപ്പോൾ ആ ഫിലിപ്പിന്റെ പ്രേരണാശക്തി അസാമാന്യം തന്നെ. രണ്ടുമണിവരെ ഡാൻസ് ചെയ്യണമെന്നു് അയാൾ നിർബന്ധിച്ചാൽ കേൾക്കാതെ തരമില്ല. പ്രത്യേകിച്ചു് ചൂടും മാദകത്വവും കലർന്ന മദ്യം രണ്ടുമൂന്നുകവിൾ കുടിച്ചതിനുശേഷം ഓരോ പ്രാവശ്യവും ഡാൻസു തുടങ്ങുന്നതിനു മുമ്പു് ഒരു ചുംബനം വേണമെന്നു് അവൻ കേണു് അപേക്ഷിച്ചാൽ കേൾക്കാതെ എന്തുചെയ്യും?

മി. ജെയിംസും ഭാര്യയും ഒരു വൈകുന്നേരം വീട്ടിൽ ഇരിക്കുകയായിരുന്നു. ജെയിംസ് അയാളുടെ പത്രത്തിന്റെ പിറകിലും, മാർഗ്ഗററ്റ് അവളുടെ തുന്നലിന്റെ വലയിലും. ജൂലിയാ വെളിയിൽ പോയിരുന്നു. അവർ പതിവായുള്ള സമയത്തു മാത്രമേ തിരികെ വരികയുള്ളൂ എന്നായിരുന്നു അവരുടെ വിചാരം. പക്ഷേ, അവളിതാ തിരിച്ചുവന്നിരിക്കുന്നു. അവളുടെ കൂടെ ഒരു ചെറുപ്പക്കാരനുമുണ്ട്. "അമ്മ ഇതു് ഫിലിപ്പാണു്. ഞാനും ഫിലിപ്പും വിവാഹം കഴിക്കാൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തി." ജൂലിയാ അമ്മയോടു പറഞ്ഞു. മി. ജെയിംസോ, മിസ്സിസ് ജെയിംസോ ഒന്നും പറയേണ്ടതായിട്ടില്ല; ഒന്നും തീരുമാനിക്കേണ്ടതായിട്ടില്ല. ജൂലിയായും ഫിലിപ്പും പരസ്പരം വരിച്ചുകഴിഞ്ഞു. അച്ഛനമ്മമാരുടെ അനുഗ്രഹം അവർ തങ്ങൾക്കു നൽകിയാൽ മതി. ആ അനുഗ്രഹം നൽകിയാൽ അവർ സന്തോഷത്തോടുകൂടി വിവാഹം കഴിക്കും. പക്ഷേ, കൊടുത്തില്ലെങ്കിലും അവർ വിവാഹം കഴിച്ചെന്നുവരും, മി. ജെയിംസും മിസ്സിസ് ജെയിംസും ഏതാണ്ടു് ഇരുപത്തിയഞ്ചു വർഷങ്ങൾക്കു മുൻപിലുള്ള അവരുടെ ആ മാദകമായ കാല്പലട്ടത്തിലേയ്ക്കു് ഒന്നു തിരിഞ്ഞുനോക്കിയാൽ, ആ ശബ്ദായമാനമായ കഫേയിൽ ഒരു വൈകുന്നേരം അവർ അവരുടെ സപ്നങ്ങൾകൊണ്ടു കെട്ടിയുണ്ടാക്കിയ കൊച്ചുലോകം ഓർമ്മയിൽ വരുത്തിയാൽ, ഫിലിപ്പിനെ വിവാഹം കഴിക്കാൻ ജൂലിയായെ അവർ അനുവദിക്കും. ഫിലിപ്പിന്റെ ആ അത്മാശ്രയമായ വിഡ്ഢിച്ചിരിയെ അവർ ആ വീട്ടിലെ അംഗമാക്കും. ജൂലിയാ ആനന്ദംകൊണ്ടു് തുള്ളിച്ചാടി അമ്മയെയും അച്ഛനെയും ഉമ്മവയ്ക്കും.

റോബർട്ടിന്റെ ജീവിതം

മി. റോബർട്ട് ഇംഗ്ലീഷ് നാട്ടിൻപുറത്തിന്റെ ഒരു സന്താനമാണു്. വടക്കു്, പ്രഭാതത്തിൽ കുതിരകളുമായി കർഷകൻ ഉഴാൻ പോകുന്ന ഒരു തനി നാട്ടിൻപുറമാണു് റോബർട്ടിന്റെ പശ്ചാത്തലം. നീണ്ടുനീണ്ടു കിടക്കുന്ന പാടങ്ങളിൽ പഴുത്തു മുമ്പു നില്ക്കുന്ന കോതമ്പുകൾ കർഷകനെ കാണുമ്പോൾ തലയാട്ടും. ബോക്കൺ എന്ന നാമത്തിൽ സായിപ്പിന്റെ പ്രഭാതഭക്ഷണമാകുവാനുള്ള പന്നികൾ മുക്കുറയിട്ടു് മച്ചികളെപ്പോലെ അവിടത്തെ പറമ്പുകളിൽ നടക്കും. അവയോടൊത്തു് കോഴികളും. ഒരു ചാറൻമഴകൊണ്ടു് ഒന്നുരണ്ടു പ്രദേശങ്ങളിൽ ചള്ളയായി കിടക്കുന്ന ആ വീതികുറഞ്ഞ നാട്ടിൻപുറത്തെ വഴിയിൽക്കൂടി പോകുന്നവർ മിക്കവാറും പരസ്പരം പരിചയമുള്ളവർ ആയിരിക്കും. ആ ഗ്രാമത്തിൽ ജീവിക്കുന്നവർ അങ്ങോട്ടും ഇങ്ങോട്ടും നല്ലപോലെ അറിയും. ഏതെങ്കിലും അപരിചിതൻ ആ വഴി കടന്നുപോയാൽ ജിജ്ഞാസയോടുകൂടി സൂക്ഷിച്ചു നോക്കത്തക്ക നാഗരികതപമേ അവക്കുള്ളു.

ഈ ഗ്രാമത്തിലാണു് റോബർട്ട് ജനിച്ചതു്. ഇവിടത്തെ സ്ലോബറിയും ആപ്പിളും പറിച്ചുതിന്നു്, ചെളിയിലും മണ്ണിലും കിടന്നുരുണ്ടു്, മറ്റു കുട്ടികളോടു് ഗുസ്തിപിടിച്ചു് മൂക്കിനും കണ്ണിനും ഇടി കൊടുത്തും വാങ്ങിച്ചുമാണു് റോബർട്ട് വളർന്നതു്. ഒരു പക്ഷേ, അടുത്ത വീട്ടുകാരന്റെ തോട്ടത്തിലെ ആപ്പിൾപഴം കട്ടു പറിച്ചുതിനു്, ഉടമസ്ഥൻ റോബർട്ടിന്റെ ചെവി പിടിച്ചു് മുറുക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടായിരിക്കണം.

ഇന്നു് റോബർട്ട് ലണ്ടനിൽ ഉദ്യോഗം വഹിച്ചു് താമസിക്കുന്ന ബഹുഭ്രഭരിപക്ഷത്തിൽ ഒരാൾ ആണു്. വൃദ്ധരായ മാതാ

പിതാക്കളെ കാണുവാൻ അയാൾ ചിലപ്പോഴെല്ലാം പോകും. പിതാവിനു് ഒരു പുതിയ സൂട്ടു്, മാതാവിനു് ഒരു പുതിയ ഷോക്കു് എന്നിങ്ങനെ എന്തെങ്കിലും സമ്മാനം അയാൾ കൊണ്ടുപോകുകയും ചെയ്യും. അതുപോലെതന്നെ ക്രിസ്മസ്സു് ദിവസം കുടുംബത്തിലെ മാറംഗങ്ങളോടൊപ്പം ടക്കിക്കോഴിയുടെ ഇറച്ചിയും, പ്ലംപഴംകൊണ്ടുള്ള പായസവും കഴിക്കാൻ റോബർട്ടു് വീട്ടിൽ എത്തിച്ചേരും. റോബർട്ടിന്റെ കുടുംബവുമായി ഇങ്ങനെ ബന്ധം പുലർത്തുമെങ്കിലും കുടുംബവും കുടുംബകാര്യങ്ങളും അയാളുടെ മനസ്സിന്റെ സ്വാസ്ഥ്യം ഇല്ലാതാക്കുന്ന പ്രശ്നങ്ങൾ അല്ല. സമുദായത്തിന്റെ ഇടത്തട്ടിൽ ജനിച്ചു്, കാലക്ഷേപത്തിനുവേണ്ടി നഗരത്തിൽ താമസിക്കുന്ന ഒരുവൻ തന്റെ വ്യവസ്ഥിതിയിൽ നേരിടേണ്ട പല പ്രശ്നങ്ങളും റോബർട്ടിനെ അലട്ടുന്നില്ല. ജന്മിയുടെ കോടതിനടപടിയിൽനിന്നു് കുടുംബത്തിൽ ബാക്കി ശേഷിച്ചിട്ടുള്ള വല്ല വസ്തുവും രക്ഷിക്കാൻ അയാൾ ഓടിനടക്കേണ്ട വിവാഹപ്രായം കഴിഞ്ഞിട്ടും മംഗല്യമണിയാതെ നില്ക്കുന്ന സഹോദരിമാർക്കു വരനെ അന്വേഷിച്ചു് ക്ലേശിക്കേണ്ട ഭാരവും അയാൾക്കില്ലാ. റോബർട്ടിന്റെ ജീവിതം എങ്ങനെ ജീവിക്കണമെന്നു അയാൾക്കു് വിദഗ്ദ്ധോപദേശം നൽകാൻ തയാറെടുത്തു നടക്കുന്ന ബന്ധുജനങ്ങളും അയാൾക്കു് അധികം ഇല്ല. മാതാപിതാക്കളെയും കുടുംബത്തെയും കുറിച്ചുള്ള ക്ലേശത്തിൽനിന്നു് റോബർട്ടു് വളരെയേറെ വിമുക്തനായിരിക്കുവാൻ ഉള്ള കാരണങ്ങളിൽ ഒന്നു് അവിടത്തെ സമുദായത്തിന്റെ സംഘടനയും വ്യക്തിജീവിതത്തിലെ സുരക്ഷിതത്വവും ആണു്. തന്റെ വീട്ടു പുലർത്തിക്കൊണ്ടു പോകാനും വീട്ടുകാര്യം നോക്കാനും റോബർട്ടു് ക്ലേശിക്കേണ്ട. റോബർട്ടിന്റെ പിതാവിനു് ജോലി എട്ടുത്തതിന്റെ പെൻഷ്യനോ, ജോലി ഒന്നും കിട്ടാതെ ഇരിക്കുന്നതിന്റെ വേതനമോ കാണും. വ്യക്തിജീവിതത്തിൽ കഴിവുള്ളതു സാമ്പത്തിക സുരക്ഷിതത്വം വരുത്തുവാൻ പാശ്ചാത്യസമുദായങ്ങൾ ശ്രമിച്ചിട്ടുള്ള

തിന്റെ ഫലമാണ് ഇതു്. തലമുറകളുടെ പ്രയാസങ്ങൾ ഒരു ഇംഗ്ലീഷ് കുടുംബത്തിലെ അംഗത്തെ വിഷമിപ്പിക്കുന്നില്ല. തൊഴിലാളി ഗവമ്മെൻറു് നടപ്പിൽ വരുത്തിയ ക്ഷേമരാഷ്ട്രം ഈ ഭാഗ്യത്തെ അഷ്ടബന്ധമിട്ടു് ഉറപ്പിച്ചിട്ടും ഉണ്ടു്.

വീടും കുറെയൊക്കെ നാട്ടും ഒരു ഒക്ടോപ്പസിനെപ്പോലെ മൂർച്ചയുള്ള കൈകാലുകൾകൊണ്ടു് വ്യക്തിയെ വരിഞ്ഞുകെട്ടുന്നില്ല എന്നുള്ളതു്, വ്യക്തിയുടെ ജീവിതം വികസിക്കുവാൻ വളരെയേറെ സഹായിക്കുന്നു. തന്റെ കഴിവുകളെ, പ്രവണതകളെ വെളിച്ചത്തു കൊണ്ടുവരാനും, കഴിവുള്ളതു് തനിക്കും നാടിനും ചെയ്യുവാനും ഒരു വ്യക്തിയ്ക്കു് ഇതുകൊണ്ടു സാധിക്കുന്നു.

* * * *

താഴ്ന്ന തലമുറ

ബ്ലൂൻഹീം കൊട്ടാരം ഇംഗ്ലണ്ടിലെ വലിയ കൊട്ടാരങ്ങളിൽ ഒന്നാണു്. നെപ്പോളിയനെ തോല്പിച്ച വെല്ലിങ്ടൺ പ്രഭുവിനു് അന്നത്തെ നാടുവാഴി പണിയിച്ചുകൊടുത്തതാണു് ബ്ലൂൻഹീം കൊട്ടാരം. പ്രഭുവിന്റെ പ്രതിമ വഹിച്ചുകൊണ്ടു നില്ക്കുന്ന ഒരു ഉയർന്ന സ്തംഭവും ആ കൊട്ടാരത്തിനു് അടുത്തുതന്നെയുണ്ടു്. വളരെ ഉയരത്തിൽ മഹാന്മാർപോലും ചുരുങ്ങിപ്പോകുമെന്നു് അന്നാണു് എനിക്കു ബോദ്ധ്യപ്പെട്ടതു്. തൂണിന്റെ മുകളിലെ വെല്ലിങ്ടൺപ്രഭു ഒരു എലിയെക്കാൾ വലിയതു് ആയിരുന്നില്ല.

ബ്ലൂൻഹീം കൊട്ടാരം ഇന്നു് സന്ദർശകർക്കു് കയറി കാണാം. രണ്ടുഷില്ലിങ്ങ് പ്രവേശനക്കൂലി കൊടുക്കണം—രണ്ടു ഷില്ലിങ്ങ് കൊടുത്തു് നാം അകത്തു കടക്കുമ്പോൾ നമ്മുടെ കൂടെ ഒരു

മാഗ്ദർശി കൂടെ നടന്നു തുടങ്ങിയെന്നിരിക്കും. ആ മനോഹരമായ കെട്ടിടത്തിന്റെ ഓരോ ഭാഗവും നമുക്കു കാണിച്ചുതന്നു് അതിനെപ്പറ്റി പറയാനുള്ള കാര്യങ്ങൾ അയാൾ പറയുകയാണു്. അയാൾക്കു് അതൊരു വിഷമമേ അല്ല. മുമ്പു് അനവധിപ്രാവശ്യം അതേ കാര്യംതന്നെ അതേ വാക്കുകളിൽത്തന്നെ അയാൾ പലരോടും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. ആയിരം പ്രാവശ്യം ഇക്കാര്യംതന്നെ പറഞ്ഞിട്ടുള്ള അയാൾ ആയിരത്തിഒന്നാമതു് അതു പറയുമ്പോഴും അവിടവിടെയായി അല്പം ഫലിതവും പൊടിക്കൈകളും പ്രയോഗിച്ചു് രസിക്കാനും രസിപ്പിക്കാനും ശ്രമിച്ചെന്നും ഇരിക്കും. സന്ദർശകരുടെ ഓരോ കൂട്ടവും പോകുമ്പോൾ ആ പാവം ഒരു സമാശ്വാസശ്വാസം വിട്ടുന്നതും കാണാം. പക്ഷേ, ഒരു മിനിട്ടിൽ അടുത്ത സന്ദർശകസംഘം വരികയായി. നമ്മുടെ സ്നേഹിതൻ പ്ലേറ്റുവയ്ക്കുകയും ആയി.

ബ്ലെൻഹീം കൊട്ടാരത്തിന്റെ ഇന്നത്തെ അവകാശി, ഇപ്പോഴത്തെ വെസ്റ്റിങ്ടൺപ്രഭു—ആ കൊട്ടാരത്തിന്റെ ഒരു ഭാഗത്തു് താമസിക്കുകയാണു്. ആ ഭീമാകാരമായ കൊട്ടാരം സംരക്ഷിച്ചുപോകണമെങ്കിൽ!

* * * *

കോമൺസുസഭയും രാഷ്ട്രീയകക്ഷികളും

രീവ്രമായ വാദപ്രതിവാദങ്ങൾക്കു് ഇടകൊടുക്കുന്ന ബില്ലൊന്നും അന്നില്ലായിരുന്നു—അതായിരുന്നിരിക്കാം ഒരു അൻപതിൽ കൂടുതൽ അംഗങ്ങൾ കോമൺസുസഭയിൽ അന്നു് ഇല്ലായിരുന്നതു്. അന്നത്തെ ഗവണ്മെൻറുപക്ഷം ആയ തൊഴിലാളികക്ഷി

യിലെ ഒരു ഇരുപത്തഞ്ചുപേരും ബാക്കി പ്രതിപക്ഷവും. കോമൺസുസഭ സാധാരണയായി കൂടിക്കൊണ്ടിരുന്ന ഹാൾ ഹിറ്റ്ലറുടെ ബോംബുകൾ താറുമാറാക്കിയിരുന്നതിനാൽ, ഒരു താല്ക്കാലികമായ ചെറിയ ഹാളിൽ ആണു സഭയുടെ യോഗങ്ങൾ കൂടിക്കൊണ്ടിരുന്നതു്. തിരുവനന്തപുരം ജൂബിലി ടൗൺഹാളോളംതന്നെ വലുതല്ലായിരുന്ന ആ ഹാൾ. കോമൺസിലെ സ്പീക്കർക്കു് ഒരു ഔദ്യോഗികവേഷം ഉണ്ടു്. ഹൈക്കോടതിജഡ്ജിമാരുടേതുപോലെയുള്ള ഉഷ്ണീഷവും അംഗവസ്ത്രവും അവർ ധരിച്ചിരിക്കും. ഞാൻ ആദ്യമായി പാർലമെന്റു സന്ദർശിച്ച ദിവസം പ്രധാനമന്ത്രിയുൾപ്പെടെ മന്ത്രിസഭയിലെ ചില പ്രമുഖാംഗങ്ങൾ ഹാജരായിരുന്നു. ഒരു നിയമസഭാംഗത്തിന്റെ പരിചയപ്പെടുത്തൽ സഭയുടെ ഗ്യാലറിയിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതിന്റെ നാന്ദിയായി അവിടെയും വേണമായിരുന്നു. ഗവൺമെൻറുബഞ്ചുകളുടെ ഒരാറ്റത്തു് മി. ആറ്റ്ലി ഇരിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. അല്പംകൂടി ശരിയായി പറഞ്ഞാൽ കിടക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. മുൻവശത്തെ മേശമേൽ കാലുരണ്ടും എടുത്തുവച്ചു് പ്രധാനമന്ത്രി ആറ്റ്ലി പുറകോട്ടു ചാരി ഒരു 'ല'കാരരൂപത്തിൽ കിടക്കുന്നതു കണ്ടാൽ, അവിടെ നടക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ ഒന്നിലും അദ്ദേഹത്തിനു ശ്രദ്ധയില്ലെന്നു തോന്നും. പക്ഷേ, മിക്കവാറും കണ്ണടച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ആ ചെറിയ മനുഷ്യന്റെ അകത്തെ കണ്ണു വളരെ തുറക്കുമായേ അടച്ചിരിക്കൂ. മി. ആറ്റ്ലി വളരെ തുറക്കുമായെ സംസാരിക്കാറുള്ളൂ; അദ്ദേഹം നടക്കുന്നതു തലകുനിച്ചാണു്. ഒരു യോഗത്തിൽ അദ്ദേഹം ഇരിക്കുന്നതു കണ്ടാൽ, അവിടെ ഇരിക്കുന്നവരുടെ എല്ലാം ചോദ്യങ്ങൾക്കു് ഉത്തരം പറയേണ്ട ഒരു വിദ്യാർത്ഥിയാണു് അദ്ദേഹം എന്നു തോന്നും. നിറപ്പകിട്ടും നിറയൊഴിക്കലുംകൊണ്ടു് എവിടെയും മുന്നിൽ കയറുന്ന മി. ചർച്ചിലിന്റെ രാഷ്ട്രീയം എതിരാളിയായി ബ്രിട്ടീഷു് രാഷ്ട്രീയരംഗത്തു നാലുവർഷത്തെ ഭരണകാലം ഉൾപ്പെടെ കുറഞ്ഞതൊരു പതിനഞ്ചുകൊല്ലമായി പ്രവർത്തിക്കുന്നതു് ഒരു വിദ്യാർത്ഥിയെ

പ്പോലെ ലജ്ജാവാൻ ആയ മി. ആറ്റ്ലിയാണെന്നു വിശ്വസിക്കാൻ സാധിക്കുകയില്ല.

ചർച്ചിലിന്റെ കുടവയർ പൊതുജനത്തിനെ ആരാഞ്ഞു് അരാഞ്ഞു് അങ്ങോട്ടു ചെല്ലുന്നു; മി. ആറ്റ്ലി പൊതുജനത്തെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ഒരു തൊട്ടാവാടിയാണു്. കഴിവുണ്ടെങ്കിൽ അവരിൽനിന്നു് അകന്നുനില്ക്കാനാണു് ഈ പൊതുജനനേതാവു നോക്കുന്നതു്. ചർച്ചിലിന്റെ ഭാഷാശൈലി പ്രസിദ്ധമാണല്ലോ. വാമൊഴിയിലും വരമൊഴിയിലും ഒരുപോലെ, നിറം കലർന്നതും കൊഴുത്തതുമായ ആ ശൈലി ചിറകുവിടുത്തിപ്പറക്കുന്ന ഒരു സങ്കല്പശക്തിയുടെ വിജയചിഹ്നം അണു്. മി. ആറ്റ്ലിയുടെ ഭാഷ അദ്ദേഹത്തെപ്പോലെ ശുഷ്കമാണു്. മി. ആറ്റ്ലി തൊടുന്ന ഏതിനേയും അദ്ദേഹം വാട്ടിക്കളയും. പക്ഷേ, ആ ശുഷ്കഭാഷയുടെ ഒരു പ്രയോജനം അതു കുറിക്കു കൊള്ളും എന്നുള്ളതാണു്. മി. ചർച്ചിലിന്റെ ഫലിതപ്രയോഗങ്ങൾ അനവധിയാണു്. ചർച്ചിൽസൂക്തികൾ എന്ന പേരിൽ അവ ആരോ ശേഖരിച്ചിട്ടുതന്നെയുണ്ടു്. നാലുപേർ ഇരുന്നുപറഞ്ഞു് ആസ്വദിക്കാവുന്ന ഏതെങ്കിലും മി. ആറ്റ്ലി പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതായി ഇതുവരെ കേൾവിപ്പെട്ടിട്ടില്ല. ആറ്റ്ലി ചർച്ചിലിനെപ്പോലെ ഒരു സംഭാഷണരസികനുമല്ല. ചർച്ചിലിന്റെ ജീവിതരീതി പ്രസിദ്ധമാണു്. അദ്ദേഹത്തിനു പതിവായി ഉച്ചയ്ക്കുള്ള ഉറക്കം, അദ്ദേഹം വലിക്കുന്ന സിഗറാറുകളുടെ എണ്ണം, വലിപ്പം, കുടിക്കുന്ന മദ്യത്തിന്റെ തരം, അളവു് എന്നുവേണ്ട ആ പ്രസിദ്ധമായ ജീവിതത്തിന്റെ എല്ലാ കോണിലും പൊതുജനത്തിനു പ്രവേശനമുണ്ടു്.

ആറ്റ്ലി പ്രധാനമന്ത്രിയായിരുന്നപ്പോൾപോലും അദ്ദേഹം വളരെയധികം അളവിൽ ഒരു സ്വകാര്യവ്യക്തിയായിരുന്നു. ചർച്ചിൽ ഇംഗ്ലണ്ടിന്റെ ഏതു മൂലയ്ക്കു ചെന്നാലും, അദ്ദേഹത്തിന്റെ കക്ഷിയിൽപെടാത്തവർപോലും 'പ്രിയപ്പെട്ട വിന്നി' എന്നു വിളിച്ചു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാറിന്റെ ചുറ്റും

ക്കൂട്ടം. ആറ്റ്ലിയോട്ട്, അദ്ദേഹത്തിന്റെ കക്ഷിയിൽപെട്ടവർ പോലും അങ്ങനെ അത്ര അടുത്തു പെരുമാറാറില്ല.

വ്യക്തിപരത്തിൽ ഇത്രമേൽ അന്തരം ചർച്ചിലും ആറ്റ്ലിയും തമ്മിൽ ഉണ്ടെങ്കിലും, ആറ്റ്ലി രാജ്യഭരണത്തിന്റെ മൗലികകാര്യങ്ങളിൽ ചർച്ചിലിനെപ്പോലെതന്നെ കഴിവുള്ളയാൾ ആണ്. എന്നതിനെയല്ല ചില കാര്യങ്ങളിൽ ഒറ്റിഞ്ഞു മുകളിലും. യുദ്ധകാലത്തു് ചർച്ചിൽ പ്രധാനമന്ത്രിയും ആറ്റ്ലി ഉപപ്രധാനമന്ത്രിയുമായിരുന്ന ഘട്ടത്തെക്കുറിച്ചു് പത്രപ്രതിനിധികളിൽ ചിലർ യുദ്ധത്തിനുശേഷം സ്മരിച്ചിരുന്നതു് ഒരിക്കൽ വായിക്കാൻ ഇടയായി. മന്ത്രിസഭയിലും മറ്റും ആറ്റ്ലി അദ്ധ്യക്ഷ്യം വഹിക്കുമ്പോൾ, ചർച്ചിൽ അദ്ധ്യക്ഷൻ ആയിരിക്കുമ്പോഴത്തതിന്റെ ഇരട്ടി ജോലിയാണു് നടക്കുന്നതു്. ഇതിനു കാരണം എന്താണെന്നു ചോദിച്ചാൽ ആറ്റ്ലി നേരിട്ടു് ജോലിയിലേയ്ക്കു പ്രവേശിക്കും; അതുമായി നേരിട്ടു് ബന്ധം ഇല്ലാത്ത കാര്യത്തിനു് ഒന്നും സമയം എടുക്കുകയില്ല. ചർച്ചിലിന്റെ മനസ്സാകട്ടെ ഒരു വലിയ മണ്ണാന്തിക്കപ്പൽപോലെ പ്രവർത്തിക്കുന്നതാണു്. കാര്യപരിപാടിയിൽ ഉള്ള ഏതു കാര്യത്തെക്കുറിച്ചും അദ്ദേഹത്തിനു പറയാൻ കാണും; അതു് അദ്ദേഹത്തിനു് പ്രത്യേകം വശമുള്ള ആ നിറം കലർന്ന വാക്കുകളും, നീളമുള്ള വാക്യങ്ങളും ചേർന്ന ഭാഷയിൽ പറയുകയും ചെയ്യും. കാര്യങ്ങളുടെ ഗതി അങ്ങനെ മന്ദമായിരിക്കും. പക്ഷേ, ചരിത്രപ്രാധാന്യമുള്ള ഒരു സന്ദർഭത്തിൽ സന്നിഹിതരായിട്ടു വരുന്ന ഒരു പ്രതീതിയാണു് അദ്ദേഹം അദ്ധ്യക്ഷ്യം വഹിക്കുന്ന ഒരു മന്ത്രിസഭായോഗത്തിൽനിന്നു തിരിച്ചുവന്നാൽ തോന്നുകയെന്നായിരുന്ന ഒരു മന്ത്രി ഒരിക്കൽ പ്രസ്താവിച്ചതു്.

ഞാൻ സന്ദർശകൻ ആയിരുന്ന ദിവസം ഡെപ്യൂട്ടി പ്രൈം മിനിസ്റ്റർ ഹെർബർട്ട് മോറിസനെയും സഭയിൽ കണ്ടു. കവിളുകൾ തടിച്ചു്, ചിറി കടിച്ചമർത്തി ഓരോ മാംസപേശിയിലും സമരമനോഭാവം നിഴലിച്ചു നില്ക്കുന്ന ഹെർബർട്ട് മോറിസൺ

അന്ന് ലേബർപാർട്ടിയുടെ നൂറു ശതമാനം സർദാർ പട്ടേൽ അയിരുന്നു. ലണ്ടനിലെ കോക്നികൾ എന്ന കൂട്ടരുടെയിടയിൽനിന്നു വന്ന മോറിസൺ സ്ഥാനത്തിൽ ആറ്ലിയുടെ താഴെ ആയിരുന്നു എന്നു വരികിലും, പാർട്ടിയിലെ സ്വാധീനശക്തിയിൽ അദ്വിതീയൻ ആയിരുന്നു. ആറ്ലി തന്നെയും പ്രധാനമന്ത്രി ആയതു് ഹെർബർട്ട് മോറിസണും, തൊഴിലാളിക്കക്ഷിയിലെ മറ്റൊരു ഭീമനായിരുന്ന എണസ്റ്റ് ബെവിനും തമ്മിൽ പ്രധാനമന്ത്രിപദത്തിനുവേണ്ടിയുണ്ടായ വടംവലി നിമിത്തം ആയിരുന്നു. ഹെർബർട്ട് മോറിസൺ ദേശീയമായി മുന്നണിയിൽ വന്നതു് ലണ്ടൻ കൗണ്ടി കൗൺസിലിന്റെ ചെയർമാൻ എന്ന സ്ഥാനത്തുവച്ചാണു്. പില്ക്കാലത്തു് യുദ്ധകാലത്തെ സംയുക്തമന്ത്രിസഭയിലെ ആഭ്യന്തരമന്ത്രി എന്ന നിലയിൽ മോറിസൺ ഒന്നാംതരം ജോലി ചെയ്തു. ബോംബേറിൽനിന്നു് രക്ഷപ്പെടാൻ വേണ്ടിയുണ്ടാക്കിയ മോറിസൺ രക്ഷാകേന്ദ്രങ്ങൾ ബെവിൻബാലന്മാരെപ്പോലെ ഇന്ത്യയിൽ പ്രസിദ്ധങ്ങൾ അല്ലെങ്കിലും, ഇംഗ്ലണ്ടിൽ അവയും പേർ എടുത്തിട്ടുള്ളവയാണു്.

ആറ്ലിമന്ത്രിസഭയിലെ മറ്റു മഹാരഥന്മാരിൽ ചിലരും അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നു. തൊഴിലാളിക്കക്ഷിയിൽത്തന്നെ ഇടതുപക്ഷംചേർന്നു നില്ക്കുന്ന ആരോഗ്യമന്ത്രി അനൂറിൻ ബെവാൻ, ഉയന്നതും തെളിഞ്ഞതുമായ കഷണ്ടിത്തലയും, സദാ മുഖത്തു് പൂത്തുപന്തലിച്ചു കിടക്കുന്ന പുഞ്ചിരിയും, ഒഴിവുദിവസങ്ങളിൽ നാട്ടിൽ ആകെ കാൽനടയായി ചുറ്റുന്ന ശീലവുംകൊണ്ടു് പ്രസിദ്ധനായ ഡാക്ടർ ഹ്യൂ ഡാൽട്ടൺ, അങ്ങനെ പോകുന്നു പലരും. മന്ത്രിസഭയിലെ ഒരു യുവാവായിരുന്ന ഹാരോൾഡ് വിൽസൺ. ബോർഡ് ഓഫ് ട്രെയിഡ് പ്രസിഡണ്ടു് എന്ന സ്ഥാനത്തോടുകൂടി മന്ത്രിസഭയിൽ പ്രവേശിച്ച അദ്ദേഹത്തിനു് മുപ്പത്തിമൂന്നു വയസ്സുമാത്രമേ പ്രായം ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ.

പതിനെട്ടാം ശതകത്തിലെ പ്രസിദ്ധ വാഗ്മിയായിരുന്ന

ബക്കിന്റെ പ്രസംഗസമയങ്ങളിൽ കോമൺസ് സഭയിൽ ചുരുക്കം ആളുകൾ മാത്രമേ ഇരിക്കാറുള്ളായിരുന്നു എന്നു പ്രസിദ്ധമായിരുന്നല്ലോ. ഇന്നും ഏതാണ്ടു് അതുപോലെതന്നെ പ്രസിദ്ധന്മാരുടെ അത്രയുംതന്നെ മെച്ചപ്പെട്ട പ്രസംഗങ്ങൾ കോമൺസ് സഭയിലെ പ്രായേണ ശൂന്യങ്ങളായ ബഞ്ചുകളിൽ അലതല്ലാറുണ്ടു്. കോമൺസ് സഭയിൽ ഏറ്റവും കൂടുതൽ അംഗങ്ങൾ എത്തിച്ചേരുന്നതു് ചാൻസലർ ഓഫ് ദി എക്സ്ചെക്കറുടെ ബഡ്ജറ്റ് പ്രസംഗവേളയിൽ ആണു്. പൗരസ്ത്യരാജ്യങ്ങളിലെ കാര്യങ്ങൾ തുടങ്ങി സാമാന്യതത്ത്വങ്ങളേയും, അന്താരാഷ്ട്രീയനീതികളേയും അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തിയുള്ള പ്രശ്നങ്ങൾ പരിഗണിക്കപ്പെടുമ്പോൾ സഭാംഗങ്ങൾ നീതിയുടെ ഉൾവിളിയാൽ നിർബദ്ധരായി അവിടെ തടിച്ചുകൂടും എന്നു് ആരെങ്കിലും വിചാരിക്കുന്നെങ്കിൽ അതു പിശകാണു്. അംഗങ്ങളുടെ മുറിയിൽ ഇരുന്നു് ആ തണുപ്പുള്ള രാത്രിയിൽ ഒരല്പം മദ്യം സേവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണു് അഫ്ഗാനിസ്ഥാനിൽ നീതി പുലരുന്നതിനേക്കാൾ വിഷമം കുറഞ്ഞ കൃത്യം.

തൊഴിലാളിക്കക്ഷിയുടെ ഒരു വാർഷികാഘോഷം നടക്കുകയാണു്. ഞാൻ അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്ന ഒരുവർഷം അതു് ഇംഗ്ലണ്ടിന്റെ വടക്കേ അറ്റത്തുള്ള സ്കാർബറാ എന്ന സമുദ്രതീരനഗരത്തിൽ വച്ചായിരുന്നു നടന്നതു്. തൊഴിലാളിക്കക്ഷിയിലെ വൻതോക്കുകൾ എല്ലാം അവിടെ എത്തിയിട്ടുണ്ടു്. പ്രധാനമന്ത്രിയും കക്ഷിനേതാവുമായ ക്ലെമൻറ് ആറ്റ്ലി മുതൽ കീഴോട്ടു്. സമ്മേളനസ്ഥലത്തു് ആറ്റ്ലിയും മറ്റും പ്രവേശിക്കുമ്പോൾ വൻപിച്ച ഹർഷാരവം ആണു് അവരെ സ്വീകരിക്കുന്നതു്. പകലത്തെ സമ്മേളനത്തിനുശേഷം വൈകുന്നേരം സ്കാർബറയിലെ ഒന്നാംതരം ഹോട്ടലുകളുടെ ഹാളുകളിൽ, വല്ലപ്പോഴൊരുപ്പും കൂടാതെ പ്രതിനിധികൾ നൃത്തം ചെയ്യുകയോ, പാടുകയോ, മറ്റു വിധത്തിൽ രസിക്കുകയോ ചെയ്യും. തൊട്ടാവാടിയായ ആറ്റ്ലിയെ വെയിൽസിലെ കല്ക്കരിഖനി പ്രദേശത്തുനിന്നു വന്ന ഒരു നൂറിഎൺപതു്

റാത്തൽകാരിയായ പ്രതിനിധി ഒരു തവണത്തെ നൃത്തത്തിനു് ക്ഷ ണിച്ചെന്നിരിക്കും. ആ കൃശഗാത്രൻ ആ പർവതവുമായി കറങ്ങി ക്കൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ, ഒരു പ്രധാനമന്ത്രിയും കക്ഷിനേതാവും എന്ന നിലയ്ക്കു് തനിക്കു ചിലപ്പോൾ ചെയ്യേണ്ടിവരുന്ന രാഷ്ട്രീയ ഞാണിൽബന്ധിപ്പിനു് ഇതുത്തോളം പ്രയാസം ഇല്ലെന്നു് അദ്ദേഹ ത്തിനു തോന്നുന്നുണ്ടായിരിക്കും.

ബ്രിട്ടീഷ് ലേബർപാർട്ടി വാഷ്കികയോഗങ്ങളിൽ കഴിഞ്ഞ പല വർഷങ്ങളായി പ്രതിനിധികളുടെ കണ്ണിലുണ്ണി എന്ന സ്ഥാനം കരസ്ഥമാക്കിയിട്ടുള്ളതു് വെയിൽസിലെ കല്ക്കരിഖനികളിൽ തുട ങ്ങി ബ്രിട്ടീഷ് ക്യാബിനറ്റ് അംഗം എന്ന നിലവരെ ഉയന്നിട്ടു ള്ള അനൂറിൻ ബെവാൻ ആണു്. ചില വർഷങ്ങൾ തുടരെ അ യിട്ടതന്നെ, നിയോജകമണ്ഡലപ്രതിനിധികൾ പാർട്ടി എക്സി ക്യൂട്ടീവിലേയ്ക്കു് അംഗങ്ങളെ തെരഞ്ഞെടുക്കാൻ നൽകുന്ന വോട്ട കളിൽ ഏറ്റവും കൂടുതൽ ബെവാനു് ആണു് ലഭിക്കുന്നതു്. ബ്രി ട്ടീഷ് രാഷ്ട്രീയജീവിതത്തിൽ ചർച്ചിലിനു് സമാനനായി ഒരു പ്രാസംഗികൻ ഉള്ളതു ബെവാനാണു്. ബെവാന്റെ പ്രസംഗ ത്തിൽ ഇടിയും മിന്നലും കലന്നിരിക്കും. ആ പ്രസംഗത്തിന്റെ ഉള്ള ടക്കമായ രാഷ്ട്രീയാഭിപ്രായങ്ങൾ എങ്ങനെ ആയാലും, അതിനെ ആകർഷകമാക്കുന്നതു് വെയിൽസുകാരുടെ സുപ്രസിദ്ധമായ വി കാരസാന്ദ്രതയാണു്. അല്പമൊരു മിസ്റ്റിസിസം രക്തത്തിൽ കല ന്നിട്ടുള്ള ഈ കെൽറ്റിക്ക് വംശീയർ സംഗീതമണ്ഡപങ്ങളിലും, പള്ളിയിലെ പ്രസംഗവേദികളിലും നന്നേ ശോഭിക്കാറുണ്ടു്. ബെവാൻ തന്നെയും സഭകായ്മയിൽ ഒരുവിധം പാടാറുണ്ടെന്നു കേട്ടിട്ടുണ്ടു്. സിറ്റർസർലണ്ടിലാണെന്നു തോന്നുന്നു, സഞ്ചരിച്ചു കൊണ്ടിരുന്ന ഒരു ബ്രിട്ടീഷ് പത്രപ്രവർത്തകൻ, സുപരിചിതമായ സ്വരത്തിലുള്ള ഒരു ഗാനം കേട്ടു്, അതാരെന്നു് അറിയാൻ ചെ ന്നപ്പോൾ, അന്നവിടെ വിശ്രമിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ബ്രിട്ടനിലെ ആരോഗ്യകായ്മന്ത്രി ശാന്തമായി, മധുരമായി അങ്ങനെ പാടി

ആറ്റ്ലി മന്ത്രിസഭയിലെ ആരോഗ്യകാര്യമന്ത്രി അനൂറിൻ ബെവാൻ. അന്നാരംഭിച്ച നാഷനൽ ഹെൽത്ത് പദ്ധതി ആരംഭിക്കുന്ന ചടങ്ങ്. ഒരു രോഗിയെ എടുത്തുകൊണ്ടുപോകുകയാണ്. ഇടത്തുനിന്നു നാലാമതു് ബെവാനെ കാണാം.

ക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണു്. വികാരത്തിന്റെ ഉള്ളുറവ മനുഷ്യരിൽ ഉള്ളിടത്തോളം കാലം, തങ്ങളുടെ പൊതുക്കാര്യജീവിതത്തിനു് അല്പമൊരു വികാരോഷ്മളത, അതിന്റെ ഒരു മിസ്റ്റിസിസം, കൊടുക്കാൻ കഴിയുന്ന പ്രവർത്തകർ, ശുദ്ധമേ മസ്തിഷ്കമാത്രന്മാരായ പ്രവർത്തകരെക്കാൾ കണ്ണിലുണ്ണികളായിത്തീരും. മൺമറഞ്ഞാലും മറക്കാനാവാത്തവിധം ജനനേതാക്കളായ പലരിലും ഈ ഒരു മിസ്റ്റിസിസം ഉണ്ടായിരുന്നു. ഗാന്ധിയും, ഹിറ്റ്ലറും, സ്റ്റാലിൻപോലും ഇതിനു് ഉദാഹരണങ്ങൾ ആണു്.

മസ്തിഷ്കമാത്രന്മാരായ നേതാക്കളെക്കുറിച്ചു ജനങ്ങളുടെ മനോഭാവം എന്തെന്നു് ഇവിടെ ഒന്നു നോക്കാം. അവർ ജനോപകാരികളായ നീതിമാന്മാരും ആണെങ്കിൽ മതിപ്പു്, ബഹുമാനം ഈ വികാരങ്ങൾക്കു ജനഹൃദയങ്ങളിൽ അവർ വിത്തുപാകും. പക്ഷേ, ചന്ദ്രോദയം കണ്ട സമുദ്രംപോലെ, ജനഹൃദയങ്ങൾ അവരെക്കാണുമ്പോൾ സ്നേഹത്തിന്റെ അലതല്ലൽ തുടങ്ങുകയില്ല. ലണ്ടനിലെ സെൻറ്പാൾസ് എന്ന പ്രസിദ്ധമായ പള്ളിയിൽ വിലസുന്ന ശില്പവൈദഗ്ദ്ധ്യം—ശില്പലോകത്തിലെ വിശ്വകർമ്മാവായ ക്രിസ്റ്റഫർ റെന്നിന്റെ കലാപാടവം—കണ്ടു് ആനന്ദിക്കുന്നവർ അനവധിയുണ്ടു്. എന്നാൽ ആ ആനന്ദത്തോടൊപ്പം, അതിന്റെ മഹനീയത തങ്ങളുടെ തലയ്ക്കു വളരെ ഉയരത്തിൽ ആണെന്നുള്ള ഒരു പ്രതീതിയും അവക്കുണ്ടു്. സർ, സ്റ്റാഫഡ് ക്രിപ്സിനേയോ അല്ലെങ്കിൽ അമേരിക്കൻ പ്രസിഡണ്ടായിരുന്ന വിത്സനേയോ കുറിച്ചു ജനങ്ങൾക്കുണ്ടായിരുന്ന വികാരവും ഏതാണ്ടു് ഇതുപോലെയായിരുന്നു. ബഹുമാനവും, ആദരവും, അല്ലാതെ ഹൃദയം ഉരുക്കുന്ന സ്നേഹം അല്ല ആ ഭാവത്തിന്റെ കാതൽ. സർ, സ്റ്റാഫോർഡ് ക്രിപ്സിന്റെ പ്രസംഗങ്ങൾ നിശിതമായ ബുദ്ധിശക്തിയുടെ ഒരു സെൻറ്പാൾസ് തന്നെയായിരുന്നു. ഏതാണ്ടു് ഒരു മണിക്കൂർ നീണ്ടുനിന്ന ഒരു പ്രസംഗം അദ്ദേഹത്തിന്റെ സമീപംതന്നെ ഇരുന്നു് എനിക്കു കേൾക്കുവാൻ ഭാഗ്യം ഉണ്ടായി. അ

തിസമർത്ഥമായ ആ പ്രസംഗം പകുതിയിൽ അധികം പിൻതുടരാൻ ശ്രോതാക്കളിൽ ഒരു നല്ല വിഭാഗത്തിനു കഴിഞ്ഞില്ലെന്നും എനിക്കു മനസ്സിലായി. അവർ ആ പ്രസംഗശില്പത്തിന്റെ മഹനീയതകണ്ടു വിലമതിച്ചു. ആ സെൻറ്പാർസിൽ കയറാൻ ഒന്നു ശ്രമിച്ചു. സാധിച്ചില്ല; ഉറങ്ങാനും തുടങ്ങി. സർ സ്റ്റാഫഡ് ക്രിപ്സ് പറഞ്ഞതിൽ വളരെയൊന്നും അവക്കു മനസ്സിലായില്ലെങ്കിലും, അദ്ദേഹത്തെക്കുറിച്ചു വച്ചിച്ച മതിപ്പോടുകൂടിയാണു് അവർ തിരിച്ചുപോയതു്.

തൊഴിലാളിക്കക്ഷിയുടെ വാർഷികസമ്മേളനത്തിൽ നാം എത്തിനോക്കിയല്ലോ. ഇനി യാഥാസ്ഥിതികരുടെ അപ്രകാരമുള്ള ഒരു സമ്മേളനത്തെയും ഒന്നു നോക്കുകതന്നെ. ചർച്ചിൽ ആണു് ഇവിടത്തെ ദൈവം. കമ്മ്യൂണിസ്റ്റുകക്ഷിയൊഴികെ മറ്റൊരു കക്ഷിയിലും ഇല്ലാത്തതു നേതൃപൂജ യാഥാസ്ഥിതികക്കുണ്ടു്. വിൻസ്റ്റൺ ചർച്ചിൽ യാഥാസ്ഥിതികകക്ഷിയുടെ ഔദ്യോഗികനേതാവു മാത്രമല്ല, യാഥാസ്ഥിതികതത്ത്വത്തിന്റെ മൂർത്തീഭാവം തന്നെയാണു്. ആ സ്ഥൂലിച്ച ശരീരം—തള്ളിയ കുടവയറു്, ഉരുണ്ട മുഖലക്ഷണങ്ങൾ, ജീവിതവും താനുമായി പൊരുത്തപ്പെട്ടതിന്റെ ഫലമായുള്ള പ്രസന്നത—ഇതെല്ലാംകൂടിയാതണു ചർച്ചിൽ. യാഥാസ്ഥിതിക സമ്മേളനത്തിൽ പ്രസിദ്ധമായുള്ള ആ V ചിഹ്നവും പ്രദർശിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു് അദ്ദേഹം ചെല്ലുമ്പോൾ വലിയ ഹർഷാരവം മുഴങ്ങുകയായി.

യാഥാസ്ഥിതികകക്ഷിയോഗത്തിനു തൊഴിലാളിക്കക്ഷിയുടെ യോഗത്തിൽനിന്നു് ഒരു കാര്യത്തിൽ വ്യത്യാസമുണ്ടു്. കോൺഫറൻസിൽ സംബന്ധിക്കാൻ യാഥാസ്ഥിതികർ വരുന്നതു വലിയ ബ്യൂഫോണ്ടിലോ, ഡിലക്സിലോ മറ്റോ ആയിരിക്കും. പ്രധാന പ്രതിനിധികളുടെ വരവും പിരിവും എല്ലാം കണ്ടാൽ മനസ്സിലാകും, രാജ്യത്തെ പണക്കാരുടെ ഒരു കക്ഷിയാണു് അതെന്നു്. തൊഴിലാളിക്കോൺഫറൻസിൽ വരുന്നവരാകട്ടെ അഴയിൽ അ

റോ ഏഴോ പവന വേലചെയ്യുന്ന തൊഴിലാളികളും, ഫോർമാന്മാരും മാറുമാണു്. അവർ ഒരു പെട്ടിയും കയ്യിലെടുത്തുകൊണ്ടു് അങ്ങനെ നടന്നു കാൺഫറൻസ്സ്ഥലത്തേയ്ക്കു പോകും.

ഒട്ടുവിലത്തെ ഇംഗ്ലീഷ് തിരഞ്ഞെടുപ്പിൽ നിശ്ശേഷം പരാജയപ്പെട്ട കമ്മ്യൂണിസ്റ്റ്പാർട്ടിയുടെ ഒരു സമ്മേളനംകൂടി നമുക്കു സന്ദർശിക്കാം. മുടി പിറകോട്ടു ചീകിയിട്ടു്, തലയും കഴുത്തും പിറകോട്ടു തള്ളി പ്രസംഗവേദിയിൽ ആ ഇരിക്കുന്നതു രജനിപാംദത്ത് ആണു്. അടുത്തുതന്നെ ഇരിക്കുന്ന കഷണ്ടിക്കാരനായ ഹാരിപോളിറ്റ് ആണു പാർട്ടിയുടെ ഔദ്യോഗിക സെക്രട്ടറിയെങ്കിലും, അദ്ധ്വാരതീയനായ രജനിപാംദത്താണു ബ്രിട്ടീഷ് കമ്മ്യൂണിസ്റ്റ്പാർട്ടിയുടെ യഥാർത്ഥ സെക്രട്ടറിയും നേതാവും. പാംദത്ത് റഷ്യൻമാതൃകയിലുള്ള ഒരൊത്ത കമ്മ്യൂണിസ്റ്റ് മനുഷ്യനുമാണു്. ദത്തിന്റെ ചിന്താകേന്ദ്രങ്ങൾ നിഷ്കാരമായാണു പ്രവർത്തിക്കുന്നതു്. പ്രശ്നങ്ങളെ അടുത്തുകീറുമ്പോൾ, അതിൽ അടങ്ങിയിരിക്കാവുന്ന മാനുഷികവശങ്ങൾ അദ്ദേഹം പരിഗണിക്കാറില്ല. റഷ്യയുടെ വിശ്വാസപാത്രമായ അദ്ദേഹം ആയിരുന്നു ബ്രിട്ടീഷ്കമ്മ്യൂണിസ്റ്റ്കക്ഷിയുടെ നയങ്ങൾ രൂപീകരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതു്. രജനി പാംദത്ത് പ്രസംഗവേദിയിൽ ഒരു വൻശക്തിയാണു്. തല പിറകോട്ടു തള്ളിച്ചു് ഒരു കയ്യു് ട്രൗസറിന്റെ പോക്കറ്റിൽ ഇട്ടു്, അങ്ങിങ്ങായി എന്തെങ്കിലും ഊന്നി പ്രസ്താവിക്കാൻവേണ്ടി സ്വരം ഉയർത്തിയുള്ള ആ പ്രസംഗരീതി നമ്മെ പിടിച്ചുനിർത്തി ശ്രദ്ധിപ്പിക്കുന്നതാണു്.

പാംദത്തിനെയും ഹാരിപോളിറ്റിനെയും കൂടാതെ, വേറെയും പല നേതാക്കളുണ്ടു്. ദീർഘകാലം പാർലമെൻറിലെ ഏക കമ്മ്യൂണിസ്റ്റ് അംഗമായിരുന്ന സ്കോട്ട്ലണ്ടുകാരൻ വില്യം ഗാലക്കർ, ബാരിസ്റ്റർ ആയ ഡി. എൻ. പ്രിറ്റ് എന്നിങ്ങനെ പലരെയും അവിടെ കാണാം.

ഒരു ശനിയാഴ്ചയാണു നാം ഈ കമ്മ്യൂണിസ്റ്റ് കോൺഫറൻ

സിനു പോകുന്നതു് എങ്കിൽ തിരിച്ചുവരുന്ന വഴി നമുക്കു ലണ്ടനിലെ ഏതെങ്കിലും വഴിമുക്കിനുള്ള ഒരു ചെറിയ കമ്മ്യൂണിസ്റ്റ് പ്രസംഗംകൂടി കേൾക്കാം. ശനിയാഴ്ചതോറും ലണ്ടൻനഗരത്തിലെ പൊതുവഴികളുടെ പല കോണുകളിലും ആയി കമ്മ്യൂണിസ്റ്റ് പ്രസംഗകർ പ്രസംഗിച്ചുകൊണ്ടു നില്ക്കുന്നതു കാണാം. വഴിപോക്കരായ പലർ ആ പ്രസംഗം കേൾക്കാനും, ഒന്നോ രണ്ടോ ചോദ്യം ചോദിച്ചു പ്രാസംഗികനെ ശുണ്ഠിപിടിപ്പിക്കാനും അവിടെ കുറേനേരം നില്ക്കുകയും ചെയ്യും. ആകപ്പാടെ സ്ഥിരമായ ഒരു ശ്രോതൃസംഘമല്ല അമ്മാതിരി യോഗങ്ങളിൽ പങ്കെടുക്കാറു്. വന്നും പോയും നിന്നു്, ഒരുവക പ്രവാഹനിർതയാണു് അവിടത്തെ ശ്രോതൃസംഘത്തിനുള്ളതു്. ശനിയാഴ്ച വൈകുന്നേരം ആയതുകൊണ്ടു്, അന്നു പൂയ്ക്കും, ഞായറാഴ്ചയ്ക്കും ജോലി ഇല്ലാത്തതുകൊണ്ടുള്ള ഒരു വിശ്രാന്തമായ മനസ്സോടുകൂടിയാണു ശ്രോതാക്കൾ അവിടെ നില്ക്കുന്നതും. അവർ ചോദിക്കുന്ന ചോദ്യം ചിലപ്പോൾ രാഷ്ട്രീയവിജ്ഞാനത്തിൽ കുറുത്ത രാജകീയ ബീയറിൽ കൊഴുത്തതും ആയിരിക്കും.

ഈ യോഗങ്ങളിൽ ശ്രദ്ധേയം ആയിട്ടുള്ള ഒരു കാര്യം, പ്രാസംഗികനും, ശ്രോതാക്കളും, അടുത്തൊക്കെത്തന്നെ നില്ക്കുന്ന സമാധാനപാലകരും ഇമ്മാതിരി കാര്യങ്ങളിൽ കാണിക്കുന്ന ദാക്ഷിണ്യബുദ്ധിയും ഫലിതമനോഭാവവും ആണു്. പ്രസംഗവേദിയിൽ നില്ക്കുന്ന കമ്മ്യൂണിസ്റ്റ് പ്രാസംഗികനും മിക്ക ചോദ്യങ്ങൾക്കും ഒരു ചിരിയോടുകൂടിയായിരിക്കും മറുപടി പറയുക. അടുത്തുനില്ക്കുന്ന പോലീസുകാരനു് ഈ നടപടികളിൽ തോന്നുന്ന രസവും സ്പഷ്ടമാണു്. ബ്രിട്ടീഷ് പോലീസുകാരന്റെ വലിയ കഴിവുകളിൽ ഒന്നു ഗൗരവത്തിന്റെ മറവിനുള്ളിൽ അയാൾക്കു ചിരിക്കാൻ കഴിയും എന്നുള്ളതാണു്. പാർലമെന്റിൽ ഒരംഗം മാത്രമുള്ള ഒരു പാർട്ടിയുടെ വക്താവു ഘോരഘോരമായി പ്രസംഗിക്കുമ്പോൾ ആ പോലീസ്സുകാരൻ ചിരിക്കാതെന്തുചെയ്യും!

VILASINI LIBRARY

ഒരു പ്രഭുവിനെക്കൊണ്ട് അതു സാദ്ധ്യമല്ല. ബ്രിട്ടനിലെ കരംചുമത്തൽ മിക്ക പ്രഭുക്കന്മാരെയും താഴെ തള്ളിയിട്ടിരിക്കുകയാണു്. യുദ്ധകാലത്തു് ഇരുപതു ഷില്ലിങ്ങ് സമ്പാദ്യത്തിൽനിന്നു് 19 ഷില്ലിങ്ങ് കരമായി കൊടുക്കേണ്ടതായി ഉണ്ടായിരുന്നു. അതുപോലെതന്നെ അധികാരമുള്ളവരിൽ കരം ചുമത്തി, സമുദായത്തിലെ സാമ്പത്തികാസമത്വം കുറയ്ക്കുന്ന പരിപാടിയും സോഷ്യലിസത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ടതു്. ഭീമമായ ഒരു നികുതികൊടുത്തതിനുശേഷം ഒരു ബൃഹത്തായ കൊട്ടാരത്തെയും അതിന്റെ വിശാലമായ പുരയിടത്തെയും പരിരക്ഷിച്ചുപോകാൻ ഡ്യൂക്കിന്റെ ഇപ്പോഴത്തെ അധിനായകനു സാധിക്കാത്തതുകൊണ്ടു്, സന്ദർശകർ ആ കൊട്ടാരം കാണാൻ അനുവദിച്ചിരിക്കുകയാണു്.

* * * *

വേലയില്ലാക്കുലി

1951 ജൂലായി മാസത്തിൽ ആണു് ഞാൻ ലണ്ടൻ വിട്ടതു്. അതിനു് ഒരു മൂന്നുമാസം മുൻപു് എനിക്കു പൗരസ്ത്യഭാഷാസ്കൂളിലെ എന്റെ ജോലി ഇല്ലാതായി. സ്കൂളുമായി ഞാൻ ചെയ്തിരുന്ന ഉടമ്പടിയുടെ കാലാവധി അപ്പോഴേയ്ക്കു് തീർന്നിരുന്നു. എന്നാൽ വേലയില്ലാതെയിരുന്ന ആ മൂന്നുമാസവും എനിക്കു വേതനം ലഭിച്ചുവന്നു—ആഴ്ചയിൽ 30 ഷില്ലിങ്ങ് വീതം. ആഴ്ചതോറും ഞാൻ ഒരു തൊഴിൽവകുപ്പു് ആഫീസിൽ പോയി ഒപ്പിട്ടു കൊടുത്തു് ഈ തുക പറഞ്ഞുകൊണ്ടുപോരികയായിരുന്നു ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നതു്. ജോലിയില്ലാതെ ആയപ്പോൾത്തന്നെ ഞാൻ ആഫീസിൽപോയി, ഒരു തൊഴിലില്ലാത്തവനായി എന്റെ പേർ ലിസ്റ്റിൽ കൊള്ളിച്ചു. എനിക്കു യോജിച്ചതായ ജോലി കിട്ടിയാൽ ചെയ്യാൻ തയ്യാറാണെന്നും അവിടെ രേഖപ്പെടുത്തി. അതുകൂടാതെ

ചെയ്താൽ പിന്നെ എനിക്കു് ഒരു ജോലി ഉണ്ടാക്കിത്തരേണ്ട ചുമതല പ്രസ്തുത ആഫീസുകാരുടെ ആണു്. ജോലി കിട്ടുന്നതുവരെ തൊഴിലില്ലാത്തവക്കുള്ള വേതനം എനിക്കു് നൽകാനും അവർ ബാദ്ധ്യസ്ഥരാണു്. ഞാൻ മൂന്നു മാസമേ ആ രാജ്യത്തു് ഉണ്ടായിരിക്കൂ എന്നും, എനിക്കു് ഇന്ത്യയിലേയ്ക്കു് യാത്ര ചെയ്യാനുള്ള കപ്പലിനുവേണ്ടി ഞാൻ കാത്തിരിക്കുകയാണെന്നും, നെറികേടു് ഇല്ലാതിരിക്കാൻവേണ്ടി ഞാൻ അവരെ അറിയിക്കുകയും ചെയ്തു. തൊഴിലില്ലാതായ എനിക്കു് ഇപ്രകാരം ഒരു വേതനം ലഭിക്കുവാൻ ഇടയായതു്, തൊഴിലാളി ഗവമ്മെൻറു് നടപ്പിൽ വരുത്തിയ ചില സാമൂഹ്യപരിഷ്കാരങ്ങൾ മൂലമായിരുന്നു. ബ്രിട്ടനിൽ ജീവിക്കുന്ന ഓരോ പൗരനും വേണ്ടി, മഴക്കാലത്തേയ്ക്കു് എന്തെങ്കിലും ഒന്നു കരുതിവച്ചേയ്ക്കുവാൻ ഗവമ്മെൻറു് ശ്രദ്ധിച്ചു. വേല ചെയ്യുന്ന കാലത്തു് കൂലിയുടെ ഒരു ചെറിയ അംശം പിടിച്ചു വയ്ക്കുകയായിരുന്നു ഗവമ്മെൻറു് ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നതു്. ഏതെങ്കിലും കാരണത്താൽ വേല ഇല്ലാതെ വന്നാൽ, പിന്നീടു് വേല കിട്ടുന്നതുവരെ അവക്കു് ഒരു തുക നൽകാൻ ഈ തുകയിൽനിന്നു് ഗവമ്മെൻറിനു് കഴിയുമായിരുന്നു. തൊഴിൽവകുപ്പു് ആഫീസുകളിൽനിന്നു് ആഴ്ചതോറും വേതനം പറ്റാൻ വരുന്ന തൊഴിലില്ലാത്ത പലരെയും ആദ്യം കണ്ടപ്പോൾ എനിക്കു് ആദ്യമൊക്കെ അത്ഭുതവും അസൂയയും തോന്നി. ആളുകളെ എരുത്തിലിൽ കെട്ടാത്ത മാടുകളായി പരിഗണിക്കുന്ന ലോകത്തിലെ ഇതരസമുദായങ്ങളെ ഞാൻ ഓർമ്മിച്ചുപോകാറുണ്ടായിരുന്നു. തൊഴിലാളിഗവമ്മെൻറു് നടപ്പിൽ വരുത്തിയ വൻപിച്ച സാമൂഹ്യരക്ഷാപദ്ധതികളിൽ ഒന്നു മാത്രമായിരുന്നു ഈ തൊഴിലില്ലായ്മയുള്ള കൂലിയുടെ പദ്ധതി. വൃദ്ധന്മാക്കു് വേതനം നൽകാനുള്ള പദ്ധതി, സകല പൗരന്മാക്കും വൈദ്യസഹായം സിദ്ധിക്കാനുള്ള പദ്ധതി, തുടങ്ങി ബ്രിട്ടനിലെ സാമാന്യജനങ്ങൾക്കു് ജീവിതക്ലേശം കുറച്ചു പല പരിഷ്കാരങ്ങളും മി. ആറ്റ്ലിയുടെ തൊഴിലാളി ഗവമ്മെൻറു് നടപ്പിൽ വരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

ധാനമന്ത്രി ശ്രീ ജവഹർലാൽ നെഹ്രുവിനെ ഇന്ത്യൻ ഹൈക്കമ്മീ
ഷ്ണർ ആഫീസിൽവച്ച് ഇന്ത്യൻ വിദ്യാർത്ഥികളെ സ്വീകരിക്കുന്നു.
ലണ്ടനിലെ ഇന്ത്യൻ വൈ. എം. സി. എ യുടെ പ്രതിനിധിയായി
പ്രസംഗിക്കുന്ന ഗ്രന്ഥകർത്താവും ആണ് ഇടത്തേ അറ്റം.
ശ്രീ വി. കെ. കെ. മേനോനെയും ചിത്രത്തിൽ കാണാം.

ബ്രിട്ടീഷ് ലേബർ ഉദ്യോഗസ്ഥനും, ഇന്ത്യൻ പോസ്റ്റ്മാസ്റ്ററും

ലണ്ടൻ തുറമുഖത്തുനിന്നു് ഇൻഡ്യയിലേയ്ക്കു് എനിക്കു കപ്പൽ കയറേണ്ടിയിരുന്ന ദിവസംതന്നെയായിരുന്നു എന്റെ തൊഴിലില്ലായ്മാ വേതനത്തിന്റെ അവസാനത്തെ തവണ എനിക്കു പറ്റേണ്ടിയിരുന്നതു്. ലണ്ടനിൽനിന്നു് പത്തുമണിക്കു മുൻപു തിരിക്കുന്ന ഒരു തീവണ്ടിയിൽ എനിക്കു സഞ്ചരിക്കണമായിരുന്നു. പണം വാങ്ങിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്ന ആഫീസ് അതു നേരത്തെ തുറക്കുകയും ഇല്ല. അതുകൊണ്ടു് ആ തുക പൊയ്യോള്ളട്ടെ എന്നു കരുതുവാൻ ഞാൻ തയ്യാറായി. ഏതായാലും മുപ്പതു ഷില്ലിങ്ങ് വെറുതെ പോകാതിരിക്കുവാൻ മാർഗ്ഗം വല്ലതും ഉണ്ടോ എന്നു് ആരായണമെന്നും കരുതി, തലേന്നാൾ വൈകുന്നേരം ഞാൻ തൊഴിൽവകുപ്പു് ആഫീസിൽ എത്തി, വിവരമെല്ലാം അവിടത്തെ ഉദ്യോഗസ്ഥനോടു പറഞ്ഞു. പ്രയാസം ഉണ്ടാക്കുന്ന പ്രശ്നം ഒന്നും ഇതിൽ ഇല്ലെന്നും, അടുത്ത ദിവസം എട്ടുമണിക്കു് ആഫീസിൽ വന്നാൽ പണം നൽകാമെന്നും അവർ പറഞ്ഞു. അടുത്ത ദിവസം രാവിലെ, തുവന്നിട്ടില്ലാത്ത മഞ്ഞിൽക്കൂടി മൂക്കും ചീറ്റി ഞാൻ ആഫീസിൽ ഹാജരായപ്പോൾ, എനിക്കു് പണം തരേണ്ടിയിരുന്ന ഉദ്യോഗസ്ഥൻ നേരത്തെതന്നെ അവിടെ എത്തിയിട്ടുണ്ടു്. ആറായിരം മൈൽ അപ്പുറത്തുള്ള ഒരു നാട്ടിലേയ്ക്കു് അന്നു കപ്പൽ കയറുമെന്നു് അയാൾക്കു തീർച്ചയുണ്ടായിരുന്നു. ഒരാൾക്കു് സർക്കാർ പണമായ മുപ്പതു ഷില്ലിങ്ങ് കൊടുക്കാൻ ആ മഞ്ഞത്തു് അയാൾ വന്നിരിക്കുകയാണു്. എനിക്കു വളരെ സന്തോഷമായി. എനിക്കു കിട്ടാനുള്ള തുക നൽകുകയും, "മി. പിള്ളേ! നിങ്ങൾക്കു് ഒരു നല്ല

കപ്പൽയാത്ര ഞാർ ആശംസിക്കുന്നു" എന്നു് ഒരു ഭംഗിവാക്കു പറഞ്ഞു് എന്നെ അനുഗ്രഹിക്കുകയും ആ ഉദ്യോഗസ്ഥൻ ചെയ്തു. ഇംഗ്ലണ്ടിൽനിന്നു് നാട്ടിലേയ്ക്കു തിരിച്ചു ദിവസത്തെ ഈ സംഭവവും, ഇംഗ്ലണ്ടിലേയ്ക്കു് ഇവിടെനിന്നു തിരിച്ചതിനു് രണ്ടുദിവസം മുൻപുണ്ടായ ഒരു ചെറിയ സംഭവവും തമ്മിൽ ഞാൻ പലപ്പോഴും തട്ടിച്ചു നോക്കാറുണ്ടായിരുന്നു. കൊളമ്പിൽനിന്നു് കപ്പൽ കയറുവാൻ തിരുവനന്തപുരത്തുനിന്നു് ടെയിനിൽ യാത്ര പുറപ്പെടേണ്ടതിനു് രണ്ടുദിവസം മുൻപു മാത്രമാണു് എന്റെ പാസ്സ്പോർട്ടു് പോസ്റ്റിൽ വന്നെത്തിയതു്. ഒരു ഞായറാഴ്ചയായിരുന്നു അതു് ചെങ്ങന്നൂർ പോസ്റ്റാഫീസിൽ വന്നുചേർന്നതു്. ഉൽക്കണ്ഠയോടുകൂടി കാത്തിരുന്ന ആ പ്രധാനരേഖ അന്നുതന്നെ പോസ്റ്റാഫീസിൽനിന്നു കിട്ടിയാൽ ഉടൻതന്നെ തിരുവനന്തപുരത്തെയ്ക്കു തിരിക്കാമല്ലോ എന്നു കരുതി ഞാൻ എന്റെ സ്ഥലത്തെ പോസ്റ്റുമാസ്റ്ററോടു് എന്റെ മേൽവിലാസത്തിലുള്ള ആ കത്തു് എനിക്കു തരാൻ വളരെയധികം വാദിച്ചു. കാര്യത്തിന്റെ ഗൗരവത്തെക്കുറിച്ചു് പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കിയിട്ടും ആ നീതിനിഷ്ഠനായ ഉദ്യോഗസ്ഥസ്ഥിതപ്രജ്ഞനു് യാതൊരു കൂസ്സുക്കവും ഉണ്ടായില്ല. അന്നു ഞായറാഴ്ചയായിരുന്നു! ഭാവനാശൂന്യമായ ആ നീതിനിഷ്ഠയുടെ മുൻപിൽ ഞാൻ തോറ്റു! അടുത്ത ദിവസംവരെ അക്ഷമനായി കാത്തിരിക്കുകതന്നെ വേണ്ടിവന്നു. ആ പോസ്റ്റുമാസ്റ്റർ ഇപ്പോൾ എവിടെയാണെന്നു് എനിക്കു് അറിഞ്ഞുകൂടാ. പക്ഷേ, നിയമങ്ങൾ മനുഷ്യനുവേണ്ടിയാണെന്ന പ്രധാനതത്വം അയാളും അയാളെപ്പോലെ ഉള്ളവരും ധരിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ഇടപാടുകൾ വ്യാപകമായ തോതിൽ നടത്തുക ശീലമായിട്ടുള്ള ഒരു രാജ്യമാണു് ഇംഗ്ലണ്ടു് എന്നുള്ളതുകൊണ്ടായിരിക്കാം, നീതിയും നിയമവും നടത്തുന്നതിനോടൊപ്പം പ്രശ്നങ്ങളുടെ മാനുഷികവശവും ഇംഗ്ലണ്ടിലെ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ പരിഗണിക്കുന്നതു്. രണ്ടുദിവസം പട്ടിണി കിടന്നതിനുശേഷം ഒരു റൊട്ടി മോഷ്ടിച്ച കുട്ടിയെ

നിയമപ്രകാരം പത്തുഡോളർ ശിക്ഷിച്ചിട്ട്, ആ പാവപ്പെട്ട കുട്ടി മോഷ്ടിക്കാൻ കാരണമായതു സമുദായം ആണെന്നുള്ളതുകൊണ്ട്, കോടതിയിൽ സന്നിഹിതരായിട്ടുള്ള ഓരോരുത്തരേയും താൻ രണ്ടു ഡോളർവീതം ശിക്ഷിച്ചു് ആ കുട്ടിയുടെ പിഴ ഈടാക്കാൻ തീർച്ചചെയ്തെന്നും വിധി പ്രസ്താവിച്ചിട്ട്, തന്റെ പിഴയായ രണ്ടു ഡോളർ മേശപ്പുറത്തുവച്ച ജഡ്ജി ഇംഗ്ലീഷുകാരനായിരുന്നില്ല. പക്ഷേ, വിശാലാശയനായ ആ അമേരിക്കൻ ജഡ്ജിക്കു തുല്യനായിട്ടുള്ളവർ ഇംഗ്ലണ്ടിലും ഉണ്ട്; ഇന്ത്യയിലും കൂടുതൽ ഉണ്ടായാൽ നന്നു്. ഉറഞ്ഞുപോയ ചങ്കുകൊണ്ടല്ല നീതിയുടെ മുഖം കുത്തേണ്ടതെന്നു പലരും മനസ്സിലാക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

കൈമടക്കു്

വടക്കേ ഇന്ത്യാക്കാരനായ ഒരു സ്നേഹിതനും ഞാനുംകൂടി ലണ്ടനിലെ ഒരു ഹോട്ടലിൽ കാപ്പികുടിക്കാൻ കയറി. അല്പനേരം അവിടെ ഇരുന്നുകഴിഞ്ഞപ്പോൾ, ഒരു വിളമ്പുകാരിയുടെ വിലാസം ഞങ്ങളുടെ അടുത്തേയ്ക്കു കുണുങ്ങിക്കുണുങ്ങി വന്നു. വിലാസം എന്നാൽ സാക്ഷാൽ വിലാസംതന്നെ. ലണ്ടൻ റെസ്റ്റാറന്റുകളിൽ വിളമ്പാൻ നില്ക്കുന്ന സുന്ദരികൾ, വളരെ ക്ഷീണിച്ചിട്ടില്ലാത്ത സുന്ദർഭങ്ങൾ ഒഴിച്ചെല്ലായ്പോഴും, അതിപ്രസന്നകൾ ആണു്. മഴക്കാലത്തെ തവളയുടെ സ്വരത്തിൽ എന്തു വേണമെന്നു ഹോട്ടലിൽ വരുന്നവരോടു ചോദിച്ചു് അവരെ അവിടെനിന്നു് ഓടിക്കരുതെന്നു് ഈ വിളമ്പുകാരികളെ പ്രത്യേകം ചട്ടംകെട്ടിയിട്ടുണ്ടു്. നമ്മുടെ നാട്ടിൽ മദ്യവില്പനശാലകളിലും, ഒരുതരം ചോറ്റുക്ലബ്ബുകളിലും മാത്രമേ ഇത്തിപ്പോലെയുള്ള വിലാസിനികൾ ഉള്ളൂ. ഒരു കാലത്തു ലണ്ടൻ റെസ്റ്റാറന്റുകളിൽ ഇങ്ങനെ ആടിക്കുഴഞ്ഞു വിളമ്പിയിട്ടുള്ളവരിൽ ചിലർ ഇന്ത്യയിലെയും ആഫ്രിക്കയിലെയും

മറ്റും ചില ചെറുകിട രാജ്യങ്ങളിലെ ഖജനാവുകളുടെയും അന്തഃപുരങ്ങളുടെയും താക്കോൽ കരസ്ഥമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. അതു പോകട്ടെ.

വിലാസശീലകളായ ഈ റെസ്റ്റാറന്റു സുന്ദരിമാർ ക്ഷീണിച്ചിരിക്കാത്ത സന്ദർഭങ്ങളിലും ചിലപ്പോൾ ചിലരോടു മുഖം കറുപ്പിക്കും. അതായതു്, അവക്കു കൈനീട്ടം കൊടുക്കാത്തവരോടു് ഒന്നര ഷില്ലിങ്ങിനു കാപ്പി കുടിച്ചിട്ടു്, രണ്ടു ഷില്ലിങ്ങു് കൊടുത്തു ചില്ലറയും വാങ്ങി പോക്കറ്റിൽ ഇട്ടു പുറത്തുപോകുന്ന ഒരാളിന്റെ പേരിൽ കേസുകൊടുക്കാൻ അവക്കു് അധികാരമില്ല. പക്ഷേ, പിന്നീടു് അയാളെ ആ ഹോട്ടലിൽവച്ചു കണ്ടാൽ ആ വിലാസിനികൾ അയാളെക്കൊണ്ടു് ആ പിശുക്കിന്റെ ഫലം അനുഭവിപ്പിച്ചെന്നുവരും. ഒരു വൃത്തികെട്ട നോട്ടംനോക്കിയിട്ടു്, പിന്നീടു കുറെ സമയത്തേയ്ക്കു് അയാളെ പാടേ അവഗണിച്ചാണു് അവർ ഈ പിശുക്കനെ ശിക്ഷിക്കുന്നതു്. വിളമ്പുകാരിയുടെ ദയാദൃഷ്ടിയെ കാത്തിരുന്നു് ഈ കൂട്ടർ നരയ്ക്കുന്നതു് അറു പെൻസിന്റെ നരയല്ല. കുറെ കഴിഞ്ഞു് അക്ഷമനായി ഇറങ്ങിപ്പോകുമ്പോൾ സ്ത്രീലിംഗത്തിൽ ഉള്ള ഒരു പരിഹാസച്ചിരി അയാളെ അനുഗമിക്കും. അല്ല, ക്ഷമയോടുകൂടി അവിടെ ഇരിക്കുകയാണെങ്കിൽ, ഒടുവിൽ അയാളുടെ അടുക്കലും വിളമ്പുകാരി എത്തിച്ചേരും—ഒരു വിജയഹാസത്തോടുകൂടി. അന്നു് ആ പരാജിതൻ ഏഴു പെൻസു കൈമടക്കായി കൊടുത്തിട്ടു പോകുമെന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്താം.

കൈമടക്കു ശീലമായിട്ടുള്ള മറ്റൊരു സ്ഥലം ബാർബർഷോപ്പു് ആണു്. ബാർബർക്കു മിക്കവാറും കൈമടക്കു് അങ്ങോട്ടു കൊടുക്കണ്ട; അയാൾ എടുത്തുകൊള്ളും. മുടിവെട്ടു കഴിഞ്ഞിട്ടു ഒരു രണ്ടു ഷില്ലിങ്ങിന്റെ തുട്ടു് അങ്ങോട്ടു കൊടുത്താൽ, അയാൾ ഇങ്ങോട്ടു തരുന്നതു വായിൽനിന്നു വഴിഞ്ഞൊഴുകുന്ന ഒരു പുഞ്ചിരി ആയിരിക്കും. ചിലപ്പോൾ ഒന്നോ രണ്ടോ സ്വർണ്ണപ്പല്ലുകൾ ആ പുഞ്ചിരിക്കു തങ്കം പൂശുന്നുണ്ടായിരിക്കും. (ലണ്ടനിലെ ബാർബറന്മാരിൽ കുറെ പേക്കേങ്കിലും സ്വർണ്ണപ്പല്ലു് ഉണ്ടെന്നു പറയാം.)

ആ ചിരിയുടെ അർത്ഥം നാം കൊടുത്ത ആ രണ്ടു ഷില്ലിങ്ങ് അയാൾ എടുത്തു എന്നാണു്. ഒരു ഷില്ലിങ്ങ് ആറു പെൻസ് അധികം ആറു പെൻസ് എന്ന കണക്കുവച്ചു്. ബാർബാന്മാർ ഇങ്ങനെ കൈമടക്കു് എടുക്കുന്ന രീതി നല്ലവണ്ണം അറിയാമായിരുന്ന എനിക്കു്, ഒരു ബാർബർഷാപ്പിൽവച്ചു് ഒരിക്കൽ അല്പം സംഭ്രമമുണ്ടായി. ലണ്ടനിലെ പ്രസിദ്ധമായ പിക്കഡില്ലി സർക്കസ് എന്ന സ്ഥലത്തെ ഒരു വലിയ ബാർബർഷാപ്പിൽ ഞാൻ ചെന്നുകയറി. ഒരു നാലുപേക്കു് ഒരു സമയം മുടിവെട്ടുന്നതിനുള്ള സൗകര്യവും ഉണ്ടായിരുന്ന ഒരു ചെറുകിട ബാർബർഷാപ്പിൽ ആയിരുന്നു ഞാൻ പതിവായി പൊയ്ക്കൊണ്ടിരുന്നതു്. യൂണിവേഴ്സിറ്റി ലെക്ചർ ക്ലൂടാതെ രണ്ടാഴ്ചയിൽ ഒരിക്കൽ ലോകകാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ചു കത്തികയുടെ താളത്തിനൊപ്പിച്ചു ഒരു പ്രസംഗം കേൾക്കാനും അങ്ങനെ എനിക്കു സൗകര്യം ലഭിച്ചിരുന്നു. സംസാരിക്കാത്ത ബാർബർ സംസാരിക്കുന്ന കൂതിരയോളംതന്നെ വിരളമാണെന്ന എന്റെ അഭിപ്രായം ലണ്ടനിൽവച്ചു പ്രബലമായതേ ഉള്ളൂ. അതിരിക്കട്ടെ. പിക്കഡില്ലി സർക്കസിലെ കഥ തുടരാം. പത്തോ പതിനഞ്ചോ പേക്കു് ഒന്നിച്ചിരുന്നു ക്ഷൗരകർമ്മം ചെയ്യിക്കാവുന്ന ഒരു വൻകിടസ്ഥലം ആയിരുന്നു അതു്. കാത്തിരിക്കുന്നവർക്കു വായിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കാൻ കുറെ നല്ല മാസികകളും അവിടെ ശേഖരിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ചെന്നുകയറിയ ഉടൻതന്നെ എനിക്കു് ഒരു കസേര കിട്ടി. ബാർബറും അയാളുടെ കത്രികയും ഒരേ സമയം ശബ്ദിക്കാനും തുടങ്ങി. കത്രിക എന്റെ മുടി മുറിക്കുമ്പോൾ, ബാർബർ ലോകത്തെ നാക്കുകൊണ്ടു മുറിക്കുമെന്നു പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടുതന്നെ ഞാൻ ആ കസേരയിൽ ഇരുന്നതെങ്കിലും, അയാളുടെ ആദ്യത്തെ വാക്കുകൾതന്നെ എന്നെ ഒട്ടൊന്നു സംഭ്രമിപ്പിച്ചു. 'സാർ ഇരിക്കുന്നതിനു നേരെ മുൻപു് ഈ കസേരയിൽ ഇരുന്നതാരാണെന്നു് അറിയാമോ' എന്നു ചോദിച്ചുകൊണ്ടാണു് അയാൾ വർത്തമാനം തുടങ്ങിയതു്. ഞാൻ എങ്ങനെ അറിയാനാണു്? എങ്കിലും ഒരു മൂന്നു മിനിട്ടിനു മുൻപു് ആ കസേരയിൽനിന്നു് എഴുനേറ്റു

പോയ ദീർഘകായനായ മനുഷ്യനെയും അയാൾ ധരിച്ചിരുന്ന വിലപിടിച്ച വസ്ത്രങ്ങളും ഞാൻ ഓർമ്മിച്ചു. എന്നാലും ബാർബറുടെ ചോദ്യത്തിനു് 'അറിഞ്ഞുകൂടാ' എന്നു മാത്രമേ എനിക്കു് ഉത്തരം പറയാൻ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. എന്റെ മറുപടി കേട്ടപ്പോൾ അയാൾ പറഞ്ഞു: 'അതു്—ലെ ഒരു രാജകുമാരനാണു്'. മദ്ധ്യപൗരസ്ത്യദേശത്തെ ഒരു രാജ്യത്തിന്റെ പേരാണു് അയാൾ പറഞ്ഞതു്. അതു് എനിക്കു് ഇപ്പോൾ ഓർമ്മയില്ല. ഏതായാലും ഈ ഉത്തരം കേട്ടപ്പോൾ ഞാൻ അദ്ഭുതമായി ചെയ്തതു് എന്റെ കഴുത്തു പിടിച്ചു് അല്പം തിരിക്കുകയും, തല സ്വാതന്ത്ര്യത്തോടുകൂടി കൈകായ്ം ചെയ്യുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്ന ബാർബറെ ഏറുകണ്ണിട്ടു നോക്കുകയായിരുന്നു. അയാളുടെ തലയ്ക്കു കുഴപ്പം വല്ലതും പറ്റിയിട്ടുണ്ടോ? ഒന്നുമില്ല. അയാൾ അങ്ങനെ സംസാരിച്ചുപോകുകയാണു്. ആ രാജകുമാരന്റെ അച്ഛനും ചിലപ്പോൾ അവിടെ വരാറുണ്ടെന്നും ഒരിക്കൽ അപ്പൻ അയാളുടെ കയ്യിൽ കൊടുത്തിട്ടേ അവർ രണ്ടുപേരും പോകാറുള്ളൂയെന്നും മറ്റും ആ കഥ അങ്ങനെ തുള്ളിച്ചാടി മുന്നോട്ടുപോയി. എനിക്കു കാര്യം മനസ്സിലായി. അവിടെനിന്നു് ഇറങ്ങിപ്പോയ ആളിനെ ഓർമ്മിച്ചുനോക്കിയപ്പോൾ, അയാൾ ഒരു പക്ഷേ, മദ്ധ്യപൗരസ്ത്യദേശത്തെ ഒരു രാജകുമാരൻ ആകാമെന്നും എനിക്കു തോന്നി. പക്ഷേ, ഈ ബാർബർ എന്നോടു് ഇതു് എന്തിനു പറഞ്ഞു? ഞാൻ ഇന്ത്യയിലെ ഒരു രാജകുമാരൻ ആയിരിക്കാമെന്നോ മറ്റോ അയാൾക്കു വിചാരമുണ്ടോ? ഏതായാലും ഒരു പവൻ കൂലികൊടുക്കാറുള്ള രാജകുമാരന്റെ തിരുമുടി കൈകാര്യംചെയ്ത ആ കൈകർക്കു ഞാൻ എന്തു കൈമടക്കു കൊടുക്കുവാനാണെന്നുള്ള ചിന്ത എന്നെ അലട്ടിയെന്നു പറയണം. ആ ഇരുപ്പിൽ ഇരിക്കവേതന്നെ ആ ചിന്തനിമിത്തം എന്റെ കഷണ്ടി അല്പംകൂടി കടലാക്രമണം നടത്തിക്കാണണം. മുടിവെട്ടിന്റെ അവസാനത്തിൽ രണ്ടു ഷില്ലിങ്ങ് കൊടുത്തിട്ടു പോകുന്ന എന്നെ അയാൾ നോക്കിയേക്കാവുന്ന വൃത്തികെട്ട നോട്ടം എന്റെ ഭാവനയിൽ ഉയർന്നുവന്നു. ഇതിനിടയ്ക്കു് അയാളു

ടെ വത്തമാനം ഇടതടവില്ലാതെ ഒഴുകിക്കൊണ്ടിരുന്നു. എന്താണു് അയാൾ പറഞ്ഞതെന്നു ഞാൻ ശരിയായി കേട്ടില്ല. ഒരു പക്ഷേ, ആ മുറിയിൽ വെട്ടിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു ആഫ്രിക്കയിലെ നാടുവാഴിയെക്കുറിച്ചോ, ബ്രിസീലിലെ സിഞ്ഞോറിനെക്കുറിച്ചോ ആയിരുന്നിരിക്കാം അയാൾ സംസാരിച്ചതു്. മുടിവെട്ടിന്റെ അവസാനത്തിൽ അയാൾക്കു ഞാൻ പതിവായിട്ടുള്ളതിൽനിന്നു് എന്തോ കൂടുതൽ കൈമടക്കു കൊടുത്തതായി ഓർമ്മയുണ്ടു്. കൊടുക്കണമെന്നു ഞാൻ വിചാരിച്ചുറച്ചതുകയുടെ വില കിട്ടുവാൻവേണ്ടി അയാളെക്കൊണ്ടു ഞാൻ ഷാമ്പൂചെയ്യിക്കുകയും ചെയ്തു. അതിനുള്ള കൂലിയും ഉൾപ്പടെ അയാൾക്കു് അന്നു് അഞ്ചാറു ഷില്ലിങ്ങു് എന്റെ കയ്യിൽനിന്നു കിട്ടി. പക്ഷേ, അയാൾ വിചാരിച്ചതുപോലെ കൈമടക്കൊന്നും അതിൽ ഉൾപ്പെട്ടിരുന്നില്ല. എങ്കിലും ഞാൻ കടയിൽനിന്നു് ഇറങ്ങിപ്പോയപ്പോൾ അയാൾ മര്യാദയോടുകൂടിത്തന്നെ എന്നെ യാത്രയയച്ചു. ഞാൻ ഒരു ഇന്ത്യൻ രാജകുമാരൻ അല്ലെന്നു് അയാൾക്കു ബോദ്ധ്യപ്പെട്ട കാരണം. അല്ലെങ്കിൽ, പണ്ടത്തെ രാജാക്കന്മാരല്ല ഇന്നു്, എന്നും അയാൾ വിചാരിച്ചുകാണാം, എന്നെ രാജകുമാരനാക്കിയേ തീരുയെന്നു് അയാളുടെ മനസ്സിനു നിർബ്ബന്ധമായിരുന്നെങ്കിൽ.

കൈമടക്കു സമ്പ്രദായം ഇംഗ്ലണ്ടിലെ തൊഴിലാളികളുടെ ഇടയിൽ സാർവ്വത്രികമായി ഉണ്ടെന്നു പറയാം. ഇതു പിശുക്കന്മാരെ എറ്റവുമധികം ഭയപ്പെടുത്തുന്നുവെന്നു് ഉദാഹരിക്കുന്നതായി ഒരു സ്കോട്ലണ്ടുകാരന്റെ കഥയുണ്ടു്. ലണ്ടൻ കാണാൻ വന്ന അയാൾ ഒരു പബ്ലിക്കു് കക്കൂസിൽ കയറി. അവിടെ 'ടിപ്പു് ടി ബക്കറാ് അഫ്റർ യൂസ്' (ഉപയോഗം കഴിഞ്ഞാൽ തൊട്ടിയെ ടിപ്പു് ചെയ്യുക [ചരിച്ചുകളയുക]) എന്നു് ഒരു നോട്ടീസ് കണ്ടു. 'ഈ നശിച്ച നാട്ടിൽ സകലരെയും, തൊട്ടിയെപ്പോലും, ടിപ്പു ചെയ്യണം.' (അതായതു് അവക്കു കൈമടക്കുകൊടുക്കണം) എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു് കായ്യം നിവ്വഹിക്കാതെ അയാൾ ഇറങ്ങിപ്പോകുകയും ചെയ്തു.

* * * *

ചില പ്രഭുക്കന്മാർ

ബ്രിട്ടനിലെ പ്രഭുകുടുംബങ്ങളെക്കുറിച്ച് മുൻപ് ഒരു ഘട്ടത്തിൽ പ്രസ്താവിച്ചല്ലോ. യാഥാസ്ഥിതികതയും പുരോഗതിയും രസകരമായ രീതിയിൽ സമ്മേളിച്ചിട്ടുള്ള ആ രാജ്യത്തെ പ്രഭുവിഭാഗം പ്രത്യേകം പരിഗണനീയരാണ്. ഇന്ത്യയിലെ രാജാക്കന്മാരെക്കുറിച്ച് പാശ്ചാത്യർ എഴുതിയിടത്തോളം ഇല്ലെങ്കിലും, വളരെ എഴുതാനുണ്ട് ഈ പ്രഭുക്കന്മാരെക്കുറിച്ചും. ഏതു ഗവൺമെൻറു വന്നാലും, പ്രഭുകുടുംബങ്ങളെ പുത്തൻ പുത്തനായി സൃഷ്ടിക്കുന്ന രീതി തുടർന്നുപോകുമെന്നാണ് തോന്നുന്നത്. പ്രഭുക്കന്മാരെ സൃഷ്ടിക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ തൊഴിലാളി ഗവൺമെൻറും യാഥാസ്ഥിതിക ഗവൺമെൻറും തമ്മിൽ വലിയ അന്തരം ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. സ്റ്റാൻസ്ഗേറ്റ് പ്രഭു (പഴയ വെഡ്ജ്വുഡ് ബെൻ), പെത്തിക് ലാറൻസ് പ്രഭു, അലക്സാണ്ടർപ്രഭു തുടങ്ങിയ പ്രഭുക്കന്മാർ തൊഴിലാളി ഗവൺമെൻറിൻെറ സൃഷ്ടികർമ്മം ആയിരുന്നു. പല നിലയിൽ ഉള്ള പ്രഭുക്കന്മാർ ഉണ്ട്. ഒന്നാംകിടയിലുള്ളത് ഡ്യൂക്ക് ആണ്. ഇവർ രാജകുടുംബത്തോടു സംബന്ധിച്ചവരോ, അല്ലെങ്കിൽ മഹത്തായ ഏതോ നേട്ടത്തിനായി ആ സമുന്നതപദവി നൽകപ്പെട്ടവരോ ആയിരിക്കും. ഏറ്റവും കുറഞ്ഞ പ്രഭുപദവി മാർക്കിസ് എന്ന പേരാൽ അറിയപ്പെടുന്നു. ഈ രണ്ടിനും ഇടയ്ക്ക് പലയിനം പ്രഭുപദവികളും ഉണ്ട്. പല നിലകളിലുള്ള ഈ പദവികളെ എല്ലാം പ്രഭു എന്ന ഒരൊറ്റപ്പദംകൊണ്ടാണ് നാം കുറിക്കുന്നത്. രാജകുടുംബത്തിലെ അടിയന്തരങ്ങൾക്കും മറ്റും ഒരു ക്ലിപ്തമായ മുറയ്ക്കുതന്നെ വേണം പ്രഭുക്കന്മാർ നിൽക്കാൻ. അവർ ധരിക്കേണ്ട വേഷരീതിയും ക്ലിപ്തമായിട്ടുണ്ട്. സഞ്ചരിക്കേണ്ട വണ്ടിയുടെ രീതിവരെ ക്ലിപ്തമാണ്.

പ്രൂട്ടക്കന്മാരുടെ അവകാശങ്ങളിൽ ഒന്ന് ഇംഗ്ലണ്ടിലെ നിയമസഭയുടെ ഉപരിമണ്ഡലമായ പ്രൂട്ടസഭയിൽ അവക്കുള്ള സ്ഥാനമാണ്. പരമ്പരകളിലേയ്ക്ക് പ്രൂട്ടപദവി സംക്രമിക്കുമെന്നുള്ളതിനാൽ, സ്വസാമർത്ഥ്യം കൊണ്ട് പ്രൂട്ടപദവി ലഭിച്ച ഒരാൾക്ക് ചിലപ്പോൾ മണ്ടനായ ഒരു മകൻ പ്രൂട്ടും അയാളുടെ പുത്രനായി മരമണ്ടനായ ഒരു പ്രൂട്ടും ഉണ്ടായെന്നുവരാം.

ഇംഗ്ലണ്ടിലെ എന്റെ താമസക്കാലത്തു് എനിക്കു് ഏതാനും ചില പ്രൂട്ടക്കന്മാരെ അടുത്തു് അറിയാൻ സാധിച്ചു. ഞാൻ താമസിച്ചിരുന്ന വൈ. എം. സി. ഏ. ഹോസ്റ്റൽ കെട്ടിടം തന്നെ ബെഡ്ഫോർഡ് പ്രൂട്ടവിന്റെവക ആയിരുന്നു. പണ്ടത്തെ ഒരു ബെഡ്ഫോർഡ് പ്രൂട്ട, ലണ്ടൻ സർവ്വകലാശാലയുടെ അടുത്തുള്ള കുറെ സ്ഥലം സമ്പാദിച്ചിട്ടിരുന്നു. ആ പ്രൂട്ടവിന്റെ ഒരു പ്രതിമകൊണ്ടു് അലംകൃതമായ ഒരു പാക്കും അവിടത്തെ ഉണ്ടു്. പ്രൂട്ടവിനോടുള്ള പ്രത്യേക സ്നേഹംകൊണ്ടൊന്നും അല്ലെങ്കിലും, ആ പ്രതിമയുടെ കീഴിൽ നില്ക്കുന്ന ഒരു ഫോട്ടോയും ഞാൻ എടുപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഞാൻ അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നപ്പോഴത്തെ ബെഡ്ഫോർഡ് പ്രൂട്ട ഇപ്പോൾ മരിച്ചുപോയെന്നതോന്നുന്നു. പക്ഷേ, അദ്ദേഹത്തിനെ എനിക്കു് നല്ലവണ്ണം ഓർമ്മയുണ്ടു്. നീണ്ടു മെലിഞ്ഞു്, ശാന്തമായ മുഖത്തോടുകൂടിയ പ്രൂട്ട ഒരിക്കൽ ഞങ്ങളോടു പ്രസംഗിക്കാൻ ഇന്ത്യൻ വിദ്യാർത്ഥിസംഘത്തിൽ വന്നിരുന്നു. ഒരു സമാധാനമതക്കാരൻ(Pacifist) ആയിരുന്ന പ്രൂട്ട ലോകത്തിൽനിന്നു് യുദ്ധത്തെ ഉച്ചാടനം ചെയ്യേണ്ട ആവശ്യകതയെക്കുറിച്ചു് ഞങ്ങളോടു സംസാരിച്ചു. നിശ്ചയമായും പ്രൂട്ട ശാന്തിസിദ്ധാന്തത്തിൽ വിശ്വസിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രസംഗത്തിന്റെ അവസാനം ആയപ്പോഴേയ്ക്കു് ഞങ്ങളും സമാധാനപ്രേമികൾ ആയിത്തീർന്നതിനാൽ, പ്രൂട്ടവിനോടു് ആരും ചോദ്യങ്ങൾ ചോദിച്ചുമില്ല.

പ്രശാന്തനും ഗംഭീരനുമായ മൗണ്ടു് ബാറൻ പ്രൂട്ടവിനെക്കു

റിച്ച് മറ്റൊരുസ്ഥലത്തു് പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. ജന്മം കൊണ്ടും കർമ്മം കൊണ്ടും സമുന്നതമായ ഒരു തലത്തിൽ നില്ക്കുന്നതുകൊണ്ടായിരിക്കാം മൗണ്ടു് ബാറൻപ്രഭുവിനു് ആകർഷകമായ ഒരു സവിസ മതപബോധം ഉണ്ടായിരുന്നു. ഇൻഡ്യയിലും വെളിയിലുമായി പല മഹാന്മാരെയും ഞാൻ കണ്ടിട്ടുള്ളതിൽ അസ്വാഭാവികത ഒന്നും കലരാതെ ആരോടും പെരുമാറാൻ സാധിക്കുന്ന മൂന്നുനാലുപേരെ കണ്ടിട്ടുള്ളതിൽ ഒന്നു് മൗണ്ടു് ബാറൻ പ്രഭുവാണു്. പക്ഷെ, മൗണ്ടു് ബാറൻപ്രഭു എത്ര സ്വാഭാവികമായും സ്വതന്ത്രമായും പെരുമാറിയാലും അദ്ദേഹത്തോടു് അതിരുകടന്ന സ്വാതന്ത്ര്യം ആരും കാണിക്കുകയില്ല എന്നൊരു വസ്തുതയും ഉണ്ടു്.

എനിക്കു പരിചയിക്കുവാൻ ഇടയായ മറ്റൊരു പ്രഭു ഒരു പ്രമുഖ തൊഴിലാളി പ്രഭുവായ സ്നോഡോൺജി ആണു്. തൊഴിലാളി ഗവണ്മെൻറിന്റെ നയരൂപീകരണക്കാര്യത്തിൽ സ്നോഡോൺജിക്കു നല്ല ഒരു സ്ഥാനം ഉണ്ടായിരുന്നു. ഇന്ത്യൻ വിദ്യാർത്ഥിസംഘത്തിന്റെ അതിഥിയായി വന്ന പ്രഭു കോമൺവെൽത്തിനെയും ഇന്ത്യയ്ക്കു് കോമൺവെൽത്തിൽ ഉള്ള സ്ഥാനത്തെയും കുറിച്ചായിരുന്നു സംസാരിച്ചതു്. കോമൺവെൽത്തു് ഒരു ക്ലബ്ബു് ആണെന്നും ഒരു ക്ലബ്ബിലെ അംഗങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള ബന്ധത്തിനു സമാനമായ ഒരു ബന്ധമാണു് കോമൺവെൽത്തിലെ അംഗങ്ങൾ തമ്മിൽ ഉള്ളതെന്നും പ്രഭു പ്രസംഗിച്ചു. ഇതു് സ്വാഭാവികമായും ഒരു അബദ്ധചിന്തമാണെന്നു് എന്റെ ഉപസംഹാരപ്രസംഗത്തിൽ ഞാൻ പ്രസ്താവിക്കുകയും ചെയ്തു.

സ്റ്റാൻസ്ഗേറ്റ് പ്രഭുവും ഗാന്ധിജിയോടും ഇന്ത്യയോടും വളരെ മതിപ്പുണ്ടായിരുന്ന ഒരു പ്രഭുവാണു്. റാംസേ മാക്ഡോണാൾഡിന്റെ തൊഴിലാളി ഗവണ്മെൻറിൽ ഇന്ത്യാ സെക്രട്ടറിയായിരുന്ന വെഡ്ജ്വുഡ് ബെൻ. ആണു് സ്റ്റാൻസ്ഗേറ്റ് പ്രഭുവായതു്. വൈ. എം. സി. എ. യുടെ വകയായ ഒരു ഗാന്ധിചിത്രം അനാച്ഛാദനം ചെയ്യുവാൻ വന്നപ്പോൾ, ഗാന്ധിജിയെക്കുറിച്ചു് ഒരു ഒന്നാംതരം പ്രസംഗം പ്രഭു ചെയ്തു.

ഈസ്റ്റ് എൻഡ്

ലണ്ടനിലെ ഈസ്റ്റ് എൻഡ് എന്ന ഭാഗത്തുകൂടി ഒരുദിവസം ഞാൻ നടക്കുകയായിരുന്നു. തൊഴിലാളികൾ വസിക്കുന്നഒരു കേന്ദ്രമാണത്. ജനലുകളുടെ കണ്ണാടികൾ പൊട്ടിയതോ തുണികൾ കീറിയതോ ആയ വീടുകളാണ് അവിടെ അധികവും. അഴുക്കടിഞ്ഞ ആ വീടുകൾ താഴ്ന്ന ജീവിതനിലവാരത്തിന്റെ നിദർശനങ്ങളാണ്. രണ്ടോ മൂന്നോ മുറികൾ ഉള്ള ഒരു വീട്ടിൽ ഏഴോ എട്ടോ അംഗങ്ങൾ ഉള്ള ഒരു കുടുംബം കഴിയുന്നുണ്ടായിരിക്കും. അടിമുടി അഴുക്കണിഞ്ഞു്, മൂക്കള ഒലിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു് പരസ്പരം പച്ചത്തെറിവിളിച്ചുപറഞ്ഞു് മല്ലിട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന കുഞ്ഞുങ്ങൾ ആ തെരുവുകളിൽ എല്ലാം കാണാം. കവിൾ ഒട്ടി, കണ്ണു കുഴിഞ്ഞു്, ജീവിതത്തോടുള്ള വെറുപ്പു് മുഖത്തു നിഴലിപ്പിച്ചുകൊണ്ടുനടക്കുന്ന അമ്മമാരും അവിടെ വിരളമല്ല. ഇതിനിടയ്ക്കു് യൗവ്വനത്തിന്റെ ഒരു പ്രസാദം കൊണ്ടു് മുറുപാടും കാണുന്ന കാളിമയ്ക്കു് വെള്ളപ്പൊട്ടുകൾ ഇടുന്ന കൊച്ചു പെൺകുട്ടികളേയുംകാണാം. ഇതാണ് തൊഴിലാളികളുടെ ചരിത്രത്തിൽ പേരെടുത്ത ഈസ്റ്റ് എൻഡ്. അമേരിക്കയിലും ഇന്ത്യയിലും മാറുമുള്ള ധനംകൊണ്ടും, യൂറോപ്പിൽ പൊതുവെ വളർന്നുവന്ന സാങ്കേതിക വിജ്ഞാനം കൊണ്ടും ലണ്ടനിലെ പടിഞ്ഞാറുഭാഗം (West End) സാവോയിയും ക്ലാറിഡ്ജസും ബക്കിംഗാംകൊട്ടാരവും ബ്രിട്ടീഷ് മ്യൂസിയവും ഉയർത്തി ലോകത്തിലെ പ്രമുഖ നഗരമായി വളർന്നുവന്നപ്പോൾ, ഈസ്റ്റ് എൻഡ് എന്ന 'വടക്കേപ്പുറം' പട്ടിണിയും കൊലയും, ദുർമ്മരണവും, തൊഴിലില്ലായ്മയും കൊണ്ടു് അധഃപതിച്ചുവരികയായിരുന്നു. ബ്രിട്ടനിൽ ഉയർന്നുവന്ന വ്യവസായശാലക

ളിൽ ജോലിനോക്കി വന്നവരും, ജോലിക്കു നോക്കുന്നവരുമായ പാവങ്ങൾ ജീവിച്ചു വന്ന ഈ സ്ഥലത്തു് ഒടുവിൽ സോഷ്യലിസത്തിന്റെ വിത്തു മുളച്ചപ്പോൾ മാത്രമേ, അവിടത്തെ ദാരിദ്ര്യവും, ദുരിതവും ഒരുവിധം ഒഴിയാൻ തുടങ്ങിയുള്ളൂ. ജോജ്ജ് ലാൻഡ് ബറി, കീയർ ഹാർഡി, ക്ലെമൻറ് ആറ്റ്ലി തുടങ്ങിയ പേരുകൾ ഈ ഘട്ടത്തിൽ സ്മരണീയമാണു്.

ഒരു പൊതുതെരഞ്ഞെടുപ്പു്

1949-ൽ മി. ക്ലെമൻറ് ആറ്റ്ലിയെ അധികാരത്തിൽ കൊണ്ടുവന്ന തെരഞ്ഞെടുപ്പു നടന്ന സമയത്തു് ഞാൻ ഇംഗ്ലണ്ടിൽ ആയിരുന്നു. ആറുമാസത്തെ താമസംകൊണ്ടു് വോട്ടധികാരം സിദ്ധിക്കുമെന്നുള്ള നിയമംകൊണ്ടു് എനിക്കും വോട്ടധികാരം ഉണ്ടായിരുന്നു. അവിടെ വോട്ടുചെയ്യുന്ന രീതി ഇവിടുത്തേതിൽനിന്നു് ഒട്ടൊക്കെ ഭിന്നമാണു്. സ്ഥാനാർത്ഥികളുടെ പേരുകൾ എഴുതിയിട്ടുള്ള ഒരു കടലാസുകഷണത്തിൽ ഇഷ്ടമുള്ള സ്ഥാനാർത്ഥിയുടെ പേരിനു് എതിരായി ഒരു അടയാളം ഇട്ടു് പെട്ടിയിൽ ഇട്ടു വോട്ടുചെയ്യുകയെന്നാണു് അവിടത്തെ പതിവു്. നമ്മുടെ പോലിങ്ങ് സ്റ്റേഷനുകളിൽ സ്ഥാനാർത്ഥികളുടെ ഏജൻറന്മാരും മറ്റും കാണിക്കുന്ന ബഹളങ്ങളും ഇല്ലെന്നു പറയണം. നാം വോട്ടുചെയ്തിട്ടു് പെട്ടിയിൽ വരുമ്പോൾ സ്ഥാനാർത്ഥികളുടെ ഏജൻറന്മാർ വെളിയിൽ നില്ക്കുന്നുണ്ടായിരിക്കും. അവർ നമ്മുടെ പേരും നമ്പരും മാറും കുറിച്ചു വാങ്ങിക്കും, അത്രമാത്രം.

തെരഞ്ഞെടുപ്പിനു കക്ഷികൾ തയാറെടുക്കുന്ന രീതിയും നമ്മുടെ നാട്ടിലേതിൽനിന്നു് ഒട്ടൊക്കെ ഭിന്നമാണു്. ഒരു തെരഞ്ഞെടുപ്പു നിശ്ചയിച്ചു് തീയതി പ്രഖ്യാപിച്ചു കഴിഞ്ഞാൽ, പാർട്ടികൾ എല്ലാം പെട്ടെന്നു വളരെ ഉൽജ്ജിതം പ്രകടിപ്പിച്ചു തുടങ്ങും.

ബി. ബി. സി.-യിൽ കൂടി തങ്ങളുടെ നയം പ്രഖ്യാപിക്കുവാനും, മുൻകാലത്തു് അവർ രാഷ്ട്രത്തിനു നൽകിയ നേട്ടങ്ങളെ അനുസ്മരിക്കുവാനും കക്ഷികൾക്കു് സൗകര്യം നൽകാറുണ്ടു്. കക്ഷികളുടെ പ്രാധാന്യം അനുസരിച്ചാണു് ഓരോ കക്ഷിക്കും ഇതു പ്രസംഗങ്ങൾ ചെയ്യാം എന്നു് നിശ്ചയിക്കുന്നതു്. 1949-ലും അതിനുശേഷവും ഉണ്ടായ തെരഞ്ഞെടുപ്പുകളിൽ കമ്മ്യൂണിസ്റ്റ് പാർട്ടിക്കുപോലും ബി. ബി. സി. ഒരു പ്രസംഗം അനുവദിച്ചിരുന്നു. ഓരോ കക്ഷിക്കും അനുവദിച്ചിരിക്കുന്ന പ്രസംഗങ്ങളിൽക്കൂടി കക്ഷിനേതാക്കന്മാർ രാജ്യത്തോടു സംസാരിക്കുകയും, വോട്ടു് അപേക്ഷിക്കുകയും ചെയ്യും. അങ്ങനെ ഒരു സായന്തനത്തിൽ വിൻസ്റ്റൺ ചർച്ചിലിന്റെ ഉറച്ചതും, ഘനമുള്ളതും, വികാരത്തിന്റെ ഓളം അടിക്കുന്നതുമായ ശബ്ദം റേഡിയോയിൽനിന്നു് നമ്മുടെ ചെവികളിലേയ്ക്കു് ഒഴുകിവരും. അതിനു മുൻപോ പിൻപോ, മി. അറ്റ്ലിയുടെ, അപ്പുപൊടിപോലെ ഉണങ്ങിവരണ്ട ശബ്ദം അതിവേഗത്തിൽ കേൾക്കാറാവും.

അന്നു്, തൊഴിലാളിക്കക്ഷിക്കുവേണ്ടി പ്രചരണം നടത്താൻ പ്രധാനമന്ത്രി മി. അറ്റ്ലി രാജ്യമൊട്ടാകെ നടത്തിയ പര്യടനം ഓർമ്മിക്കുന്നു. പ്രധാനമന്ത്രിക്കു് ഔദ്യോഗികമായി ഒരു കാർ ഉണ്ടെങ്കിലും തന്റെ കക്ഷിയുടെ ആവശ്യത്തിനുവേണ്ടി ചെയ്ത ആ പര്യടനത്തിൽ മി. അറ്റ്ലി അതു് ഉപയോഗിച്ചില്ല. അങ്ങനെ ഉപയോഗിച്ചിരുന്നെങ്കിൽ ഒരു പക്ഷെ, തൊഴിലാളിക്കക്ഷിയിലെ അംഗങ്ങൾ ഉൾപ്പെടെ രാജ്യവാസികൾ അതിനെ പ്രതിഷേധിക്കുമായിരുന്നു. സ്കോട്ട്ലണ്ടിലുള്ള വല്ല പോസ്റ്റാഫീസും പരിശോധിച്ചിട്ടു് ആ പര്യടനത്തെ സക്കാരീകരിക്കാമെന്നും മി. അറ്റ്ലി വിചാരിച്ചില്ല. അറ്റ്ലിയുടെ വകയായുള്ള ഒരു പഴയ കാറിൽ കയറി അയിരുന്നു പ്രധാനമന്ത്രി ആ പര്യടനം നടത്തിയതു്. മിസ്സിസ് അറ്റ്ലി കാറോടിച്ചു. തൊഴിലാളിക്കക്ഷിയുടെ രാഷ്ട്രീയാഭിപ്രായങ്ങൾ പ്രചരിപ്പിച്ചതു് മി. അറ്റ്ലി ആണെ

ങ്കിലും, മി. ആറ്റ്ലിയെതന്നെ ഇംഗ്ലണ്ടിൽ ഒട്ടാകെ ആ യാത്രയിൽ പ്രചരിപ്പിച്ചതു് മിസ്സിസ് ആറ്റ്ലി ആയിരുന്നു.

ഇംഗ്ലണ്ടിലെ തെരഞ്ഞെടുപ്പുയോഗങ്ങളിലെ ഒരു പ്രത്യേകത, യോഗസ്ഥരിൽ അഭിപ്രായഭിന്നത ഉള്ളവർ പ്രസംഗകരുടെ നേർക്ക് തൊട്ടുതൊടുന്ന പ്രശ്നാസ്ത്രങ്ങൾ ആണു്. ചോദ്യം ചോദിക്കുന്നതു് യോഗം കലക്കുന്നതിനു് തുല്യമാണെന്ന ഒരു വ്യാഖ്യാനം ഇതുവരെ കേട്ടിട്ടില്ല. എന്തെങ്കിലും നല്ല ചോദ്യം വന്നാൽ കോപംകൊണ്ടോ, കോൺസ്റ്റിറ്റ്യൂഷനിൽ ഇങ്ങനെ ചോദ്യം ചോദിക്കാൻ വകുപ്പുണ്ടോ എന്നാരാഞ്ഞോ നല്ല ഇംഗ്ലീഷ് പ്രാസംഗികന്മാർ അതിൽനിന്നു് ഒഴിഞ്ഞു മാറാറുമില്ല. ഉരുളയ്ക്കു് ഉപ്പേരി എന്ന കണക്കിനു ചോദ്യങ്ങൾക്കു മറുപടി കൊടുക്കുന്നതു് രാഷ്ട്രീയജീവിതത്തിലെ ഒരു മികച്ച നേട്ടമായും ഇംഗ്ലണ്ടിൽ കരുതിവരുന്നുണ്ടു്. ഒന്നിലധികം കായ്ങ്ങളിൽ പ്രശസ്തി സമ്പാദിച്ചിട്ടുള്ള ലോയിഡ് ജോർജ്ജ്, വിൻസ്റ്റൺ ചർച്ചിൽ തുടങ്ങിയവരുടെ ഒരു പ്രശസ്തി ഈ വിഷയത്തെ ആധാരമാക്കിയാണുതാനും. ലോയിഡ് ജോർജ്ജിന്റെ പ്രശസ്തമായ ഒരു തിരിച്ചടി നോക്കുക. പദങ്ങൾകൊണ്ടു് അത്ഭുതലോകങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കുന്ന ആ വെൽഷ് മാന്ത്രികൻ ഒരു യോഗത്തിൽ പ്രസംഗിക്കുകയായിരുന്നു. "നമുക്കു് ഇംഗ്ലണ്ടിനു് സ്വാതന്ത്ര്യം വേണം, വെയിൽസിനു് സ്വാതന്ത്ര്യം വേണം, സ്കോട്ട്ലണ്ടിനു് സ്വാതന്ത്ര്യം വേണം" എന്നു് അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു. "പോരാ, നരകത്തിനു് സ്വാതന്ത്ര്യം വേണം" എന്നായി ശ്രോതാക്കളിൽ ഒരുവൻ. ലോയിഡ് ജോർജ്ജിനെ അതിരിച്ചടി ഒട്ടും പതറിച്ചില്ല. "സ്വന്തം നാടിനുവേണ്ടി വാദിക്കാൻ ഒരുവൻ ഇവിടെ ഉണ്ടായതിൽ ഞാൻ സന്തോഷിക്കുന്നു." എന്നു് യാതൊരു ക്ലേശവും കൂടാതെ അദ്ദേഹം പ്ലാറ്റ്ഫോറത്തിൽനിന്നു പറഞ്ഞപ്പോൾ കൂട്ടച്ചിരി ഉണ്ടായി. പ്രസംഗവേദിയിൽനിന്നു് ഇങ്ങനെ മിടുക്കുകാണിക്കുന്നതിൽ. മികച്ചുനിന്ന ഒരാളാണു ജോർജ്ജ് ബർണാഡ്ഷാ. വളരെ പ്രസിദ്ധങ്ങളായ പല

കഥകളും അദ്ദേഹത്തെക്കുറിച്ചുണ്ട്. ഇന്ത്യൻ രാഷ്ട്രീയജീവിതത്തിലെ ഒരു ശ്രദ്ധിച്ച വകുപ്പ് ഇതാണ്. ഇന്ത്യയിലെ കോടതികൾ ഈ കാര്യത്തിൽ അത്ര മോശമായിരുന്നില്ല എന്നു കേട്ടിട്ടുണ്ട്. സി. ആർ. ദാസ്, നോർട്ടൺ, സി. പി. രാമസ്വാമിഅയ്യർ തുടങ്ങിയവർ ഒരിക്കലും വിടാത്ത അവരുടെ പ്രത്യുൽപന്നമതികൊണ്ടു കോടതിമുറികളെ പ്രോജ്വലതാരകളിയിട്ടുണ്ട്. ചിലപ്പോഴൊക്കെ നിയമസഭകളും. പക്ഷേ, പൊതുപ്രസംഗവേദികൾ നാലുപേർക്ക് ഓർമ്മിച്ചു രസിക്കാവുന്നതു സാധാരണ അവിടെ ആരും പറയാറില്ല നാലുപേർ ഇരുന്നു പറയാൻ കൊള്ളുകയില്ലാത്തതു പലപ്പോഴും, കേൾക്കാറുണ്ടുതാനും.

ബ്രിട്ടനിൽ തിരഞ്ഞെടുപ്പുദിവസം ഒരു ബഹളംതന്നെയാണ്. അധികാരമാറ്റത്തിന്റെ ഒരു ദിവസമാണല്ലോ അതു്. സാമ്പത്തികവും, വൈയവസായികവും ആയ മണ്ഡലങ്ങളിൽ, ഒരു കക്ഷി മാറി മറ്റൊരു കക്ഷി ഭരണസ്ഥാനത്തു കയറുന്നതു ചിലപ്പോൾ വലിയ പ്രത്യാഘാതമുണ്ടാക്കും. തിരഞ്ഞെടുപ്പുദിവസംതന്നെ ഫലവും മിക്കവാറും അറിയാറാകും. അപ്പോഴേയ്ക്കു സ്റ്റോക്ക് എക്സ്ചേഞ്ചിൽ സ്റ്റോക്കുകളുടെ വിലയിൽ വലിയ മാറ്റം ഉണ്ടായേക്കാം. തിരഞ്ഞെടുപ്പിന്റെ ഫലം അപ്പപ്പോഴായി റേഡിയോയിൽ വന്നുകൊണ്ടിരിക്കും. അതുപോലെതന്നെ, പാർട്ടികളുടെ അപ്പപ്പോഴത്തെ നില, നിറുപ്പുകിട്ടുകലന്ന അക്ഷരങ്ങളിൽ, പാർട്ടിനേതാക്കന്മാരുടെ ചിത്രങ്ങളോടുകൂടി പ്രദർശിപ്പിച്ചുകൊണ്ടേയിരിക്കും. യാഥാസ്ഥിതികകക്ഷി ജയിക്കുന്ന എന്നുവയ്ക്കുക. ഫലം, വലിയ ആഹ്ലാദവും നൃത്തവും, കടിയും എല്ലാം ആയിരിക്കും, യാഥാസ്ഥിതിക കേന്ദ്രങ്ങളിൽ. അതുപോലെതന്നെ തൊഴിലാളിക്കക്ഷി ജയിച്ചാൽ, തൊഴിലാളികേന്ദ്രങ്ങളിലും.

* * * *

ബ്രിട്ടീഷുകാരുടെ ഉത്സവങ്ങൾ

ജീവിതത്തിൽ ആത്മനിയന്ത്രണം വളരെ പാലിക്കുന്നവർ ആണ ബ്രിട്ടീഷ് ജനത എങ്കിലും, അതേ കാരണംകൊണ്ടുതന്നെ അവർ ഉത്സവപ്രിയരും ആണ്. കളിക്കുമ്പോൾ, കളിക്കുക, ജോലി ചെയ്യുമ്പോൾ ജോലിചെയ്യുക എന്നു് ഒരു നിയമമാണു് ഏറെക്കുറെ അവർ പാലിക്കുന്നതെന്നു പറയാം. ജോലികഴിഞ്ഞു്, അവർ പോകുന്നതു കാണുന്നതിൽതന്നെ ഒരു ഉല്ലാസം കാണാം. ലണ്ടൻനഗരിയിൽ ആണ്ടുതോറുമുള്ള ഉത്സവങ്ങളിൽ ഒന്നാണു ലാർഡ് മേയറുടെ ഘോഷയാത്ര. ആണ്ടുതോറും ലണ്ടൻസിറ്റിയുടെ മേയറായി തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെടുന്ന മാന്യൻ ഔദ്യോഗികമായി തന്റെ ജോലിയിൽ പ്രവേശിക്കുവാൻ ഒരു ഘോഷയാത്രയായി പോകും. ഒരു പൂച്ച എന്ന ഏകസ്വത്തോടുമാത്രം നാട്ടിൻപുറത്തുള്ള ഗൃഹത്തിൽനിന്നു പട്ടിണിയും കാൽനടയുമായി ലണ്ടനിൽ വന്ന ഡിക്ക് വിറ്റിങ്ട്ടൺ ലണ്ടനിലെ സിറ്റിമേയറായി ഉയർന്നു. അങ്ങനെ നിറപ്പകിട്ടുകലർന്ന പലരും വഹിച്ചിരുന്ന ഒരു പദവിയാണു ലണ്ടൻനഗരത്തിന്റെ മേയർസ്ഥാനം. വ്യവസായലോകത്തോ മറ്റോ നല്ല സ്ഥാനത്തിരിക്കുന്ന ചിലരൊക്കെയാണു് അടുത്തകാലത്തു മേയറായി കണ്ടിട്ടുള്ളതു്. താരതമ്യേന അപ്രശസ്തമായ ഒരു ജീവിതത്തിൽനിന്നു നല്ല പ്രശസ്തിയിലേയ്ക്കു വന്നു്, ഒരു വർഷം അവിടെ കഴിഞ്ഞിട്ടു്, വീണ്ടും താരതമ്യേനയുള്ള അപ്രശസ്തിയിലേയ്ക്കു പോകുകയാണു പല മേയറന്മാരും ചെയ്യുന്നതു്. പക്ഷെ, മേയറാകുന്ന ആളിന്നു് ഒരു നൈറ്റ്ഹുഡ് കൊടുക്കുക എന്നൊരു പതിവുള്ളതുകൊണ്ടു്, മേയർ വെറുതെ അങ്ങു പോകുക എന്ന പതിവില്ല. പുതിയ ലോഡ്മേയറും പത്നിയും അലം

കൃതമായ കുതിരവണ്ടിയിൽ അവരുടെ ഔദ്യോഗികസ്ഥാനത്തേയ്ക്കു പോകുന്നതു വളരെ ആളുകളെ ആകർഷിക്കാറുണ്ട്. ഘോഷയാത്രയുടെ ഒരു ഘട്ടത്തിൽ ബ്രിട്ടീഷ് രാജാവിന്റെ ഒരു പ്രതിനിധി ലണ്ടൻനഗരത്തിന്റെ താക്കോൽ പുതിയ മേയറെ ഏല്പിക്കുന്നതു സുപ്രധാനവും രസകരവും ആയ ഒരു ചടങ്ങാണ്. ചരിത്രത്തിന്റെയും ചടങ്ങുകളുടെയും ഒരു നാടുതന്നെ ഇംഗ്ലണ്ടു്.

ഗിൽഡുഹാളിൽവച്ചു ലാഡ്മേയർ മന്ത്രിമാക്കും മറുപ്രശസ്തന്മാക്കും ഒരു ഡിന്നർ കൊടുക്കും. പ്രധാനമന്ത്രിക്കു മേയർ പാനോപചാരം ചെയ്യും. ആ ഘട്ടത്തിൽ പ്രധാനമായ ഒരു പ്രസംഗം പ്രധാനമന്ത്രി ചെയ്യുന്നു.

പാർലമെൻറിന്റെ ഇരുമണ്ഡലങ്ങളുംകൂടിയുള്ള സമ്മേളനത്തിൽ നയപ്രഖ്യാപനപ്രസംഗം ചെയ്യുവാൻ 'രാജാവു്' ഘോഷയാത്രയായി പോകുന്നതും ലണ്ടൻനിവാസികൾക്കു് ഒരു ഉത്സവമാണു്. നിരത്തിന്റെ ഇരുവശവും ആ പ്രജാപ്രഭുതപസിദ്ധാന്തക്കാർ നിരന്നുനിന്നു് 'രാജാവി'നെ ഭക്തിപരവശരായി വണങ്ങും. വണങ്ങുക എന്നു പറഞ്ഞാൽ ബ്രിട്ടീഷ് രീതിയിൽ കൈയോ തൂവാലയോ ആട്ടി അഭിവാദ്യം ചെയ്യുക എന്നർത്ഥം. ഈ ഉത്സവപ്രതീതി കോമൺസ് സഭയുടെയും ലോർഡ് സിന്റെയും സംയുക്തസമ്മേളനത്തിലേയ്ക്കു പകരുകയും ചെയ്യും. അവിടെയും ആ പഴയ ആചാരങ്ങളോടുകൂടിയ ഉത്സവംതന്നെ.

ലണ്ടനിലെ ഹ്രസ്വമായ വേനൽക്കാലത്തും ആ നാടുകാരുടെ ഉത്സവപ്രവണത പ്രത്യക്ഷമാകാറുണ്ടു്. മനോഹരമായ ഫ്ലോക്കുകൾ ഇട്ടുകൊണ്ടു് അനവധി സുന്ദരികൾ പാർക്കുകൾതോറും വന്നണിനിരന്നുനില്ക്കുന്നതു് ഒരു മറക്കാത്ത കാഴ്ചതന്നെ. സൂര്യൻ പ്രകാശിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ ആനന്ദിക്കുവാൻ അവർ വന്നിരിക്കുകയാണു്. ഈ ഹ്രസ്വമായ വേനലിൽ ലണ്ടനിലെ യുവലോകം അവരുടെ ഹൃദയങ്ങളുടെ വാതിലുകളും തുറന്നിടുന്നു.

വളരെയേറെ കുട്ടികളുടെയും, കുറെയൊക്കെ മുതിർന്നവരുടെ

യും ഒരു ആഘോഷമാണ്. ഗൈഫാക്സ്ഡേ ആചരണം. കോമൺസ് സഭയെ വെടിമരുന്നിട്ടു തകർക്കാൻ ഗൂഢാലോചന ചെയ്ത ഒരു പാവമായിരുന്നു ഗൈഫാക്സ്. അയാളുടെ പ്രതിമ കുട്ടി പൊട്ടിക്കുകയാണ്, ആണ്ടുതോറും ഈ ദിനാചരണത്തിൽ ചെയ്യുവരുന്നതു്. എന്നിട്ടും കോമൺസ്സഭ ഏതുതരം രാഷ്ട്രീയവ്യവസ്ഥിതിക്കു നില്ക്കുന്നുവോ, ആ വ്യവസ്ഥിതിയെതന്നെ നശിപ്പിക്കുവാൻ നില്ക്കുന്ന കമ്മ്യൂണിസ്റ്റ്പാർട്ടിക്കും ഇംഗ്ലണ്ടിൽ സ്ഥാനമുണ്ട്. "ഗൈയ്ക്ക് ഒരു പെന്നി കൊടുക്കണമേ" എന്നുള്ള വിളിയോടുകൂടി കുട്ടികൾ തെരുവുകളിൽവച്ചു് അടുത്തുകൂടുമ്പോൾ, ഞാനും പെന്നികൾ കൊടുത്തിട്ടുണ്ടെങ്കിലും, ശതാബ്ദങ്ങളെ അതിജീവിച്ചുപോരുന്ന ഒരു പ്രതികാരമനോഭാവമാണ് ഈ ഉത്സവത്തിന്റെ പ്രേരണ എന്നു് എനിക്കു തോന്നിയിട്ടുണ്ടു്.

പല ക്രിസ്തീയ രാജ്യങ്ങളിൽ എന്നതുപോലെ ഇംഗ്ലണ്ടിലെയും ഒരു പ്രധാനപ്പെട്ട ഉത്സവമാണു ക്രിസ്മസ്സ് മഹോത്സവം. ഇതരരാജ്യങ്ങളിലെ ആചരണവുമായി തട്ടിച്ചുനോക്കുന്നതിനു് ഇവിടെ സാധിക്കുന്നില്ലെങ്കിലും, ഇന്ത്യയിലെ ക്രിസ്തീയവിഭാഗം ആഘോഷിക്കുന്നതിനെക്കാൾ വളരെ മികച്ച ഒരു തോതിലാണു് ഇംഗ്ലീഷുകാർ ക്രിസ്മസ്സ് ആഘോഷിക്കുന്നതു് എന്നു നിസ്സംശയം പറയാം. ക്രിസ്മസ്സുദിവസം പിക്കഡില്ലി സർക്കസ്സിൽകൂടി പോകുക അസാദ്ധ്യമാണു്. അത്രമേൽ ആഘോഷവ്യസനം പിടിപെട്ട ജനക്കൂട്ടത്തെ അവിടെ കാണാം. ക്രിസ്മസ്സ് സംബന്ധിച്ചു വളരെ അധികം കൂട്ടത്തൽ ജോലിക്കാരെ പോസ്റ്റാഫീസുകളിൽ നിയമിക്കേണ്ടതായും ഇരിക്കും. അത്രമേൽ ആശംസാകാർഡുകളും, സമ്മാനങ്ങളും കൈകാര്യംചെയ്യേ മേൽവിലാസക്കാർക്കു് എത്തിക്കേണ്ടതായുണ്ടു്. വീടുകളിൽ ടക്കിയുടെ ഇറച്ചിയും, പ്ലംപുഡ്ഡിങ്ങും, കുടിക്കുവാൻ സാധനങ്ങളുംകൊണ്ടു ക്രിസ്മസ്സ് ആഘോഷിക്കും.

മുകളിൽപറഞ്ഞ വിധത്തിലുള്ള ആനുകാലികോത്സവങ്ങൾ

അല്ലാതെ, ജനങ്ങൾക്ക് ഇഷ്ടംപോലെ ഇഷ്ടമുള്ളപ്പോൾ പോയി സന്തോഷിക്കുവാൻ ഉദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ള നിത്യോത്സവകേന്ദ്രങ്ങൾ നാടിന്റെ നാനാഭാഗങ്ങളിലുമുണ്ട്. പ്രത്യേകിച്ചും അവ കടൽത്തീരത്തുള്ള നഗരങ്ങളിലാണുള്ളതു്. സ്കാർബറാ, മാർഗേറ്റ് തുടങ്ങിയുള്ള ഈമാതിരി കേന്ദ്രങ്ങളിൽ ഒട്ടധികം ഇംഗ്ലീഷുകാർ സകുടുംബം പോയി സന്തോഷിക്കാറുണ്ട്. കൈനോട്ടക്കാർ മുതൽ ആകാശത്തെയ്ക്കു ചാടിക്കളിക്കാവുന്ന കളിവണ്ടിച്ചക്രങ്ങൾവരെ അവിടെ ഉണ്ട്. കള്ളന്മാരുടെയും, കള്ളിന്റെയും, കാമിനീകാമുകന്മാരുടെയും ഒരു നികേതംകൂടിയാണു് ഈമാതിരി സ്ഥലങ്ങൾ. ഇംഗ്ലണ്ടിൽ നല്ലപോലെ വികസിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു വ്യവസായമാണു മൂറിസ്റ്റ് വ്യവസായം.

* * * *

ഇംഗ്ലണ്ടിലെ അധോലോകജീവിതം

ഭൂമിക്കടിയിൽക്കൂടി പാഞ്ഞുപോകുന്ന തീവണ്ടികളുടെ കാര്യം മുകളിൽ ഒരിടത്തു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലോ. അവയിൽക്കൂടി യാത്രചെയ്യുന്ന ജനങ്ങൾ വളരെയുണ്ടു് എന്നോക്കുമ്പോൾ ഒരു പാതാളലോകജീവിതം ലണ്ടനിൽ ഉണ്ടെന്നു പറയാം. അതിരിക്കട്ടെ, ഈ അധോലോകജീവിതം നിയമത്തിന്റെ സമ്മതം വാങ്ങിയിട്ടുള്ളതാണു്. എന്നാൽ നിയമത്തെ ധിക്കരിച്ചുകൊണ്ടു്, സംഘടിതമായ സമൂഹത്തിന്റെ സാന്മാർഗ്ഗികലക്ഷ്യങ്ങളെ ഭേദിച്ചുകൊണ്ടുള്ള ഒരു പാതാളജീവിതം ലണ്ടനിലുണ്ടു്. ഈ പാതാളം, ആകട്ടെ, മണ്ണിനടിയിലല്ല. റോഡുമുക്കിനും, റിയിൽവേസ്റ്റേഷനുകളിലും, ഇരുളടഞ്ഞ ഇടവഴികളിലും മറ്റുമായി ഈ ജീവിതവും ഇഴഞ്ഞു മുന്നോട്ടു പോകുകയാണു്. കള്ളന്മാരുടെയും, പോക്കറ്റടി

ക്കാരുടെയും, വേശ്യകളുടെയും ഈ ജീവിതം ലണ്ടൻജീവിതത്തിന്റെ ശുദ്ധജലത്തിൽ രോഗാണുക്കൾപോലെ കിടക്കുന്നു.

ലണ്ടനിലെ പിക്കഡിലി സർക്കസ്സിനു് അടുത്തുള്ള ചില തെരുവുകൾ പ്രസിദ്ധമാണു്. ഇരുളടഞ്ഞതല്ലെങ്കിലും അതു വെളിച്ചമില്ലാത്ത ആ സ്ഥലങ്ങളിൽ വൈകിട്ടു് ഒരു ഏഴുമണിക്കുശേഷം നാം കടന്നുചെന്നാൽ, രസകരങ്ങളായ ക്ഷണങ്ങൾ നമുക്കു കിട്ടും. നമ്മെ പ്രതീക്ഷിച്ചിരിക്കുന്ന രസകരങ്ങളായ മുഹൂർത്തങ്ങളെ നാം നിരാശപ്പെടുത്തുമോ എന്നു് ആ ക്ഷണങ്ങൾ നമ്മോടു ചോദിക്കും. രോഗംപിടിച്ച മാംസപിണ്ഡങ്ങൾ നമ്മുടെ ഭോഗപ്രവണതയ്ക്കു് എരിവുചേർക്കുന്ന ക്ഷണങ്ങളാണവ. വളരെ വിലപിടിപ്പുള്ള ഫർകോട്ടുകളും മറ്റും ധരിച്ചു ഈ പാവങ്ങൾ സമുദായത്തിന്റെ അസാന്മാർഗ്ഗികപ്രവണതകളിൽനിന്നു മുതലെടുക്കുന്ന ഒരു വലിയ സിൻഡിക്കേറ്റിന്റെ കയ്യിലെ പാവകൾ ആണു്. അവർ പാടുന്നതിനനുസരിച്ചു് ആടുകയും, ആടുന്നതിന്റെ പ്രതിഫലം ആ യജമാനന്മാർക്കു കൊടുക്കുകയും ആണു ലണ്ടൻവേശ്യകളിൽ ഒരു നല്ല പങ്കു ചെയ്യുന്നതു്. ഇറുന്നുപൊളിഞ്ഞ ആ സൗന്ദര്യധാമങ്ങൾ അണിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ആഭരണങ്ങളും, വിലപിടിച്ച വസ്ത്രങ്ങളും മറ്റും സിൻഡിക്കേറ്റിന്റെ വകയാണു്. അവർ ചെയ്യുന്ന വേലയ്ക്കു കൂലികിട്ടും അത്രമാത്രം. മദാലസത അഭിനയിക്കുന്ന ഈ പാവങ്ങൾ വാസ്തവത്തിൽ നല്ലവണ്ണം നടക്കാൻപോലും വേണ്ട ആരോഗ്യം ഇല്ലാത്തവരാണു്. ആ മുഖത്തു് അണിഞ്ഞിരിക്കുന്ന കാൽ ഇഞ്ചു പൗഡർ അതിനടിയിലെ സിഫിലിസിന്റെയും ഗൊണോറിയയുടെയും അണുക്കൾക്കു് ആഹാരമാണു്. ഒരു ദിവസം ഉത്സാഹഭരിതയായി, നമ്മെ ക്ഷണിക്കാൻ വരുന്ന ആ കൊച്ചുപെണ്ണു്, അടുത്തദിവസം കഴുത്തുഞെരിച്ചു വല്ല ഇരുളടഞ്ഞ തെരുവിലും കിടക്കുന്നതു കണ്ടാൽ അത്ഭുതപ്പെടേണ്ടതില്ല. ഫ്രാൻസിലോ പോളണ്ടിലോ ഉള്ള അവളുടെ അമ്മയും അച്ഛനും അതൊന്നും അറിഞ്ഞെന്നും ഇരിക്കുകയില്ല. പല രാജ്യങ്ങളിലായി പ്രവർത്തിച്ചുകൊ

ണ്ടിരിക്കുന്ന ഒരു മൂഷകസംഘത്തിന്റെ വാഗ്ദാനങ്ങളിൽ പ്രലോഭിതനായി ജീവിതം സമ്പാദിക്കാൻ അവൾ ഇംഗ്ലണ്ടിൽ വന്നിട്ടു കുറച്ചുനാളുകളേ ആയുള്ളൂ. അതിനിടയിൽ അവൾ പലതും കണ്ടു; പലതും അനുഭവിച്ചു. തന്റെ ക്ഷണം സ്വീകരിച്ചു മാംസാഹാരം തീക്കാൻവന്ന രണ്ടുമൂന്നുപേരുടെ വാച്ചു്, മോതിരം, തുടങ്ങിയ സാധനങ്ങൾ യജമാനന്മാരുടെ ഉത്തരവനുസരിച്ചു് അവൾ കരസ്ഥമാക്കിയിട്ടുണ്ടു്. ഒരു ക്ലൂട്ടുജോലിക്കാരി ഒരു യജമാനനും ആയി അല്പം വാക്കുതർക്കത്തിൽ ഏർപ്പെട്ടുകയാൽ അവളുടെ വല്ലകവും അതിയന്റെ ഇടികൊണ്ടു താഴെ പോകുന്നതും അവൾ കണ്ടു. സിൻഡിക്കേറിന്റെ പിടിയിൽനിന്നു മാറി സ്വതന്ത്രവ്യവസായം നടത്താൻ ഉദ്ദേശിച്ച മറ്റൊരു ക്ലൂട്ടുകാരി ഒരു ദിവസം ശാരീരികമായി അപ്രത്യക്ഷയായി. അവളോടൊത്തു്, യജമാനന്മാരിൽ ഒരാൾ ആയ രണ്ടുകണ്ണുമൂന്നു്, മുണ്ടു തടിച്ചു്, കവിളസ്ഥികൾ ഉന്തി ഭയങ്കരരൂപനായ മനുഷ്യനും അപ്രത്യക്ഷനായപ്പോൾ മാറു പലരോടും ഒപ്പം അവൾക്കും സംശയം തോന്നി. പക്ഷെ, ചില ദിവസങ്ങൾക്കുശേഷം റോഡരുകിൽ കഴുത്തറ്റംവരുന്ന മരിച്ചു കരിവാളിച്ചു കിടക്കുന്ന ഒരു പെണ്ണിന്റെ ചിത്രം പത്രങ്ങളിൽ കണ്ടപ്പോൾ അവളുടെയും മാറു പലരുടെയും സംശയം തീർന്നു. ഒരു ദിവസം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ, കണ്ണു മൂന്നു്, മുണ്ടു തടിച്ചു കവളസ്ഥി ഉന്തി, ഭയങ്കരനായിരുന്ന ആ യജമാനൻ വീണ്ടും പ്രത്യക്ഷനായപ്പോൾ, അവൾക്കു സംശയം എല്ലാം തീർന്നു. മാറു പലരും അതുപോലെതന്നെ. അവൾ അയാളെ ഭീതിയോടു നോക്കിയപ്പോൾ; അയാൾ പറഞ്ഞു: "എന്തെടീ കൊടിച്ചീ എന്നെ അങ്ങനെ നോക്കുന്നതു്. നിനക്കു ജോലി ഒന്നുമില്ലേ" എന്നു്. ഉണ്ടു്, അവൾക്കു ജോലിയുണ്ടു്; അവൾ ഉടുത്തൊരുങ്ങി പോകുകയുമാണു്. തന്നെയുമല്ല, അവൾ ഇനി എന്നും ജോലിചെയ്യും. അവളുടെ സ്വന്തമായി നാലുഷില്ലിങ്ങു് ഉണ്ടാക്കാൻ നോക്കുകയുമില്ല. വഴിവക്കിലുള്ള ഒരു കുഴിയിൽ കഴുത്തറ്റംതെരിച്ചു മരിച്ചു കരി

വാളിച്ചുകിടക്കുന്ന അനീതയെ അവൾ ഓമ്മിച്ചു. പോകുന്നവഴി അവൾ ഒന്നു തിരിഞ്ഞുനോക്കി—ആ ചുമന്ന കണ്ണുകളുള്ള യജമാനന്റെ തടിച്ച മുട്ടകൾ വീണ വിരലുകളിലേയ്ക്ക്. അവളുടെ നട്ടെല്ലിൽ കൂടി ഒരു തരിപ്പു കടന്നുപോയി. ഒരു നിമിഷത്തിൽ അവൾ അവിടെ നിന്നു കടന്നു നടന്നു; മാംസം വാങ്ങിക്കുന്നവരെ തേടാൻ.

പിക്കഡില്ലി സർക്കസിനു് അടുത്തുള്ള കോഹിനൂർ ഹോട്ടലിൽനിന്നു് ചപ്പാത്തിയും ഇറച്ചിയും തിന്നിട്ടു് മദ്രാസുകാരനായ ഒരു സ്നേഹിതനും, ഞാനും കൂടി ഒരു രാത്രിയിൽ ഞങ്ങളുടെ വീട്ടുകളിലേയ്ക്കു് നടക്കുകയായിരുന്നു. പെട്ടെന്നു്, രണ്ടു താരങ്കൾ ഞങ്ങളുടെ അടുത്തേയ്ക്കു വന്നു. "കുട്ടികളെ, അല്പം തമാശ വേണോ?" അവർ ഞങ്ങളോടു ചോദിച്ചു: "കുട്ടികൾ, തമാശ...." നല്ല അർത്ഥമായ വാക്കുകൾ! ഒരു നിമിഷത്തിൽ പല ചിന്തകൾ എന്റെ മനസ്സിൽക്കൂടി കടന്നുപോയി. ഞങ്ങൾ മിണ്ടാതെ നടന്നുപോകുന്നതു കണ്ടു്, അവർ വേറെ ആളുകളെ അന്വേഷിക്കാൻ പോയി. ആ പെമ്പിള്ളേക്കു പകരം, ഞങ്ങളുടെ ചിന്തകൾ ഞങ്ങളെ പിന്തുടർന്നു:

ആ കോടതിയിൽ നില്ക്കുന്ന മാന്യൻ ബ്രിട്ടനിലെ ഒരൊന്നാംതരം സർവ്വകലാശാലയിലെ കായികാഭ്യസനഡയറക്ടരാണു്. നല്ല ബലമുള്ള ശരീരം, അഴകുള്ള മുഖം; എന്താണാവോ അദ്ദേഹം സാക്ഷിക്കൂട്ടിൽ കയറുവാൻ കാരണമായതു്? ആ പ്രതിക്കൂട്ടിൽ നില്ക്കുന്ന സ്ത്രീ ആരായിരിക്കാം, കേസ്സു് ഒന്നു കേൾക്കുകതന്നെ. പ്രതിയായ സ്ത്രീ ലണ്ടനിലെ ഒരു വേശ്യയാണു്. വാറൻ സ്ട്രീറ്റ് അണ്ടർഗ്രൗണ്ടു് സ്റ്റേഷനടുത്തു് താമസക്കാരി. ആ വ്യായാമ ചിദംബരൻ ഒരു ദിവസം അവളുടെ ക്ഷണം സ്വീകരിച്ചു. ഒന്നല്ല രണ്ടും പല ദിവസം. കുറെ ദിവസം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ, രണ്ടു ചെറുപ്പക്കാർ അയാളെ സമീപിച്ചു. ആ സ്ത്രീയുടെ ആളുകൾ ആണു്. അയാളുടെ പേരു് ചീത്തയാകണോ? അയാൾക്കു് അതു തീർച്ചയായും വേണ്ട. എന്നാൽ അതിനു വേണ്ടതു ചെയ്യണം. അ

ങ്ങനെ ആ യൂണിവേഴ്സിറ്റി ഉദ്യോഗസ്ഥന്റെ മടിശീല അയാളെപ്പോലെതന്നെ ചൊട്ടി ചൊട്ടി വന്നു. പല പ്രാവശ്യം ഇങ്ങനെ അയപ്പോൾ, അയാൾക്കു നിലയില്ലാതെയായി. അയാൾ പോലീസിനെ അറിയിച്ചു. പോലീസിന്റെ നിർദ്ദേശമനുസരിച്ചു്, ആ ചതിയന്മാരെ ഒരിടത്തു് അയാൾ വരുത്തി. പണം കൊടുക്കാം എന്ന വ്യാജേന അവിടെ വച്ചു് അവർ, ഒളിച്ചുനിന്ന പോലീസിന്റെ കൈവശം ആകുകയും ചെയ്തു. ആ കേസാണു് നടക്കുന്നതു്. പക്ഷേ, അവർക്കു് ജയിലിൽ പോകാൻ മടിയില്ല. ഇതിനു മുൻപു് പല പ്രാവശ്യം, വ്യഭിചാരക്കുറ്റത്തിനുവേണ്ടി അവർ ജയിലിൽ പോയിട്ടുണ്ടു്. അതിൽ അവർക്കു് ഒട്ടു കുറച്ചിലുമില്ല. ലണ്ടനിൽ ജോലി ചെയ്യുന്ന വേശ്യകളിൽ ഭൂരിപക്ഷവും, ജയിലിൽ പോയിട്ടുള്ളവർ ആണു്.

ബേക്കർ സ്ട്രീറ്റിലെ പ്രമാണികൾ

ലണ്ടനിലെ ബേക്കർ സ്ട്രീറ്റ് എന്ന സ്ഥലത്തു് ഒരു വിശേഷപ്പെട്ട സ്ഥലമുണ്ടു്. അതു് ലോകപ്രസിദ്ധമാണു്. അവിടെ കയറുവാൻ പേരു കേട്ട രാജ്യതന്ത്രജ്ഞന്മാരും മാറും മടിക്കാറില്ല; പക്ഷേ, രാജ്യതന്ത്രജ്ഞന്മാർ മാത്രമല്ല, മെഴുകിൽ നിത്യസ്മരണീയരായി അവിടെ നിലകൊള്ളുന്നതു്. വിൻസ്റ്റൺ ചർച്ചിലും, ജവഹർലാൽ നെഹ്രുവും, റൂസ്വെൽറ്റും നില്ക്കുന്ന അതേ കെട്ടിടത്തിൽതന്നെ ഹാരിഹെയ്ഗും, അതുപോലെയുള്ളവരും നില്ക്കുന്നുണ്ടു്. അതിനോടൊപ്പംതന്നെ ആൽബർട്ട് ഐൻസ്റ്റൈൻ തുടങ്ങിയ ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരും. ഒരു ദിവസം രാവിലെ നാം ആ മന്ദിരം സന്ദർശിച്ചാൽ പ്രസിദ്ധിയും കുപ്രസിദ്ധിയും ആർജ്ജിച്ച പലരുടെയും തലയും ഉടലും മാറും വേർപ്പെട്ടതിനുശേഷം അവരെ തേച്ചു്, പൊടിതുടച്ചു പുനരധിവാസം ചെയ്യിക്കുന്ന ജോലിയിൽ

അവിടത്തെ വാച്ചർ വ്യാപരിപ്പിക്കുന്നതു് നമുക്കു കാണാം. ഞാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നതു് മാഡം ടുസ്സാഡ് എന്ന സ്ത്രീയുടെ സ്ഥാപിച്ചതും, ഇപ്പോൾ അവരുടെ അവകാശികൾ തുടർന്നു നടത്തിക്കൊണ്ടു വരുന്നതുമായ 'മാഡം ടുസ്സാസ്' പ്രതിമാ പ്രദർശനശാല'യെയാണെന്നു് വായനക്കാർ ഊഹിച്ചു കാണുമല്ലോ. പത്തൊൻപതാം ശതകത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്ന മാഡം ടുസ്സാഡ് മെഴുകിൽ പ്രതിമകൾ ഉണ്ടാക്കുന്നതിൽ വിദഗ്ദ്ധയായിരുന്നു. അങ്ങനെ ഉണ്ടാക്കിയ പ്രതിമകൾ ചേർത്തു് അവർ തുടങ്ങിയ സ്ഥാപനമാണു് ഈ പ്രദർശനശാല.

ഇംഗ്ലീഷ് ജീവിതത്തിന്റെ അധോമണ്ഡലങ്ങളിലേയ്ക്കു് വായനക്കാരെ കൊണ്ടുപോയ്ക്കൊണ്ടിരുന്ന സന്ദർഭങ്ങളിൽ എന്തിനു് മാഡം ടുസ്സാഡിന്റെ പ്രദർശനശാലയെക്കുറിച്ചു പറഞ്ഞു എന്നു് ചോദിക്കാം. അതു് വിൻസ്റ്റൺ ചർച്ചിലിനെയും മറ്റും പരിചയപ്പെടുത്താനല്ല, ഹാരി ഫെയ്ഗിനെയും കൂട്ടുകാരെയും പരിചയപ്പെടുത്താനാണു്.

ആരാണു് ഹാരി ഫെയ്ഗ്? ഫെയ്ഗ് ഒരു പരമസുമുഖനായ ഇംഗ്ലീഷുകാരനായിരുന്നു. തരക്കേടില്ലാത്ത ഒരു ജോലിയുമുണ്ടായിരുന്നു. പക്ഷേ, ആ മായാത്ത പുഞ്ചിരിയും, മടക്കു വീണിട്ടില്ലാത്ത കവിളുകളും, മിനുക്കു പോയിട്ടില്ലാത്ത ഒഴുക്കൻ മുടിയും, മിനുസത്തിലിരുന്ന മുറിമീശയും ഒന്നും വളരെക്കാലത്തേയ്ക്കു് ബ്രിട്ടീഷ് പൊതുജനങ്ങൾ കണ്ടില്ല; പതിമൂന്നോളം സ്ത്രീകളെ കൊന്നു് അവരുടെ ശവങ്ങൾ ആസിഡിൽ ഇട്ടു നശിപ്പിച്ചതിനുശേഷമേ ഫെയ്ഗിന്റെ വലിപ്പം ബ്രിട്ടീഷ് പൊതുജനങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കിയുള്ളൂ. ഫെയ്ഗ് ഒരു വൻ ചൻതന്നെ ആയിരുന്നതാണം. ഏകാന്തത ഭയപ്പെട്ട വിധവകളും മറ്റും ആയിരുന്ന ഫെയ്ഗിന്റെ മായാത്ത പുഞ്ചിരിക്കു് ഇരയായിത്തീർന്നതു്. ഒടുവിൽ നിയമത്തിന്റെ കയർ ഫെയ്ഗിന്റെ കഴുത്തിൽ വീണു. മാഡം ടുസ്സാഡിന്റെ പ്രദർശനമുറിയിൽ ഫെയ്ഗിന്റെ പുഞ്ചിരിയും മറ്റും മെഴുകിൽ ആക്കി വച്ചിട്ടുമുണ്ടു്.

ഹാരിഹെയ്ഗ് ഇംഗ്ലണ്ടിലെ ഒരൊറ്റ കൊലപാതകി അല്ല. മാഡം ടുസ്സാഡിന്റെ ശാലയിൽ, മികച്ച ഒരു സംഘത്തിന്റെ കൂടെയാണ് ഹെയ്ഗ് സ്ഥലം പിടിച്ചിരിക്കുന്നത്. ശിശുഘാതകന്മാരും, സ്ത്രീഘാതകന്മാരും ഒരു നല്ല സംഘമുണ്ട്. ഗോഘാതകന്മാരും ബ്രാഹ്മണഘാതകന്മാരും മാത്രം അവിടെ ഇല്ല. ഒറ്റതിരിഞ്ഞ ഒരു കൊലപാതകമോ മറ്റോ വികാരാവേശത്തിൽ ചെയ്തുപോയവരെ അല്ല ടുസ്സാഡിന്റെ ശാലയിൽ നമുക്കു കാണാവുന്നത്. ഒരു കാലഘട്ടത്തിൽ കൊലപാതകം തൊഴിലായി സ്വീകരിച്ച് അഞ്ചോ, ആറോ എന്നു കണക്കിനു മനുഷ്യജീവിതങ്ങൾ അപഹരിച്ചവരാണ് അവിടെ നില്ക്കുന്നത്.

നമ്മുടെ നാട്ടിലെ കൊലപാതകക്കുറ്റങ്ങളിൽനിന്നു ഇംഗ്ലണ്ടിലെ കൊലപാതകക്കുറ്റങ്ങൾ ഈ അംശത്തിലാണ് വ്യത്യസ്തമായി നില്ക്കുന്നത്. വികാരാവേശത്തിൽ ചെയ്തുപോകുന്ന കുറ്റങ്ങൾ അവിടെ കുറെ കുറവാണെന്നു തോന്നുന്നു. അതുപോലെതന്നെ ഒരു നല്ല കൊലപാതകിക്കു് ഒരു നാലഞ്ചു് ഇരയെങ്കിലും ഉണ്ടായിരിക്കും. ഇതിനു് വ്യത്യസ്തമായി കാണുന്നത് കാമിനിമൂലം ഉള്ള കൊലപാതകങ്ങൾ ആണു്. മദ്ധ്യവയസ്സനോ വൃദ്ധനോ ആയ ഭർത്താവിനെ പത്നിയും അവളുടെ കാമുകനുംകൂടി കൊല്ലുക തുടങ്ങിയ സ്ഥലങ്ങളിൽ ഇര ഒന്നിലധികം അധികമാകുന്നതല്ല. ആശുപത്രികളിൽനിന്നു കുട്ടികളെയും മറ്റും തട്ടിയെടുത്തു് ഭിത്തികളിൽ അടിച്ചു് കൊലപ്പെടുത്തുന്ന അതിനീചവൃത്തികൾ വരെ റിപ്പോർട്ടു ചെയ്യപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്. ഒരുവൻ ഒരു ദിവസം ഒരു തോക്കുമായി വെളിയിൽ ഇറങ്ങി, അയാളെ പോലീസ് പിടിക്കുന്നതുവരെ, കണ്ണിൽ കണ്ടവരെയെല്ലാം വെടിവച്ച ഒരു സംഭവവും കേട്ടിട്ടുണ്ടു്.

നമ്മുടെ നാട്ടിലെ പത്രക്കാർ ഒരു വലിയ കായ്മയിൽ തോണ്ടിയെടുത്തു വെളിച്ചത്തുകൊണ്ടുവരുന്ന ഭ്രൂണഹത്യയെക്കുറിച്ചു് ഇംഗ്ലണ്ടിൽ അധികം കേട്ടിട്ടില്ല. ഭർത്താവില്ലാതെ കുട്ടിയുണ്ടാകുന്ന

തു് ഒരു വലിയ പാതകമായി അവിടെ കരുതിയിട്ടില്ലല്ലോ. അങ്ങനെ ജനിക്കുന്ന കുട്ടികളെ വളത്താനുള്ള സ്ഥലങ്ങളും കുറെയൊക്കെയുണ്ടു്.

കുറ്റം ചെയ്യാനുള്ള പ്രവണത, മഹായുദ്ധങ്ങളുടെ ഫലമായി കൂടി വന്നിട്ടുണ്ടെന്നു് കുറ്റശാസ്ത്രവിദഗ്ദ്ധന്മാർ പറയുന്നു. ഭീതിജനകമായ യുദ്ധരംഗങ്ങൾ, ബോംബേറിന്റെ യാതനകൾ തുടങ്ങിയവകൊണ്ടു്, ഒരു നല്ല സംഘം പാശ്ചാത്യരുടെ ബുദ്ധി അസ്ഥിരമായിട്ടുണ്ടു്. ബുദ്ധിയുടെ നിയന്ത്രണശക്തി കുറഞ്ഞപ്പോൾ, മനസ്സിന്റെ അടിത്തട്ടിൽ കിടന്ന മാരകമായ പ്രവണതകൾ കെട്ടറ്റു് മുകൾപ്പരപ്പിൽവന്നു് പ്രവൃത്തിരൂപത്തിൽ പ്രകടിതമാകാൻ തുടങ്ങി. പൈശാചികമായ ശിശുഹത്യകളെയും മറ്റും മറ്റു രീതികളിൽ അപോദ്ധരിക്കാൻ പാടില്ലെന്നതന്നെ പറയണം. ലൈംഗികമായ ഒരു അരാജകത്വം ഈ മാതിരി കുറ്റങ്ങളിൽ ഒരു മുന്തിനില്ക്കുന്നു കാരണംതന്നെയാണു്.

മൊറോക്കോയിലെ ട്രാഫിക്ക് കാൺസ്റ്റബിൾ

1951 ജൂലായിൽ എസ്. എസ്. സ്ട്രാത്തീഡൻ എന്ന കപ്പലിൽ ഞാൻ നാട്ടിലേയ്ക്കു തിരിച്ചു. സ്ട്രാത്തീഡൻ ആസ്ത്രേലിയായിലേയ്ക്കു പോകുകയായിരുന്നു—എന്റെ ഇംഗ്ലണ്ടിലേയ്ക്കുള്ള യാത്രക്കിടയിൽ കപ്പൽ അടുത്ത സ്ഥലങ്ങൾ കൂടാതെ, പുതിയതായി സൂട്ടേ എന്ന ടൗണിൽ കൂടി അടുത്തു. സ്പെയിനിന്റെ കീഴിൽ ഇരിക്കുന്ന സ്പാനിഷ് മൊറോക്കോയിലെ ഒരു നഗരമാണു് സൂട്ടേ. ഒരു ഏകശാസനാധികാരിയുടെ സ്ഥലമായിരുന്നതിനാൽ സുവ്യവസ്ഥിതമായ പോലീസിനെയും പട്ടാളത്തെയും പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടാണു് ഞാ

ങ്ങൾ അവിടെ ഇറങ്ങിയതു്. ഒരു പോലീസുകാരൻ എതിരെ വന്നപ്പോൾ ഞങ്ങളെ പരിശോധിക്കുവാൻ വരികയാണെന്നു ഞങ്ങൾക്കു തോന്നി. പക്ഷെ, അയാൾ അയാളുടെ പാട്ടിനുപോയി. തന്നെയുമല്ല, കുറെ കഴിഞ്ഞപ്പോൾ, ഞങ്ങൾ ഒരു സ്ഥലമേതെന്നു ചോദിച്ച സമയം ഡ്യൂട്ടിയിൽനിന്ന ഒരു ട്രാഫിക്ക് കാൺസ്റ്റബിൾ ആ ഉയന്ന പീഠത്തിൽനിന്നു് ഇറങ്ങിവന്നു്, ഞങ്ങളുടെകൂടെ ഒരു നൂറു് അടി നടന്നു്, ഞങ്ങൾ ആവശ്യപ്പെട്ട സ്ഥലം ഞങ്ങൾക്കു കാണിച്ചുതന്നു. ഞങ്ങളുടെ നിർബന്ധം സഹിക്കുവാൻ, ഒരു ഗ്ലാസ് ബീയറും കുടിച്ചതിനു ശേഷമേ അയാൾ പോയുള്ളൂ.

പക്ഷെ, ഇന്ത്യയും മൊറോക്കോയും ആയി ഒരു ബന്ധം സ്ഥാപിക്കുവാൻ ഞങ്ങളുടെ കപ്പൽ അവിടെ അടുക്കേണം എന്നും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. അതിനു് അനവധി ഇന്ത്യാക്കാർതന്നെ അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നു. ഞങ്ങൾ സൂട്ടേയിലെ പ്രധാന തെരുവിൽകൂടി ചില സാധനങ്ങൾ വാങ്ങിക്കുവാൻ പോകുകയായിരുന്നു. ഒരു ഇന്ത്യൻവ്യാപാരിയുടെ പേർ എഴുതിയിട്ടിരുന്ന കടയിൽ ഞങ്ങൾ കയറി. ആ മാതിരി സ്ഥലങ്ങളിൽ ഒരു ഇന്ത്യാക്കാരനെ കണ്ടുമുട്ടുകയെന്നതു സന്തോഷപ്രദമായ കാര്യമാണു്. ഒരു സിന്ധിയുടെ വകയായ കടയിൽ ഞങ്ങളെ സ്വാഗതം ചെയ്തതു ശുദ്ധമായ തമിഴു സംസാരിക്കുന്ന ഒരു തമിഴൻ ആയിരുന്നു. ഞങ്ങൾക്കു വളരെ സന്തോഷമായി. ആ കടയിൽനിന്നു പോന്നതിൽ പിന്നീടു മാത്രമേ, സൂട്ടേയിൽ ഇന്ത്യാക്കാരും ഇന്ത്യൻ കടകളും അത്ര വിരളം അല്ലെന്നു ഞങ്ങൾക്കു മനസ്സിലായൊള്ളൂ. സിന്ധികൾക്കു് അവിടെ പല കടകളും ഉണ്ടു്.

മദ്ധ്യപൗരസ്ത്യദേശത്തെ മിക്ക പട്ടണങ്ങളും എന്നപോലെ സൂട്ടേയും കള്ളന്മാരുടെ ഒരു കേന്ദ്രമാണു്. നല്ല ആൾതിരക്കുള്ള തെരുവുകളിൽവച്ചു പൈങ്കുന്നേരം നമ്മുടെ പോക്കറ്റിൽനിന്നു സാധനങ്ങൾ എടുക്കുന്നവർപോലും അറിയാതെ പോയെന്നിരിക്കും. എന്റെ വകയായി, എന്റെ കൂട്ടുകാരന്റെ പോക്കറ്റിൽ

സൂക്ഷിച്ചിരുന്ന ഒരു പട്ട് സ്കാർഫ് ആരോ അങ്ങനെ തട്ടിയെടുത്തുകളഞ്ഞു. എന്റെ സ്നേഹിതനു് എന്നെക്കാൾ കൂടുതൽ പോക്കറുബോധം ഉണ്ടു് എന്നു കരുതിയാണു ഞാൻ അതു് അദ്ദേഹത്തെ ഏൽപിച്ചതു്. പക്ഷേ, വഴിയേവന്ന ഏതോ ഭാഗ്യവാനു് എന്റെ സ്നേഹിതന്റെ പോക്കറിനെക്കുറിച്ചു ശരിയായ ബോധം ഉണ്ടായിരുന്നു.

വൈകുന്നേരം ആയപ്പോഴേയ്ക്കു സൂട്ടേയിലെ വൃത്തികെട്ട തെരുവുകൾ വിട്ടു ഞങ്ങൾ കപ്പലിൽ കയറി. എങ്കിലും മദ്ധ്യപൗരസ്ത്യദേശവും, പൗരസ്ത്യദേശവും ഇക്കഴിഞ്ഞ ഒന്നു രണ്ടു ശതാബ്ദങ്ങൾ മുന്നോട്ടു പോകാതിരുന്ന ദൂരം നിഷേധരൂപേണ കാണിച്ചുകൊണ്ടു കിടന്ന സൂട്ടേ മായാത്തവണ്ണം എന്റെ മനസ്സിൽ പതിഞ്ഞു. ഉണങ്ങി വെറുങ്ങലിച്ചു കിടക്കുന്ന മണലിൽകൂടി ഓടുന്ന കുട്ടികൾ, വൃത്തികേടു് അടിമുടി അടിഞ്ഞ പാവങ്ങൾ, എല്ലുരിച്ചു കുതിര വലിക്കുന്ന ഇറുന്നുപൊളിഞ്ഞ വണ്ടി ഓടിക്കുന്ന മെലിഞ്ഞ വണ്ടിക്കാരൻ, റോഡുനീളെ വില്പനക്കായി വച്ചിരിക്കുന്ന പല ഹാരം, പലഹാരത്തെ അടിമുടി പൊതിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ഈച്ചപ്പട്ടാളം,—ഇതാണു സൂട്ടേയുടെ ഒരു വശം. സേട്ടുകളുടെയും, മാളികകളുടെയും, അതിനു് എതിരായുള്ള മറ്റു ലക്ഷണങ്ങളും അവിടെ കാണാറുണ്ടായിരുന്നു. ഞങ്ങൾ പൊതുവഴിയുടെ ഒരു കോണു തിരിഞ്ഞപ്പോൾ ഒരു വലിയ മാളികയുടെ മുൻപിൽ ഒരു ശിപായി ഗാട്ടനിലുന്നുണ്ടു്. അതു സ്ഥലം ഗവണ്മെന്റുടെ കൊട്ടാരം ആയിരിക്കും എന്നാണു ഞങ്ങൾ ആദ്യം വിചാരിച്ചതു്. പക്ഷെ, അതു ബിഷപ്പിന്റെ കൊട്ടാരം ആയിരുന്നു. സ്പെയിനിന്റെ കീഴിലുള്ള ഒരു പ്രമുഖ മുഹമ്മദൻപ്രദേശമാണു സ്പാനിഷ് മൊറോക്കോ എന്നോർക്കണം. ആ കൊട്ടാരത്തിന്റെ മുൻപിൽ ഉറക്കംതൂങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്ന ഒരു ശിപായിയെ കണ്ടപ്പോൾ എനിക്കു പണ്ടു വായിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു കഥ ഓർമ്മവന്നു. തവണ നില്ക്കുമ്പോൾ ഉറങ്ങാൻപാടില്ലെന്നു പണ്ടു യജമാനനെയും ഉറക്കത്തെയും ഒരുപോ

ലെ സേവിച്ചിരുന്ന ഒരു ശിപായിക്കു നിശിതമായ ഒരു ഉത്തരവു കൊടുത്തിരുന്നു. അതിനുശേഷം ഒരു ദിവസം ഗാർഡ്കമാണ്ടർ ആ വഴിക്കു വന്നപ്പോൾ പ്രസ്തുത ശിപായി തോക്കിന്റെ തലയ്ക്കു തലവച്ചുകൊണ്ടു വിശ്രമിക്കുകയായിരുന്നു. പക്ഷെ, ആഗതനായ കമാൻഡറെ അവൻ പെട്ടെന്നു കണ്ടു തല ഉയർത്താതെതന്നെ പെട്ടെന്നു് ആ ബുദ്ധിമാൻ "ആമീൻ" എന്നു പ്രശാന്തനായു്, ഭക്തിപരവശനായു് പറഞ്ഞുകൊണ്ടു തല ഉയർത്തി. തന്റെ കീഴിലുള്ള ഒരു ഭടന്റെ ഈശ്വരഭക്തിയിൽ സംപ്രീതനായി ആ കമാൻഡർ പോകുകയും ചെയ്തു.

പോർട്ട്സെയ്ദ് വീണ്ടും

ഞങ്ങളുടെ കപ്പൽ പോർട്ട്സെയ്ദ് എന്ന തുറമുഖത്തു് അടുത്തതിനുശേഷം, കപ്പൽ വീണ്ടും യാത്ര ആരംഭിക്കുന്നതിനു് ഏതാനും മണിക്കൂർ ഉണ്ടായിരുന്നതിനാൽ ഈജിപ്റ്റും ഈജിപ്ഷ്യൻ ജീവിതവും ഒന്നുകൂടി കാണാം എന്നു വിചാരിച്ചു ഞങ്ങൾ കരയ്ക്കിറങ്ങി. പതിവുപോലെതന്നെ കുടവയറന്മാരായ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരെ കടന്നു ഞാനും സ്നേഹിതന്മാരും റോഡിൽ എത്തി. അതിനു മുൻപു കപ്പലിൽവച്ചുതന്നെ ഈജിപ്റ്റുകാരനായ ഒരു പത്രവില്പനക്കാരനുമായി അല്പം രസക്കേടു് ഉണ്ടായിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നതിനാൽ, അല്പം ശുണ്ഠിയോടുകൂടിയാണു ഞാൻ കരയ്ക്കിറങ്ങിയതു്. ഇംഗ്ലണ്ടിൽനിന്നു തിരിച്ചിട്ടു് ഏതാനും ദിവസം ആയിരുന്നതിനാൽ അല്പം ആത്തിയോടുകൂടിയാണു് ആ പത്രവില്പനക്കാരന്റെ കയ്യിൽനിന്നു് ഒരു പത്രം വാങ്ങിയതു്. ഒൻപതു പെൻസോ മറ്റോ വില ഉണ്ടായിരുന്ന ആ പത്രത്തിന്റെ വില എട്ടണയിട്ടു ബാക്കി തരുവാൻവേണ്ടി ഞാൻ അയാളെ ഒരു പവൻ ഏല്പിച്ചു. എന്നാൽ കണക്കും തന്നുമായി യാതൊരു പൊരുത്തവുമില്ലെന്നു മന

സ്സിലാക്കിയിട്ട് എന്നതുപോലെ ആ ബുദ്ധിമാൻ, ബാക്കിയായി പന്ത്രണ്ടോ പതിമൂന്നോ ഷില്ലിങ്ങ് തിരിയെ തന്നു. ഒരു ഈജിപ്ഷ്യൻ തുറമുഖത്തു് അല്ലായിരുന്നു എങ്കിൽ ഞാൻ കണക്കു നോക്കാതെ കിട്ടിയ ചില്ലറ പോക്കറ്റിൽ ഇട്ടമായിരുന്നു. പക്ഷെ, ഞാൻ ഈജിപ്റ്റിൽ ആയിരുന്നു. ഏതുവഴിയെങ്കിലും എതു പണമെങ്കിലും സമ്പാദിക്കുന്നതു് ഓരോ ഈജിപ്ഷ്യൻ പൗരന്റെയും ജന്മാവകാശമാണെന്നു പരസ്യമായി പ്രസ്താവിച്ചു്, ആ ആദർശം നടപ്പിൽ വരുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്ന ഫാറൂക്ക് അന്നു ഭരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ഈജിപ്റ്റിലെ ഒരു തുറമുഖത്തു് ആയിരുന്നു ഞാൻ നിന്നിരുന്നതു്. കഴിയുമെങ്കിൽ എന്റെ ആത്മാവുപോലും ആ തുറമുഖത്തെ കച്ചവടക്കാരൻ അടിച്ചുകൊണ്ടുപോകും. അതുകൊണ്ടാണു ഞാൻ ആ ചില്ലറ നോക്കിയതു്. ചില്ലറയുടെ കാര്യത്തിൽ എനിക്കു സംഭവിച്ച കുഴപ്പത്തെക്കുറിച്ചു ഞാൻ അവനോടു പറഞ്ഞപ്പോൾ, ഉശാംതാടിയും, ഫെസ്തൊപ്പിയും, കള്ളക്കണ്ണടയും ധരിച്ചിരുന്ന ആ ഈജിപ്റ്റുകാരൻ പെട്ടെന്നു് ഒരു ഐൻസ്റ്റൈൻ ആയി. അയാൾക്കു് അക്കങ്ങൾക്കു പിശകു പറഞ്ഞിപോലും. (ഒരു ജർമ്മൻവാഹനത്തിൽവച്ചു് ഐൻസ്റ്റയിനു്, ടിക്കറ്റുകളി ഒഴിച്ചു ബാക്കി കിട്ടേണ്ടതു് എത്രയെന്നു കണക്കുകൂട്ടാൻ അദ്ദേഹത്തിനു സാധിച്ചില്ല എന്നൊരു കഥയുണ്ടു്). ഈ പത്രവില്പനക്കാരനോടുണ്ടായ നീരസത്തോടുകൂടിയാണു ഞാൻ കുരയ്ക്കിറങ്ങിയതു്.

ഏതാനും മണിക്കൂറുകൾ തെരുവുകളിൽ കറങ്ങാൻ ഉദ്ദേശിച്ചുപോയ ഞങ്ങൾ ആ ചൂടു പഴത്ത വെയിലത്തു് വളരെ വിഷമിച്ചു. ഏതാണ്ടു് നാലു വർഷത്തിനുശേഷം, സൂയ്സ് അനഗ്രഹിച്ച കിഴക്കൻ നാടുകളിലെ ചൂടു് അന്നായിരുന്ന ആദ്യമായി ഏറ്റതു് എന്നുള്ളതു് കായ്ങ്ങൾ ഒട്ടൊന്നു വഷളാക്കി. സൂട്ടേയിലും അതിന്റെ രുചി അറിഞ്ഞിരുന്നെങ്കിലും, പോർട്ട് സെയ്ദിലെപോലെ ചൂടു് അവിടെ തോന്നിയില്ല. ടാഫിക്ക് ജോലി ഇട്ടിട്ടു വന്നു

ഞങ്ങളോടൊത്തു് ബീയർ കുടിച്ച ടാഫിക്ക് ജോലിക്കാരനും മറ്റും, മനസ്സിനു് ഉന്മേഷം നൽകുകയാൽ സൂട്ടേയിലെ ചൂടു് അത്ര തോന്നിയില്ല. ജീവിതാനുഭവങ്ങൾ പ്രധാനമായി രണ്ടു വിധത്തിൽ നമ്മെ സ്പർശിക്കുമല്ലോ. നമുക്കു് നേരിട്ടുണ്ടാകുന്നതായും, അന്യർക്കു് ഉണ്ടാകുന്ന അനുഭവത്തിന്റെ അനുരണനമായും. പോർട്ട്സെയ്ദിലെ തെരുവിന്റെ മേൽക്കെട്ടിയിലിരുന്നു് സൂര്യൻ ഞങ്ങളെ വല്ലാതെ ഉപദ്രവിച്ചു. അതുകൂടാതെ ആ വെയിലത്തു്, വിയർത്തൊലിച്ചു്, മാംസം ചുവന്നു് കണ്ണുകൾ തള്ളി, ചിലപ്പോഴെല്ലാം പിറുപിറുത്തുകൊണ്ടു പോകുന്ന മദാമ്മമാരും സായിപ്പന്മാരും അനുഭവിക്കുന്ന വിഷമതയും അതിന്റെ സന്താപം അനുരണനം ഞങ്ങളിൽ ഉണ്ടാക്കി. സഹതാപത്തോടുകൂടിയുള്ള അനുരണനമല്ല ഇവിടെ ഉദ്ദേശിക്കുന്നതു്. സാക്ഷാൽ ചൂടിന്റെ രൂപത്തിൽ ഉള്ളതുതന്നെ. ചൂടിൽ അവർ വിഷമിക്കുന്നതു കാണുമ്പോൾ, ചൂടിനെക്കുറിച്ചുള്ള ബോധം നമുക്കു് കൂടുതൽ ഉണ്ടാകുകയായി. അപ്പോൾ കൂടുതൽ ചൂടുണ്ടെന്നും നമുക്കു തോന്നും. കാലിൽ ചെരുപ്പിടാതെ ഓടിനടക്കുന്ന അറബികളും കുറെയൊക്കെ ഈ ബോധം ഞങ്ങളിൽ ഉണ്ടാക്കി. ഇംഗ്ലണ്ടിൽ ആയിരുന്നപ്പോൾ അധികം പഞ്ഞിനൂൽ വസ്ത്രങ്ങൾ വാങ്ങിച്ചിട്ടില്ലാത്ത ഞാൻ പോർട്ട്സെയ്ദിലെ ചൂടിൽ ഒരു ലഘുവായ കമ്പിളി ട്രൗസർ ധരിക്കേണ്ടിവന്നു. പരുഷനാം കേട്ടു് പതിനാലുമറ്റാരാൾക്കു പറഞ്ഞുകൊടുക്കുന്ന ചിലരെപ്പോലെ ഈ കമ്പിളി ട്രൗസർ സൂര്യന്റെ ചൂടു് കൈപ്പറ്റി, വളരെ കൂടുതലാക്കി എന്റെ തൊലിയിലേയ്ക്കു വിട്ടുകൊണ്ടിരുന്നു. പക്ഷേ, ഈ സമയമെല്ലാം പോർട്ട്സെയ്ദിലെ തെരുവിന്റെ രണ്ടു വശത്തുമുള്ള ഊക്കൻ കെട്ടിടങ്ങൾക്കുള്ളിൽ കെണ്ടൻ ഫാനുകൾ ശബ്ദിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതു ഞങ്ങൾക്കു് കേൾക്കാമായിരുന്നു.

നാടു കാണാൻ ഇറങ്ങിയ ഞങ്ങൾ ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു് ചൂടിൽനിന്നു് രക്ഷപെടാൻവേണ്ടി, രണ്ടു വശത്തുമുള്ള കടകളിൽ കയറി

സാധനങ്ങൾക്കു് വില ചോദിച്ചു തുടങ്ങി. ചിലപ്പോൾ ന്യായ മുള്ള സാധനത്തിന്റെ വില ചോദിച്ചിട്ടു് ആറണയ്ക്കുള്ളതു് വാങ്ങിക്കുകയും ചെയ്യുമായിരുന്നു.

കുറെ നടന്നു കഴിഞ്ഞതിനുശേഷം വളരെ ആശ്വാസത്തോടുകൂടിയാണു്, തെരുവിന്റെ ഒരു വശത്തുള്ള ഒരു ക്രിസ്ത്യൻ പള്ളിയിൽ ഞങ്ങൾ ചെന്നുകയറിയതു്. വിശാലമായ മുറ്റവും, വളർന്നു നില്ക്കുന്ന ചെറിയ മരങ്ങളും, ശീതളമെന്നു് വെളിയിൽ നിന്നാൽ തോന്നുന്നതുമായ ആ പള്ളി ഒരു അനുഗ്രഹീതമായ രക്ഷാകേന്ദ്രമായി ഞങ്ങൾക്കു തോന്നി. ആ പള്ളിയുടെ ഹാളിൽ വരച്ചു വച്ചിരുന്ന ഒന്നാംതരം ചിത്രങ്ങൾ കണ്ടുകൊണ്ടു്, ഞങ്ങൾ സന്ദർശകരായി കുറെനേരം കഴിച്ചുകൂട്ടി.

വീണ്ടും റോഡിലേയ്ക്കിറങ്ങിയ ഞങ്ങളെ സ്വാഗതം ചെയ്തതു് ഒരു ടാക്സിക്കാരൻ ആയിരുന്നു. പള്ളിയിൽനിന്നു് വെളിയിൽ ഇറങ്ങിയ ഞങ്ങളെ സമീകരിച്ച ആ അറബി, ഒരു മാലാഖയുടെ സൗമനസ്യം കാണിച്ചതിൽ ഞങ്ങൾക്കു് അത്ഭുതം തോന്നിയില്ല. ഏതായാലും കുറെ ദൂരം ഒന്നു ചുറ്റാം എന്നു വിചാരിച്ചു് ഞങ്ങൾ അയാളുടെ ടാക്സിയിൽ കയറി. കയ്റോ വരെ പോയിട്ടു വരണമെന്നു ഞങ്ങൾക്കു് അഗ്രഹമുണ്ടായിരുന്നു. പക്ഷേ, അവിടെനിന്നു് എൺപതോളം മൈൽ ദൂരം കയ്റോയ്ക്കുണ്ടായിരുന്നു. അതുകൊണ്ടു് പോർട്ടു് സെയ്ദിൽ കാണാനുള്ളതൊക്കെ ഒന്നുകൂടി കാണാമെന്നു് ഞങ്ങൾ തീരുമാനിച്ചു. കുട്ടികൾക്കു വേണ്ടിയുള്ള പാർക്കു്; കപ്പലുകളെ നിയന്ത്രിക്കുന്ന കേന്ദ്രം, തുടങ്ങി ചിലതെല്ലാം കണ്ടിട്ടു് ഞങ്ങൾ തിരിച്ചുപോന്നു.

അന്നുരാത്രി ഞങ്ങൾ ഉറങ്ങിയപ്പോൾ കപ്പൽ വിട്ടിട്ടില്ല. എന്നാൽ, പോർട്ടു് സെയ്ദിലെ പൊടി അടിഞ്ഞ തെരുവുകളിലേയ്ക്കും, കിളർന്നുനില്ക്കുന്ന കെട്ടിടങ്ങളിലേയ്ക്കും നോക്കിക്കൊണ്ടു്, ഉറക്കെ കിടന്നു വിളിക്കുന്ന അറബികളുടെ ശബ്ദം കേട്ടുകേട്ടു് ഉറങ്ങിപ്പോയ ഞങ്ങൾ ഉണർന്നുനോക്കിയതു് കപ്പലിന്റെ ചലനം

കൊണ്ടു് ഓളം അടിക്കുകയും, നുരയുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്ന വെള്ളത്തിലേയ്ക്കാണു്. ഞങ്ങൾ ഉറങ്ങിക്കിടക്കുമ്പോൾ സർവ്വശക്തനായ ദൈവത്തെപ്പോലെ കപ്പിത്താൻ ഞങ്ങളെ മുമ്പോട്ടു് വിട്ടുകഴിഞ്ഞു.

സ്ടാത്തീഡനിലെ ചില യാത്രക്കാർ

ഒന്നാം ക്ലാസ്സും രണ്ടാം ക്ലാസ്സും യാത്രക്കാർ സഞ്ചരിച്ചിരുന്ന ഒരു കപ്പൽ ആയിരുന്നു സ്ടാത്തീഡൻ. മലയാളികൾ ആയിട്ടു തന്നെ പലർ ഉണ്ടായിരുന്നു. റഷ്യയിലെ ഇന്ത്യൻ സ്ഥാനപതിയായ മി. കെ. പി. എസ്സ്. മേനോൻ അതിൽ ഉൾപ്പെട്ടിരുന്നു. ഒന്നാം ക്ലാസ്സ് യാത്രക്കാരുടെ വിഭാഗത്തു് അദ്ദേഹം ഇരിക്കുന്നതു് ഞാൻ കാണാറുണ്ടായിരുന്നു. എന്റെ സ്നേഹിതരിൽ ഒരാൾ ആയ മി: വറുഗീസ് ശ്രീ. മേനവനെ സന്ദർശിച്ചു് സംഭാഷണം നടത്തുകയുണ്ടായി.

ഞങ്ങളുടെ കപ്പൽ ബോംബേയിൽ അടുത്തപ്പോൾ തിരുവനന്തപുരത്തെ ഒന്നരണ്ടു സ്നേഹിതന്മാർ എന്നെ കാത്തു് അവിടെ നില്പുണ്ടായിരുന്നു. അവരുടെ സഹായത്തോടുകൂടി ഞാൻ ബോംബേ നഗരം ചുറ്റി നടന്നുകണ്ടു. അടുത്ത ദിവസത്തെ ട്രെയിനിൽ മദ്രാസിലേയ്ക്കും അങ്ങനെ നാട്ടിലേയ്ക്കും തിരിക്കുകയും ചെയ്തു.

ഏതാണ്ടു് നാലുവർഷത്തോളം വെളിയിൽ താമസിച്ചിട്ടു് നാട്ടിൽ തിരിച്ചു വരുമ്പോൾ, വിശേഷപ്പെട്ട ചില വികാരങ്ങൾ ആണു് മനസ്സിൽ ഉണ്ടായതു്. കപ്പൽ ബോംബേയിൽ അടുത്തപ്പോൾത്തന്നെ ഭവനത്തിലെ ബാല്യലക്ഷ്യങ്ങൾ എന്റെ മനസ്സിൽ തിങ്ങി. ദൂരത്തു് ആയിരിക്കുമ്പോൾ, ദൂരത്തിന്റെ ഒരു മറ എല്ലാ കാഴ്ചയ്ക്കും ഉണ്ടു്. നല്ല മഴ പെയ്തുകിടന്ന ഒരു ദിവസ

മായിരുന്ന ഞാൻ ചെങ്കോട്ട കടന്നതു്. മഴയിൽ കുളികഴിഞ്ഞിരിക്കുന്ന എന്റെ നാടു് എന്നെ സ്വാഗതം ചെയ്തു.

1947 ഡിസംബർമാസം ആദ്യം വീട്ടിൽനിന്നു തിരിച്ചു ഞാൻ 1950 മദ്ധ്യത്തോടുകൂടി എന്റെ വീട്ടിൽ തിരിച്ചെത്തി. അതിദൂരമുള്ള ഏതൊ ദേശമാണു് ഇംഗ്ലണ്ടു് എന്നുമാത്രം അറിവുള്ള എന്റെ അമ്മ വളരെ വിഷമിച്ചായിരുന്നു മൂന്നരവർഷം കഴിച്ചുകൂട്ടിയതു്. . ചെങ്ങന്നൂർ എന്നെ കാത്തുനിന്ന അച്ഛനമ്മമാരുമായി വിളക്കുവയ്ക്കുന്ന സമയം ഞാൻ വീട്ടിൽ ചെന്നുകയറി. അങ്ങനെ നാടും, വീടും, പ്രശ്നങ്ങളും.

